

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Journal of Kanchanaburi Rajabhat University

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2568

ISSN 2286-7589 (Print)
ISSN 2985 2994 (Online)

“มหาวิทยาลัยชั้นนำ
เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
อย่างยั่งยืน”

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
Journal of Kanchanaburi Rajabhat University
วารสารวิชาการระดับชาติ ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 2
รอบที่ 5 พ.ศ. 2568-2572

คณะผู้จัดทำวารสาร

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์เดช รัตนานนท์เสถียร รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

บรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.มนต์ชัย เทียนทอง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.สุทัศน์ ยกล้าน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย พันธเสน	มหาวิทยาลัยรังสิต
ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.วณัฏฐ์ ชัยวัฒน์สิน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะกรรมการบริหารวารสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พจน์ย์ สุขชานา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สัตติวัฒน์ย์ จำปา
ดร.ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล
นางอัมพร ไชยศรี

ฝ่ายจัดการ

ดร.ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สัตติวัฒน์ย์ จำปา
นางอัมพร ไชยศรี
นางสาวสำอางค์ ชูศรี
นายเรวัตตะ กิจจานุรักษ์
นางปัทมา ชัคติตรัย
นางวันวิสา ไบบัว
นางสาวปัทมา บุญอินทร์
นางสาวสุนันทา แก้วสอาด

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี 70 หมู่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี รหัสไปรษณีย์ 71190

บทบรรณาธิการแถลง

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ฉบับนี้เป็นวารสารประจำปีครั้งที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568) จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการสำหรับนักวิจัย อาจารย์ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิชาการ งานวิจัย และผลงานสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการและสังคมในหลากหลายสาขา ไม่ว่าจะเป็น ด้านการศึกษา การพัฒนาสังคม การท่องเที่ยว เทคโนโลยี ศิลปวัฒนธรรม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

วารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความจำนวนทั้งสิ้น 13 บทความ แบ่งออกเป็นบทความวิชาการ 3 เรื่อง และบทความวิจัย 10 เรื่อง โดยมีเนื้อหาครอบคลุมหลากหลายสาขาวิชา อาทิ ด้านการตลาด และพฤติกรรมผู้บริโภค การศึกษา เทคโนโลยีและนวัตกรรม ศิลปะและวัฒนธรรม สื่อและกระบวนการผลิตภาพยนตร์ รวมไปถึง ด้านกีฬาและความยั่งยืน ซึ่งล้วนเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

บทความที่ได้รับการคัดเลือกและตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ผ่านการพิจารณากลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก จำนวน 3 ท่าน เพื่อรับรองคุณภาพและความน่าเชื่อถือของเนื้อหาทางวิชาการ ทั้งนี้ ความคิดเห็นในบทความต่าง ๆ เป็นของผู้เขียนโดยตรง กองบรรณาธิการมีบทบาทในการจัดทำ และเผยแพร่เพื่อนำเสนอองค์ความรู้และเปิดพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนทางวิชาการเท่านั้น

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป รวมถึงเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานวิจัยและบทความวิชาการที่มีคุณภาพในอนาคต ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความสนใจและติดตามวารสารของเราอย่างต่อเนื่อง แล้วพบกันใหม่ในฉบับหน้า

ศาสตราจารย์ ดร.มนต์ชัย เทียนทอง

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิชาการ	หน้า
การบริหารจัดการการวัดกรรมในวิสาทกิจชุมชนชนบท: กรอบแนวความคิด	3
ฤติชนก รุ่งเรืองไมตรี	
อิทธิพลของการโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1	13
วัศพล ธรรมรักษา	
ความรู้ด้านดิจิทัลของนักเรียน : แนวคิด และข้อเสนอแนะสู่แนวปฏิบัติเพื่อสร้างสมดุลการดำเนินชีวิต	25
ในบริบทที่เปลี่ยนแปลง	
หนึ่งนุช กาฬภักดี ศิริพงษ์ เสาภาภรณ์ และ ดุษฎี อินทรประเสริฐ	
บทความวิจัย	
ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก ตำบลพงตึก อำเภอดำรงวิทยารัษฎานุบำรุง	37
จักขุมาลย์ วงษ์ท้าว	
โบราณสถานเมืองครุฑ และเมืองกลอนโดในภูมิวัฒนธรรม ช่วงพุทธศตวรรษที่ 17 - 18	51
ปรัชญา เหลืองแดง	
การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนแบบสเกตบอลที่มีผลต่อความรู้ ทักษะและความพึงใจ	61
ของนิสิตพลศึกษา มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต	
วัฒนา สุทธิพันธุ์ สุจิตรา บุญสวน ประทุม ขอบใจ ดรีทเศศ เอนกนวล พงศกร นารินทร์ และ ลักขมี ฉิมวงษ์	
การพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัยโดยการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ	73
ภัทราวรรณ จันทรเนตร์ และ บุญไท เจริญผล	
การแปลสรรพนามในประโยคทางธุรกิจ กรณีศึกษาสรรพนาม “it” ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ	85
นามิตร ประธรรมสาร กานต์สินี ช่วยเพ็ญชัยภัทร ศิวพร ทวนไธสง วิไลวรรณ แสงพวง จุฑามาศ หนูสุด	
และ ดวงเดือน จันทนิช	
ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวเชิงกลยุทธ์และความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬา	99
ในจังหวัดสุพรรณบุรี	
ศศิพิมพ์มาศ หงส์สมบัติ ศิริวรรณ คำบัว ประนอม พนาเศรษฐเนตร และ วันทิศา จะบัง	
การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกทำเลที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้า กรณีศึกษา: คลองไทย 9A	110
พันชาติ ชนะกุล กวิน ช่วยแก้ว และ ศิวินารถ พงศ์วิสิทธิ์	
วัฒนธรรมการทำงาน แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน	122
กลุ่มเจนเนอเรชันวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร	
นิตยา เพ็ญเนตร อัมมณีนชา ธัญญะชัยรัตน์ และ นันทิ สุทธิการณนัย	
กลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์และการสร้างสื่อมัลติมีเดียบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์	135
วิสาทกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี	
พชรณัฐ ไค่นุ่นภา จุฑาภรณ์ เหมือนชู พชรินทร์ บุญสมธป ฐิตียาวรรดา กันภัย และ ศรินยา ทรัพย์วารี	
การพัฒนาระบบการโอนเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	148
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	
วันเพ็ญ โพธิ์พูน และ สุธาสินี บุญประดิษฐ์	

การบริหารจัดการนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนชนบท: กรอบแนวคิด INNOVATION MANAGEMENT IN RURAL COMMUNITY ENTERPRISES: A CONCEPTUAL FRAMEWORK

ฤดีชนก รุ่งเรืองไมตรี

อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ สาขาธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Ruedeechanok Rungruangmaintree

Lecturer, Business School, University of the Thai Chamber of Commerce

*Corresponding author e-mail: Ruedeechanok.r@gmail.com

Receive : August 7, 2024

Revised: October 31, 2024

Accepted: November 29, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้และกรอบแนวคิดในการบริหารจัดการนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบท โดยเน้นการนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อช่วยให้วิสาหกิจชุมชนเติบโตอย่างยั่งยืนและสามารถแข่งขันได้ในยุคปัจจุบัน โดยประเทศไทยเผชิญวิกฤตเศรษฐกิจหลายครั้ง ทำให้รัฐบาลต้องเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง หนึ่งในนโยบายสำคัญคือการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่ปี 2548 เพื่อรวมกลุ่มเกษตรกรในการแปรรูปผลผลิตและเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม วิสาหกิจชุมชนยังคงเผชิญปัญหาด้านการบริหารจัดการ เช่น ขาดทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดการทุน และการวางแผนกลยุทธ์ การบริหารจัดการนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนชนบทเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมศักยภาพในการแข่งขันและการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยการนำเทคโนโลยีและกระบวนการผลิตที่ทันสมัยมาปรับใช้ เช่น การใช้เครื่องจักรและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ รวมถึงการใช้การตลาดดิจิทัลเพื่อขยายช่องทางการจำหน่าย การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะสมาชิกชุมชน รวมถึงการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมและสร้างความยั่งยืนในระยะยาว การส่งเสริมความร่วมมือและการพัฒนาทักษะในชุมชนจึงเป็นกุญแจสำคัญในการทำให้วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบทสามารถเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน การจัดการเทคโนโลยี

ABSTRACT

The article aims to provide knowledge and a framework for managing innovation in community enterprises in rural areas, focusing on the factors that contribute to the successful implementation of innovation to help these enterprises grow sustainably and remain competitive in the current era. Thailand has faced several economic crises, prompting the government to continuously enhance its economic potential. One key policy has supported community enterprises since 2005, aiming to unite farmers for product processing and strengthen the local economy. However, community enterprises still face management challenges, such as a lack of product

development skills, capital management, and strategic planning. Managing innovation in rural community enterprises is a critical factor that enhances competitiveness and sustainable growth. This includes adopting modern technologies and production processes, such as using machinery, developing new products, and utilizing digital marketing to expand sales channels. Support from government agencies and organizations, training, skill development for community members, and efficient use of local resources are essential for increasing innovation capabilities and ensuring long-term sustainability. Promoting collaboration and skill development within communities is a key factor in enabling rural community enterprises to grow efficiently and respond to market demands sustainably

Keywords: community enterprises, innovation management

บทนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจหลายครั้ง ทำให้รัฐบาลต้องพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง หนึ่งในนโยบายสำคัญ คือ การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยรวมตัวกันแปรรูปผลผลิตและดำเนินธุรกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง การรวมตัวกันของชนในชุมชนนี้มีความหมายเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างอาชีพด้วยการพึ่งตนเอง กระบวนการผลิตใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร แรงงาน และทุนในชุมชน และใช้ภูมิปัญญาเป็นต้นทุนในการผลิต หน่วยงานการมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนให้ความรู้ และคำแนะนำ (สมเกียรติ สุธธินากร, 2560, 1) วิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการขนาดย่อมของชุมชน เพื่อจัดการ “ทุน” ของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชนคือ ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน มีการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับภูมิปัญญาสากล มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายในการพึ่งพาตนเอง (ทศพร แคว้วขวัญไกร, 2560, 3) วิสาหกิจชุมชน มีบทบาทสำคัญในมิติของเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยช่วยสร้างรายได้ ลดการพึ่งพาจากภายนอก และเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ให้กับชุมชนการทำงานร่วมกันในชุมชนช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนยังช่วยส่งเสริมความภูมิใจและความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน (สมยศ ปัญญา, 2559, 15-30)

อย่างไรก็ตาม วิสาหกิจชุมชนหลายแห่งยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากความไม่เข้าใจในเจตนารมณ์ที่แท้จริง ขาดความสามารถในการบริหารจัดการ การจัดการความรู้ที่ไม่เพียงพอทำให้มีข้อจำกัดในการยกระดับการผลิตและการจำหน่าย หน่วยงานภาครัฐยังมีข้อจำกัดในการบูรณาการการทำงานร่วมกัน การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐจึงมีความจำเป็นเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นองค์กรขนาดเล็กและขาดกำลังทุน ต้องใช้นวัตกรรมในการพัฒนาองค์กร (วริธ ไกยสิทธิ์, 2562, 17) และ หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริม สนับสนุน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ทักษะทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งด้านเงินทุน (ทักษญา สง่าโยธิน, 2560, 23) การบริหารจัดการนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนชนบทช่วยสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ โดยต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและใช้ต้นทุนทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ทำให้สินค้ามีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากสินค้าของ

อุตสาหกรรมหลัก บทความนี้นำเสนอกรอบแนวคิด การบริหารจัดการนวัตกรรมที่สามารถยกระดับและ สร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ส่งเสริม เศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งและเติบโตเคียงคู่กับ เศรษฐกิจไทยได้

การบริหารจัดการนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนชนบท

การบริหารจัดการนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชน ชนบทนั้นต้องอาศัยแนวคิดและกระบวนการที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ หนึ่งในแนวคิดหลักคือการบริหาร จัดการนวัตกรรม (Innovation Management) ซึ่งรวมถึง การกำหนดกลยุทธ์ การวางแผน การดำเนินการและ การติดตามผลของนวัตกรรมในองค์กร การวางกลยุทธ์ที่ดี ช่วยให้การนำเสนอนวัตกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ได้อย่างเหมาะสม โดยกระบวนการนวัตกรรม (Innovation Process) เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่สำคัญ ในกรอบแนวคิดนี้ ซึ่งประกอบด้วยการระบุโอกาส การพัฒนาความคิด การทดสอบและปรับปรุง และการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ กระบวนการนี้ ช่วยให้การพัฒนานวัตกรรมเป็นไปอย่างมีขั้นตอน และสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้มั่นใจว่านวัตกรรมนั้น มีความเหมาะสมและมีศักยภาพ ในการนำมาใช้จริง ในตลาด

วิสาหกิจชุมชนและความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

สัญญา เคนาภูมิ (2558, 267-294) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่ช่วยให้ ชาวบ้านสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและเข้มแข็ง โดยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนต้องอาศัย ความร่วมมือของคนในชุมชน และเน้นการบริหารจัดการ ที่มีขนาดเล็กกว่าวิสาหกิจขนาดย่อม ผลผลิตของวิสาหกิจ ชุมชนมักมาจากทรัพยากรและสินทรัพย์ในท้องถิ่น

ธนิกานต์ ศรีจันทร์ (2565, 9) อธิบายว่า วิสาหกิจ ชุมชนเป็นแนวคิดที่เน้นการแปรรูปผลผลิตทางธรรมชาติ

หรือการสร้างผลิตภัณฑ์โดยครอบครัว องค์กร หรือเครือข่ายในชุมชน เพื่อใช้ในการบริโภคและสร้าง รายได้ให้แก่ชุมชน หลักการสำคัญของวิสาหกิจชุมชน คือ การสร้างความหลากหลายของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ในชุมชน เพื่อส่งเสริมการพึ่งพาตนเองในการบริโภค ค่าใช้จ่ายของครอบครัว ส่งเสริมสุขภาพที่ดี และ มีความรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชน โดยไม่มุ่งหวังเพียงกำไรสูงสุด และไม่เอาเปรียบผู้บริโภค ภัยธรรมชาติ อื่นต่าง และคณะ (2554, 7) กล่าวว่า “วิสาหกิจชุมชน” (Small and Micro community Enterprise - SMCE) จัดเป็นองค์กรภาคประชาชนที่ไม่มี รูปแบบ ไม่ได้เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การสนับสนุนจึงไม่เป็นระบบและไม่เป็นเอกภาพทำให้ มีปัญหาในการดำเนินงาน เพราะวิสาหกิจชุมชนบางแห่ง ไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐหรือภาคเอกชน และบางครั้งมีการสนับสนุนจากภาครัฐ แต่ไม่ตรง ความต้องการที่แท้จริง วิสาหกิจชุมชน จะต้องมีการประกอบการที่มีภูมิปัญญาขององค์กรชุมชน หรือเครือข่าย องค์กรชุมชนโดยที่สมาชิกในชุมชน เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ทั้งด้านการผลิต การค้า และการเงิน และต้องการให้ปัจจัยการผลิต และทรัพยากรทุกขั้นตอน เพื่อการเรียนรู้ของชุมชน ให้เกิดดอกผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม การจัดการ ผลผลิต ซึ่งมีได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อการสร้างกำไร ทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชน และความสงบสุข ของสังคมยึดโยงเป็นโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง เพื่อเป็นส่วนต่อยอดให้ระบบ เศรษฐกิจข้างบนแข็งแรงเพราะรากฐานที่แข็งแรง จากความหมายและคำนิยามต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า วิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ ท้องถิ่นและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความยั่งยืนและความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนในระยะยาว

ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชนต่อการขับเคลื่อน

เศรษฐกิจไทยเห็นได้จากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ที่มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มสิทธิและโอกาสในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นการผลิตสินค้าและบริการที่สร้างสรรค์ ผสมผสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้างอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนต้องเน้นการพึ่งพาตนเองและการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้และเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงาน ในกรอบแนวคิดนี้ถ้าไม่ใช่เป้าหมายหลัก แต่เป็นการสร้างความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนวิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีเป้าหมายหลักคือการทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ 1. ระบบเศรษฐกิจที่ยึดหลัก “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” มุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือนและลดค่าใช้จ่ายด้วยการผลิตสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินของตนเอง 2. การรวมกลุ่มของชาวบ้านและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างหลากหลาย เมื่อองค์กรชุมชนเข้มแข็งและมีเครือข่ายกว้างขวางขึ้นจะทำให้เกษตรกรได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและได้รับการแก้ปัญหาทุกด้าน ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ 3. พื้นฐานของการมีเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของคนในชุมชน เพื่อร่วมมือกันประกอบอาชีพให้สำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นไม่ใช่แค่รายได้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงมิติอื่น ๆ ด้วย จากนัยสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า เป้าหมายและการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนมีความสอดคล้องกันในเรื่องการรวมกลุ่ม การเรียนรู้ร่วมกันเพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน

การบริหารจัดการนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

การบริหารจัดการนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนชนบทมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นวัตกรรมช่วยให้วิสาหกิจชุมชนปรับตัวและเติบโตอย่างยั่งยืน โดยการนำแนวคิดใหม่ เทคโนโลยี และวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิตและการจัดการธุรกิจ ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและแก้ไขปัญหาในการดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการนวัตกรรมยังเตรียมความพร้อมให้กับวิสาหกิจชุมชนในการเผชิญกับความท้าทายและโอกาสใหม่ ๆ ในตลาด ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนมีความยืดหยุ่นและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในระยะยาว การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนเป็นเรื่องสำคัญ ที่ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยเฉพาะในบริบทที่มีทรัพยากรจำกัดงานวิจัยของ Hall, J., and Wright, G. (2017) พบว่า การจัดการนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนมีความท้าทายหลายประการ เช่น การขาดทรัพยากรและการสนับสนุนจากภายนอก เป็นต้น แต่มีวิธีการที่สามารถนำมาใช้เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันได้แก่ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนจากภายนอกและการวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน และงานวิจัยของ Field, J., and Duffy, D. (2014) มุ่งเน้นที่บทบาทของทุนทางสังคมในการพัฒนานวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนโดยพบว่า ทุนทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือในชุมชนการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกช่วยเพิ่มความสามารถในการพัฒนาและการนำไปใช้ของนวัตกรรมการพัฒนาทักษะและความรู้ของสมาชิกชุมชนผ่านการฝึกอบรมและการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นช่วยให้สามารถพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้

ธุรกิจต่าง ๆ ได้นำนวัตกรรมหลายประเภทมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เทคโนโลยีการผลิต และนวัตกรรมทางการตลาดช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และเพิ่มคุณภาพของสินค้า นวัตกรรมทางการตลาดช่วยให้ธุรกิจเข้าถึงลูกค้าเป้าหมายได้กว้างขึ้น และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า

นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิสาหกิจชุมชน

นวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาวิธีการบริหารจัดการในวิสาหกิจชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขัน การบริหารจัดการนวัตกรรมมีความท้าทาย เช่น ทรัพยากรจำกัดและการเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นต้น ดังนั้นต้องมีกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการพัฒนาและการจัดการดังต่อไปนี้

1. นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ: การใช้ระบบการจัดการข้อมูลช่วยให้การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องและรวดเร็ว เพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ และตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้ดีขึ้น (Tidd et al., 2005, 9) เช่น ระบบการจัดการข้อมูล เทคโนโลยีการสื่อสาร และการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์และอีคอมเมิร์ซ เป็นต้น (Zhang, Y., and Zhang, X., 2018, 129-131)

2. นวัตกรรมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่: การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ช่วยเพิ่มมูลค่าและตอบสนองต่อความต้องการของตลาด (Bessant and Tidd, 2011) เช่น การใช้วัสดุธรรมชาติหรือผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน การนำเทคโนโลยีใหม่ การพิมพ์ 3D และการวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้ามาใช้ เป็นต้น (Kraemer-Mbula, E., and Wamae, W., 2010, 39-64)

3. นวัตกรรมด้านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ: การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรวิจัยหรือธุรกิจท้องถิ่น ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนเข้าถึงทรัพยากรและเทคโนโลยีใหม่ ๆ (Field and

Duffy, 2014, 1-9) การสร้างพันธมิตรเชิงกลยุทธ์ช่วยให้เข้าถึงตลาดและทรัพยากรใหม่ ๆ ได้ง่ายขึ้น (Gulati, 1998) รวมถึงการใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียและการทำงานร่วมกันทางออนไลน์ (Kraut et al., 2002, 49-74)

4. นวัตกรรมด้านการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ: การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของสมาชิกในชุมชนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างและจัดการนวัตกรรม (Jenkins and Moreland, 2019) เช่น การเรียนรู้ผ่านออนไลน์ การฝึกอบรมแบบร่วมมือ การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) และ AI ในการวิเคราะห์และติดตามการฝึกอบรม เป็นต้น (อุกฤษฏ์ พรหม และคณะ, 2564, 148-164)

วิธีการและแนวทางการบริหารจัดการนวัตกรรมที่นำมาใช้ในวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบท

วิธีการและแนวทางการบริหารจัดการนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบทมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนและความยั่งยืนของธุรกิจ การจัดการที่ดีช่วยให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ รวมถึงการวางแผน การฝึกอบรม และการติดตามผลมีดังต่อไปนี้

1. การระบุและพัฒนานวัตกรรม: เน้นการค้นหาและพัฒนานวัตกรรมที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานหรือการผลิตของวิสาหกิจชุมชน ช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิต เพิ่มรายได้ และสร้างความยั่งยืนให้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยการฟังความคิดเห็นของสมาชิก ชุมชน สำรวจปัญหา หรือวิเคราะห์แนวโน้มตลาด จากนั้นสร้างและทดลองแนวคิดใหม่ ๆ ผ่านการออกแบบ การทดสอบต้นแบบ การปรับปรุง และการนำไปใช้จริง (Christensen, C. M., 2013, 106-114)

2. การจัดการและการดำเนินงาน: การจัดการและดำเนินงานในการนำนวัตกรรมมาใช้ในวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการวางแผน การดำเนินการ และการควบคุม เพื่อให้แนวคิดนวัตกรรมถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

และประสบความสำเร็จ เช่น การวางแผนและการจัดเตรียม การจัดสรรทรัพยากรทางการเงิน การฝึกอบรม และพัฒนาทักษะของสมาชิก และการทดลองใช้นวัตกรรมในสภาพแวดล้อมจริง และการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ (Schilling, M. A., 2017, 1113-1126)

3. การสนับสนุนและการสร้างเครือข่าย: การสนับสนุนและการสร้างเครือข่ายที่ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนเข้าถึงทรัพยากร โอกาสทางธุรกิจ และการสนับสนุนที่จำเป็น ในการพัฒนาและดำเนินการอย่างยั่งยืน เช่น การให้เงินทุนจากภาครัฐ องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร หรือธนาคาร การสนับสนุนทางการศึกษาและการฝึกอบรม การให้คำปรึกษาทางเทคนิค และการสร้างเครือข่ายในวิสาหกิจชุมชนผ่านการจัดตั้งกลุ่มหรือสมาคมภายในชุมชน การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ และแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด (Bessant, J., and Tidd, J., 2015, 159-162)

วิธีการเหล่านี้ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนานวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และเสริมสร้างความยั่งยืนในระยะยาวต่อความสำเร็จ และการเติบโตของวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากมีผลกระทบที่ครอบคลุมหลายด้าน รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนวัตกรรมมาใช้ในวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบท

การนำนวัตกรรมมาใช้ในวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบทมีความซับซ้อน และต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการที่อาจส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนวัตกรรมมาใช้ในวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบท คือ

1. ปัจจัยด้านทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานมีบทบาทสำคัญ ในการกำหนดความสำเร็จในการนำนวัตกรรมมาใช้ในวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่ชนบท โดยมีผลกระทบทั้งในแง่ของการเข้าถึงทรัพยากร

ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาและการดำเนินงานนวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการนำไปใช้นวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนการมีทรัพยากรที่เพียงพอและโครงสร้างพื้นฐานที่ดีสามารถช่วยให้การดำเนินงานนวัตกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นเพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมความสำเร็จในระยะยาว (Tidd, et al., 2020, 136)

2. ปัจจัยด้านการศึกษาและการฝึกอบรม การศึกษา และการฝึกอบรมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จในการนำนวัตกรรมมาใช้ในวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบท การมีการฝึกอบรมที่ดีและการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมสามารถช่วยเพิ่มความสามารถในการนำไปใช้ ปรับปรุงประสิทธิภาพและเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน การศึกษาทักษะทางการจัดการการตลาด และการเรียนรู้จากกรณีศึกษาช่วยให้สมาชิกในชุมชนมีความพร้อมในการนำนวัตกรรมไปใช้นวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในระยะยาว (ศุภชัย เหมือนโพธิ์ และ อิศร์ศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ, 2561, 720)
3. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง การนำนวัตกรรมมาใช้ในวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบทต้องอาศัยการสนับสนุนจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการสนับสนุนเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จในการพัฒนานวัตกรรมที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและข้อจำกัดเฉพาะของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบทได้ การสนับสนุนทางการเงิน การฝึกอบรม การสร้างเครือข่าย และการจัดทำนโยบายที่เหมาะสมเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาและนำไปใช้นวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพการบูรณาการการสนับสนุนเหล่านี้สามารถช่วยให้วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบทสามารถพัฒนาและเติบโตได้อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งสามารถตอบสนองต่อความท้าทายและโอกาสใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศุณยวิทย์และ

พัฒนาอุตสาหกรรม, 2562) 4. ปัจจัยด้านการจัดการและการดำเนินงาน ปัจจัยด้านการจัดการและการดำเนินงานมีบทบาทสำคัญในการกำหนดความสำเร็จในการนำนวัตกรรมมาใช้ในวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบท การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบสามารถช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถนำไปใช้นวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เช่น การจัดการทรัพยากรการวางแผนกลยุทธ์ การติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน เป็นต้น (สถาบันวิจัยและพัฒนาการเกษตร, 2563, 55-66) 5. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม การนำไปใช้นวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบทต้องพิจารณาปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการยอมรับ ความร่วมมือและการสนับสนุนจากสมาชิกในชุมชน การเข้าถึงข้อมูลและการศึกษา และการรักษามรดกทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเสริมสร้างความสำเร็จและความยั่งยืนของโครงการนวัตกรรม การพิจารณาปัจจัยเหล่านี้ อย่างรอบคอบสามารถช่วยให้การนำนวัตกรรมมาใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น (สถาบันวิจัยและพัฒนาการเกษตร, 2563, 66)

ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านนาข่า จังหวัดอุดรธานี ได้ใช้นวัตกรรมด้านกระบวนการผลิตและการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าและประสิทธิภาพในการผลิตผ้าทอพื้นเมือง โดยพัฒนาตลาดใหม่ ใช้สื่อธรรมชาติที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม และเครื่องจักรที่ทันสมัย รวมถึงการฝึกอบรมสมาชิกในชุมชนเพื่อใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสบายใจ จังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสบายใจได้รับการคัดเลือกเป็นต้นแบบภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG ของกระทรวงพาณิชย์ นำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบริการ

มีการฝึกอบรมและแบ่งปันประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญในหลากหลายสาขา ทั้งจากหน่วยงานรัฐบาล ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพและความรู้ในการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง BCG ทำให้สามารถสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปิ่นรักขนมไทย ในจังหวัดตรัง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปิ่นรักขนมไทยได้นำนวัตกรรมในการผลิตขนมไทย โดยใช้เครื่องจักรและเทคนิคการผลิตที่ทันสมัยเพื่อลดระยะเวลาและต้นทุนในการผลิตพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และใช้การตลาดดิจิทัลเพื่อขยายช่องทางการจำหน่ายทำให้เข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ ผลกระทบเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการนำนวัตกรรมมาใช้ในวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบทไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันแต่ยังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้นในระยะยาว

วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหนองแวง จังหวัดมหาสารคาม (สิริกาญจน์ ทวีพิธานนท์, 2566, 176) พบว่า ประสบความสำเร็จในการใช้นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ โดยพัฒนาระบบการผลิตแบบ Smart Farming ใช้เทคโนโลยี IoT ในการควบคุมและติดตามการผลิต พร้อมทั้งสร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับผ่าน QR Code การนำนวัตกรรมมาใช้ส่งผลให้กลุ่มสามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ได้ 30% ลดต้นทุนการผลิต 25% และได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ซึ่งช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

วิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารบ้านเขาน้อย จังหวัดตราด (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) แสดงให้เห็นความสำเร็จในการพัฒนานวัตกรรมแปรรูปอาหารที่ครบวงจร โดยพัฒนาระบบการแปรรูปอาหารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ยืดอายุการเก็บรักษา และประยุกต์ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในกระบวนการผลิตนวัตกรรมเหล่านี้ช่วยให้กลุ่ม

สามารถลดต้นทุนพลังงานได้ 40% ได้รับการรับรองมาตรฐาน ออย. และสร้างรายได้ให้ชุมชนเพิ่มขึ้น 50%

วิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมบ้านหนองตาไก่ จังหวัดบุรีรัมย์ (แก้วมณี อุทธิรัมย์, 2564, 41) ได้แสดงให้เห็นการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิมกับนวัตกรรมสมัยใหม่ได้อย่างลงตัว โดยพัฒนาเทคนิคการย้อมสีธรรมชาติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใช้ระบบ e-Commerce ในการขายสินค้า และสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการเล่าเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้ยอดขายออนไลน์เพิ่มขึ้น 75% ได้รับการยอมรับด้วยรางวัล OTOP Premium และสามารถสร้างงานในชุมชนกว่า 45 ครอบครัว

จากตัวอย่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนสามารถสรุปได้เป็นแนวทางดังนี้

1. การพัฒนานวัตกรรมในกระบวนการผลิต เช่น การใช้เครื่องจักรที่ทันสมัยและพัฒนาเทคนิคการผลิตใหม่ ๆ เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เช่น การใช้สีธรรมชาติในกระบวนการทอผ้าหรือการผลิตขนมไทยด้วยเครื่องจักรที่ทันสมัย

2. การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของสมาชิก การฝึกอบรมให้สมาชิกในชุมชนสามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจ

3. การนำแนวทางเศรษฐกิจ BCG มาใช้ การปรับตัวตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG ซึ่งช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

4. การใช้การตลาดดิจิทัล การขยายช่องทาง การจำหน่ายผ่านการตลาดดิจิทัล ทำให้สามารถเข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้นและขยายตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

การบริหารจัดการนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนชนบทเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมศักยภาพในการแข่งขันและการเติบโตอย่างยั่งยืน ด้วยการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ ทั้งในด้านเทคโนโลยี กระบวนการผลิต และการตลาดมาใช้ ทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถปรับตัวได้ในตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ การสนับสนุนจากภายนอก เช่น การเชื่อมโยงเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมได้ดีขึ้น เป็นต้น ทั้งนี้ ทุนทางสังคมและการพัฒนาทักษะของสมาชิกชุมชนก็มีบทบาทสำคัญในการสร้างความยืดหยุ่นและความได้เปรียบทางการแข่งขันในระยะยาว การนำนวัตกรรมมาใช้ในวิสาหกิจชุมชนชนบทขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ได้แก่ ทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาและฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรเพื่อเสริมโอกาสการจัดการที่ดีในการดำเนินงาน และปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือในชุมชน ปัจจัยเหล่านี้ช่วยให้การนำนวัตกรรมประสบความสำเร็จและยั่งยืน การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบทสามารถประสบความสำเร็จได้จากการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนากระบวนการผลิตและการตลาด เช่น การใช้เครื่องจักรที่ทันสมัยและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ อีกทั้งการฝึกอบรมสมาชิกในชุมชนเพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ในการดำเนินธุรกิจถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้ การนำแนวทางเศรษฐกิจ BCG มาใช้และการใช้การตลาดดิจิทัลเพื่อขยายช่องทาง การจำหน่ายยังเป็นวิธีที่ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). รายงานผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมนวัตกรรมวิสาหกิจชุมชน ประจำปี 2564. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กัญญาณ อินทหว่าง และคณะ. (2554). การจัดการวิสาหกิจชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- แก้วมณี อุทัยมัย. (2566). การวิเคราะห์ต้นทุนฐานกิจกรรมของกลุ่มอาชีพทอผ้าไหมในเขตพื้นที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. *Academic Journal of Buriram Rajabhat University*, 15 (2), 34-49.
- ทศพร แก้วขวัญไกร. (2560). 42 ทางรอดวิกฤติเศรษฐกิจด้วยแนวทางวิสาหกิจชุมชน. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 9 (2), 33-50.
- ทักษญา สง่าโยธิน. (2560). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน. *วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์*, 12 (2), 11-25.
- ธนิกานต์ ศรีจันทร์. (2565). การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน. *URU-J.ISD 255356*, 12 (2), 1-16.
- สิริกาญจน์ ทวีพิธานนท์. (2566). การศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรัง อินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) เพื่อขยายตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมายใหม่. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, 5 (1), 172-178.
- วริธ ไทยสิทธิ์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศุภชัย และพัฒนาอุตสาหกรรม. (2562). การจัดการเงินทุนสำหรับการพัฒนานวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชน. *วารสารการพัฒนาเศรษฐกิจ*, 23 (1), 102-115.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาการเกษตร. (2563). การวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนานวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชน. *วารสารการพัฒนาการเกษตร*, 34 (3), 55-66.
- สมเกียรติ สุทธิธรรมากร. (2560). การพัฒนาโมเดลนวัตกรรมการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการ สร้างสรรค์มูลค่าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน. *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- สมยศ ปัญญา. (2559). วิสาหกิจชุมชนกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารบัณฑิตแสงโคกคำ*, 1 (1), 73-88.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2558). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยวิสาหกิจชุมชน. *วารสารการพัฒนาชุมชน*, 5 (3), 75-90.
- ศุภชัย เหมือนโพธิ์ และ ชีรศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ. (2566). การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 10 (1), 131-144.
- อุกฤษฏ์ พรธนะ วีระกิตติ์ เสาร์ม และ ธนชัย สิงห์มาตย์. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการและนวัตกรรมเพื่อสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่ความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6 (10), 148-164.
- Bessant, J., and Tidd, J. (2011). Innovative strategies in community enterprises: A review of successful practices. *Journal of Small Business Management*, 49 (1), 95-117.
- Bessant, J., and Tidd, J. (2015). *Innovation and entrepreneurship*. Wiley.
- Christensen, C. M. (2013). *The innovator's dilemma: When new technologies cause great firms to fail*. Harvard Business Review Press.

- Field, J., and Duffy, D. (2014). Community-based innovation: Exploring the role of social capital in rural enterprise development. **Journal of Rural Studies**, 36, 12-22.
- Gulati, R. (1998). Alliances and networks. **Strategic Management Journal**, 19 (4), 293-317.
- Hall, J., and Wright, G. (2017). Managing innovation in community-based enterprises: A case study approach. **Entrepreneurship & Regional Development**, 29 (3-4), 256-274.
- Jenkins, M., and Moreland, R. (2019). The role of innovation in community enterprise development: Evidence from rural areas. **Regional Studies**, 53 (2), 222-234.
- Kraemer-Mbula, E., and Wamae, W. (2010). **Innovation and the development of new products in developing economies**. Oxford University Press.
- Kraut, R. E., Egidio, C., and Galegher, J. (2002). **Patterns of contact and communication in scientific research collaboration**. In *Communities of Practice: Learning, Meaning, and Identity* (pp. 22-45). Cambridge University Press.
- Schilling, M. A. (2017). **Strategic management of technological innovation (5th ed.)**. McGraw-Hill Education.
- Tidd, J., Bessant, J., and Pavitt, K. (2005). **Managing innovation: Integrating technological, market and organizational change**. Wiley.
- Tidd, J., Bessant, J., and Pavitt, K. (2020). **Managing innovation: Integrating technological, market and organizational change (6th ed.)**. Wiley.
- Tim, E., Rick, D., and Max, M. (2005). Understanding innovation in small and medium-sized enterprises: A process manifest. **International Journal of Business Performance Management**, 2 (4), 21-42.
- Wolf, J., and Pett, T. (2006). Small-firm performance: Modeling the role of product and process improvements. **Journal of Small Business Management**, 44, 268-284.
- Zhang, Y., and Zhang, X. (2018). Adoption of ICT in rural enterprises: Insights from a study in China. **Technology in Society**, 55, 1-10.

อิทธิพลของการโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1

INFLUENCE OF BRITISH PROPAGANDA ON KING VAJIRAVUDH DURING WORLD WAR I

วัศพล ธรรมรักษา

นักศึกษาลัทธิสุตรอักษรศาสตรุษณีบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Wasapol Thumruksa

Student, Doctor of Philosophy Program in History, Faculty of Arts, Silpakorn University

Corresponding author e-mail: Wasapol.thum@gmail.com

Receive : August 24, 2024

Revised: November 25, 2024

Accepted: December 25, 2024

บทคัดย่อ

การโฆษณาชวนเชื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ประเทศคู่สงครามในสงครามโลกครั้งที่ 1 นำมาใช้อย่างแพร่หลาย แต่ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสยามในสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่กล่าวถึงประเด็นนี้มากนัก บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของการโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษที่มีต่อมุมมองและพระราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเคยศึกษาและดำรงพระชนม์ชีพในอังกฤษมาก่อน ส่งผลให้ทรงมีความผูกพันกับอังกฤษ อีกทั้งการที่ทรงมีมุมมองต่อเยอรมนีในแง่ลบ ส่งผลให้ทรงเปิดรับและให้ความเชื่อถือข่าวสารโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษ ที่มุ่งเสนอข่าวความโหดร้ายทารุณ ความไร้มนุษยธรรม และการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศของเยอรมนี เป็นสาเหตุหนึ่งนำไปสู่การตัดสินใจประกาศสงครามกับเยอรมนีในเวลาต่อมา

คำสำคัญ: การโฆษณาชวนเชื่อ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สงครามโลกครั้งที่ 1

ABSTRACT

Propaganda was a tool widely used by the belligerent countries in World War I. However, few studies investigated this topic in relation to Siam's role in World War I. This academic article aims to study the influence of British propaganda on the views and policies of King Vajiravudh during World War I. The results show that since King Vajiravudh had previously studied and lived in England, he had an attachment to England. In addition, he also had a negative view towards Germany. These factors led him to be more open to British propaganda, which focused on reporting on German atrocity, inhumanity, and violations of international law. This was one of the reasons for his decision to later declare war on Germany.

Keywords: propaganda, King Vajiravudh, World War I

บทนำ

ในสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่เกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2457-2461 นอกเหนือจากอาวุธยุทโธปกรณ์สมัยใหม่ เช่น ปืนกล แก๊สพิษ รถถัง อากาศยาน ฯลฯ แล้วการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) ก็เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ประเทศคู่สงครามทั้งฝ่ายสัมพันธมิตร (Allied Powers) นำโดยอังกฤษ ฝรั่งเศส และรัสเซีย กับฝ่ายมหาอำนาจกลาง (Central Powers) นำโดยเยอรมนีและออสเตรีย-ฮังการี ใช้อย่างแพร่หลายเพื่อโจมตีฝ่ายตรงข้าม และสร้างความชอบธรรมในการทำสงครามให้กับฝ่ายตนเอง

ในกรณีของสยาม แม้สยามจะวางตัวเป็นกลางในช่วงต้นสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่สยามก็ได้ติดตามสถานการณ์สงครามอย่างใกล้ชิด ทั้งจากข่าวหนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในสยาม และจากรายงานของสถานทูตสยามในต่างประเทศ โดยฝ่ายสัมพันธมิตรมีความได้เปรียบฝ่ายมหาอำนาจกลางในการเผยแพร่ข่าวสารโฆษณาชวนเชื่อในสยาม เนื่องจากสายโทรเลขของเยอรมนีถูกตัดขาด ส่งผลให้สยามรับข่าวสารทางโทรเลขได้เฉพาะข่าวจากฝ่ายสัมพันธมิตร จำนวนหนังสือพิมพ์ของฝ่ายสัมพันธมิตรในสยามยังมีมากกว่าของฝ่ายมหาอำนาจกลาง ซึ่งมีหนังสือพิมพ์อุมเซา (Umschau) ตีพิมพ์เผยแพร่โดยชาวเยอรมันในสยามเพียงฉบับเดียว นอกจากนี้สถานทูตสยามในต่างประเทศส่วนใหญ่ยังมีที่ตั้งอยู่ในประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร มีเพียงสถานทูตสยาม ณ กรุงเบอร์ลินที่มีหม่อมเจ้าไทรทศประพันธ์เป็นอัครราชทูตประจำอยู่เท่านั้นที่มีที่ตั้งอยู่ในประเทศฝ่ายมหาอำนาจกลาง (โรจน์ จินตมาศ, 2531; เฮลล์, 2560)

งานศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสยามในสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่ผ่านมา แม้จะมีจำนวนมาก เช่น งานของโอภาส เสวีกุล (2511) งานของซาลี เอ็มมกระสินธุ์ (2520) งานของสุจิตรา ศิริโปล์ (2528) งานของโรจน์ จินตมาศ (2531) งานของ เพ็ญศรี ดูก (2554) งานของภัทรพล สมเหมาะ (2559) งานของ ศิวพล ชมภูพันธ์ (2560)

งานของสเตฟาน เฮลล์ (2560) เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่ต่างมุ่งเน้นศึกษาบทบาท พระราชดำริ และพระราโชบายของการพระมวงกุเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นสำคัญ เช่น ศึกษาการใช้พระราชนิพนธ์ที่พระราชทาน ไปตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ เพื่อปรับทัศนคติของชาวสยามที่มีความคิดเห็นแตกแยกกัน ในการสนับสนุนประเทศคู่สงครามต่าง ๆ ให้หันมาสนับสนุนพระราโชบายของพระองค์ที่จะเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร ในช่วงเวลาก่อนที่จะสยามจะประกาศสงครามกับเยอรมนีและออสเตรีย-ฮังการี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2460 ศึกษาการควบคุมเคลยศึกชาวเยอรมันและออสเตรีย-ฮังการีในสยาม ศึกษาการส่งทหารอาสาไปเข้าร่วมสงครามในยุโรป เป็นต้น แต่งานศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลเบื้องหลังพระราชดำริและพระราโชบายของพระองค์กลับมีอยู่ค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับอิทธิพลจากการโฆษณาชวนเชื่อของประเทศคู่สงครามที่มีต่อพระองค์ งานศึกษาที่ผ่านมามักอธิบายเพียงว่าพระองค์ทรงตัดสินใจที่จะเข้าร่วมสงคราม ด้วยพระองค์เอง เนื่องจากทรงมีพระปรีชาญาณเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ที่สยามจะได้รับ เช่น การมีโอกาสขอแก้ไขสนธิสัญญาไม่เสมอภาคได้ เป็นต้น ในส่วนของงานที่มีการกล่าวถึงมุมมองของพระองค์ต่อประเทศคู่สงครามก็มักกล่าวถึงเฉพาะภูมิหลังของพระองค์ ที่ทรงเคยศึกษาและดำรงพระชนม์ชีพในอังกฤษเท่านั้น ไม่ได้อธิบายอิทธิพลของโฆษณาชวนเชื่อของประเทศคู่สงคราม รวมถึงข่าวหนังสือพิมพ์อังกฤษที่ทรงอ้างถึงในพระราชนิพนธ์ ในระหว่างสงครามแต่อย่างใด

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “อิทธิพลของการโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1” เพื่อขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของสยามในสงครามโลกครั้งที่ 1 ให้ลุ่มลึกมากขึ้น ในประเด็นอิทธิพลของโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยศึกษา

ผ่านงานพระราชนิพนธ์ของพระองค์ในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 เพื่อให้เห็นอิทธิพลเบื้องหลังพระราชโบายของพระองค์มากขึ้น แทนที่จะมองว่าการดำเนินพระราชโบายต่าง ๆ ของพระองค์เกิดจากการตัดสินใจด้วยพระองค์เอง โดยไม่มีอิทธิพลภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องเลยเพียงอย่างเดียว

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาอิทธิพลของการโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 จำเป็นต้องศึกษาพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในช่วงก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ก่อนเพื่อทำความเข้าใจพระราชประวัติและมุมมองของพระองค์ ที่มีอิทธิพลต่อการที่ทรงเลือกรับข่าวสารจากประเทศคู่สงคราม

พระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มีอิทธิพลต่อการที่ทรงเลือกรับข่าวสารจากประเทศคู่สงคราม

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ (สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี) ทรงประสูติเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2423 ทรงได้รับพระราชทานพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ และเมื่อพระชนมายุได้ 8 พรรษา ทรงได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนเทพทวารวดี มีพระเกียรติยศรองจากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร และได้เสด็จเข้าพระราชพิธีโสกันต์ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2435 (สุจิตรา ศิริโปล์, 2528, 2-3)

เมื่อทรงพระเยาว์ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ทรงได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากพระอาจารย์เป็นการส่วนพระองค์ในพระบรมมหาราชวัง ได้แก่ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) พระยาอิศรพันธุ์โสภณ (หนู อิศรางกูร ณ อยุธยา) และ ม.จ.ประภากร มาลากุล

จนกระทั่งมีพระชนมายุประมาณ 8 พรรษา จึงได้ทรงศึกษาวิชาภาษาอังกฤษจากเซอร์ โรเบิร์ต มอแรนต์ (Sir Robert Morant) พระอาจารย์ชาวอังกฤษ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานด้านภาษาก่อนจะทรงเสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษาต่อในต่างประเทศ เมื่อทรงมีพระชนมายุ 13 พรรษา ใน พ.ศ. 2436 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ (สุจิตรา ศิริโปล์, 2528, 3)

เมื่อเสด็จถึงประเทศอังกฤษแล้ว ในระยะแรก สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธทรงได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการส่วนพระองค์จากเซอร์ เบซิล ทอมสัน (Sir Basil Thomson) และนายฮาโรลด์ เมย์ล (Harold Mayall) ที่พระตำหนักนอร์ทลอดจ์ (North Lodge) ตำบลแอสคอต (Ascot) เพื่อเป็นการเตรียมพระองค์สำหรับการศึกษาต่อในระดับสูง โดยที่เดิมพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการให้พระองค์เข้ารับการศึกษาในวิชาทหารเรือ แต่ทว่าในวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2437 สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมารได้เสด็จสวรรคต ส่งผลให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธทรงได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมารแทนในวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2437 และต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการศึกษาของพระองค์ให้ทรงต้องเข้ารับการศึกษาในสาขาวิชาที่หลากหลายทั้งของพลเรือนและทหาร เพื่อเตรียมพระองค์สำหรับการเป็นพระมหากษัตริย์ในอนาคต (สุจิตรา ศิริโปล์, 2528, 4 - 6)

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ทรงย้ายมาประทับ ณ พระตำหนักเกรตนี (Graitney) ตำบลแคมเบอร์ลีย์ (Camberley) ใกล้โรงเรียนนายร้อยแซนด์เฮิร์สต์ (Royal Military Academy, Sandhurst) และ กรมทหารออลเดอร์ชอต (Aldershot) ในวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2439 เพื่อรับการศึกษาวิชาทหารเบื้องต้น จากพันโท ซี. วี. ลูม (Lieutenant Colonel

C. V. Hume) โดยขณะเดียวกันก็ทรงรับการศึกษาวิชาพลเรือนจากนายโอลิเวียร์ (Olivier) และวิชาภาษาฝรั่งเศสจากนายบูวียร์ (Bouvier) ไปพร้อมกันด้วย หลังจากทรงศึกษาวิชาทหารเบื้องต้นกับพันโทฮูมพอสมควรแล้ว พันโทฮูมก็กราบบังคมทูลแนะนำให้ทรงศึกษาต่อในโรงเรียนนายร้อยแซนด์เฮิร์สต์ (สุจิรา ศิริโปล์, 2528, 7)

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ทรงเข้ารับการศึกษาวิชาทหารในโรงเรียนนายร้อยแซนด์เฮิร์สต์ในวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2440 และต่อมา ก็ได้ทรงเข้าประจำการในกรมทหารราบเบาเดอรัม (Durham Light Infantry) ณ นอร์ท แคมป์ (North Camp) เมืองออลเดอร์ชอต แต่หลังจากทรงเข้าประจำการได้ไม่นาน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ตัดสินพระราชหฤทัยให้ไปทรงศึกษาต่อในวิชาพลเรือน สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธจึงเสด็จไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยไครสต์เชิร์ช (Christ Church) มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (Oxford University) ใน พ.ศ. 2442 ตามคำแนะนำของนายเฟรเดอริก เวอร์นี (Frederick Verney) ที่ปรึกษาทางการทูตของสยาม ประจำกรุงลอนดอน โดยเน้นการศึกษาวិชาประวัติศาสตร์ และการเมืองการปกครอง หลังจากทรงศึกษาในมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดได้ประมาณปีเศษ ๆ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ก็ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะเข้ารับการศึกษาต่อที่โรงเรียนเสนาธิการทหารแคมเบอร์ลีย์ (Staff College, Camberley) แต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่พระราชทานพระบรมราชานุญาต เนื่องจากทรงมองว่าจะเป็นการเสียเวลามากเกินไป และทรงมีพระราชดำริว่าสมควรแก่เวลาให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธเสด็จกลับมาเรียนรู้การบริหารบ้านเมืองได้แล้ว สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธจึงเสด็จนิวัติสยาม ใน พ.ศ. 2445 (สุจิรา ศิริโปล์, 2528, 7-13)

หลังเสด็จนิวัติสยามแล้วสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธได้รับพระราชทานยศพันโท ผู้บังคับการกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ และจเรทหารบก แต่ภารกิจที่ทรงกระทำโดยมากจะเป็นการให้คำปรึกษาอย่างไม่เป็นทางการในประเด็นข้อกฎหมายระหว่างประเทศมากกว่า นอกจากนี้ ยังต้องทรงช่วยเหลือกิจการสภาที่ปรึกษาส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และต้องทรงเข้าร่วมการประชุมสภาเสนาบดีด้วย ต่อมาใน พ.ศ. 2453 ก็ทรงทำหน้าที่ผู้กำกับราชการกระทรวงยุติธรรมอีกตำแหน่งหนึ่ง เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม แต่หลังจากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ทรงดำรงตำแหน่งนี้ได้ไม่นาน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เสด็จสวรรคต สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธจึงเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2453 (สุจิรา ศิริโปล์, 2528, 13-14)

การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงศึกษาและดำรงพระชนม์ชีพในอังกฤษเป็นเวลานาน ส่งผลให้ทรงได้รับอิทธิพลทางความคิด และทรงมีความผูกพันกับอังกฤษ สวนทางกับมุมมองของพระองค์ที่มีต่อเยอรมนี ที่เป็นไปในทางลบจากหลายสาเหตุ ได้แก่

1. ทรงรู้สึกว่ายเยอรมนีไม่ให้เกียรติพระองค์ และประเทศสยามเท่าที่ควร สืบเนื่องจากในช่วงเวลาที่พระองค์ยังดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ได้เสด็จเยือนประเทศเยอรมนี แต่จักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 (Wilhelm II) ของเยอรมนีไม่ได้พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุด คือ ตราอินทรีดำแก่พระองค์ กลับพระราชทานเพียงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นรองคือตราอินทรีแดง หรือตรามงกุฎปรัสเซียชั้นเอก (Order of Merit of the Prussian Crown) เท่านั้น โดยให้เหตุผลว่าพระองค์ยังทรงพระเยาว์อยู่ ทั้งที่

ก่อนหน้านั้นทรงได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดจากประเทศยุโรปอื่น ๆ มาหลายประเทศแล้ว ต่อมาเมื่อสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถเสด็จไปร่วมงานพระราชพิธีอภิเษกสมรสของรัชทายาทเยอรมัน เยอรมนีก็ไม่ได้จัดการรับเสด็จอย่างสมพระเกียรติ (โรจน์ จินตมาศ, 2531, 23; สุจิรา ศิริโปล์, 2528, 27-28)

2. ทรงระแวงการขยายอิทธิพลของเยอรมนีในสยามตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา แม้ในเวลานั้นสยามจะต้องพึ่งพาประเทศยุโรปอื่น ๆ ในการถ่วงดุลกับอังกฤษและฝรั่งเศส แต่ก็เปิดโอกาสให้เยอรมนีแผ่อิทธิพลเข้ามาในสยามหลายด้าน และมีการว่าจ้างชาวเยอรมันเข้ามารับราชการในหน่วยงานต่าง ๆ ของสยามหลายหน่วยงาน เช่น ในกรมรถไฟ ที่มีวิศวกรชาวเยอรมันดำรงตำแหน่งเจ้ากรมติดต่อกันถึง 3 คนได้แก่ นายคาร์ล เบธเกอ (Karl Bethge) นายแฮร์มานน์ เกธ (Hermann Gehrts) และนายลูอิส ไวเลอร์ (Luis Weiler) และยังมีกรมไปรษณีย์และโทรเลขที่นายออตโต พังโค (Otto Panckow) ชาวเยอรมันจากเมืองฮัมบูร์ก เป็นผู้วางรากฐาน และมีวิศวกรชาวเยอรมันคนอื่น ๆ มาบริหารต่อเนื่องกันเป็นเวลานานเป็นต้น (คัททียากร ศศิธรามาศ, 2556, 51-52) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงไม่ไว้วางพระทัยเยอรมนีมาตั้งแต่สมัยที่ทรงเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เนื่องจากทรงมองว่าเยอรมนีต้องการแสวงหาอำนาจในสยามไม่ต่างจากอังกฤษและฝรั่งเศส มีกรณีตัวอย่างดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหาการขออนุญาตใช้อาวุธไทยของเยอรมนี เนื่องจากในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เยอรมนีได้ขอใช้เกาส์ซิงหรือเกาส์อื่นใดก็ได้เป็นที่ตั้งสถานีเชื้อเพลิง ถ้าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานไม่ได้ เยอรมนีก็จะขอเช่าหรือซื้อเกาส์แทน แต่ความพยายามนี้ไม่ประสบความสำเร็จ ต่อมาบริษัทนอร์ดดอยเชอร์ลอยด์ของเยอรมนีได้ขอใช้เกาส์ซิง เป็นที่จอดเรือบรรทุกถ่านหิน 2 ลำ กรณีนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

เจ้าอยู่หัว ขณะดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ได้กราบบังคมทูลคัดค้าน เนื่องจากทรงเห็นว่าเยอรมนีอาจใช้เรื่องนี้เป็นฉากบังหน้าในการนำเรือรบเข้ามาเติมถ่านหินแต่การคัดค้านของพระองค์ไม่ทันการเนื่องจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตไปก่อนแล้ว อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นเรือบรรทุกถ่านหินของเยอรมันเกิดประสบอุบัติเหตุบริษัท นอร์ดดอยเชอร์ลอยด์ จึงไม่ได้รับพระบรมราชานุญาตให้นำเรือบรรทุกถ่านหินเข้ามาจอดอีก (โรจน์ จินตมาศ, 2531, 23; สุจิรา ศิริโปล์, 2528, 25)

2.2 ปัญหาความพยายามเรียกร้องผลประโยชน์และขยายอิทธิพลของเยอรมนี เข้ามาควบคุมกิจการต่าง ๆ ของสยามจนเกินขอบเขต เนื่องจากในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เยอรมนีได้ยื่นข้อเสนอต่อสยามหลายข้อ เช่น ขอไม่ให้สยามส่งนักเรียนทหารไปศึกษาต่อในประเทศอื่นนอกจากเยอรมนี ขอให้สยามรับรองว่าจะไม่ให้ชาวเยอรมันออกจากราชการ แม้แต่ในกรณีที่ชาวเยอรมันขอลาออกเอง ก็ขอให้รับรองว่าจะว่าจ้างชาวเยอรมันเข้ามาทำหน้าที่แทนคนที่ลาออกไป ขอให้ทุนในธนาคารสยามกัมมาจลเป็นของเยอรมนีอย่างน้อยครึ่งหนึ่ง และให้ชาวเยอรมันมีสิทธิขาดในการบริหารงาน หรือไม่ก็ต้องยินยอมให้ชาวเยอรมันเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารอย่างน้อยครึ่งหนึ่ง โดยที่ตำแหน่งประธานคณะกรรมการบริหารและผู้จัดการธนาคารจะต้องเป็นของชาวเยอรมันด้วยเป็นต้น ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงยินยอม เพราะทรงเห็นว่าการยอมรับเงื่อนไขดังกล่าวจะทำให้สยามกลายเป็นรัฐในอารักขาของเยอรมนี (โรจน์ จินตมาศ, 2531, 24; สุจิรา ศิริโปล์, 2528, 26-27)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลา ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีมุมมองต่ออังกฤษในแง่บวก ขณะที่ทรงมีมุมมองต่อเยอรมนีในแง่ลบ

ผู้เขียนเห็นว่า การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีความผูกพันกับประเทศอังกฤษ และทรงไม่นิยมเยอรมนีมาแต่เดิม อาจเป็นสาเหตุให้เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ขึ้นใน พ.ศ. 2457 พระองค์ทรงมีแนวโน้มที่จะเปิดรับและให้ความเชื่อถือข่าวสารจากอังกฤษ มากกว่าข่าวสารจากเยอรมนี เห็นได้จากกรณีในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2457 ชาวเยอรมันในสยามได้ตีพิมพ์หนังสือ “การรบใหญ่ในยุโรป ฉบับพิเศษ เรียบเรียงตามรายงานแลข่าวของเยอรมัน เล่มสาม” (2457) ออกมาเผยแพร่ เนื้อหาของหนังสือดังกล่าวเน้นนำเสนอข่าวชัยชนะของเยอรมนี เช่น ชัยชนะของกองทัพเรือเยอรมันในทะเลบอลติก ชัยชนะของกองทัพเยอรมันและออสเตรีย-ฮังการีเหนือกองทัพรัสเซียในรัสเซียตะวันออกและโปแลนด์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เมื่อมีผู้นำหนังสือดังกล่าวไปถวายให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตร พระองค์ก็ทรงมีพระราชหัตถเลขา เรื่อง “อย่าเผลอ” พระราชทานไปเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ไทย โดยทรงใช้พระนามแฝงว่า “รามจิตติ เสือป่าหลวง ร.อ.” ทรงแสดงความไม่พอพระทัยที่ชาวสยามไปรับแจกหนังสือข่าวของเยอรมนีที่ “มีถ้อยคำที่กล่าววิเตียนอังกฤษฝรั่งเศสแลรัสเซีย โดยอาการอันปรักปำต่าง ๆ เปนอันมาก” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560ก, 231) และในช่วงท้ายของพระราชนิพนธ์ดังกล่าว พระองค์ก็ได้ทรงเตือนสติชาวสยามไม่ให้เชื่อถือหนังสือเยอรมันเล่มดังกล่าว

ใน พ.ศ. 2459 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง “การสงครามป้อมค่ายประชิด” ขึ้น เพื่อทรงใช้ในการปาฐกถาเกี่ยวกับการรบในสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งมีลักษณะเป็นสงครามสนามเพลาะ (Trench warfare) ในการเรียบเรียงพระราชนิพนธ์นี้ พระองค์ทรงใช้ข่าวสารจากฝ่ายสัมพันธมิตรเท่านั้น ไม่ได้ใช้ข่าวสารจากเยอรมนีประกอบเลย โดยทรงให้เหตุผลว่า “...แต่ที่ข้าพเจ้าได้นำแต่กิจการของฝ่ายสัมพันธมิตรมาเล่าให้ท่านฟัง

ในที่นี้ก็เพราะกิจการข้างฝ่ายเยอรมันข้าพเจ้าหาได้มีโอกาสรู้เห็นไม่ เพราะข้าพเจ้าไม่รับหนังสือพิมพ์เยอรมันเลย.” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560ข, 255)

การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ข่าวสารจากคู่สงครามเพียงฝ่ายเดียวในพระราชนิพนธ์เรื่อง “การสงครามป้อมค่ายประชิด” ส่งผลให้มุมมองของพระองค์ที่มีต่อประเทศคู่สงครามปรากฏในพระราชนิพนธ์ดังกล่าวอย่างชัดเจน ดังปรากฏข้อความที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสืออัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” ตอนหนึ่งว่า

“เท่าที่ข้าพเจ้าทราบ ทูลหม่อมลุงได้ทรงมีพระทัยเข้ากับฝ่ายสัมพันธมิตรหม่อมมากมานานแล้วแม้รัฐบาลของพระองค์ท่านจะยังต้องถือตนว่าเป็นกลางอยู่ก็ดี ในข้อนี้เห็นได้จากหนังสือที่ทรงพระราชนิพนธ์ในสมัยนั้นเกี่ยวกับการสงคราม เช่น “เรื่องการสงครามป้อมค่ายประชิด” ที่ได้ทรงพระราชนิพนธ์ หนึ่งปีก่อนที่ไทยได้เข้าสงคราม ซึ่งผู้อ่านย่อมสามารถเห็นได้โดยง่ายว่า พระองค์ท่านมีพระทัยเข้ากับฝ่ายใด นอกจากนั้นยังมีพระราชนิพนธ์อื่น ๆ อีก” (พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์, 2494, 213)

นอกจากพระราชนิพนธ์เรื่อง “อย่าเผลอ” และ “การสงครามป้อมค่ายประชิด” แล้วยังปรากฏข้อความในพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่อง “ลำบาก! การรักษาความเป็นกลางเป็นการยากจริง ๆ” เกี่ยวกับการรับข่าวสารจากเยอรมนีว่า

“หลายครั้งมาแล้ว มีคนเยอรมัน (แลคนไทยบางคนก็มี) ได้ต่อว่าเรา ด้วยจดหมายหรือด้วยปากว่าเราประพฤติกเลาะเอียง เพราะเราลงข่าวสงครามแต่ทางฝ่ายอังกฤษ ฝรั่งเศส และรัสเซีย ไม่ลงข่าวฝ่ายเยอรมันบ้างเลย ครั้นเราตอบตามความจริงว่า ถ้าเราได้รับข่าวฝ่ายเยอรมันบ้าง ที่เราเห็นว่ามิหลักฐานพอสมควรแล้ว เราก็จะยินดีลง

ต่อมาเราได้รับเรื่องจากคนชาวเยอรมัน ซึ่งเขียนมาเป็นภาษาไทย แต่มิได้แสดงชัดเจนว่าข้อความเหล่านั้นได้มาทางใด เปนแต่มีกล่าว “ได้มาจากทางที่ควรเชื่อถือ” ดังนี้ ตามความเห็นของเรา เห็นว่าเป็นหน้าที่ของเราต่างหากที่จะวินิจฉัยว่าควรเชื่อถือหรือไม่ จะให้เรารับเอาตามคำของผู้ส่งข่าวมานั้นเองเท่านั้น เราก็ไม่สามารถรับผิดชอบได้และเราก็ต้องรักษาชื่อเสียงของเราเหมือนกัน” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560ก, 205)

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงไม่เชื่อถือข่าวสารจากเยอรมนี แต่ทรงเชื่อถือข่าวสารจากฝ่ายสัมพันธมิตรมากกว่า โดยในพระราชหัตถเลขาฉบับเดียวกันนี้ พระองค์ได้ทรงคัดลอกข้อความจากหนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ เดลิเมล์ ที่ทรงระบุไว้ตรงกับความคิดเห็นของพระองค์มาลงไว้ด้วยว่า “ส่วนข่าวสงครามฝ่ายอังกฤษ ฝรั่งเศส และรัสเซีย นั้น ถึงแม้จะมีข้อบกพร่องประการใด ๆ บ้างก็ตาม แต่ไม่มีใครเถียงได้เลยว่าเป็นข่าวที่ถูกต้องพอสมควร” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560ก, 207)

การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเชื่อถือข่าวสารจากฝ่ายสัมพันธมิตรมากกว่าข่าวสารจากเยอรมนี ส่งผลให้ทรงมีมุมมองด้านลบต่อเยอรมนีมากขึ้น จากที่ทรงไม่นิยามเยอรมนีมาแต่เดิมอยู่แล้ว เห็นได้จากพระราชนิพนธ์หลายเรื่องที่ทรงอ้างอิงข่าวสารจากหนังสือพิมพ์อังกฤษ ที่กล่าวถึงเยอรมนีในแง่ลบ ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข่าวสารและพระราชนิพนธ์ดังกล่าวมีจำนวนมาก ในบทความนี้ผู้เขียนจึงจะยกตัวอย่างขึ้นมาเพียงบางเรื่องเท่านั้น

ตัวอย่างข่าวโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีต่อประเทศเยอรมนี

1. ข่าวความทารุณของทหารเยอรมันในประเทศเบลเยียม

การที่ฝรั่งเศสและรัสเซียเป็นพันธมิตรกันในสงครามโลกครั้งที่ 1 ส่งผลให้เยอรมนีและออสเตรีย-ฮังการีต้องทำสงครามพร้อมกัน 2 แนวรบ คือ แนวรบด้านตะวันตกกับฝรั่งเศส และแนวรบด้านตะวันออกกับรัสเซีย แต่เนื่องจากเยอรมนีมองว่ารัสเซียเป็นประเทศกว้างใหญ่ ซึ่งเส้นทางคมนาคมยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ต้องใช้เวลานานในการลำเลียงทหารมายังชายแดนโดยรถไฟ เยอรมนีจึงวางแผนจะทุ่มกำลังทหารจำนวนมากหวังเอาชนะฝรั่งเศสก่อน โดยการเคลื่อนทัพผ่านประเทศเบลเยียม ซึ่งมีสถานะเป็นกลาง เข้าไปยังภาคเหนือของฝรั่งเศสตามแผนชลีฟเฟิน (Schlieffen Plan) เมื่อเยอรมนีมีชัยเหนือฝรั่งเศสแล้วก็จะเคลื่อนย้ายกำลังทหารกลับมาทำการรบกับรัสเซียต่อไป แต่การที่เยอรมนีละเมิดความเป็นกลางของเบลเยียมได้ถูกอังกฤษใช้เป็นข้ออ้างประกาศสงครามกับเยอรมนีในวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2457 (ปรีชา ศรีวาลัย, 2548, 16-17)

หลังกองทัพอเยอรมันเข้ายึดครองประเทศเบลเยียม และพื้นที่ทางเหนือของประเทศฝรั่งเศส ฝ่ายสัมพันธมิตรได้เผยแพร่ข่าวสารกล่าวหาทหารเยอรมันว่ากระทำการทารุณกรรมต่อพลเรือนชาวเบลเยียมและฝรั่งเศสในพื้นที่ยึดครอง มีการสังหารพลเรือน มีการล่วงละเมิดต่อสตรี มีการตัดมือเด็ก มีการเผาทำลายหมู่บ้านและเมืองหลายแห่ง เป็นต้น ในช่วงแรก ๆ การเสนอข่าวเรื่องนี้ในหนังสือพิมพ์อังกฤษค่อนข้างกระจัดกระจาย ต่อมารัฐบาลอังกฤษจึงจัดตั้งคณะกรรมการรวบรวมข้อเท็จจริงขึ้น โดยมีลอร์ดเจมส์ ไบรซ์ (James Bryce) เป็นประธานคณะกรรมการชุดนี้ได้รวบรวมบทสัมภาษณ์ผู้ลี้ภัยชาวเบลเยียมซึ่งอ้างว่า ได้เห็นการทำทารุณกรรมโดยทหารเยอรมัน จัดทำเป็นรายงานตีพิมพ์เผยแพร่

เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2458 แม้ “รายงานของไบรซ์” (Bryce Report) จะได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง แต่ก็มี การตั้งข้อสงสัยถึง ความน่าเชื่อถือของรายงานนี้ในหลายประเด็น เช่น คณะกรรมการชุดนี้ไม่ได้เดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริงในประเทศเบลเยียมด้วยตนเองแต่ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ลี้ภัยชาวเบลเยียมเท่านั้น โดยที่ระหว่างสัมภาษณ์ก็ไม่ได้มีการให้ผู้ลี้ภัยเหล่านี้ กล่าวสาบานตนแต่อย่างใด นอกจากนี้ ยังไม่มีการเปิดเผยรายชื่อพยานที่ให้สัมภาษณ์ รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้เยอรมนีชี้แจงข้อเท็จจริง เป็นต้น (Ryley, 2008) หลังจากนั้นเยอรมนีก็ได้ตีพิมพ์ “สมุดปกขาว” (White Book) ออกมาตอบโต้ข้อกล่าวหาของอังกฤษ โดยในเอกสารของเยอรมันดังกล่าว มีบทสัมภาษณ์ทหารเยอรมันจำนวนมาก อ้างว่าเหตุการณ์ในเบลเยียมนี้มีที่ มาจากการที่พลเรือนชาวเบลเยียมเป็นฝ่ายทำร้ายทหารเยอรมันก่อน ทหารเยอรมันจึงต้องมีมาตรการตอบโต้ตามสมควรแก่เหตุ ไม่ได้กระทำเกินเลยแบบที่อังกฤษกล่าวหาแต่อย่างใด โดยเยอรมนีได้เปิดเผยชื่อยศ และหน่วยต้นสังกัดของทหารเยอรมันทุกนายที่ให้สัมภาษณ์ในสมุดปกขาวอย่างชัดเจน (The German Army in Belgium the White Book of May 1915, 1921)

เมื่อข่าวเหตุการณ์ในเบลเยียมเผยแพร่เข้ามาในสยาม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงมีพระราชหัตถเลขา เรื่อง “ความประพบัติการุณกรรม” ทรงวิจารณ์การเสนอข่าวตอบโต้กันระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรและเยอรมนี โดยทรงมีท่าทีเอนเอียงเข้าข้างฝ่ายสัมพันธมิตรและมุ่งจับผิดเยอรมนี ดังปรากฏข้อความตอนหนึ่งว่า

“ตามความเห็นของข้าพเจ้า ผู้ตั้งใจที่จะเป็นกลาง อยู่เสมอนั้น เห็นว่าการพูดเกินเหตุย่อมมีอยู่ด้วยกัน ทั้ง 2 ฝ่าย คือ ข้างฝ่ายสัมพันธมิตรก็กล่าวโทษทหารเยอรมัน ว่าประพบัติการุณร้ายกาจต่าง ๆ ต่อพลเมืองเบลเยียมแลฝรั่งเศส แต่ข้างฝ่ายเยอรมันก็มีกล่าวโทษพลเมืองเบลเยียมว่าได้ประพบัติการุณ

ร้ายกาจต่อทหารเยอรมันเหมือนกัน เช่น ในจดหมายฉบับ 1 ซึ่งชาวเยอรมันคน 1 ได้เขียนมายังหนังสือพิมพ์ไทยเมื่อเร็ว ๆ นี้ ซึ่งมีข้อความกล่าวถึงผู้หญิงชาวเบลเยียมได้เอาเลื่อยไปเลื่อยขาทหารเยอรมันซึ่งนอนบาดเจ็บ อยู่กลางถนนดังนี้ เป็นต้น ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า ถ้าฝ่าย 1 ควรเชื่อได้แล้ว อีกฝ่าย 1 ก็ควรเชื่อได้บ้างเหมือนกัน และถ้าเชื่อได้ว่าผู้หญิงทำการร้ายกาจกับผู้ชายได้เท่าที่ ชาวเยอรมันว่านั่นแล้ว เหตุไฉนจะไม่ให้เชื่อว่า ทหารเยอรมันที่เป็นผู้ชายจะสามารถประพบัติการร้ายกาจได้บ้างเลย” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560ก, 63-65)

ในพระราชนิพนธ์เรื่องเดียวกันนี้ยังทรงพยายามอธิบายให้เห็นว่าพฤติกรรม การทำทารุณกรรมของทหารเยอรมันเหล่านี้ไม่ได้เป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคล แต่ทรงเห็นว่าเกิดจากการที่เยอรมนียึดถือลัทธินิยมทหาร หากผู้ใดดูหมิ่นทหารแล้ว ทหารจะลงโทษอย่างไรก็ได้เกียรติยศของทหารเยอรมันมีความสำคัญมากกว่าหลักมนุษยธรรม จะเห็นได้ว่าทรงให้ความเชื่อถือข่าวสาร และทรงเข้าข้างฝ่ายสัมพันธมิตรอย่างชัดเจน

ต่อมาเมื่อมีข่าวในหนังสือพิมพ์ฮอลันดาฉบับหนึ่งว่า ดอกเตอร์อีเวอร์ส (Dr. Ivers) หนึ่งในผู้พิพากษา ศาลทหารเยอรมันในเบลเยียม และเป็นผู้เขียนเนื้อหา ส่วนหนึ่งของสมุดปกขาว ถูกพบว่า มีอาการวิกลจริต ติดสุราและมอร์ฟิน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงมีพระราชหัตถเลขาเรื่อง “เยอรมันใช้คนบ้าเป็นตุลาการ” ทรงวิจารณ์เยอรมนีอย่างรุนแรง มีข้อความตอนหนึ่งว่า

“แต่เกิดมาก็ยังไม่เคยพบเคยเห็นรัฐบาลใดในโลกนี้มีอบาณาสีห์ให้คนวิกลจริตไปฆ่าผู้พ้นคนเล่นตามอำเภอใจ และมีหน้าซำไว้ว่างใจให้อ้ายบ้าเป็นกรรมการไต่สวนกิจการสำคัญอย่างที่สุด เนื่องด้วยการผลาญชีวิตมนุษย์และผลาญสาธารณสถานและสมบัติในเบลเยียมอีกด้วย เมื่อเอาคำของอ้ายบ้าเที่ยวโฆษณาและรับรองโดยทางราชการด้วยเช่นนี้ ใครเชื่อถือถ้อยคำของเยอรมันก็เท่ากับเพนบ้าไปด้วยเท่านั้น!”

(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560ก, 193) จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่าแม้ข่าวเกี่ยวกับดอกเตอร์อีเวอร์สจะไม่ได้มาจากหนังสือพิมพ์อังกฤษ และดอกเตอร์อีเวอร์สก็เป็นเพียงหนึ่งในทหารเยอรมันจำนวนมากที่ให้ข้อมูลในสมุดปกขาว แต่ก็เพียงพอแล้วที่จะส่งผลให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิเสธข้อมูลทั้งหมดในเอกสารของฝ่ายเยอรมนี และทรงเชื่อถือข่าวสารจากอังกฤษเกี่ยวกับความทารุณของทหารเยอรมันในเบลเยียม ส่งผลให้ทรงมีอคติกับข่าวสารจากฝ่ายเยอรมนีมากยิ่งขึ้น

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับข่าวความทารุณของทหารเยอรมันอีกหลายเรื่อง เช่น พระราชนิพนธ์เรื่อง “ไม่ต้องการเหยีย” ที่ทรงใช้พระนามแฝงว่ารามจิตติ เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ดุสิตสมิต ฉบับวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2461 ทรงเปรียบเทียบว่าเยอรมนีเลวกว่าเหยีย ซึ่งเป็นสัตว์ที่คนไทยไม่ชอบ มีข้อความตอนหนึ่งว่า “ใครเป็นผู้ตมมือทารก ทำทารุณต่อสตรี ประหารคนชราทุพพลภาพ? ไม่ใช่เหยีย” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560ค, 553)

2. ข่าวพยาบาลสภากาชาดเยอรมันทำทารุณกรรมเชลยศึก

ข่าวนี้ตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ไทมส์ (Times) ของอังกฤษ กล่าวหาพยาบาลสภากาชาดเยอรมันว่าทำทารุณกรรมเชลยศึกชาวอังกฤษที่ได้รับบาดเจ็บ เช่น ไม่ยอมให้อาหารและน้ำ ทำเป็นยี่นอาหารและน้ำให้แล้วเมื่อผู้บาดเจ็บมีมือมาจะรับของก็ชักมือกลับหรือเททิ้งลงบนพื้น ถ่มน้ำลายลงในน้ำที่ให้เชลยศึกดื่ม แกล้งทำร้ายร่างกายเชลยศึกที่ได้รับบาดเจ็บ เป็นต้น โดยเลือกปฏิบัติเฉพาะกับเชลยศึกชาวอังกฤษเท่านั้น (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560ก, 211-215) เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตรข่าวนี้ ก็ทรงพระราชหัตถเลขาเรื่อง “หญิงใจทะมิพ” แสดงความคิดเห็นโจมตีเยอรมนีอย่างรุนแรง ดังปรากฏข้อความตอนหนึ่งว่า

“เมื่อมาได้ทราบข่าวว่า นางพยาบาลของสภากาชาดเยอรมันไม่เพียงแต่เพิกเฉยต่อคนต่างชาติผู้ต้องบาดเจ็บแต่ยังมีหน้าซ้ำแกล้งทำให้ได้ทุกข์เข็ญยิ่งขึ้น ด้วยความจงใจให้ร้ายเช่นนี้ จะให้เราว่าอะไรต่อไปเล่า?

ถ้านางพยาบาลสภากาชาดเยอรมันได้ทำการชั่วร้ายจริง อย่างเช่นที่เขากล่าวโทษเช่นนี้แล้ว จะไม่ควรละหรือที่เราจะเรียกว่า “หญิงใจทะมิพ”? ถ้าความเป็นจริงดังข้อหาแล้ว เรียกแต่เพียงเท่านั้นก็จะไม่แรงพอแก่หญิงเหล่านั้นเสียอีก!” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560ก, 217)

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงข่าวนี้อีกครั้งในพระราชนิพนธ์เรื่อง “ไม่ต้องการเหยีย” มีข้อความตอนหนึ่งที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ตอบโต้ผู้ที่แสดงความคิดเห็นว่าคนเยอรมันอาจไม่ได้ชั่วร้ายทั้งหมดแบบที่ปรากฏในข่าวมีแต่ทหารเยอรมันเท่านั้นที่ชั่วร้ายทารุณ โดยทรงยกข่าวพยาบาลสภากาชาดเยอรมันขึ้นมาเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าทั้งทหารและพลเรือนเยอรมันต่างก็ชั่วร้ายเหมือนกันหมดว่า

“บางคนก็แก้แค้นอ้ายฮั่นว่า “เยอรมันไม่ได้เลวเหมือนกันหมด” ซึ่งหมายความว่า เป็นแต่พวกทหารเท่านั้นที่ชั่วร้ายทารุณ ส่วนพลเรือนมิได้เป็นเช่นนั้นข้อนี้จริงฤ? ขอเชิญใคร่ตรองดูให้ถี่หน่อย นางพยาบาลที่แกล้งทรมานคนเจ็บชาติสัมพันธมิตรที่ตกไปเป็นเชลยนั้น เป็นทหารด้วยฤ? นางพยาบาลที่ถ่มน้ำลายลงในสุบที่ให้แก่คนเจ็บชาติสัมพันธมิตรกินนั้น เป็นทหารด้วยฤ?” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560ค, 554)

จากพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง จะเห็นได้ว่าเมื่อหนังสือพิมพ์อังกฤษเสนอข่าวว่าพยาบาลสภากาชาดเยอรมันกระทำการทารุณกรรมเชลยศึกอังกฤษที่ได้รับบาดเจ็บ แม้ในช่วงแรก ๆ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงสงวนท่าทีอยู่บ้าง แต่ก็ทรงมีแนวโน้มจะเชื่อถือข่าวนี้นี้ตั้งแต่ต้น และต่อมาก็ทรงยกข่าวนี้นี้ขึ้นมาวิจารณ์เยอรมนีอย่างรุนแรง

3. ข่าวเรื่องโรงงานศพเยอรมัน

“โรงงานศพเยอรมัน” (German Corpse Factory) เป็นข่าวโฆษณาชวนเชื่อที่เกิดจากการร่วมมือกันระหว่างนักโฆษณาชวนเชื่อชาวอังกฤษและเบลเยียมกับสื่อหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ไทมส์และเดลิเมล (Daily Mail) กล่าวหาเยอรมนีว่ามีโรงงานศพทหารที่เสียชีวิตไปกลั่นเอาไขมันและวัตถุดิบต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์ เช่น ใช้เป็นอาหารสัตว์ ใช้ทำสบู่ เป็นต้น ข่าวโรงงานศพเยอรมันเริ่มมีการเผยแพร่ในลักษณะของข่าวลือมาตั้งแต่ช่วงปีแรก ๆ ของสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่ได้มีการนำมาใช้โฆษณาชวนเชื่ออย่างเป็นระบบในเดือนเมษายน พ.ศ. 2460 โดยใช้กลวิธีต่าง ๆ เช่น การสร้างพยานหลักฐานเท็จ การบิดเบือนคำแปลข่าวภาษาเยอรมันเกี่ยวกับโรงงานแปรรูปซากสัตว์มาเป็นโรงงานแปรรูปศพมนุษย์ในภาษาอังกฤษ การอ้างแหล่งที่มาของข่าวจากสื่อต่างประเทศหลายสำนัก ส่งผลให้สื่อบางที่ทำได้ยาก เป็นต้น (Neander and Marlin, 2010)

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทอดพระเนตรข่าวโรงงานศพเยอรมันในหนังสือพิมพ์ไทมส์ ก็ทรงมีพระราชหัตถเลขาเรื่อง “กลั่นผีเอามัน” ระบุว่าทรงรู้สึกขนลุกขนพองสอิดสเยียนกับข่าวนี้นัก ดังปรากฏข้อความตอนหนึ่ง ที่ทรงโจมตีเยอรมนีอย่างรุนแรงว่า

“เรื่องนี้เราเห็นว่าเปนเรื่องที่ร้ายแรงมากจนไม่อยากจะเชื่อว่ามิมีมนุษย์ชาติใด ๆ จะสามารถทำได้ถึงปานนี้ ไทยก็มีความเห็นเช่นเดียวกับจีนหรือชนชาวอินเดียในข้อที่นับถือผู้ตาย เพราะฉะนั้นการทำร้ายศพและที่ฝังศพจึงจัดว่าเปนความประพฤตินันเลวทรามที่สุด” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560ก, 17)

ต่อมาเมื่อหนังสือพิมพ์อิตาเลียนชื่อลิเบอร์ต้า (Libertà) ได้เผยแพร่ข่าวโฆษณาชวนเชื่อว่เยอรมนี-ฮังการีก็มีโรงงานศพเช่นเดียวกับเยอรมนี พระองค์ก็ทรงมีพระราชหัตถเลขาอีกฉบับหนึ่งชื่อเรื่อง “กลั่นผีเอามัน”

เช่นเดียวกัน มีเนื้อหาประณามเยอรมนี และออสเตรีย-ฮังการี พร้อมกับเสียดสีชาวสยามที่นิยมเยอรมนีไปด้วย ดังปรากฏข้อความตอนหนึ่งว่า

“เก่งไหมเล่าศัตรูของเรา? เมื่อเขากินซากศพมนุษย์ได้เช่นนี้ ใครจะไปสู้เขาได้? เมื่อไหร่จะปิดสินค้าหรือตัดเสบียงให้เขาอดได้?”

ใครที่นิยมนับถือในความสามารถและเต็มใจคอยชมบารมีของเยอรมันและออสเตรียก็เชิญชมเข้ามา ๆ สิ!

การกินผีเราหมายว่าจะมีอยู่แต่ในหมู่คนป่าที่อย่างต่ำที่สุด นี่ชาติ “มหาเจริญ” ได้กินผีให้เป็นตัวอย่างเช่นนี้ เราผู้ที่ “ศิวิไลซ์” ไม่เท่าทันเขา เห็นจะต้องเปลี่ยนความเห็นและกลับนิยมการกินผีกับเขาบ้างละกระมัง? ใครยังนิยมเยอรมันอยู่ก็เชิญเริ่มลองกินผีก่อนเถิด-ตามป่าช้ามีถมไป ลองขออนุญาตกระทรวงนครบาลทำนาที่แทนร้างเสียบ้าง ก็จะไม่แปลกดี!” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560ก, 21)

ในบทความพระราชนิพนธ์เรื่อง “ไม่ต้องการเหยีย” ก็มีข้อความตอนหนึ่งกล่าวถึงข่าวโรงงานศพเยอรมันว่า “ใครกลั่นซากศพเอามันและไขใช้? ไม่ใช่เหยีย” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560ค, 553)

การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชนิพนธ์หลายเรื่องกล่าวถึงข่าวโรงงานศพเยอรมัน และทุกเรื่องมีเนื้อหาโจมตีเยอรมนีอย่างรุนแรง แสดงให้เห็นว่าข่าวนี้อิทธิพลต่อมุมมองของพระองค์มาก ส่งผลให้ทรงมองเยอรมนีในแง่ลบมากขึ้น

การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 ของสยาม

ในวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2460 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตัดสินพระทัยประกาศสงครามกับเยอรมนีและออสเตรีย-ฮังการี โดยใน “ประกาศกระแสพระบรมราชโองการ ว่าด้วยการสงครามที่มีต่อประเทศเยอรมนีและออสเตรียฮังการี” มีการอ้างสาเหตุในการประกาศสงครามจากความไร้มนุษยธรรมและการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศของเยอรมนี ดังปรากฏข้อความตอนหนึ่งว่า

“แต่ว่าตั้งแต่ก่อนนี้มาแล้ว ได้ทรงสังเกตดูตามทาง ที่สมควร จะเห็นได้ในอาการกิริยาของประเทศ ท่ามกลาง ยุโรป คือประเทศเยอรมนี 1 กับออสเตรียฮังการี 1 ซึ่งได้กระทำการศึกนั้นแล้ว ก็กระทำให้เชื่อได้เป็นอย่างดีว่า ประเทศทั้งสองนั้นได้กระทำศึกมาแล ยังกระทำอยู่อีกต่อไปในวิธีอย่างที่ไม่ถ่วงหนัมนั้ ประมาทต่อหัวข้อ ใจความสำคัญของความเมตตากรุณาต่อมนุษย์ชน แลไม่ได้ มีความนับถือต่อประเทศน้อยทั้งหลายเลย แลไม่ได้ ไม่ทำอย่างเปิดเผยตามความชอบธรรม แลตามสัญญา ในระหว่างนานาประเทศหลายอย่างหลายทาง จนเห็น ได้ว่าเป็นการสงครามอันหนึ่ง ซึ่งประเทศทั้งสองนั้น กระทำศึกต่อการค้าขายต่อชาติมนุษย์ แลต่อความสงบ เรียบร้อยของโลกทั่วไป” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว, 2560ค, 4)

จากประกาศดังกล่าว จะเห็นได้ว่าชาวความทารุณ โหดร้ายและการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ ของเยอรมนีได้ถูกอ้างเป็นเหตุผลในการเข้าร่วมสงคราม ของสยาม เมื่อพิจารณาประกอบกับมุมมองต่อเยอรมนี ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ปรากฏ ในพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้เขียนได้ยกตัวอย่างให้เห็น ในหัวข้อนานี้ด้วย อาจกล่าวได้ว่าการตัดสินใจที่ สยามเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้รับอิทธิพลส่วนหนึ่ง จากการโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษ

สรุป

โฆษณาชวนเชื่อเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญ ที่ประเทศคู่สงครามทั้งฝ่ายสัมพันธมิตรและ ฝ่ายมหาอำนาจกลางนำมาใช้ระหว่างสงครามโลก ครั้งที่ 1 สยามเป็นประเทศหนึ่งที่ประเทศคู่สงคราม มีการดำเนินงานโฆษณาชวนเชื่ออย่างกว้างขวาง แต่เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเคยศึกษาและดำรงพระชนม์ชีพในประเทศอังกฤษ เป็นเวลานาน ทรงมีความผูกพันกับประเทศอังกฤษ มาแต่เดิม ในขณะที่ทรงมีมุมมองต่อประเทศเยอรมนี ในแง่ลบ เพราะทรงหวาดระแวงความพยายามแผ่อิทธิพล

ของเยอรมนีในสยามมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่งผลให้พระองค์ทรงเปิดรับ และให้ความเชื่อถือชาวโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษ มากกว่าของเยอรมนี ด้วยเหตุนี้ เมื่อพระองค์ทรงได้รับ ชาวโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษ ที่มุ่งเสนอข่าว ความโหดร้ายทารุณ ความไร้มนุษยธรรม และการละเมิด กฎหมายระหว่างประเทศ ของเยอรมนีอย่างต่อเนื่อง เช่น ข่าวความทารุณของทหารเยอรมันในประเทศเบลเยียม ข่าวพยาบาลสภากาชาดเยอรมันทำทารุณกรรมเชลยศึก ข่าวเรื่องโรงงานศพเยอรมัน เป็นต้น ก็ส่งผลให้พระองค์ ยิ่งมีมุมมองแง่ลบต่อเยอรมนีมากขึ้น ดังปรากฏให้เห็น ในพระราชนิพนธ์ของพระองค์ในช่วงระหว่าง สงครามโลก ครั้งที่ 1 ต่อมาเมื่อสยามประกาศสงคราม กับเยอรมนี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2460 ในประกาศกระแสพระบรมราชโองการ ก็มีการอ้างถึง ชาวความทารุณโหดร้ายและการละเมิดกฎหมาย ระหว่างประเทศของเยอรมนี ว่าเป็นสาเหตุที่สยาม จะต้องเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร ผู้เขียน จึงเห็นว่า การโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษ มีอิทธิพลต่อ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่งผลให้ ทรงมีมุมมองแง่ลบต่อเยอรมนีมากขึ้น เป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ส่งผลให้สยามประกาศสงครามกับเยอรมนี ในสงครามโลก ครั้งที่ 1

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการโฆษณาชวนเชื่อเป็นเครื่องมือ ที่ประเทศคู่สงครามในสงครามโลกครั้งที่ 1 ทั้งฝ่าย สัมพันธมิตรและฝ่ายมหาอำนาจกลางใช้กัน อย่างแพร่หลาย ในการศึกษาครั้งถัดไป จึงควรศึกษา การโฆษณาชวนเชื่อของประเทศคู่สงครามอื่น ๆ เช่น ฝรั่งเศส รัสเซีย เยอรมนี ออสเตรีย-ฮังการี ในสยาม เพิ่มเติมด้วย เพื่อให้เห็นภาพรวมของการทำสงคราม ชาวสยามในสยาม และอิทธิพลที่การโฆษณาชวนเชื่อ มีต่อพระราชโองการของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัวชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาลรบใหญ่ในยุโรป ฉบับพิเศษ เรียบเรียงตามรายงานแลข่าวของเยอรมัน เล่มสาม. (2457). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- คัททียากร ศศิธรามาต. (2556). บทบาทของ ดร. รูดอล์ฟ อาสมีส ทูตเยอรมันประจำกรุงเทพมหานครกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสยามและเยอรมนี พ.ศ. 2468-2475. วารสารศิลปศาสตร์, 13 (1), 50-60.
- จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า. (2494). อุตซิวประวัติ เกิดวังปารุสก์ เล่ม 1. กรุงเทพฯ: อุดม.
- ชาลี เอี่ยมกระสินธุ์. (2520). พระมงกุฎเกล้าฯ กับสงครามโลกครั้งแรก. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาสน์.
- ปรีชา ศรีวาลย์. (2548). สงครามโลกครั้งที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เพ็ญศรี ตึก. (2554). การต่างประเทศกับเอกราชและอธิปไตยของไทย (ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงสิ้นสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ภัทรพล สมเหมาะ. (2559). การปฏิบัติต่อเชลยในสยามช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2560ก). 100 ปี สงครามโลกครั้งที่ 1 : พระราชนิพนธ์อันเนื่องด้วยงานพระราชสงคราม ณ ทวีปยุโรป เล่ม 1. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2560ข). 100 ปี สงครามโลกครั้งที่ 1 : พระราชนิพนธ์อันเนื่องด้วยงานพระราชสงคราม ณ ทวีปยุโรป เล่ม 5. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2560ค). 100 ปี สงครามโลกครั้งที่ 1 : พระราชนิพนธ์อันเนื่องด้วยงานพระราชสงคราม ณ ทวีปยุโรป เล่ม 6. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- โรจน์ จินตมาศ. (2531). แนวความคิดของผู้นำไทยเรื่อง “ชาติ” กับการเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 ของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิวพล ชมภูพันธ์. (2560). กลุ่มนิยมเยอรมนีในสยาม (พ.ศ. 2457-2460) : ความเคลื่อนไหว ปฏิกริยาและข้อสังเกตบางประการ. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2 (1), 33-61.
- สุจิรา ศิริโปล์. (2528). พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับสงครามโลกครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.
- โอภาส เสวิกุล. (2511). ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เกษมบรรณกิจ.
- เฮลล์, สเตฟาน. (2560). สยามกับมหาสงครามโลกครั้งที่ 1 ประวัติศาสตร์สากล. กรุงเทพฯ: ริเวอร์ บุคส์.
- Neander, Joachim., and Marlin, Randal. (2010). Media and Propaganda: The Northcliffe Press and the Corpse Factory Story of World War I. Global Media Journal-Canadian Edition, 3 (2), 67-82.
- Ryley, Jameson. (2008). The Historian Who Sold Out: James Bryce and the Bryce Report. Iowa Historical Review, 1 (2), 60-85.
- The German Army in Belgium the White Book of May 1915. (1921). London: Swarthmore Press.

ความรอบรู้ด้านดิจิทัลของนักเรียน : แนวคิด และข้อเสนอแนะสู่แนวปฏิบัติเพื่อสร้างสมดุลการดำเนินชีวิตในบริบทที่เปลี่ยนแปลง

DIGITAL LITERACY OF STUDENTS: CONCEPTS AND RECOMMENDATIONS FOR PRACTICES TO ACHIEVE LIFE BALANCE IN A CHANGING CONTEXT

หนึ่งนุช กาฬภักดี¹⁾, ศิริพงษ์ เศาภาณ²⁾ และ ดุษฎี อินทรประเสริฐ³⁾

¹⁾นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ วิชาเอกวิจัยการศึกษา โครงการปริญญาตรีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

²⁾คณบดีและอาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³⁾นายกสมาคมพฤติกรรมศาสตร์ อดีตผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Nuengnuch Karnphakdee¹⁾, Siripong Saophayon²⁾ and Dusadee Intrapraser³⁾

¹⁾Doctoral student in Educational Sciences, specializing in Educational Research, PhD in Social Sciences, Ramkhamhaeng University

²⁾Dean and Lecturer of the Department of Educational Administration and Higher Education Faculty of Education Ramkhamhaeng University

³⁾President of the Behavioral Science Association Former Director of the Behavioral Science Research Institute Srinakharinwirot University

Receive : September 29, 2024

Revised: November 19, 2024

Accepted: December 17, 2024

บทคัดย่อ

ตามความหมายความรอบรู้ทางดิจิทัล หมายถึง ทักษะสำคัญในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อความสามารถในการวิเคราะห์ สร้างสรรค์ และใช้งานข้อมูลในสื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นความจำเป็นของความรอบรู้ทางดิจิทัลด้านต่าง ๆ ในปัจจุบัน และความสำคัญของความรอบรู้ด้านดิจิทัลในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งด้านการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสรรค์และแก้ปัญหา และการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในสังคมออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า 1. การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ต้องมีทักษะในการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล เพื่อป้องกันการรับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือบิดเบือน การตรวจสอบที่มาของข้อมูลการเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง และการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยความระมัดระวัง 2. การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสรรค์และแก้ปัญหา ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความคิดเชิงวิเคราะห์แล้ว ยังเพิ่มโอกาสในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในสถานการณ์ต่าง ๆ การเรียนรู้เทคโนโลยีในเชิงลึกและรู้จักนำไปประยุกต์ใช้กับปัญหาจริงเป็นทักษะที่จำเป็น และ 3. การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในสังคมออนไลน์ การแสดงออกอย่างเหมาะสมในสังคมออนไลน์ ไม่เพียงแต่ป้องกันตนเองจากความขัดแย้ง แต่ยังช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนออนไลน์ ข้อเสนอแนะคือการเรียนในยุคปัจจุบันนักเรียนจำเป็นต้องมีทักษะในการตรวจสอบแหล่งของข้อมูล ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือเพื่อป้องกันข้อมูลผิดพลาด นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนางาน และแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังต้องมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนในสังคมออนไลน์อย่างมีจริยธรรม และรับผิดชอบเพื่อป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์บนโลกดิจิทัล

คำสำคัญ: ความรอบรู้ด้านดิจิทัล การประเมินแหล่งข้อมูล การใช้เทคโนโลยีเพื่อแก้ปัญหา

ABSTRACT

Digital literacy is a vital skill in the modern age, enabling individuals to analyze, create, and utilize digital information effectively. This concept is particularly significant in education, where it fosters the ability to evaluate information critically, use technology creatively to solve problems, and engage appropriately in online communities. These competencies are essential for navigating today's digital landscape and promoting informed and ethical participation in the digital society. The first aspect of digital literacy is the ability to evaluate the credibility of information. This involves scrutinizing sources to ensure reliability and accuracy. Students must develop skills to verify data origins, compare information from multiple sources, and critically analyze content to avoid misinformation or manipulation. By doing so, they can make informed decisions and contribute to the distribution of accurate information. Secondly, using technology for creative problem-solving is a core component of digital literacy. This includes developing innovative thinking and applying digital tools to address real-world challenges. Students who learn to utilize technology effectively not only enhance their creativity but also gain skills that are crucial for tackling complex problems in various contexts. Lastly, ethical and appropriate behavior in online interactions plays a key role in fostering positive digital environments. Engaging responsibly in digital spaces prevents conflicts and enhances relationships within online communities. Understanding digital etiquette and acting with integrity help create a more collaborative and respectful online ecosystem. In conclusion, digital literacy is indispensable in modern education, equipping students with the critical skills needed for evaluating information, applying technology innovatively, and participating ethically in the digital world. These competencies prepare students to engage meaningfully in society while safeguarding against misinformation and promoting constructive digital coexistence.

Keywords: digital literacy, information source evaluation, technology use for problem-solving

บทนำ

การสื่อสารเป็นรากฐานสำคัญของสังคมที่มีบทบาทสำคัญตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในด้านการสื่อสารในหลายทศวรรษที่ผ่านมาสะท้อนถึงความก้าวหน้าในเทคโนโลยีที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารสามารถถูกส่งผ่านในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

มากขึ้น ตั้งแต่สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ จนถึง การเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคสื่อหลอมรวม (Media Convergence) ในยุคที่ข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นทักษะสำคัญที่พลเมืองทุกคนควรมีซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นสมรรถนะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบัน

การมีทักษะเหล่านี้ไม่เพียงช่วยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียม แต่ยังสามารถเข้าใจ วิเคราะห์ วิพากษ์ ประเมินค่า สร้างสรรค์สื่อ และใช้ประโยชน์จากการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงในสังคมให้ดีขึ้นได้ การสร้างสมรรถนะเหล่านี้จะช่วยให้พลเมืองสามารถใช้เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สังคมมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนและก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องในยุคที่การสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของชีวิตประจำวัน (เชมพร วิรุณราพันธ์, 2563, 11) ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาและการใช้ไอซีที (ICT) เป็นเครื่องมือสนับสนุนการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นการสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านไอซีที เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อให้ประชาชนมีความรอบรู้ และสามารถใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้อย่างเต็มที่ อุตสาหกรรมไอซีทีมีบทบาทเพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจ และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปัจจุบัน รัฐบาลตระหนักถึงอิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัลและมุ่งปรับปรุงทิศทางการดำเนินงานของประเทศเพื่อใช้ประโยชน์สูงสุดจากเทคโนโลยีดิจิทัล (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม, 2560) และสอดคล้องกับแนวคิดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งพัฒนาทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ยังเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่เยาวชนต้องพัฒนาเพื่อรู้เท่าทันและปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งมุ่งหวังให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ (3Rs8Cs) (วรรณภา พิพัฒน์ธนะวงศ์, 2557, 28) ทักษะการสื่อสารจึงเป็นทักษะที่สำคัญในยุคปัจจุบัน

จากรายงานสำนักงานสถิติแห่งชาติได้แสดงให้เห็นว่านักเรียนยังขาดทักษะด้านดิจิทัลและใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาอย่างมาก โดยทั่วไปแล้ว นักเรียนมักใช้เทคโนโลยีเพื่อความบันเทิง เช่น การดูหนัง ฟังเพลง และเล่นเกม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) และจากการศึกษาพบว่า คนไทยมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสูง แต่เด็กส่วนใหญ่ยังไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในด้านการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิต นักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นกลุ่มดิจิทัลเนทีฟที่คุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน แต่ยังต้องการการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการค้นหาสารสนเทศ การวิเคราะห์ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลง ด้านอารมณ์ และพฤติกรรมอย่างรวดเร็ว (Kemp, 2019) นอกจากนี้ การศึกษาและพัฒนาทักษะดิจิทัลจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนและจำเป็น เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตามความหมายความรอบรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy) หมายถึง ทักษะสำคัญในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อความสามารถในการวิเคราะห์ สร้างสรรค์ และใช้งานข้อมูลในสื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาในต่างประเทศชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของความรอบรู้ทางดิจิทัลในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยผ่านการใช้งานข้อมูลอย่างมีเหตุผล (UNESCO, 2018) เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างโอกาสและลดความเสี่ยงจากข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง (OECD, 2019) และการส่งเสริมความปลอดภัยในโลกไซเบอร์ผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิต (European Commission, 2020) ความรอบรู้ด้านดิจิทัล (Digital Literacy) เป็นคำที่เริ่มใช้ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1997 โดย Glaser หมายถึงความสามารถในการเข้าใจและใช้สารสนเทศที่นำเสนอผ่านคอมพิวเตอร์จากแหล่งที่หลากหลาย รวมถึงการทำงานกับทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความรอบรู้ด้านดิจิทัล

กลายเป็นทักษะที่สำคัญในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนี้ เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้เทคโนโลยีในการค้นหา วิเคราะห์ และประยุกต์สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูลและการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (ศิริลักษณ์ ดีเลิศไพบูลย์ และคณะ, 2566, 48) ความสำคัญดังกล่าวสอดคล้องกับ UNESCO (2019) ซึ่งได้ปรับเปลี่ยนความหมายของความรอบรู้ ด้านดิจิทัล (Digital Literacy) ไว้ว่าเป็นความสามารถ ในการเข้าถึงการจัดการ การเข้าใจ การรวบรวม การประเมิน และการสร้างสรรค์สารสนเทศอย่างปลอดภัย และเหมาะสม รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อประกอบอาชีพและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ความสำคัญดังกล่าว เป็นการสะท้อนถึงความจำเป็นในปัจจุบันว่า ความรอบรู้ด้านดิจิทัล (Digital Literacy) ว่าเป็น ความสำคัญต่อการส่งเสริมความสามารถของนักเรียน ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลที่รวดเร็ว โดยการเข้าใจและใช้สารสนเทศจากแหล่งที่หลากหลาย อย่างมีประสิทธิภาพ และการเข้าถึง จัดการ วิเคราะห์ และสร้างสรรค์สารสนเทศอย่างปลอดภัยและเหมาะสม ช่วยให้นักเรียนสามารถค้นหา วิเคราะห์ และใช้ข้อมูล ในการประกอบอาชีพและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในโลก ที่เต็มไปด้วยข้อมูลและการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

บทความนี้ผู้นิพนธ์มุ่งนำเสนอความรอบรู้ ด้านดิจิทัลของนักเรียน : แนวคิด และข้อเสนอแนะสู่แนวปฏิบัติเพื่อสร้างสมดุลการดำเนินชีวิตในบริบทที่เปลี่ยนแปลง เริ่มจากนำเสนอแนวการเชื่อมโยง ความรอบรู้ด้านดิจิทัลกับการสร้างสมดุลในการดำเนินชีวิตของนักเรียน โดยเสนอแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะ ด้านดิจิทัล การฝึกอบรมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี อย่างมีความรับผิดชอบ และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาและการประกอบอาชีพ ซึ่งการมีทักษะ เหล่านี้จะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถจัดการและ

ใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ป้องกันปัญหาที่อาจเกิดจากการใช้งานเทคโนโลยี และพัฒนาตนเองให้พร้อม สำหรับความท้าทายและโอกาสในโลกดิจิทัล

ความรอบรู้ด้านดิจิทัลกับนักเรียน : แนวคิด ความสำคัญ และทักษะที่จำเป็น

นักเรียนเป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่ถือเป็นทรัพยากร ที่มีคุณค่าสูงสุดของประเทศ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่จะเป็น ผู้นำที่พาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไปข้างหน้า ในอนาคต การลงทุนในศักยภาพของเยาวชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการเสริมสร้างให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศ การออกแบบและ จัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เยาวชนมีความตระหนัก ในบทบาทและความรับผิดชอบเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งเป็นหลักการหนึ่งใน แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน แห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 ที่มุ่งเน้นให้เด็ก และเยาวชนมีความรู้ ทักษะ และจิตสำนึกที่ถูกต้อง เพื่อที่จะสามารถมีบทบาทในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน การพัฒนาเด็กและเยาวชน ในประเทศไทยครอบคลุม ทั้งในระดับกฎหมายและนโยบายสำคัญหลายด้าน โดยในระดับกฎหมายมีพระราชบัญญัติส่งเสริม การพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2 พ.ศ. 2560 รวมถึง พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ส่วนในระดับแผนยุทธศาสตร์ มีแผน ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และ แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม ที่มุ่งพัฒนาเยาวชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในระดับแผนพัฒนาชาติมีแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นแกนหลักในการกำหนด แนวทางการพัฒนาเยาวชน นอกจากนี้ยังมีแผนพัฒนา ระดับจังหวัดและท้องถิ่นที่สนับสนุนให้การพัฒนา เป็นไปอย่างทั่วถึง แนวทางการพัฒนาเยาวชน ตามแผน พัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 เน้นให้เด็ก และเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมทักษะการเรียนรู้

ตามศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะช่วยให้อาสาสมัครสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมปัจจุบัน รวมถึงเป็นพลเมืองที่สร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบต่อนองและสังคม (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2561, 66) การเสริมศักยภาพในแง่ของการสร้างความรู้ความสามารถที่ทันสมัย รวมถึงการปลูกฝังทักษะชีวิต เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหาการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเยาวชนในยุคปัจจุบัน (ยุตติชน บุญเทศ และคณะ, 2567, 56) นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาของเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงการศึกษาการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง โดยเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม (สมพงษ์ จิตระดับ และพจนา อาภาณัฐรักษ์, 2564, 8) กล่าวได้ว่าการเสริมสร้างและพัฒนาเยาวชนเพื่อให้เกิดความตระหนักต่อบทบาทและความรับผิดชอบในอนาคตไม่เพียงแต่เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างอนาคตที่มั่นคงและยั่งยืนของประเทศเพื่อให้บทความเกี่ยวกับความรู้ด้านดิจิทัลมีความชัดเจนและมุ่งเน้น ได้นำเสนอประเด็นหลักตามลำดับ ดังนี้

ความหมายและความสำคัญของความรู้ด้านดิจิทัล

เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการค้นหา และประเมินข้อมูล การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล หรือการสร้างและแชร์เนื้อหาที่เหมาะสม ความรอบรู้ด้านดิจิทัลจึงไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี แต่ยังหมายถึงการมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ การรับรู้ถึงความปลอดภัยการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลและการมีจริยธรรมในการใช้สื่อดิจิทัล พัฒนาการของความรอบรู้ด้านดิจิทัล มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปพร้อมกับวิวัฒนาการของเทคโนโลยีดิจิทัล เริ่มต้นจาก

การสอนการใช้อินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์เบื้องต้นซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้คนสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีในระดับพื้นฐาน ต่อมาเมื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเริ่มมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน ความรอบรู้ด้านดิจิทัลได้ขยายขอบเขตออกไปครอบคลุมถึงทักษะ ในการประเมินแหล่งข้อมูล การรักษาความปลอดภัยในโลกออนไลน์ และการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในสังคมดิจิทัล ในปัจจุบัน ความรอบรู้ด้านดิจิทัลไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความสามารถทางเทคนิคเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสามารถในการรับรู้ผลกระทบของเทคโนโลยีต่อสังคมและวัฒนธรรม ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับ และการตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) (ภัทร์พิชชา ครุฑทางคะ และคณะ, 2565, 11) ความรอบรู้ด้านดิจิทัล (Digital Literacy) คือ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเข้าถึงจัดการ ทำความเข้าใจ และบูรณาการข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมทั้งการสื่อสาร การประเมิน และการสร้างสรรค์เนื้อหาในรูปแบบที่ปลอดภัยและเหมาะสม (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562, 18) ความสามารถนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตในยุคสมัยใหม่ซึ่งการเชื่อมโยงของเทคโนโลยีกับสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2557, 33) ทักษะดิจิทัลเป็นสิ่งที่ไม่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัจจุบันร้อยละ 90 ของการทำงานจำเป็นต้องใช้ทักษะนี้ ทุกคนจำเป็นต้องมีทักษะดิจิทัลขั้นพื้นฐาน เพื่อการดำรงชีวิต การทำงาน การเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในสังคมทุกระดับ (Kiss, 2017) ความรอบรู้ด้านดิจิทัลไม่เพียงแต่เป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการข้อมูล แต่ยังหมายถึงการมีทักษะในการวิเคราะห์และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และการมีจริยธรรมในการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล นอกจากนี้ยังรวมถึงการสร้างสรรค์เนื้อหาที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การใช้งาน

เทคโนโลยีในทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมในการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีความรู้ทางดิจิทัลในระดับสากล มีหลากหลายกรอบที่ถูกพัฒนาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วและความจำเป็นในการพัฒนา ทักษะดิจิทัลของประชาชนในกรอบหนึ่งที่สำคัญคือ Digital Literacy Global Framework ซึ่งพัฒนาโดย UNESCO ร่วมกับนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยฮอว์ก และพันธมิตรทั่วโลก กรอบนี้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนา “ความรู้ทางดิจิทัล” โดยการรวบรวมทักษะที่จำเป็น เช่น การเข้าถึงและการจัดการข้อมูล การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้าง เนื้อหาดิจิทัล การรักษาความปลอดภัย รวมถึงทักษะ ด้านการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี (UNESCO, 2023)

ด้วยแนวคิดข้างต้นทักษะดิจิทัลที่ครอบคลุมถึง การใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการมีส่วนร่วมในชีวิตเศรษฐกิจ และสังคม โดยมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งทักษะพื้นฐาน ด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ การประเมินข้อมูล การสร้างเนื้อหาดิจิทัล และการรักษาความปลอดภัย ของข้อมูลและตัวตนในโลกออนไลน์ซึ่งเป็นพื้นฐาน สำคัญสำหรับการเตรียมความพร้อมให้ประชาชน สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ปลอดภัย (UNESCO Institute for Statistics, 2023; Lu, et al., 2023)

บริบทของการทำงานและการเรียนรู้ ตลอดถึง การดำเนินชีวิตประจำวันในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัล เข้ามามีบทบาทในทุกมิติของชีวิตประจำวัน ความรู้ ด้านดิจิทัลจึงกลายเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้บุคคล สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับสังคม และเศรษฐกิจสมัยใหม่ โดยเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ในการพัฒนาเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีความรับผิดชอบ ทั้งในแง่ของการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม การมีความตระหนักในเรื่องความปลอดภัยออนไลน์ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในระดับส่วนบุคคลและสังคม

ทักษะจำเป็นและการพัฒนาความรู้ ด้านดิจิทัล

ทักษะความรู้ด้านดิจิทัล (Digital Literacy) เป็นทักษะสำคัญในยุคดิจิทัลที่มีการเชื่อมโยงเทคโนโลยี เข้ากับชีวิตประจำวันอย่างลึกซึ้ง ทักษะหลักที่จำเป็น สำหรับความรู้ที่ประกอบด้วย การเข้าถึง (Access) การเข้าใจและประเมินข้อมูล (Understand & Evaluate) การสร้างสรรค์ (Create) และการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย (Safe Use) การเตรียม พลเมืองในศตวรรษที่ 21 จะต้องเตรียมด้วยทักษะดิจิทัล (Digital Skills) และการพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence Quotient: DQ) ซึ่งต้อง ครอบคลุมทั้งมิติของสังคม อารมณ์ และความสามารถ ในการรับรู้ เพื่อตอบสนองต่อโลกดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว ทักษะสำคัญประกอบด้วย การรู้ทัน สื่อดิจิทัล (Digital Literacy) การรู้รับผิดชอบต่อ การใช้เทคโนโลยีความปลอดภัยในโลกออนไลน์ การจัดการข้อมูลส่วนบุคคล และการมีส่วนร่วม ทางสังคมอย่างสร้างสรรค์ (สำนักงานปลัดกระทรวง อุดมศึกษา, 2562, 22) การพัฒนาดังกล่าวจะช่วยให้ นักเรียนและเยาวชนสามารถจัดการข้อมูลและสื่อสาร อย่างมีประสิทธิภาพในโลกดิจิทัล พร้อมทั้งสามารถ วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และปฏิบัติตามมาตรฐาน ทางจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี การพัฒนาความรู้ ด้านดิจิทัลนั้นต้องอาศัยการส่งเสริมทักษะทั้งในระดับ การศึกษา ระบบการฝึกอบรม และการใช้เทคโนโลยี ที่เหมาะสมในสังคม การพัฒนาความสามารถนี้ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน ที่ทุกภาคส่วนทั้งสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ ต่างได้รับผลกระทบจากเทคโนโลยีดิจิทัล การวางรากฐานทักษะดิจิทัลที่เหมาะสมจะช่วยให้ขีด ความสามารถในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีได้อย่างยั่งยืน

การเป็นพลเมืองดิจิทัลในยุคดิจิทัลที่ไร้พรมแดน ต้องมีทักษะสำคัญหลายด้านสำหรับการดำเนินชีวิต ให้เกิดความสมดุลและปกติสุข เช่น การรักษา อัตลักษณ์ ดิจิทัล (Digital Citizen Identity) ที่สร้างความสมดุล ระหว่างตัวตนออนไลน์และความเป็นจริง การบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัวอย่างระมัดระวัง รวมถึงการคิด วิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณเพื่อตรวจสอบข้อมูล ที่ถูกต้อง การจัดการสรรเวลาหน้าจอ เพื่อสมดุลชีวิต และการรับมือกับการคุกคามออนไลน์ นอกจากนี้ ยังต้องมีทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเอง ทางออนไลน์และใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สำหรับทักษะสำคัญของการพลเมืองในยุคดิจิทัล 8 ประการ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ (สสส.), 2562) ดังนี้

1. ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity) คือ ความสามารถในการควบคุมและจัดการภาพลักษณ์หรืออัตลักษณ์ ของตัวเราเอง ทั้งในโลกออนไลน์และในชีวิตจริง อัตลักษณ์ในที่นี้หมายถึงคุณค่าหลัก ความเชื่อ ความรู้สึก และการกระทำที่สะท้อนตัวตนออกมา การมีทักษะ ดังกล่าว เป็นสิ่งสำคัญในยุคดิจิทัล เนื่องจากพฤติกรรม หรือข้อมูลที่เราสื่อออกไปในโลกออนไลน์สามารถส่งผล ต่อชีวิตส่วนตัวและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นใน โลกความจริงได้

2. ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management) เป็นความสามารถที่สำคัญในยุคดิจิทัล ที่ข้อมูลส่วนบุคคลสามารถถูกแฮกหรือเข้าถึงได้ง่ายดาย ผ่านช่องทางออนไลน์ หากไม่มีการจัดการที่เหมาะสม อาจนำไปสู่การละเมิดความเป็นส่วนตัวหรือ ความปลอดภัย ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การมีดุลพินิจ ในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัวจึงเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับการรักษาความปลอดภัยและลดความเสี่ยง ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดีย

3. ทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นความสามารถที่สำคัญ

ในโลกยุคดิจิทัลที่เต็มไปด้วยข้อมูลมากมายจาก หลายแหล่ง การคิดอย่างมีวิจารณญาณช่วยให้บุคคล สามารถวิเคราะห์และแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้อง นำเชื่อถือ และมีคุณภาพจากข้อมูลที่ผิดพลาดหรืออาจก่อให้เกิด อันตรายการพัฒนาทักษะนี้เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความ มั่นคงในการบริโภคข้อมูลในโลกออนไลน์

4. ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management) เป็นความสามารถในการบริหารจัดการ เวลาในการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และแท็บเล็ต เพื่อให้เกิดความสมดุล ระหว่างการใช้ชีวิตในโลกออนไลน์และการทำกิจกรรม ในโลกภายนอก ทักษะนี้มีความสำคัญมากขึ้น ในยุคปัจจุบัน เนื่องจากคนส่วนใหญ่ใช้เวลาอย่างมาก ในการอยู่หน้าจอ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ และความสัมพันธ์ทางสังคม

5. ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางออนไลน์ (Cyberbullying Management) คือความสามารถ ในการรับรู้และจัดการกับการคุกคามหรือการข่มขู่ ที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์อย่างชาญฉลาด การคุกคาม ทางออนไลน์ หรือ cyberbullying เป็นปัญหาที่เพิ่มขึ้น อย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัลอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต และความเป็นอยู่ของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อได้ ทักษะ ในการรับมือกับปัญหานี้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการปกป้อง ตนเองและผู้อื่นจากผลกระทบทางลบ

6. ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้ใช้งาน ทั้งไว้บนโลกออนไลน์ หรือที่เรียกว่า Digital Footprints คือความสามารถในการเข้าใจว่าทุกครั้งเราใช้อินเทอร์เน็ต หรืออุปกรณ์ดิจิทัล เราจะทิ้งร่องรอยของข้อมูลไว้เสมอ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลส่วนบุคคล พฤติกรรมการใช้งาน หรือการโต้ตอบกับผู้อื่นในโลกออนไลน์ ร่องรอยเหล่านี้ สามารถถูกติดตาม นำไปใช้ หรือนำไปวิเคราะห์ เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ทั้งในเชิงบวกและลบ ดังนั้น การบริหารจัดการร่องรอยดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบ เป็นทักษะที่สำคัญในการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

7. ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management) เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถป้องกันข้อมูลและทรัพย์สินดิจิทัลจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็งมีความสำคัญเพื่อป้องกันการโจรกรรมข้อมูล การโจมตีทางออนไลน์ และความเสี่ยงอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในโลกดิจิทัล

8. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) เป็นความสามารถในการเห็นอกเห็นใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในโลกออนไลน์ การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม หมายถึงการมีความรับผิดชอบต่อการกระทำและการสื่อสารในสภาพแวดล้อมดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและสร้างสรรค์ความเข้าใจในชุมชนออนไลน์

กล่าวได้ว่า หากขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม อาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนออนไลน์ การบาดเจ็บทางจิตใจของบุคคล การแพร่กระจายของข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง และความเสียหายต่อชื่อเสียงของบุคคลหรือองค์กร การพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมช่วยให้เราสามารถสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมออนไลน์ที่เป็นบวกและทำให้การสื่อสารและความสัมพันธ์ในโลกดิจิทัลเป็นไปในทิศทางที่ดีและสร้างสรรค์

แนวปฏิบัติเพื่อสร้างสมดุลการดำเนินชีวิตในบริบทที่เปลี่ยนแปลง

ยุคดิจิทัลที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงและการเชื่อมต่อที่ไม่เคยมีมาก่อน การสร้างสมดุลการดำเนินชีวิตเป็นความท้าทายที่สำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ การใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์มีผลกระทบทั้งด้านบวกและลบต่อชีวิตประจำวันของเรา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต ความสัมพันธ์ และคุณภาพชีวิตโดยรวม การจัดการและปรับตัวในบริบทที่เปลี่ยนแปลงเหล่านี้ต้องการแนวปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการใช้ชีวิตออนไลน์และออฟไลน์ แนวปฏิบัติ

เพื่อสร้างสมดุลการดำเนินชีวิตในบริบทที่เปลี่ยนแปลงสำหรับนักเรียน มีดังนี้

1. การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลเป็นทักษะที่สำคัญในการบริโภคข้อมูลในยุคดิจิทัล เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลายและข้อมูลที่มีคุณภาพแตกต่างกันในโลกออนไลน์ (ชลภัสร์ วงษ์ประเสริฐ และคณะ, 2556, 44) การทำความเข้าใจวิธีการประเมินแหล่งข้อมูลอย่างถูกต้องสามารถช่วยป้องกันการรับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือมีอคติได้ (พิชญพร ประครองใจ และ เอกรงค์ บัณพงษ์, 2562, 74) มีขั้นตอนสำคัญประกอบด้วย (1) การตรวจสอบที่มาของข้อมูล การทำความรู้จักกับแหล่งที่มาของข้อมูล เช่น ผู้เผยแพร่ข้อมูล หรือองค์กรที่จัดทำข้อมูล สามารถช่วยให้รู้ว่าแหล่งข้อมูลนั้นเชื่อถือได้หรือไม่ ตัวอย่างเช่น การตรวจสอบว่าข้อมูลมาจากสื่อที่มีชื่อเสียงหรือจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องหรือไม่ (2) เปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง การหาข้อมูลจากหลายแหล่งที่เชื่อถือได้และเปรียบเทียบกันช่วยให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ได้รับนั้นถูกต้องและครบถ้วน (3) วิเคราะห์เนื้อหาด้วยความระมัดระวัง การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา เช่น ความเป็นจริง ความถูกต้องของข้อเท็จจริง และความสมเหตุสมผลของเนื้อหา ช่วยลดความเสี่ยงในการรับข้อมูลที่บิดเบือน และ (4) การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล เป็นทักษะที่ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคต่าง ๆ เช่น การตรวจสอบข้อมูลด้วยเครื่องมือค้นหา หรือเว็บไซต์ตรวจสอบข้อเท็จจริง

สรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะในการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สามารถบริโภคข้อมูลได้อย่างมีวิจารณญาณและลดความเสี่ยงจากข้อมูลที่ผิดพลาดหรือบิดเบือน

2. การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสรรค์และแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาด้วยเทคโนโลยีช่วยเพิ่มโอกาส

ในการพัฒนาและสร้างสรรค์วิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการกับปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ (สายฝน เป้าพะเนา, 2555, 21) การนำเทคโนโลยีมาใช้ต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อให้แน่ใจว่าการใช้เทคโนโลยีนั้นเกิดประโยชน์สูงสุดและไม่สร้างผลกระทบด้านลบ เช่น การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล การจัดการกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการผลิตเทคโนโลยี หรือการรับประกันว่าเทคโนโลยีนั้นสามารถเข้าถึงได้โดยทุกกลุ่มคน การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาด้วยเทคโนโลยีสามารถช่วยให้เผชิญหน้ากับความท้าทายและสร้างอนาคตที่ดีขึ้นได้ แต่ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี และการมองการณ์ไกลในการพัฒนาและนำไปใช้ (ณัฐพร พรหมมาศ และคณะ, 2567, 41) การประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสรรค์ มีขั้นตอน ประกอบด้วย (1) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้และการทดลองใช้เทคโนโลยีในทางที่สร้างสรรค์ เช่น การออกแบบแอปพลิเคชันใหม่ การสร้างเนื้อหาหรือสื่อดิจิทัลที่มีคุณค่า ช่วยให้บุคคลสามารถสร้างวิธีการใหม่ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาโซลูชัน (2) การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาวิธีการหรือเครื่องมือใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ในการวิเคราะห์ข้อมูลหรือการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการทำนายแนวโน้ม (3) การเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ การเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงสามารถช่วยเพิ่มทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กล่าวได้ว่า การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์และแก้ปัญหามองหาความรู้และทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทและปัญหาที่เจอทั้งด้านการดำเนินชีวิต การเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะอื่น ๆ เพิ่มเติม

3. การปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมในสังคมออนไลน์
การปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมในสังคมออนไลน์

เป็นทักษะสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี (ปาริรัฐ วิชัยดิษฐ์ และ พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช, 2565, 65) และบรรยากาศที่สร้างสรรค์ในชุมชนออนไลน์ไม่เพียงแต่ช่วยป้องกันความขัดแย้ง แต่ยังเป็น การเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างมีความเข้าใจ (ธวัช เวศตัน, 2566, 14) ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ (1) การแสดงออกอย่างเหมาะสมการสื่อสาร และแสดงออกในโลกออนไลน์ควรเป็นไปอย่างสุภาพ และเคารพต่อผู้อื่น การหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาและพฤติกรรมที่อาจสร้างความขัดแย้งหรือความรู้สึกไม่ดี (2) การป้องกันความขัดแย้ง การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดความขัดแย้ง หรือการเข้าใจผิดในชุมชนออนไลน์ เช่น การใช้ทักษะ การสื่อสารที่ดี และการตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อความคิดเห็นที่แตกต่าง และ (3) การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี การแสดงออกที่ดีและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในโลกออนไลน์ช่วยเสริมสร้างชุมชนออนไลน์ที่เป็นบวกและสร้างสรรค์ การร่วมมือและสนับสนุนผู้อื่น สามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและเพิ่มความร่วมมือในชุมชนกล่าวได้ว่า การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในสังคมออนไลน์ช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและสนับสนุนความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน และการสื่อสารในโลกดิจิทัล

จากการนำเสนอดังกล่าวข้างต้น นักเรียน และเยาวชน การสร้างสมดุลในชีวิตท่ามกลางบริบทที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วในยุคดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากนักเรียนและเยาวชนเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเข้าถึงข้อมูลและการใช้งานเทคโนโลยีอย่างแพร่หลาย การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลจะช่วยให้เยาวชนสามารถแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้องจากข้อมูลที่บิดเบือน ทำให้เติบโตเป็นผู้บริโภคข้อมูลที่มีวิจารณญาณ นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์และแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนำเทคโนโลยีไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง เช่น การแก้ปัญหการเรียนรู้หรือ

การพัฒนาโปรเจกต์ต่าง ๆ ในโรงเรียน และการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในสังคมออนไลน์ เป็นอีกทักษะหนึ่งที่สำคัญในยุคดิจิทัล การสื่อสารอย่างสุภาพและการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นในชุมชนออนไลน์ ไม่เพียงช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดี แต่ยังช่วยลดปัญหาความขัดแย้งและทำให้สังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ที่มีความร่วมมือและเป็นบวกมากขึ้น ทั้งสามแนวทางนี้มีความจำเป็นสำหรับนักเรียน และเยาวชนในการเติบโตเป็นผู้นำรุ่นใหม่ที่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและใช้ชีวิตอย่างสมดุลในสังคมที่เชื่อมต่อกัน

บทสรุป

จากบทความข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีซึ่งมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน ความรอบรู้ด้านดิจิทัลกลายเป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนในการเรียนรู้และปรับตัวในบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การมีความรอบรู้ด้านดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงการเข้าใจการใช้งานเทคโนโลยีแต่ยังรวมถึงการประเมินและใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในยุคนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หนึ่งในด้านที่สำคัญ คือ การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล นักเรียนต้องมีทักษะในการตรวจสอบและเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อป้องกันการรับข้อมูลที่ผิดพลาด การเข้าใจวิธีการตรวจสอบที่มาของข้อมูลและการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยความระมัดระวังจะช่วยให้สามารถแยกแยะข้อมูลที่เชื่อถือได้จากข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือได้ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในยุคที่ข้อมูลสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย อีกด้านที่สำคัญ คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสรรค์และแก้ปัญหาการเรียนรู้เทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา นักเรียนที่มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์สามารถพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และเพิ่มโอกาสในการค้นพบแนวทาง

ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การปฏิบัติตนในสังคมออนไลน์ เป็นอีกหนึ่งด้านที่ไม่ควรมองข้าม การแสดงออกอย่างเหมาะสม ในสังคมออนไลน์ช่วยป้องกันความขัดแย้งและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนออนไลน์ การมีความเข้าใจในกฎเกณฑ์และจริยธรรมในการใช้สื่อออนไลน์ ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีและปลอดภัยในสังคมออนไลน์ การปรับตัวในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นความท้าทายที่สำคัญสำหรับนักเรียนในยุคดิจิทัล การปรับตัวอย่างยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศจะช่วยให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสร้างความมั่นคงในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต กล่าวได้ว่าความรอบรู้ด้านดิจิทัลเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล การมีทักษะในการประเมินข้อมูล การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในสังคมออนไลน์จะช่วยให้สามารถเรียนรู้และปรับตัวในบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความมั่นคงและความยืดหยุ่นในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงจะเป็นปัจจัยสำคัญในการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2560). **แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). **สรุปผลการสำรวจข้อมูลสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- เข็มพร วิรุณราพันธ์. (บ.ก.). (2563). **คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมืองรู้เท่าทันสื่อ สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Digital Citizenship Management Skills - DCMsS)**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.).
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2561). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2565 (ผนวกแผนปฏิบัติการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เจ. เอส. การพิมพ์.
- ชลภัสร์ วงษ์ประเสริฐ และคณะ. (2556). พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น. **วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์**, 30 (3), 157-196.
- ณัฐพร พรหมมาศ และคณะ. (2567). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีความจริงเสมือนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เรื่อง การแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ในรายวิชาการคำนวณ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4. **วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 7 (22), 116-126.
- รัช เวศตัน. (2565). การสื่อสารเพื่อจัดการความขัดแย้งในการทำงานระหว่างบุคลากรต่างรุ่นของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัท การบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน). **วารสารวิชาการการบิน การเดินทาง และการบริการ**, 3 (1), 19-35.
- ปาริรัฐ วิชัยดิษฐ์ และพรทิพย์ สัมปัตตะวนิช. (2565). ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารภายในองค์กรบรรยากาศการสื่อสารภายในองค์กรสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลกับการเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร. **วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์**, 26 (3), 182-195.
- พิชญพร ประครองใจ และเอกรงค์ ปั่นพงษ์. (2562). รู้เท่าทันสื่อดิจิทัลบทบาทของผู้บริโภค. **วารสารสื่อมวลชน**, 7 (1), 133-146.
- ภัทร์พิชชา ครุฑทางคะ และคณะ. (2565). การเปรียบเทียบความรู้ด้านดิจิทัลของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่ง จังหวัดสมุทรปราการ. **วารสารพยาบาลสหภาพฯไทย**, 15 (2), 251-256.
- ยุตติชน บุญเทศ และคณะ. (2567). การพัฒนาทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียน. **บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยดุสิต**, 20 (2), 153-169.
- วรรณภา พิพัฒน์ธนวศ์. (2557). ทักษะชีวิตวัยรุ่นไทยในศตวรรษที่ 21. **วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ**, 24 (2), 39-63.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- ศิริลักษณ์ ดีเลิศไพบุลย์ และคณะ. (2566). การพัฒนาความรู้ด้านดิจิทัลของพยาบาลวิชาชีพ. **วารสารพยาบาล**, 25 (1), 70-79.

- สมพงษ์ จิตระดับ และพจนา อาภาณัฐรักษ์. (2564). แนวทางการพัฒนาคุณภาพเยาวชนพลเมือง: การเปรียบเทียบกรอบความคิดแบบเติบโตของประเทศไทย สาธารณรัฐเอสโตเนีย และสิงคโปร์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 16 (3), 406-414.
- สายฝน เป้าพะเนา. (2555). การศึกษาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 5 (1), 541-561.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2562). **พลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship)**. ค้นเมื่อ กรกฎาคม 18, 2567, จาก <https://www.thaihealth.or.th/?p=227343>.
- สำนักงานปลัดกระทรวงอุดมศึกษา. (2562). **ทักษะดิจิทัล ก้าวสู่ พลเมืองในศตวรรษที่ 21**. ค้นเมื่อ สิงหาคม 10, 2567, จาก https://www.ops.go.th/th/content_page/item/1355-goto-citizens21st.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). **การมีการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2566**. (ไตรมาส 4). ค้นเมื่อ มีนาคม 8, 2568, จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240229135937_44161.pdf
- European Commission. (2020). **Shaping Europe's Digital Future**. Retrieved November 6, 2024, from <https://ec.europa.eu>
- Kemp, S. (2019). **Digital in 2019: Global Internet Use Accelerates**. Retrieved July 25, 2024, from <https://wearesocial.com/uk/blog/2019/01/digital-in-2019-global-internet-use-accelerates/>.
- Kiss, M. (2017). **Digital skills in the EU labor market**. Retrieved July 25, 2024, from <https://op.europa.eu/en/publication-detail//publication/cb9f359-e2c9-11e6-ad7c-01aa75ed71a1/language-en>.
- Lu, G., Chen, T., & Ding, J. (2023). Research on the construction of digital literacy framework for citizens—Comparative analysis based on five international digital literacy frameworks. *Frontiers in Educational Research*, 6 (30), 1-10. <https://doi.org/10.25236/FER.2023.063001>
- OECD. (2019). **Skills for a Digital World**. Retrieved July 1, 2024, from <https://www.oecd.org>
- UNESCO Institute for Statistics. (2023). **Global framework for digital literacy skills**. Retrieved September 12, 2024, from <https://uis.unesco.org/en/topic/digital-literacy>.
- UNESCO. (2018). **Digital Literacy in Education**. Retrieved November 6, 2024, from <https://unesdoc.unesco.org>
- UNESCO. (2019). **Recommendations on Assessment Tools for Monitoring Digital Literacy within UNESCO's Digital Literacy Global Framework**. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก ตำบลพงตึก อำเภothำมะกา จังหวัดกาญจนบุรี

SOCIAL AND CULTURAL CAPITAL AND COMMUNITY-BASED ECONOMIC DEVELOPMENT IN PONG TUK SUBDISTRICT, THA MAKHA DISTRICT, KANCHANABURI PROVINCE.

จักขุมาลย์ วงษ์ท้าว*

สาขานวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Jaksuman Wongtaw*

Social Innovation for Community Development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kanchanaburi Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: Jaksumalaya@gmail.com

Receive : February 17, 2025

Revised: April 2, 2025

Accepted: May 16, 2025

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก ตำบลพงตึก อำเภothำมะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย คือ 1. เพื่อศึกษาทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ตำบลพงตึก อำเภothำมะกา จังหวัดกาญจนบุรี 2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลพงตึก อำเภothำมะกา จังหวัดกาญจนบุรี โครงการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุ ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

ผลการศึกษา พบว่า ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลพงตึก ประกอบไปด้วย ทุนมนุษย์ กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์จีน และยังมีส่วนหนึ่งเป็นชาวญวนอาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 บ้านหนองพันท้าว กลุ่มชาติพันธุ์มอญ (มอญวังทอง) ด้านทุนทางสังคม ประกอบด้วย สถาบันทางศาสนาและผู้นำทางศาสนา (วัดดงสัก วัดปากบาง) และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของตำบลพงตึก ได้แก่ ภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วย งานหัตถกรรมเครื่องจักสานต่าง ๆ ทุนทางเศรษฐกิจมีสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึกต่าง ๆ เช่น ไส้กรอกสมุนไพร กระเป๋าเชือกถัก ทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีและงานประจำปีที่สำคัญได้แก่ งานประจำปีการไหว้ศาลพ่อปู่ เทวาลัย โบราณสถานพงตึก โบราณสถานหมายเลข 1 และโบราณสถานหมายเลข 2 โบราณวัตถุที่สำคัญ ได้แก่ ตะเกียงชวลาลาสำริด เป็นตะเกียงแบบกรีก-โรมัน และมีวัดที่สำคัญได้แก่ วัดปากบางและวัดดงสัก แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม 1) พัฒนาสินค้าวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี

คำสำคัญ: ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจชุมชนฐานราก จังหวัดกาญจนบุรี

ABSTRACT

The research project on “The Social and Cultural Capital and Community-Based Economic Development in PONG TUK Subdistrict, Tha Maka District, Kanchanaburi Province” aimed to: 1) Study the social and cultural capital of Phong Tuk Subdistrict, Tha Maka District, Kanchanaburi Province; and 2) Study economic development approaches for the community of Phong Tuk Subdistrict, Tha Maka District, Kanchanaburi Province. This study employed the qualitative research and participatory action research methodologies. The data were collected from community leaders, local scholars, representatives of elderly groups, community enterprise representatives, and general residents in the study area. The analysis was conducted using the concepts of social capital, cultural capital, and participatory community development processes.

The study found that Phong Tuk’s social and cultural capital consists of the following: The Human Capital where the main ethnic group is Chinese, with a smaller group of Vietnamese people living in Village 6, Ban Nong Phan Thao, and a Mon ethnic group (Mon Wang Thong); The Social Capital which includes religious institutions and leaders (e.g., Wat Dong Sak, Wat Pak Bang) and various community enterprises; The Local Wisdom Capital which includes banana stalk carving and various types of handwoven crafts; The Economic Capital which includes local products and souvenirs such as herbal sausages and woven rope bags; The Cultural Capital such as traditions and significant annual events including the annual Pao Phu Tevalai shrine ceremony, PONG TUK Ancient Site, Ancient Site No. 1, and Ancient Site No. 2. Important artifacts include a bronze Chwala lamp and a Greek-Roman-style lamp. Significant temples in the area include Wat Pak Bang and Wat Dong Sak. The strategies for community economic development based on social and cultural capital include 1) Developing cultural products derived from local wisdom, and 2) Promoting the area as a historical and archaeological tourism destination.

Keywords: social and cultural capital, grassroots community economic system, Kanchanaburi province

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เป็นกระบวนการที่สำคัญในการเสริมสร้างความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ชนบท ซึ่งมีทรัพยากรทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่หลากหลาย หนึ่งในปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนคือ “ทุนทางสังคม” และ “ทุนทางวัฒนธรรม”

จากการทบทวนแนวคิดทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม หมายถึง ทรัพยากรและประโยชน์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในสังคม ซึ่งรวมถึงความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการสนับสนุนระหว่างกัน ทุนทางสังคมนี้มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการทำงานร่วมกันในชุมชน และความเข้มแข็งทางสังคม (Putnam, 1995) ในขณะที่ทุนทางวัฒนธรรม หมายถึง ความรู้ ทักษะ

ค่านิยม และพฤติกรรมที่ได้รับจากวัฒนธรรมที่บุคคลมีอยู่ ซึ่งสามารถส่งผลต่อสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของบุคคล ตัวอย่างเช่น การศึกษาศิลปะ ประเพณี หรือค่านิยมที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลต่อการพัฒนาและการสร้างมูลค่าในกิจกรรมเศรษฐกิจ (Bourdieu, 1986) ทูทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเนื่องจาก ทุนทั้งสองประเภทนี้ช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งและความยั่งยืนในชุมชนได้โดยการกระตุ้นการมีส่วนร่วมและความร่วมมือสร้างความไว้วางใจ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในชุมชน ซึ่งช่วยให้เกิดการทำงานร่วมกันในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ส่งผลให้ชุมชนสามารถจัดการทรัพยากรและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Putnam, 1995) ทั้งยังช่วยให้ชุมชนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการและค่านิยมของคนในชุมชน ซึ่งสนับสนุนการสร้างสรรคนวัตกรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจ (Bourdieu, 1986) และยังเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน ช่วยให้สมาชิกในชุมชนมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและประเพณีของตน ซึ่งส่งผลให้เกิดการสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมเดิม และยังสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อีกด้วย (Cohen, 2010) การนำทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมเศรษฐกิจ เช่น การเกษตร การท่องเที่ยว หรือการผลิตสินค้า OTOP ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชน (Coleman, 1988) ดังนั้น การศึกษาและพัฒนาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของไทย ที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การปกครองของประเทศ โดยเฉพาะการนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ซึ่งสังคมมีอยู่มากมายทุกพื้นที่ทั่วประเทศไทย ทั้งที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมที่มีคุณค่ามาเป็นกลไกในการพัฒนาสังคม

ทั้งนี้เพื่อการคงอยู่ของวัฒนธรรมไทยและการสร้างความอยู่ดีมีสุขให้กับคนไทยอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของความสมดุลทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ตำบลพงตึก อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาญจนบุรี เป็นชุมชนที่มีความเจริญมาตั้งแต่อดีต เป็นชุมชนโบราณสมัยทวารวดี ซึ่งมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 11 เป็น “สถานีการค้า” ที่มีชาวต่างชาติเดินทางมาติดต่อค้าขาย (นภา เหลืองนันทการ, 2567) ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญในสมัยโบราณ มีการขุดค้นพบวัตถุโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมาก วัตถุโบราณบางส่วนเก็บรักษาไว้ที่วัดดงสัก และแสดงไว้ที่โบราณสถานพงตึก ซึ่งที่มาของชื่อตำบลนี้มาจากในสมัยที่มีการขุดหาวัตถุโบราณ โดยพบสิ่งก่อสร้างโบราณคล้ายตึกอยู่ในป่าในพงกร จึงเรียกบริเวณที่ค้นพบนี้ว่า “พงตึก” จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลพงตึก, 2565) ทำให้ตำบลพงตึกมีทุนทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นจำนวนมากที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และชุมชนดังกล่าวมีกลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้าชุมชนที่ยังต้องการการพัฒนาให้มีรายได้เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังเป็นพื้นที่โครงการนวัตวิถีที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยววิถีชุมชนของกรมพัฒนาชุมชน

ดังนั้น การศึกษาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมเพื่อนำมาศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก จึงเป็นประโยชน์ต่อชุมชนตำบลพงตึกอย่างมาก นำไปสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทั้งด้านการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนามลิตภัณฑ์ และด้านอื่น ๆ นำมาสู่ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นฐานรากที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ตำบลพงตึก อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาญจนบุรี

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลพงตึก อำเภอกำมะกา จังหวัดกาญจนบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาข้อมูลด้านทุนทางสังคมและวัฒนธรรม
2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

โดยใช้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม

ขอบเขตด้านพื้นที่ ตำบลพงตึก อำเภอกำมะกา จังหวัดกาญจนบุรี

ขอบเขตด้านประชากร เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุ ตัวแทนกลุ่มแม่บ้าน ตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวนรวมทั้งสิ้น 35 คน (โดยมีรายละเอียดในกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

2. กลุ่มตัวอย่างงานวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อคัดเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และการเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) เพื่อขยายเครือข่ายผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) ทั้ง 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านปากบาง บ้านปลักสะแก บ้านพงตึก บ้านอู่ตะเภา บ้านหนองใหญ่ บ้านหนองพันท้าว ประชาชนในชุมชน (หมายถึง ผู้รู้ในชุมชน ในพื้นที่คัดเลือกผู้ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนและโบราณสถานพงตึก จำนวน 3 คน) ผู้สูงอายุ จำนวน 1 คนคัดเลือกผู้ที่มีช่วงอายุที่สามารถเล่าช่วงแรกเริ่มก่อตั้งชุมชนได้ (โดยใช้วิธีแบบลูกโซ่ สอดถามจาก

คนในชุมชนทำให้ได้ผู้ให้ข้อมูลอายุ 90 ปี) ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 2-4 คน ได้แก่ กลุ่มหัตถกรรมทำมือตำบลพงตึก และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไส้กรอกสมุนไพร วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตจุลินทรีย์บ้านดงสัก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ข้าวตำบลพงตึก ตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลพงตึก จำนวน 3 คน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกำมะกา จำนวน 2 คน และประชาชนอื่น ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 35 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

3.1 แบบดำเนินกิจกรรม และประเด็นคำถาม (Question points) ใช้ในการดำเนินกิจกรรมที่ 4-6

3.2 แบบสังเกต แบ่งเป็นแบบสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) และแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

3.3 แบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปมีเรื่องเพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ส่วนที่ 2 ข้อมูลประเด็นคำถามเกี่ยวกับทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Credibility) มีกระบวนการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ดังนี้

ตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูล โดยใช้กลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม ผู้นำชุมชน ประชาชน และตัวแทนจากหลากหลายหน่วยงานเกี่ยวข้อง

ตรวจสอบจากผู้วิจัย ในที่นี้นักวิจัยใช้วิธีการตรวจสอบกับผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี (นักโบราณคดีชำนาญการ) ในส่วนของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ตำบลพงตึก โบราณสถาน โบราณวัตถุ และนักวิชาการด้านทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ในส่วนของแนวทางการพัฒนาทุนทางสังคมและวัฒนธรรม

การตรวจสอบข้อมูลโดยใช้แหล่งข้อมูลหลากหลาย (Triangulation) ใช้หลายวิธีเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และการสนทนากลุ่ม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุตำบลพวงตึกที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ รวมทั้งประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประวัติสถานที่สำคัญ เช่น ประวัติวัดดงสัก วัดปากบาง

5.2 ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) โดยวิธี

การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) ใช้สำหรับการสังเกตสภาพแวดล้อมของชุมชนเพื่อค้นหาทุนทางสังคมและวัฒนธรรมโดยผู้วิจัย ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เส้นทางคมนาคม (การติดต่อเชื่อมโยงกับถนนสายหลัก การเดินทางสะดวก เป็นต้น) แหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่สามารถพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ใช้สังเกตการณ์ประกอบกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน โดยผู้วิจัยเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ พิธีกรรมการไหว้ศาลพ่อปู่เทวาลัยงานไหว้ศาลเจ้าพ่อเขาแดง งานกลางเดือน 3 เป็นต้น หรือกิจกรรมที่ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการวิจัยตั้งแต่กิจกรรมที่ 3-6 (ตามรายละเอียดขั้นตอน การดำเนินการวิจัย) โดยสังเกตความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมต่างๆ การแสดงความคิดเห็น และความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตลอดจนภาวะผู้นำทางสังคมของผู้นำชุมชนและประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อค้นหาคำถามชุมชนอันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ทุนทางสังคมและแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้กับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์อย่างละเอียดและลึกซึ้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเจาะลึกในประเด็นที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ

การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus group) ประเด็นทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยแยกเป็น 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ร่วมกันค้นหาทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีในชุมชน ครั้งที่ 2 ระดมสมองร่วมกันค้นหาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางสังคมและวัฒนธรรมและจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารร่วมกับข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลบริบทชุมชนในลักษณะภาพรวม (Holistic) และข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม โดยใช้แนวคิดทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และแนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

7. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

กิจกรรมที่ 1 พัฒนาโจทย์วิจัย ผู้วิจัยทำการสืบค้นข้อมูลทางเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ช่วงเดือนที่ 1-2 ก่อนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

กิจกรรมที่ 2 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ช่วงเดือนที่ 3-4 โดยผู้วิจัยประสานงานกับผู้นำชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบลพวงตึก

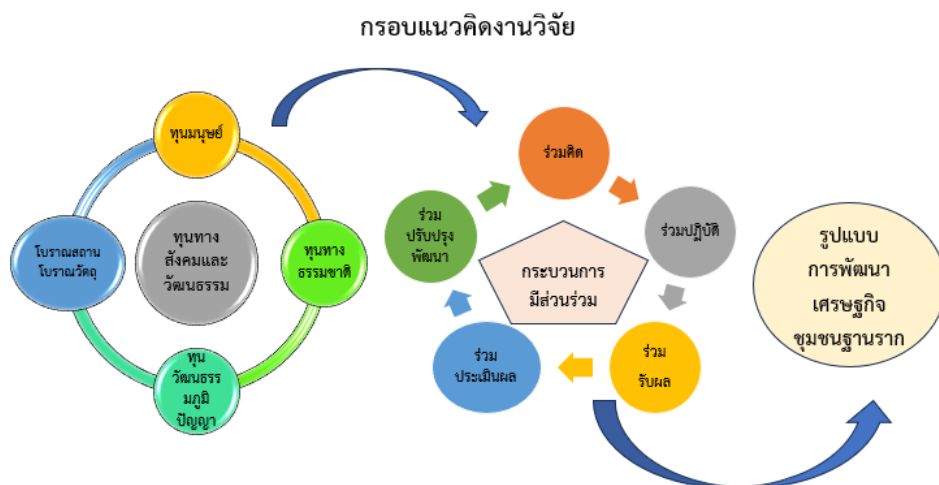
กิจกรรมที่ 3 ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของตำบลพวงตึก ในช่วงเดือนที่ 6-8 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยร่วมกับคนในชุมชน ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ได้แก่ ประชาชนชุมชน จำนวน 3 คน ได้แก่ ท่านเจ้าอาวาส วัดดงสัก ท่านเจ้าอาวาสวัดปากบาง อดีตหมื่นนายก วัดดงสัก ผู้สูงอายุจำนวน 1 คน ประธานกลุ่มวิสาหกิจ จำนวน 4 กลุ่ม

กิจกรรมที่ 4 จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม จัดเก็บ รวบรวมข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษาทำในช่วง เดือนที่ 9-10 ผู้เข้าร่วม ได้แก่ ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) ทั้ง 6 หมู่บ้าน ประชาชนชุมชน จำนวน 3 คน ตัวแทน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 2-4 คน และตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ องค์การบริหาร ส่วนตำบลพงตึก จำนวน 2 คน สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอท่ามะกา จำนวน 2 คน และประชาชน ที่อยู่ในพื้นที่ จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน

กิจกรรมที่ 5 จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มในหัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุน ทางสังคมและวัฒนธรรม” ทำในช่วงเดือนที่ 11 โดยเชิญ ผู้เข้าร่วมกลุ่มเดียวกับกิจกรรมที่ 4

กิจกรรมที่ 6 วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผล งานวิจัย ออกแบบแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลพงตึก ทำในช่วงเดือนที่ 12 โดยนักวิจัยและ กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน ตัวแทนจากกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน จำนวน 4 กลุ่ม ตัวแทนจากองค์การบริหาร ส่วนตำบลพงตึก จำนวน 1 คน และตัวแทนสำนักงาน พัฒนาชุมชน อำเภอท่ามะกา จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 คน

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม กับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ตำบลพงตึก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี สามารถนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ข้อมูลทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของตำบลพงตึก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี และแนวทางการพัฒนาทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของตำบลพงตึก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมพบว่า ตำบลพงตึก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีระยะทางห่างจากอำเภอท่ามะกา ประมาณ 6 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดกาญจนบุรี ประมาณ 38 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 94 กิโลเมตร เขตการปกครองตำบลพงตึกประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านปากบาง หมู่ที่ 2 บ้านปลักสะแก หมู่ที่ 3 บ้านพงตึก หมู่ที่ 4 บ้านอู่ตะเภา หมู่ที่ 5 บ้านหนองใหญ่ และหมู่ที่ 6 บ้านหนองพันท้าว

ลักษณะภูมิประเทศพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ลักษณะของดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย เหมาะสำหรับการปลูกข้าว และดินร่วนปนทรายเหมาะสำหรับการปลูกพืชไร่ มีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่านพื้นที่ หมู่ที่ 1 ถึงหมู่ที่ 4 คือ แม่น้ำแม่กลอง มีคลองชลประทาน โครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาท่ามะกา รับผิชอบส่งน้ำในพื้นที่ ตำบลพงตึก นอกจากนี้ตำบลพงตึกยังมีแหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ หนองระหาร ซึ่งเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำ และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในพื้นที่ ด้านเศรษฐกิจคนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประมง และการปศุสัตว์ การท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 2 แห่ง ได้แก่ โบราณสถานพงตึก หมายเลข 1 และหมายเลข 2 ตั้งหมู่ที่ 4 บ้านอุตะเกา (องค์การบริหารส่วนตำบลพงตึก, 2565)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาทุนทางสังคม และวัฒนธรรม ตำบลพงตึก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า ตำบลพงตึก มีทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม โดยแบ่งออกเป็น ด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านทุนมนุษย์ กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่เป็น กลุ่มชาติพันธุ์จีน และยังมีส่วนหนึ่งเป็นชาวยวน โดยกลุ่มชาวยวนนั้นอาศัยอยู่ที่หมู่ที่ 6 บ้านหนองพันท้าว นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์มอญ (มอญ วังทอง) อยู่เขต ตำบลห้วยเหนียวแต่เป็นเขตติดต่อกับตำบลพงตึก และจะมาประกอบกิจกรรมทางศาสนาที่วัดดงสักพื้นที่ บริเวณนี้จึงมีลักษณะวัฒนธรรมที่หลากหลาย คือ มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมแบบมอญ จีนและไทย

ด้านทุนทางสังคม ประกอบด้วย สถาบันทางสังคม กลุ่มองค์กรในชุมชน และความสัมพันธ์ทางสังคม โดยสถาบันทางสังคมที่มีความโดดเด่นนำไปสู่การพัฒนา ชุมชนในด้านต่าง ๆ คือ สถาบันทางศาสนา และ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผู้นำทางธรรมชาติ คือ ท่านเจ้าอาวาสวัดดงสัก ซึ่งเป็นผู้ดูแลพิทักษ์วัดดงสัก เป็นพระนักพัฒนาที่ริเริ่มรื้อฟื้น งานประเพณีต่าง ๆ

และคนในชุมชนพร้อมจะให้ความร่วมมือกับท่าน ในขณะที่ท่านเจ้าอาวาสวัดปากบาง เป็นที่เคารพนับถือ ของคนในตำบลพงตึกรวมถึงคนภายนอก ทำให้คน จากพื้นที่ต่าง ๆ หลังไหลเข้ามากราบสักการะท่าน ในส่วนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ในตำบลพงตึก ได้แก่ กลุ่มหัตถกรรมทำมือตำบลพงตึก และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไส้กรอกสมุนไพร กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน ผู้ผลิตจุลินทรีย์บ้านดงสัก กลุ่มวิสาหกิจชุมชน แปลงใหญ่ข้าวตำบลพงตึกทุนทางสังคมเหล่านี้ ก่อให้เกิด ความร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชน สามารถนำพา ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนทำกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ด้านทุนทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วยภูมิปัญญา ท้องถิ่น สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก ประเพณีและ งานประจำปี ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และอาหาร ท้องถิ่น ดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของตำบลพงตึก ได้แก่ ภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วย งานหัตถกรรม เครื่องจักสาน เช่น เข่ง กระบุง (ในอดีตพื้นที่บริเวณนี้ มีกอไผ่เป็นจำนวนมาก คนในชุมชนมีการสานเข่งขาย แต่ปัจจุบันไม้ไผ่หมดไป ทำให้ไม่มีการทำเครื่องจักสาน แล้ว)

สินค้าของที่ระลึกที่โดดเด่น ได้แก่ ไส้กรอกสมุนไพร ขนเชียงปลายี่สก จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไส้กรอก สมุนไพร กระเปาะเชือกถักวาลา ของกลุ่มหัตถกรรม ทำมือตำบลพงตึก นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์กล้วยตาก ไข่เค็ม น้ำพริก ขนมหัน ข้าวอินทรีย์ ขนมะขี้เระ หมี่กรอบ ทองม้วน เป็นต้น

ประเพณีและงานประจำปีที่สำคัญ ได้แก่

1. งานประจำปีการไหว้ศาลพ่อปู่เทวาลัย ช่วงเดือนเมษายน มีพิธีบวงสรวงศาลพ่อปู่เทวาลัย ตั้งอยู่บริเวณโบราณสถานพงตึกหมายเลข 1 ที่จัดขึ้น ในทุกวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ของทุกปี พิธีประกอบด้วย ฉัตร 9 ชั้นอาหารคาวหวาน และผลไม้

2. งานไหว้ศาลเจ้าพ่อเขาแดง ในทุกเดือนมีนาคม ของทุกปี ศาลเจ้าพ่อเขาแดงตั้งอยู่หมู่ที่ 3 เป็นศาลเจ้า ที่คนในตำบลพงตึกให้ความเคารพนับถือมาอย่างยาวนาน โดยมีคำบอกเล่าตามความเชื่อว่าคนเดินเรือสินค้าโบราณ และเรือดูทราย เมื่อเดินเรือผ่านบริเวณนี้ต้องจุด ประทัดให้ ถ้าไม่จุดเรือจะล่ม

3. งานกลางเดือน 3 ที่วัดปากบางจะมีกิจกรรม ปิตทองรอยพระพุทธรูปและพิธีแก้บน นอกจากนี้ เป็นประเพณีทั่วไป เช่น ประเพณีทำบุญวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

ด้านโบราณสถาน-โบราณวัตถุ ได้แก่ โบราณสถาน พงตึก ซึ่งมีแหล่งขุดค้นทางโบราณคดีที่มีอายุตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ 11 โบราณสถานหลัก ๆ ได้แก่ โบราณสถานหมายเลข 1 และหมายเลข 2

โบราณสถานหมายเลข 1 เป็นซากอาคารขนาดใหญ่ ที่เชื่อว่าเป็นวิหาร และตั้งอยู่ใกล้ตลาด ซึ่งเป็นที่หยุดพัก ของนักเดินทาง มีผังอาคารเป็นรูปฐานสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง 14.40 เมตร ยาว 21.70 เมตร สูงจากพื้นดิน ประมาณ 2.5 เมตร สร้างด้วยศิลาแลงมีบันไดขึ้น อยู่ตรงกลางด้านตะวันออกเฉียงใต้เพียงด้านเดียว ด้านข้างทำเป็นมุขเหลี่ยมเล็ก ๆ ยื่นออกมา บนฐานมีเศษ ของฐานเสาศิลาแลง มีรูสำหรับสอดเสาไม้อยู่หลายต้น กระจัดกระจายอยู่บนอาคาร โบราณสถานหมายเลข 1 เป็นฐานของ “วิหาร หอพระ” (Chapel-Shrine) หรือ ศาลพระภูมิที่ตั้งของรูปเคารพสำคัญขนาดใหญ่หรือ สลุปขนาดย่อม ยอดเป็นเรือนไม้แบบอาคารไม้ศิลปะ ทวารวดี (ดูรูปแบบจากใบเสมาเมืองฟ้าแดดสูงยาง) วิหารจะตั้งอยู่กลางชุมชน ใกล้กับลานค้าขายหรือ “ตลาด” ซึ่งเป็นสถานที่ที่นักเดินทาง กองคาราวาน จะมาหยุดแวะพักพบปะกันก่อนเดินทางต่อไปยังอุทอง และนครปฐม (กองจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม, 2567)

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี พบว่าในอดีตเมืองพงตึกเป็นชุมชน “จุดแวะพักชั่วคราว” บน “เส้นทางโบราณ” ที่เชื่อมโยงการติดต่อระหว่าง สุวรรณภูมิกับวัฒนธรรมอินเดีย กรีก-โรมัน ตามเส้นทาง ถนน (ทางเกวียน) จากอ่าวเบงกอลเข้ามาทางช่องเขา ของด่านพระเจดีย์สามองค์ ลงสู่ลำน้ําแควน้อยตัดเข้าสู่ แควใหญ่และแม่น้ำแม่กลอง (กองจัดการสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและศิลปกรรม, 2567)

ส่วนโบราณสถานหมายเลข 2 ตั้งอยู่ทางทิศใต้ เรียกกันว่าบ้านนายมา (ปัจจุบันเป็นบ้านของนายจรูญ แยมพยนต์) เป็นฐานอาคารรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ 6 เมตร ตรงกลางมีฐานที่ตั้งรูปเคารพ ขนาดใหญ่พบหินศิลาแลงส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยปูนปั้น ค่อนข้างหนากระจายตัวอยู่โดยรอบ ฐานอาคารนี้ เคยมีร่องรอยการปั้นปูนประดับอย่างสวยงาม บางชิ้น ก็เป็นสลูปยอดแหลม ใกล้เคียงกัน ก็พบฐานอาคาร ก่อด้วยศิลาแลงเป็นรูปวงกลม วัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ 9 เมตร ด้านบนมีร่องรอยของอิฐแตกหักกระจัดกระจาย สันนิษฐานว่าเป็นวัดขนาดเล็ก มีหลักฐานสำคัญ เช่น พระพุทธรูปศิลปะอมราวดีและคุปตะ รวมถึงขวลา (ตะเกียง) โรมัน ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันถึงการติดต่อค้าขาย กับโลกตะวันตกในอดีต การค้นพบสิ่งของทางพระพุทธ ศาสนาขนาดเล็กนี้ เชื่อว่าเป็นของผู้คนนักเดินทาง ที่นำติดตัวเข้ามายังพงตึก ถึงแม้พงตึกจะเป็นเพียงชุมชน กลางทาง แต่ก็มีร่องรอยของวัฒนธรรมและพิธีกรรม ที่สื่อถึงการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้คนจากหลายภูมิภาค ในช่วงนั้น (กองจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม, 2567)

ภาพที่ 2 ขวลา (ตะเกียง) โรมัน ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร

นอกจากโบราณสถานพงตึกแล้ว ชุมชนนี้ยังมีศาสนสถานที่สำคัญ เป็นวัดโบราณเก่าแก่ อายุหลายร้อยปี ได้แก่

วัดปากบาง เป็นวัดเก่าแก่ที่ปรากฏชื่อเอกสารการเสด็จพระราชดำเนินการเสด็จประพาสมาแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 1 ตำบลพงตึก อำเภอต่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ไม่มีหลักฐานว่าวัดปากบางสร้างขึ้นในสมัยใด แต่เชื่อว่าสร้างขึ้นในช่วงรัชสมัยรัชกาลที่ 5-6 อุโบสถวัดปากบาง เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ตัวอาคารเป็นฐานปัทม์ ภายในอุโบสถด้านหน้าพระประธาน มีแท่นเชิงเทียนก่อด้วยปูนยึดติดกับพื้นมีหน้าต่าง ฝั่งละ 2 บาน มีประตูเข้า-ออก 1 ประตู ส่วนหลังเป็นตัวอาคารทึบ ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปประธานปางมารวิชัย นามว่า “หลวงพ่พระพุทธริมงคล”

ด้านหน้าพระประธานผนังอุโบสถไม่มีลวดลาย มีการปรับปรุงพื้นเพดานโดยการปูไม้กระดานขัดมัน ยกระดับ 2 ชั้น มีฟาโลคลุมเฉลียงด้านหน้า หลังคาอุโบสถเป็นทรงจั่วซ้อน 2 ชั้น มีช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ งามโยรา เสารับฟาโลด้านหน้า 2 ต้น หัวยาวเขียนลวดลายเป็นรูปกลีบบัว หน้าบันด้านทิศตะวันออกเป็นประติมากรรมนูนต่ำ ปูนปั้นผสมสีภาพพระพุทธรูปปางสมาธิ เป็นภาพพระพุทธรูปเจ้ากัณฑ์เทศนาธรรมให้เทวดา มีครุฑอยู่ฝั่งซ้ายและขวา (กองจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม, 2567)

วัดดงสัก ตั้งอยู่ที่ หมู่ 4 ตำบลพงตึก อำเภอต่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ก่อตั้งเมื่อราว พ.ศ. 2473 มีโบราณสถานพงตึกอยู่ภายใน และมีพิพิธภัณฑวัดดงสัก

เก็บรวบรวมโบราณวัตถุที่ค้นพบจากโบราณสถานในพื้นที่วัดดงสักเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชนตำบลพงตึก และยังเป็นศูนย์การศึกษาเนื่องจากมีโรงเรียนประชาบาล อาคารเป็นไม้สักหลังใหญ่ และมีสนามหญ้ากว้างขวาง ต่อมาชำรุดทรุดโทรมจึงรื้อแล้วก่อสร้างขึ้นใหม่เป็นคอนกรีตเสริมไม้สองชั้น และได้ซื้อที่ดินขยายออกไปอีกเป็น จำนวน 4 ไร่ มีดงสักใหญ่ รมรื่น มีลำน้ำแม่กลองไหลผ่าน มีกุฏิสร้างด้วยไม้สักเป็นส่วนใหญ่ ที่หอดินและหอสวนมนต์ มีเสาปูน แปกตาสวยงาม (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2567)

ด้านอาหารท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า มีอาหารที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นที่ยังคงหลงเหลืออยู่ กล่าวคือ ยังมีคนรุ่นเก่า หรือคนเฒ่าคนแก่ยังทำกินในครัวเรือน แต่คนรุ่นใหม่ทำไม่เป็นหรือไม่รู้จักแล้ว ดังนี้

1) ข้าวหลาม ในอดีตคนในชุมชนบริเวณนี้จะเผาข้าวหลามกินกันแทบทุกบ้าน ทุก ๆ ปี เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวข้าว คนเฒ่าคนแก่จะมารวมตัวกันเผาข้าวหลามและแจกจ่ายกันในชุมชน

2) แกงบอน นิยมทำในงานบวช ในอดีตพื้นที่บริเวณนี้มีบอนอยู่ตามลำคลองเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันมีการทำเกษตรกรรมที่ใช้สารเคมีและยาฆ่าแมลงทำให้บอนหมดไปจากชุมชน

3) แกงลูกต๋าลึง นำลูกต๋าลึงมาทุบแล้วคั้นกับเกลือให้หมดฟองเพื่อดื่บรสขึ้น แกงใส่ปลาชูดนาบไฟให้หมดควา นำมาแกงแบบแกงคั่วใส่กะทิและผิวมะกรูด

4) แกงกล้วยดิบใส่ปลาร้ารสขม และกะทิ

5) แกงส้มดอกมะรุ่ใส่ถั่วเขียว ปัจจุบันยังมีทำอยู่เป็นบางครั้งเือน

6) ผักตบชวาข้าว ข้าวผัดไปคลุกกับเกลือแล้วนำไปตากแดดให้สลด นำมาดองกับน้ำข้าวข้าวผสมน้ำตาลและเกลือเล็กน้อย ถ้าหากไม่มีน้ำข้าวข้าวจะใช้ น้ำมะพร้าวผสมน้ำตาล วิธีการดองแบบนี้ ใช้เวลาแค่เพียงวันเดียว หรือไม่กี่ชั่วโมงก็สามารถรับประทานได้เลย มีรสหวานกรอบ ผักที่นำมาดองจะเป็นผักที่ชาวบ้านปลูกกันเองเช่น มะเขือเปราะ ถั่วแขก ผักกาด เป็นต้น ปัจจุบันมีบ้านที่ทำผักกาดดองแบบโบราณนี้ อยู่ 2 หลัง

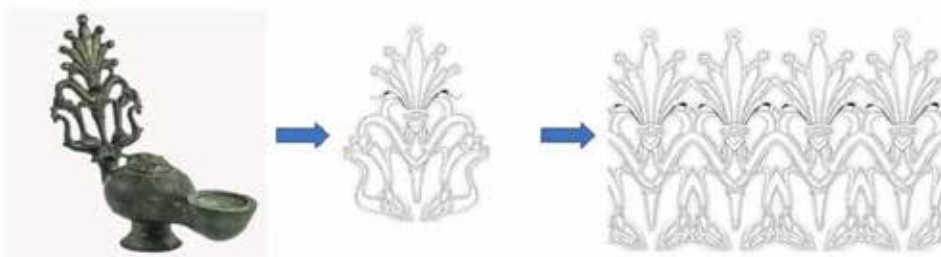
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลพงตึก อำเภอนาทม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม ผลการศึกษา จากกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนร่วมกันการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพชุมชน พบว่า ตำบลพงตึกเป็นชุมชนที่มีศักยภาพทั้งด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมโดยมีโบราณสถานศิลปะทวารวดีที่สำคัญของประเทศ ซึ่งถือเป็นจุดแข็งในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นจากฐานทรัพยากร อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังประสบปัญหาในด้านการตลาดที่จำกัด สำหรับโอกาสในการพัฒนาเกิดจากการสนับสนุน จากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่าง ๆ ในการยกระดับผลิตภัณฑ์และการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ การพัฒนารูปแบบการขายและการเรียนรู้เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของรสนิยมผู้บริโภค จะช่วยเสริมสร้าง

เศรษฐกิจของชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืนได้

จากกิจกรรมระดมสมองเพื่อค้นหารูปแบบและแนวทางพัฒนาชุมชนจากฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ตำบลพงตึก สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้เป็นสินค้าวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การย้อมสีเชือกถักกระเป๋โดยใช้สีลาแลงใบสัก เป็นต้น สิ่งสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมคือ “การสร้างอัตลักษณ์ของสินค้าจากทรัพยากรทางโบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปกรรมต่าง ๆ” ด้วยพื้นที่ตำบลพงตึกเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญของประเทศไทย จุดเด่นที่สำคัญคือ มีการค้นพบตะเกียงโรมันโบราณปะปนกับศิลปะทวารวดีแห่งเดียวในประเทศไทย จากการสำรวจข้อมูลพบว่า ได้มีการนำลวดลายจากศิลปกรรมท้องถิ่นเพื่อนำมาพัฒนาออกแบบเป็นลายกระเป๋าลากวาลา โดยคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์ราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2564 ในกรณีนี้เป็นโอกาสที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนเป็นสินค้าเครื่องแต่งกายของใช้ ของตกแต่งของที่ระลึก ได้อีกเป็นจำนวนมาก โดยใช้ลวดลายจากตะเกียงโรมันโบราณ ลวดลายสัญลักษณ์องค์สุริยเทพ ลวดลายโบราณสถานพงตึก ดังตัวอย่างที่นักวิจัย ได้นำเสนอต่อชุมชนในเวทีระดมความคิดเห็นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรม ดังนี้

ภาพที่ 3 แสดงการถอดแบบจากลวดลายจากขวาลา (ตะเกียง) โรมัน เพื่อพัฒนาเป็นลวดลายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ผ้าทอ กระเป๋า และของที่ระลึก

นอกจากนี้ ยังสามารถสร้างอัตลักษณ์ของสินค้าจากศิลปกรรม โบสถ์เก่าแก่อายุเป็นร้อยปีที่วัดปากบาง ซึ่งมีความงดงามทางสถาปัตยกรรม ได้อีกด้วย

กระบวนการที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ให้สามารถเป็นผู้ประกอบการสินค้าวัฒนธรรม พัฒนาบรรจุภัณฑ์ และพัฒนาองค์ความรู้ด้านตราสัญลักษณ์สินค้า โดยใช้อัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริโภคให้ชัดเจนในแต่ละผลิตภัณฑ์ และโดยเฉพาะด้านการทำการตลาดออนไลน์ทั้งในและนอกประเทศ

2. แนวทางการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ควรเริ่มจากการปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งโบราณสถานให้สวยงาม ดึงดูดนักท่องเที่ยวพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเส้นทางทวารวดี เชื่อมโยงจังหวัดสุพรรณบุรี ราชบุรี และนครปฐม ต้องมีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว และแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียน นักศึกษา ที่มีความสนใจด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งต้องมีการพัฒนาทักษะของคนในชุมชนให้สามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวและการเป็นผู้นำชมท้องถิ่น ให้มีองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ และการเล่าเรื่องอย่างน่าสนใจ

ภาพที่ 4 แสดงแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตำบลพงตึก

บนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม : พงตึกโมเดล

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษา ตำบลพงตึก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สำคัญ คือ มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน ในอดีตเคยเป็นเมืองท่าจอดเรือสำเภา ทำให้มีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่มีความน่าสนใจ สามารถนำไปพัฒนาเป็นเรื่องเล่า (Story) สร้างอัตลักษณ์ และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจได้

จุดเด่นของพื้นที่ตำบลพงตึก เป็นที่ตั้งของโบราณสถานสมัยทวารวดีที่พบตะเกียงโรมันสำริด ซึ่งถือเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญของประเทศไทย และยังประกอบ

ไปด้วยทุนทางวัฒนธรรมแต่ละด้าน ด้านทุนมนุษย์ ประชากรมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ทุนทางสังคม มีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่หลากหลายและมีชื่อเสียง สามารถนำมาต่อยอดพัฒนาเป็นของฝาก ของที่ระลึก สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน หากแต่ปัจจุบันแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจนและยังไม่ค่อยมีการนำทุนทางสังคมและวัฒนธรรมมาใช้ในการสร้างจุดเด่นและพัฒนาสินค้าเท่าที่ควร

ด้านประเพณีและงานประจำปี มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์ลึกซึ้งกับโบราณสถานพงดึกโดยมีความเชื่อพ่อบุเทวาลัยซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำโบราณสถานพงดึก ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ โบราณสถานพงดึกทั้งหมายเลข 1 และหมายเลข 2 ซึ่งค้นพบหลักฐานทางโบราณวัตถุที่สำคัญ ได้แก่ ตะเกียงขวาลาสำริด ซึ่งเป็นตะเกียงแบบกรีก-โรมัน มีอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 6-7 เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าชุมชนโบราณในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยมีการติดต่อกับชาวกรีก-โรมันได้แก่ กลุ่มประเทศแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน คือ กรีก-โรมัน รวมทั้งเปอร์เซีย ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 6-9 ซึ่งอาจเป็นการติดต่อโดยตรงกับพ่อค้าโรมันที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานตามบ้านเมืองท่าชายฝั่งของอินเดียหรือติดต่อผ่านพ่อค้าชาวอินเดียที่เดินทางมาจากเมืองท่าต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังมีวัดเก่าแก่อายุกว่าร้อยปี ซึ่งเป็นทั้งศูนย์รวมจิตใจและแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญซึ่งสามารถพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม

จากการดำเนินงานวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้จัดเวทีระดมสมองร่วมกันระหว่างนักวิจัย ผู้นำชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางสังคมและวัฒนธรรมและจัดทำแผนพัฒนาชุมชนพบว่า แนวทางสำคัญในการนำทุนทางสังคมและวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของตำบลพงดึก ได้แก่

1. แนวทางการพัฒนาสินค้าวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการสร้างอัตลักษณ์เฉพาะของสินค้าจากจุดเด่นในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นลวดลายจากตะเกียงขวาลา ลวดลายจากโบสถ์ หลังคา จิตรกรรมฝาผนังของวัดดงสักและวัดปากบาง

2. แนวทางการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี การท่องเที่ยว

อารยธรรมทวารวดี ซึ่งสามารถเส้นทางการท่องเที่ยวเกี่ยวกับจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม และเพชรบุรี ซึ่งปรากฏอยู่ยุทธศาสตร์จังหวัดของจังหวัดต่าง ๆ เหล่านี้อีกด้วย

แนวทางการพัฒนาทั้ง 2 รูปแบบนี้ต้องอาศัยทั้งงบประมาณและความร่วมมือกันจากหลายฝ่ายทั้งนักวิจัย นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี วัฒนธรรมจังหวัดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับงานศึกษาวิจัยของ พระปลัดประพจน์ สุภาโต, พระมหาประภาสศิริ สิริเมโธและทินกฤตพัชร รุ่งเมือง (2563) เรื่อง “ทุนทางสังคม กับการพัฒนาชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการทุนทางสังคมกับการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย 1) การจัดการทุนทางสังคมเพื่อนำต้นทุนส่วนรวมมาใช้ตามบริบทของชุมชน คือ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนธรรมชาติ ทุนการเงิน ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม 2) กระบวนการจัดการทุนทางสังคมอย่างเป็นระบบ โดยผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา คนชุมชนมีจิตสำนึก ร่วมสร้างปฏิสัมพันธ์ มีเครือข่ายที่เข้มแข็งในขณะที่ อัญธิชา มั่นคง (2560) ได้กล่าวถึงการที่ชุมชนจะสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน หากนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นอาชีพต่าง ๆ การที่จะทำให้ทุนทางวัฒนธรรมมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คือ ส่งเสริมให้ทุนบุคคล มีบทบาทเพิ่มขึ้น มีการถ่ายทอดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องผ่านศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และให้ประชาชนทุกหมู่บ้านมีส่วนร่วมการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชน จะทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดเป็นพลังในการขับเคลื่อนชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับ พระครูสุทธิสารโสภิต (2566) ที่กล่าวถึงการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมจากชุมชนและการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น ส่งผลให้ชุมชนมีศักยภาพที่พึ่งพิงตนเองนำมาสู่การสร้างคุณค่าภูมิปัญญา อันเป็นรากฐานของวัฒนธรรมชุมชน

นอกจากนี้ในประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลพงตึก บนฐานทุนทางวัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับงานศึกษาของ สักพัค แสงฉาย (2557) การศึกษาเรื่องทุนทางสังคมกับการพัฒนาชุมชนบางนางลี่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสกลนคร ระบุว่า แนวทางที่จะให้ทุนทางสังคมมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนต่อไปนั้น สิ่งสำคัญ คือ ส่งเสริมให้ทุนบุคคลมีบทบาทเพิ่มขึ้นมีการถ่ายทอดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอผ่านศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน เวทีประชาคมแต่ละหมู่บ้านมีการบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ดั้งเดิมเข้ากับนวัตกรรมการบริหารจัดการใหม่ ๆ เพื่อช่วยเสริมทักษะอาชีพ และพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งให้กับชุมชน และพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดประชาชน สร้างรายได้กลับคืนสู่ท้องถิ่นของตนโดยมีผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนต้องประสานความร่วมมือกัน รวมทั้งการบริหารจัดการให้ประชาชนทุกหมู่บ้านมีบทบาทการมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชน โดยการใช้ทุนทางสังคมเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณากำหนด โครงการกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องทุนทางสังคมและวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก ตำบลพงตึก อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ข้อเสนอแนะทางวิชาการ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

1. การพัฒนารอบแนวคิดและทฤษฎี ควรมีการขยายกรอบแนวคิดทุนทางสังคมและวัฒนธรรม โดยศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างทุนทางสังคมและทุนวัฒนธรรมในมิติที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถใช้แนวคิด

“การเปลี่ยนผ่านทางวัฒนธรรม” (Cultural Transition) เพื่อศึกษาการปรับตัวของชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ

2. วิเคราะห์บทบาทของทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในบริบท “ชุมชนเมืองกึ่งชนบท” (peri-urban) ซึ่งตำบลพงตึกมีลักษณะผสมผสานระหว่างเมืองและชนบท เราจึงพบทุนทางสังคมที่ยังมีความร่วมมือกัน แต่ยังคงมุ่งดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของตนเองเป็นหลัก ในขณะที่ยังพบเห็นการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะอย่างแข็งขัน ข้อค้นพบนี้ทำให้เราเห็นความสัมพันธ์ของลักษณะชุมชนกับทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม นำมาสู่การนำแนวทางการพัฒนาไปใช้ในชุมชนที่มีลักษณะเทียบเคียงกัน

3. ข้อเสนอแนะด้านระเบียบวิธีวิจัย ควรมีการพัฒนาการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพิ่มการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจ (เช่น การเปรียบเทียบรายได้ก่อนและหลังการใช้ทุนวัฒนธรรม)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลพงตึก สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานพัฒนาชุมชน ตำบลท่ามะกา ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่โดยการนำอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม มาออกแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ และตราสัญลักษณ์สินค้า

2. หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานการท่องเที่ยว จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลพงตึก ควรมีการบูรณาการความร่วมมือกันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี อันเป็นจุดเด่นของพื้นที่ โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์โบราณสถานพงตึก และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยมีจุดขายเป็นเส้นทางท่องเที่ยวทวารวดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่

2. การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเส้นทางการท่องเที่ยวเส้นทางทวารวดี เชื่อมโยงแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีในภูมิภาคตะวันตกและสุพรรณบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กองจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม. (2567). เมืองโบราณพงตึก. ค้นเมื่อ เมษายน 21, 2567, จาก <https://culturalenvi.onep.go.th/site/detail/2607>.
- กองจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม. (2567). วัดปากบาง. ค้นเมื่อ เมษายน 21, 2567, จาก <https://culturalenvi.onep.go.th/site/detail/5762>.
- นภา เหลืองนันทการ. (2567). พงตึก “สถานีการค้า” ชุมชนโบราณริมแม่น้ำแม่กลอง ที่กำลังจะถูกกลืนเลื่อน. ค้นเมื่อ เมษายน 21, 2567, จาก https://www.silpa-mag.com/culture/article_68649.
- พระครูสุทธิสารโสภิต. (2566). ประเพณีจุลกรฐิน “เส้นใยแห่งศรัทธา” ชุมชนพุตะเคียน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 12 (2), 3-12.
- พระปลัดประพจน์ สุภาโต, พระมหาประกาศิต สิริเมโธ และ ทินกฤตพัชร รุ่งเมือง. (2563). ทุนทางสังคมกับการพัฒนาชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8 (3), 828-840.
- สุพัตรา คงขำ. (2561). ทุนทางสังคมกับการบริหารจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา: ชุมชนบ้านบ่อน้ำซับ หมู่ที่ 1 ตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11 (2), 1727-1743.
- ศักดิ์ แสงฉาย. (2557). ทุนทางสังคมกับการพัฒนาชุมชนบางนางลี่ อำเภอมะปวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, 6 (3), 79-92.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2567). พิพิธภัณฑ์วัดดงสัก. ค้นเมื่อ เมษายน 21, 2567, จาก <https://db.sac.or.th/museum/museum-detail/357>.
- องค์การบริหารส่วนตำบลพงตึก. (2565). ข้อมูลพื้นฐาน. ค้นเมื่อ พฤศจิกายน 20, 2565, จาก <https://pongduk.go.th/public/>.
- อัญชิชา มั่นคง. (2560). บทบาทของทุนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนในตำบลบ้านตุน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 12 (39), 90-100.
- Bourdieu, P. (1986). *The forms of capital*. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241-258). Greenwood Press.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94 (Supplement), S95-S120.
- Cohen, E. (2010). *Tourism, power and culture*. Routledge.
- Putnam, R. D. (1995). Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of Democracy*, 6 (1), 65.

โบราณสถานเมืองครุฑและเมืองกลอนโดในภูมิวัฒนธรรม ช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 ANCIENT SITES OF KRUT AND KLONDOR IN THE CULTURAL LANDSCAPE DURING THE 17TH-18TH BUDDHIST CENTURIES

ปรัชญา เหลืองแดง*

อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Pratchaya Luangdaeng*

Social studies Major. Faculty of Education. Kanchanaburi Rajabhat University.

*Corresponding author e-mail : pratchaya_ld@kru.ac.th

Receive : April 8, 2025

Revised: May 6, 2025

Accepted: May 28, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของเมืองครุฑและเมืองกลอนโดในภูมิวัฒนธรรมช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 โดยใช้แนวคิดภูมิวัฒนธรรมร่วมกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่พบในพื้นที่ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ โดยสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า เมืองครุฑและเมืองกลอนโดมีความสัมพันธ์กับเมืองสิงห์และได้รับอิทธิพลจากศิลปะขอมในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เมืองโบราณทั้งสองแห่งนี้อาจมีบทบาทในสองสถานะ คือ สถานะแรก สันนิษฐานว่า เป็นการสถาปนาปราสาทศูนย์กลางของเมืองขนาดเล็ก ให้เป็นปราสาทชุมชน เพื่อประโยชน์ในเชิงอำนาจและผลประโยชน์ของเมืองพระนคร ผ่านศาสนาและวัฒนธรรม และสถานะที่สอง สันนิษฐานว่า เป็นการยกระดับศาสนสถานของชุมชนให้มีรูปแบบ และความหมายตามวัฒนธรรมและคตินิยมหลักในสมัยนั้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงอำนาจและพัฒนาการภายในของชุมชน บริเวณลุ่มแม่น้ำแควน้อยเดิมที่ขยายตัวขึ้นจากการค้าและการรับวัฒนธรรมจากดินแดนภายนอก ในฐานะประตูด่าน จุดแวะพักสำหรับการเดินทางต่อไปยังศาสนสถานหลักของเมืองหรือการเดินทางไปยังชุมทางหลัก ซึ่งทั้งสองสถานะสะท้อนถึงการใช้ประโยชน์จากลักษณะภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพภายใต้กระแสพัฒนาการและพลวัตทางวัฒนธรรมจากทั้งภายในพื้นที่เอง และวัฒนธรรมร่วมแบบศิลปกรรมขอมจากภายนอกพื้นที่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18

คำสำคัญ: เมืองครุฑ เมืองกลอนโด ภูมิวัฒนธรรม

ABSTRACT

This study aims to examine the roles of Mueang Krut and Mueang Klondo within the cultural landscape during the 17th–18th Buddhist centuries (approximately 12th–13th centuries CE). The research integrates the concept of cultural landscape with historical and archaeological evidence found in the area. The study was conducted using the historical research and writing methodology by surveying and collecting data from both primary and secondary sources, and analyzing the data through analytic induction. The research findings reveal that Mueang Krut and Mueang Klondo were connected to Mueang Singh and were influenced by Khmer art during

the 17th–18th Buddhist centuries. The study indicates that these two ancient cities may have played dual roles: First, they might have served as central temples (prasats) in small-scale cities, functioning as community shrines. These were likely established to benefit Angkorian cities in terms of religious and cultural influence and to serve their political interests. Second, they may have represented the elevation of local religious sites to conform with the dominant cultural and religious ideologies of the time. This transformation expressed internal power and development of communities along the former Khwae Noi River basin, which had grown due to trade and cultural exchanges with external regions. These roles suggest that the locations functioned as gateways, checkpoints, or rest stops for pilgrims en route to major religious sites or trade hubs. Both roles reflect the utilization of topographical and environmental features within the broader context of cultural development and dynamics—both from within the local area and influenced by external Khmer artistic and cultural traditions during the 17th–18th Buddhist centuries.

Keywords: Ancient Site of Krut, Ancient Site of Klondor, cultural landscape

บทนำ

ภูมิวัฒนธรรม หรือ ภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นปัจจัยในการสร้างสรรค์หรือกำหนดรูปแบบวิถีชีวิตความเชื่อและวัฒนธรรม จนสามารถสะท้อนถึงพัฒนาการของสังคมหรือชุมชนนั้น จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผ่านทางลักษณะกายภาพของพื้นที่ในสังคมหรือชุมชนนั้น (อับดุลละเจ๊ะหลง, 2566, 1006) ภูมิวัฒนธรรมจึงเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ เพราะประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวในอดีตของมนุษย์ในปัจจุบันแนวคิดภูมิวัฒนธรรมมีการนำมาใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากขึ้น ด้วยเหตุเพราะการศึกษาหลักฐานเอกสารเพียงอย่างเดียว อาจทำให้การตีความประวัติศาสตร์นั้นมีข้อจำกัด ทั้งในแง่ของปริมาณและความสมบูรณ์ของหลักฐาน การทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมในอดีตและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันจากปัจจัยต่าง ๆ ในฐานความคิด ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตวัฒนธรรมของมนุษย์ในมิติต่าง ๆ จึงเป็นรากฐานในการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรม

(ศรีศักร วัลลิโภดม, 2554, ออนไลน์)

ภูมิประเทศของจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วยแนวเทือกเขาด้านทิศตะวันตกที่ทอดตัวยาวลงมาทางด้านใต้ของจังหวัด และมีแม่น้ำสำคัญสองสายคือแม่น้ำแควน้อย และแม่น้ำแควใหญ่ แม่น้ำทั้งสองสายนี้ไหลมาบรรจบกันเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำแม่กลอง บริเวณด้านหน้าของประตูเมืองกาญจนบุรีที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 หรือที่คนในพื้นที่เรียกว่า ปากแพรก อันเป็นจุดสำคัญที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมจากภายนอก เข้าสู่กลุ่มคนบริเวณลุ่มแม่น้ำแควน้อยและแควใหญ่ที่มีผืนดินกลุ่มเขาและแนวเขาที่ขนาบแม่น้ำเป็นระยะ ลักษณะภูมิประเทศเช่นนี้ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดชุมชนที่มีพัฒนาการสืบเนื่องมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ และเริ่มปรากฏอิทธิพลวัฒนธรรมทางศาสนาและความเชื่อจากอินเดียและงานศิลปกรรมร่วมแบบศิลปะขอมชัดเจนขึ้นในราวช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-14 และ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 18 (อิชสร ตันติวงศ์, 2549, 92) จากหลักฐานทางศิลปกรรม พบว่า กลุ่มคนในแถบลุ่มแม่น้ำแควน้อยและแควใหญ่ได้รับเอาอิทธิพลจากวัฒนธรรมแบบขอมมาเป็นแรงบันดาลใจ หลักในการสร้างศาสนสถานสำคัญ

ของชุมชน ซึ่งในบทความนี้จะใช้คำว่า วัฒนธรรมร่วมแบบศิลปะขอม และงานศิลปกรรมร่วมแบบศิลปะขอม ดังปรากฏให้เห็นในการสร้างปราสาทเมืองสิงห์ โบราณสถาน เมืองครุฑและโบราณสถานเมืองกลอนโด

กรมศิลปากร ได้สำรวจโบราณสถานเมืองครุฑเมื่อ พ.ศ. 2534 สำหรับโบราณสถานเมืองกลอนโดได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อปี พ.ศ. 2504 โดยสันนิษฐานว่า เมืองครุฑ และเมืองกลอนโดเป็นศาสนสถานที่สร้างขึ้นในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-19 และมีความสัมพันธ์กับการสร้างปราสาทเมืองสิงห์ในฐานะศูนย์กลางของเมือง อย่างไรก็ตามการศึกษาข้อมูลของเมืองครุฑ และเมืองกลอนโดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ การศึกษาเชิงอธิบายรายละเอียดทางกายภาพของโบราณสถานและโบราณวัตถุ และข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมร่วมแบบศิลปกรรมขอมรวมถึงความสัมพันธ์ของเมืองในฐานะที่ยึดเอาเมืองสิงห์เป็นศูนย์กลางผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะใช้มุมมองทางภูมิวัฒนธรรมในการศึกษาบทบาทของเมืองครุฑและเมืองกลอนโด เพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนในพื้นที่กับปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงกับเส้นทางการเดินทางในปัจจุบัน และสังคมวัฒนธรรม ในห้วงระยะเวลาพุทธศตวรรษที่ 17-18 โดยอาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่พบในพื้นที่ เพื่อทบทวนและขยายมุมมองและข้อสันนิษฐานเพิ่มเติมของเมืองครุฑและเมืองกลอนโด อันจะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจในบทบาทของโบราณสถานที่เชื่อมโยงกับความเคลื่อนไหวของกลุ่มคนในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำแควน้อยในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 อันเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งที่พื้นที่นี้มีพัฒนาการ และพลวัตทางวัฒนธรรมจากทั้งภายในและภายนอกสูง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของเมืองครุฑและเมืองกลอนโด ช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18

โดยใช้แนวคิดภูมิวัฒนธรรมร่วมกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่พบในพื้นที่

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีขอบเขตเชิงพื้นที่ที่ใช้ในการรวบรวมหลักฐานและข้อมูลภาคสนาม คือ พื้นที่เชิงสังคมวัฒนธรรม ซึ่งมีอาณาเขตครอบคลุมระหว่างตำบลบ้านเก่า ตำบลวังเย็น อำเภอเมือง ตำบลสิงห์ อำเภอไทรโยค และตำบลกลอนโด อำเภอด่านมะขามเตี้ย กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลา ในการศึกษาบทบาทของเมือง คือ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 และมีขอบเขตด้านเนื้อหา คือ เนื้อหาด้านภูมิวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิประเทศ ศาสนา วัฒนธรรม และพัฒนาการทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ ใช้วิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Research and Writing) (McGovern Library, 2023, Online) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 1 ระบุแนวคิด หัวข้อการวิจัย โดยใช้แนวคิดภูมิวัฒนธรรม ร่วมกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่พบในพื้นที่ศึกษาเพื่อกำหนดหัวข้อการวิจัย

ขั้นที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมพื้นฐาน โดยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องได้แก่ แนวคิดภูมิวัฒนธรรมและแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลวัฒนธรรมร่วมแบบศิลปะขอม และงานศิลปกรรมร่วมแบบศิลปะขอมในลุ่มแม่น้ำแม่กลอง

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงแนวคิดการวิจัยและคำถามการวิจัย โดยการนำแนวคิดภูมิวัฒนธรรม และแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลวัฒนธรรมร่วมแบบศิลปะขอมและงานศิลปกรรมร่วมแบบศิลปะขอม ในลุ่มแม่น้ำแม่กลอง มากำหนดประเด็นในการศึกษาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

ขั้นที่ 4 ระบุและหาที่มาของแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ โดยกำหนดแหล่งข้อมูลเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ คือ หลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบในพื้นที่วิจัย และ ข้อมูลทุติยภูมิ คือ ข้อสันนิษฐานจากงานวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการสำรวจและบทความที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลวัฒนธรรมร่วมแบบศิลปะขอมและงานศิลปกรรมร่วมแบบศิลปะขอมในกลุ่มแม่น้ำแม่กลอง

ขั้นที่ 5 ประเมินความแท้จริงและความถูกต้องของแหล่งข้อมูล ซึ่งหลักฐานทางโบราณคดีใช้การตรวจสอบหลักฐานในการประเมินความแท้จริงสำหรับหลักฐานประเภทเอกสาร และหลักฐานทุติยภูมิใช้วิเคราะห์แหล่งที่มาและภูมิหลังของนักประวัติศาสตร์ และนักวิจัยที่เป็นเจ้าของผลงานหรือข้อสันนิษฐาน

ขั้นที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการค้นพบ โดยการนำข้อมูลที่จากการรวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางโบราณคดีที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดภูมิวัฒนธรรมในการนำเสนอและอภิปรายผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจหลักฐานการบันทึกภาพหลักฐาน การใช้ Application Google Maps การลงพื้นที่จริงเพื่อสำรวจหลักฐานและเส้นทางการเดินทาง การรวบรวมข้อมูลเอกสารจากห้องสมุดและฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามกระบวนการของการวิจัยทางประวัติศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการพิจารณาลักษณะร่วมกันของข้อมูลหลักฐาน และข้อสันนิษฐาน เพื่อสรุปประเด็นการอธิบายที่ครอบคลุมกับข้อสรุปหรือข้อสันนิษฐานที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งที่จะอธิบายบทบาทของเมืองครุฑและเมืองกลอนโด ในมุมมองของภูมิวัฒนธรรมช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 แม้ความมุ่งหมายหลักของงานวิจัยจะพยายามนำเสนอข้อมูลของเมืองครุฑและเมืองกลอนโดเป็นหลัก เพื่อให้เห็นความแตกต่างจากงานศึกษาค้นคว้าในปัจจุบันที่กล่าวถึงเมืองครุฑและเมืองกลอนโดในบริบทของการศึกษาประเด็นต่าง ๆ ของปราสาทเมืองสิงห์ แต่อย่างไรก็ตามการนำเสนอผลการศึกษางานวิจัยนี้ ยังคงต้องอาศัยแนวคิดและข้อสันนิษฐานจากงานค้นคว้า ที่เกี่ยวข้องกับปราสาทเมืองสิงห์เป็นประเด็นในการวิเคราะห์และอภิปรายผล เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบและชัดเจนที่สุดในปัจจุบัน

ผลการวิจัยพบว่า โบราณสถานเมืองครุฑและโบราณสถานเมืองกลอนโด เป็นเมืองที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเมืองสิงห์ ซึ่งปรากฏหลักฐานงานศิลปกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมร่วมแบบในศิลปะขอมช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 การศึกษาข้อมูลของเมืองครุฑและเมืองกลอนโด จึงต้องอาศัยข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับเมืองสิงห์ร่วมด้วย ซึ่งในปัจจุบันมีข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับปราสาทเมืองสิงห์ ในสองแนวคิด คือ แนวคิด (ก) สันนิษฐานว่า เกี่ยวข้องกับอำนาจทางการเมืองของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แนวคิดนี้มีความเห็นว่า การสร้างปราสาทเมืองสิงห์ เกิดขึ้นจากการแผ่อิทธิพลทางการเมืองของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 กษัตริย์ขอมแห่งเมืองพระนครโดยตรง เช่นเดียวกันกับการสร้างปราสาทขอมในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย เนื่องจากมีลักษณะของการสร้างปราสาทและงานศิลปกรรมที่แสดงถึงวัฒนธรรมร่วมแบบศิลปะขอมทั้งแผนผัง คติการสร้างรวมทั้งงานประดับตกแต่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและฉับพลัน ทั้งยังสอดคล้องกับจารึกปราสาทพระขรรค์ที่มีการกล่าวถึงชื่อเมืองศรีขยสิงหปุระ ซึ่งชื่อเมืองดังกล่าว นักวิชาการกลุ่มนี้ให้ข้อเสนอว่าน่าจะหมายถึงเมืองสิงห์นั่นเอง

แนวคิด (ข) สันนิษฐานว่าไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจทางการเมืองของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 สำหรับแนวคิดนี้มีความเห็นที่แย้งกับแนวคิดของนักวิชาการในกลุ่มแนวคิด (ก) โดยนักวิชาการและนักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้เชื่อว่าการสร้างปราสาทเมืองสิงห์ ไม่ได้แสดงถึงการมีอำนาจหรือการแผ่อิทธิพลทางการเมืองของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 และยังอธิบายเพิ่มเติมอีกว่าปราสาทเมืองสิงห์อาจสร้างขึ้นภายหลังรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 เป็นเพียงการรับเอาอิทธิพลด้านรูปแบบงานศิลปกรรม และความเชื่อทางศาสนาที่กำลังเป็นที่นิยมในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเพียงเท่านั้น เนื่องจากรายละเอียดต่าง ๆ ที่พบจากงานศิลปกรรมของปราสาทเมืองสิงห์นั้น มีความแตกต่างจากแบบแผนในงานศิลปกรรมแบบขอมหลายประการ เช่น การสร้างมุมที่ไม่สมมาตรและลวดลายปูนปั้นประดับอาคาร

ที่สะท้อนถึงฝีมือช่างท้องถิ่นสูงกว่าปราสาทขอมทางแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย รวมทั้งการอ้างถึงข้อความศรัทธาสิ่งหปุระ ในจารึกปราสาทพระขรรค์ ก็ได้หมายความว่าเมืองดังกล่าวคือเมืองสิงห์ เนื่องจากเส้นทางการเดินทางนั้นห่างไกลกันมาก ดังนั้นในการนำเสนอผลการวิจัยนี้ จึงใช้ทั้งสองแนวคิดนี้เป็นเงื่อนไขในการวิเคราะห์ร่วมกับการใช้หลักฐานที่พบในพื้นที่วิจัย ในบริบทภูมิวัฒนธรรมช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 ร่วมกับภูมิประเทศ ที่กำหนดเส้นทางการเดินทางของกลุ่มคนในช่วงเวลาดังกล่าว คือ ร่องน้ำ ช่องเขา แม่น้ำ และทางเกวียน ดังแสดงในภาพที่ 1 รวมทั้งบริบททางวัฒนธรรมที่ครอบคลุมในมิติศาสนา ระบบความเชื่อทางสังคมในการอธิบายดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงการสันนิษฐานเส้นทางการเดินทางเชื่อมโยงระหว่างโบราณสถานเมืองครุฑและโบราณสถานเมืองกลอนโต ร่วมกับสถานที่พบหลักฐานที่อาจเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนในช่วงเวลาดังกล่าว ปรับปรุงจาก Google Maps

หากพิจารณาตามแนวคิด (ก) โบราณสถานเมืองครุฑและเมืองกลอนโต อาจสร้างขึ้นตามปัจจัยด้านการเมืองในศาสนาและความเชื่อ ซึ่งคำว่าศาสนาในที่นี้หมายถึง ระบบความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธนิกายมหายานแบบวัชรยานที่

พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ทรงนับถือเลื่อมใส ผสมผสานกับความเชื่อพื้นถิ่นทำให้เมืองครุฑ และเมืองกลอนโตอาจจะจัดอยู่ในเมืองที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ทรงปรารถนาที่จะใช้เมืองทั้งสองนี้ในฐานะการเป็นปราสาทระดับชุมชนเพื่อทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษี และจัดสรร

ผลผลิตให้กับปราสาทระดับวิชัย (Hall, 2019, 166-169) ซึ่งคือ ปราสาทเมืองสิงห์ และส่งไปยังราชสำนักต่อไป นอกจากนี้หากวิเคราะห์ในมุมมองของพระราชปณิธานของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ที่ทรงปรารถนาในสภาวะโพธิสัตว์ แล้วนั้นจากหลักฐานที่พบเมืองครุฑอาจเป็นเมืองที่พระองค์ทรงใช้ในการจัดการน้ำ ดังปรากฏแนวศิลาแลงวางขวางลำห้วยมะไฟ ดังปรากฏหลักฐานดังภาพที่ 2 ซึ่งสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเพื่อกักเก็บ และชะลอความเร็วจากสายน้ำ ที่ไหลจากเขาเมืองครุฑด้านทิศตะวันตกและทิศเหนือ (ปัจจุบันมีการเรียก แนวเขาเมืองครุฑด้านทิศเหนือนี้ว่า เขาพิศตงธ) และเขาแก้วน้อยด้านตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อประโยชน์ต่อทั้งชุมชนรอบเมืองครุฑ และเมืองสิงห์ อันเป็นหน้าที่ของกษัตริย์ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ประชาชน รวมทั้งคติที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณาของพระโพธิสัตว์

ภาพที่ 2 แนวศิลาแลงที่วางขวางลำห้วยมะไฟด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองครุฑซึ่งสันนิษฐานว่าอาจมีวัตถุประสงค์ในการสร้างเพื่อเป็นแนวหรือฝายชะลอน้ำบันทึกภาพโดย ผู้วิจัย เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2568

หากพิจารณาตามแนวคิด (ข) ที่เชื่อว่า ศาสนสถานศาสนวัตถุ และงานศิลปกรรม ที่ปรากฏในปราสาทเมืองสิงห์ เป็นเพียงการรับรูปแบบตามความนิยมและความเชื่อหลักของกลุ่มคนชั้นนำในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาและกลุ่มน้ำใกล้เคียงในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 ซึ่งในช่วงที่การเมืองอาณาจักรขอมของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ได้เริ่มหมดอิทธิพลลงแล้วในภูมิภาคนี้ อันเป็นช่วงเวลา

ผู้เปรียบเสมือนที่พึ่งของสรรพสัตว์น้อยใหญ่ ทั้งปวง ทั้งนี้สำหรับเมืองกลอนโดที่ตั้งแสดงในภาพที่ 3 ซึ่งเป็นเมืองที่มีคันดินล้อมรอบตัวเมืองในผังสี่เหลี่ยมผืนผ้า อาจมิได้มีบทบาทในด้านการบริหารจัดการน้ำเหมือน เช่น เมืองครุฑ ซึ่งบทบาทของเมืองกลอนโดนี้อาจเกี่ยวข้องกับการเป็นจุดแวะพักหรือจุดแวะกระหว่างการเดินทางตามลำน้ำแควน้อยขึ้นไปยังเมืองสิงห์กับการเดินทางข้ามลำน้ำแควน้อยเพื่อเดินทางต่อทางบกผ่านเส้นทางชายเขาในชุมเขา ด้านทิศตะวันออกของเมืองครุฑเพื่อเดินทางต่อไปยังเมืองสิงห์นั่นเอง เมืองครุฑและเมืองกลอนโด จึงอาจมีสถานะเป็นเมืองที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ทรงประสงค์ ให้เป็นเมืองด่าน สำหรับการผ่านไปยังเมืองสิงห์ ซึ่งเป็นศาสนสถานหลักของเมืองด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 3 สภาพแนวคันดินหรือกำแพงดินล้อมรอบโบราณสถานเมืองกลอนโดที่ยังหลงเหลือในปัจจุบันซึ่งมีการตัดถนนผ่านเข้าไปยังภายในเมืองบันทึกภาพโดย ผู้วิจัย เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2568

ที่กลุ่มคนในแถบกลุ่มน้ำต่าง ๆ ทางภาคกลางและภาคเหนือตอนล่างของไทย พยายามแข่งขันการแสดงอำนาจผ่านการสร้างและดัดแปลงศาสนสถานสำคัญในพื้นที่ ตามรูปแบบศิลปกรรมกระแสหลักในขณะนั้น เมืองครุฑและเมืองกลอนโด อาจเป็นเมืองที่คนในพื้นที่สร้างขึ้นเพื่อเลียนแบบการเป็นเมืองด่าน หรือปราการของเมืองในวัฒนธรรมขอมก่อนการเข้าสู่เมืองหลัก

โดยอาศัยปรากฏทางธรรมชาติ อันได้แก่ ภูเขาและลำน้ำ พร้อมกับการสถาปนาศาสนสถานกลางเมืองหรือประจำเมืองให้กับชุมชนรอบปราการที่สร้างขึ้นใหม่นี้ ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เมืองครุฑ อาจมีบทบาทที่เน้นหนักไปทางการควบคุมการเดินทางจากกลุ่มคนที่เดินทางผ่านลำน้ำแควใหญ่ และตัดขึ้นมาทางบกเพื่อเดินทางต่อไปยังชุมทางหลัก คือปราสาทเมืองสิงห์ ในขณะเดียวกัน เมืองครุฑยังมีข้อได้เปรียบเชิงกายภาพของภูเขา ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองครุฑหรือเขาปัลลิวที่เชื่อมโยงร่องน้ำเล็ก ๆ 2 สาย หรือลำห้วยแมงลักที่สามารถแยกไปยังชุมชนริมแม่น้ำแควน้อย คือ พิปิธภัณฑ์ บ้านเก่าและแหล่งโบราณคดีบ้านเก่า (แหล่งโบราณคดี นายสี) ด้วยมีเพียงเท่านั้น ลำห้วยมะไฟที่ไหลผ่านทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองครุฑยังสามารถเดินทางออกสู่แม่น้ำแควน้อยด้านใต้ของเมืองสิงห์ได้เช่นเดียวกัน ในขณะที่เมืองกลอนโต อาจเป็นเมืองที่พัฒนาขึ้นจากการที่นักเดินทางหรือกลุ่มคนที่เดินทางเข้ามาจากต้นน้ำแม่กลองหรือปากแพรง ใช้แวะพักหรือใช้สำหรับเป็นจุดแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างกลุ่มคนที่เดินทางจากชุมชนในเขตเมืองทวายผ่านเข้ามาทางช่องทางธรรมชาติทางบกด้านขวาของแม่น้ำแควน้อย หรือห้วยแม่กระบาน และกลุ่มคนที่เดินทางมาจากต้นน้ำแม่กลองหรือปากแพรง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมีข้อสังเกตอีกเช่นกันว่าเมืองกลอนโต อาจมีความสำคัญในด้านของการแวะพักเพื่อรอช่วงเวลาน้ำลดเพื่อเดินทางข้ามระหว่างฝั่งซ้ายและขวาของแม่น้ำแควน้อยและเดินทางต่อไปยังเมืองสิงห์ด้วยเช่นกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยได้ว่า บทบาทของโบราณสถานเมืองครุฑและเมืองกลอนโตในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 นั้น อาจมีบทบาทในสองสถานะ สถานะแรกคือ โบราณสถานเมืองครุฑและเมืองกลอนโต อาจได้รับการสถาปนาให้เป็น “ปราสาทชุมชน” หรือศูนย์กลางทางศาสนาของเมืองขนาดเล็ก เพื่อประโยชน์ทางการเมือง

และศาสนาของเมืองพระนครในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ซึ่งสอดคล้องกับอิทธิพลขอมในภาคกลางของไทย และหลักฐานทางศิลปกรรมที่พบ เช่น ขนาดปราสาทฝั่งเมือง และประติมากรรมรูปครุฑ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับอุดมการณ์แบบโพธิสัตว์ที่เน้นการสร้างศาสนสถานเพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น การเป็นจุดแวะพักของผู้เดินทาง ส่วนสถานะที่สอง คือ การยกระดับศาสนสถานของชุมชนหรือท้องถิ่นโดยไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจทางการเมือง แต่เป็นการสะท้อนพัฒนาการของชุมชนในกลุ่มแม่น้ำแควน้อยที่เติบโตจากการค้าและการรับวัฒนธรรมจากภายนอก ซึ่งเส้นทางการเดินทางในอดีต เช่น เส้นทางชายเขาแมงลัก รูปแบบการเดินทางข้ามฝั่งแม่น้ำในฤดูแล้ง และร่องรอยหลักฐานที่พบภายในถ้ำวังตะเคียนที่แสดงให้เห็นว่ามีการใช้พื้นที่นี้เป็นทางผ่านสู่เมืองสิงห์เป็นหลักฐานสำคัญที่สนับสนุนแนวคิดนี้ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดแบบ “มณฑลละ” ที่บ้านเมืองในอดีตมีความสัมพันธ์กันแบบเครือข่าย ไม่ได้อยู่ภายใต้อำนาจส่วนกลางอย่างเบ็ดเสร็จ

ข้อสรุปเกี่ยวกับบทบาทของเมืองครุฑและเมืองกลอนโตทั้งสองสถานะดังกล่าว สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

หากพิจารณา ตามแนวคิด (ก) โบราณสถานเมืองครุฑและเมืองกลอนโต คือ การสถาปนาปราสาทศูนย์กลางของเมืองขนาดเล็กให้เป็นปราสาทชุมชนเพื่อประโยชน์ในเชิงอำนาจและผลประโยชน์ของเมืองพระนครผ่านศาสนาและวัฒนธรรม แนวคิดนี้สอดคล้องกับหลักฐานที่พบคือ ขนาดของปราสาท การกำหนดผัง และรูปแบบที่เล็กกว่าปราสาทเมืองสิงห์ และสอดคล้องกับวัฒนธรรมทางศาสนาและการเมืองแบบขอมที่เข้มข้นในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-19 ซึ่ง หม่อมราชวงศ์สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์ (2543, 229-255) เชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ย่อมมีอำนาจทางการเมืองเป็นแกนอย่างแน่นอน สำหรับประเด็นการสถาปนาศาสนสถานประจำเมืองในเขตพื้นที่นี้เพื่อสาธารณะประโยชน์ทางสังคม

เช่น การสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อกักเก็บต้งแสดงในภาพที่ 2 หรือการสร้างเมืองสำหรับเป็นจุดแวะพักสำหรับการเดินทางหากวิเคราะห์ในมุมมองของพระราชปณิธานของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ที่ทรงปรารถนาในสภาวะโพธิสัตว์แล้วดูเหมือนว่าจะสอดคล้องกับ Hedwige Multzer O'Naghten (O'Naghten, 2014, 412) ที่ให้ความเห็นในเชิงศาสนาว่า ดินแดนภาคกลางของไทยเป็นดินแดนที่มีการประดิษฐานพระพุทธศาสนามานับตั้งแต่สมัยทวารวดีแล้ว พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ในฐานะกษัตริย์ที่ทรงศรัทธามั่นในพระพุทธศาสนา จึงทรงมีหน้าที่ในการปกป้องแหล่งพุทธสถาน พระองค์จึงทรงสร้างหรือบูรณะพุทธสถานเดิม ซึ่งเป็นทั้งการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในขณะเดียวกันก็ยึดโยงสัมพันธ์กับการควบคุมเส้นทางการค้าด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยมีข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับประติมากรรมหินทรายรูปครุฑที่พบในโบราณสถานเมืองครุฑว่า หากทบทวนเกี่ยวกับคติความเชื่อ และความหมายตามการรับรู้ของคนในพื้นที่ในห้วงระยะเวลาดังกล่าว อาจเชื่อมโยงทางใดทางหนึ่งกับประติมากรรมรูปบุคคลทรงครุฑ ซึ่งพบว่าในบรรณาลัยของอโรคยศาลาบางแห่งในทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีการประดิษฐานรูปพระบุคคลทรงครุฑไว้ด้วย (พรพิน โพธิวัฒน์, 2563, ออนไลน์) ข้อสังเกตนี้อาจขยายประเด็นเกี่ยวกับการตีความว่าเมืองสิงห์ คือ อโรคยศาลา หรือไม่ที่ยังคงมีการวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นนี้ในปัจจุบันด้วยเช่นกัน

หากพิจารณา ตามแนวคิด (ข) เมืองครุฑ และเมืองกลอนโด คือ การยกระดับศาสนสถานของชุมชนให้มีรูปแบบ และความหมายตามวัฒนธรรมและคตินิยมหลักในสมัยนั้น มิได้เชื่อมโยงกับอำนาจทางการเมืองแต่อย่างใด เป็นเพียงเพื่อแสดงให้เห็นถึงอำนาจและพัฒนาการภายในของชุมชนในกลุ่มแม่น้ำแควน้อยเดิมที่ขยายตัวขึ้นจากการค้าและการรับวัฒนธรรมจากดินแดนภายนอกในฐานะประตู หรือ ด่าน หรือจุดแวะพัก สำหรับการเดินทางต่อไปยังศาสนสถานหลักของเมือง หรือการเดินทางไปยังชุมทางหลัก ซึ่งก็คือ

ปราสาทเมืองสิงห์ เพื่อเดินทางต่อไปยังชุมชนอื่น ๆ นั้น ประเด็นนี้สอดคล้องและสอดคล้องกับเส้นทางการเดินทางตามร่องรอยของชุมชนยุคหินใหม่และหลักฐานที่พบในเส้นทางตามชายเขาและร่องน้ำที่สามารถใช้ในการเดินทางระหว่างเมืองกลอนโด เมืองครุฑ และเมืองสิงห์ ได้แก่ การค้นพบโลงไม้โบราณยุคหินใหม่-ยุคโลหะ และพระพิมพ์ศิลปะคุปตะ สมัยทวารวดีที่ถ้ำวังตะเคียน (กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 6 สุโขทัย, 2567, 66; สายทิพย์ จันทรสุนทรศักดิ์, 2556, 1) อันเป็นจุดหนึ่งในเส้นทางเลาะตามชายเขาจากการข้ามฝั่งแม่น้ำแควน้อยบริเวณบ้านวังตะเคียนและวังเย็น ซึ่งเป็นจุดที่ชายเขาจรดริมน้ำมากที่สุด สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของคนในพื้นที่ที่ให้ข้อมูลว่าก่อนที่จะมีการสร้างเขื่อนวชิราลงกรณหรือเขื่อนเขาแหลมนั้น ในอดีตเมื่อเข้าฤดูแล้ง พื้นที่บริเวณนี้จะมีแก่งและโขดหินที่สามารถเดินทางข้ามฝั่งไปมาหาสู่ระหว่างกันได้การอาศัยช่วงเวลาน้ำลดและการเดินทางข้ามฝั่งนี้มีความเป็นไปได้และสอดคล้องกับบันทึกเรื่องไทรโยคเป็นอย่างไร ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า ฯ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช (2466, 6-15) ซึ่งนิพนธ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ระบุว่าการเดินทางไปไทรโยคนั้นหากใช้เส้นทางทวนแม่น้ำแควน้อยนั้นจะต้องผ่าน เกาะ แก่ง และคั่งน้ำ รวมทั้งทำน้ำต่าง ๆ เพื่อระยะทางที่ใกล้ขึ้น ซึ่ง เดชดนัย ศุภศิลป์เลิศ (2566, 250-251) ได้ศึกษาเปรียบเทียบกับเส้นทางเดินทัพในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีและพบว่า ปรากฏเส้นทางข้ามลุ่มแม่น้ำระหว่างแม่น้ำแควใหญ่และแม่น้ำแควน้อย โดยตัดข้ามช่องเขาที่กั้นระหว่างสองลุ่มน้ำกับเส้นทางที่ไปตามแนวแม่น้ำแควน้อย ตั้งแต่ปากแพรก แก่งหลวง กลอนโด จนถึงเมืองสิงห์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้คนในอดีตซึ่งอาจหมายถึงกลุ่มคนในวัฒนธรรมยุคหินใหม่ของบ้านเก่า จนถึงสมัยวัฒนธรรมทวารวดีอันเป็นช่วงระยะเวลาก่อนที่จะรับอิทธิพลวัฒนธรรมร่วม

แบบศิลปะขอม ในพื้นที่นี้อาจใช้ประโยชน์จากลักษณะภูมิประเทศดังกล่าว ในการเดินทางด้วยเช่นกัน และอาจสันนิษฐานได้ว่าการใช้เส้นทางนี้สืบมาจนถึงช่วงพุทธศตวรรษ ที่ 17-18 ทั้งนี้ การพบร่องรอยของมนุษย์ยุคหินใหม่ และหลักฐานงานศิลปกรรมประเภทลายปูนปั้นในปราสาทเมืองสิงห์ที่มีความคล้ายกับศิลปะทวารวดีในบริเวณนี้อาจชี้ให้เห็นว่าชุมชนในพื้นที่อาจมีการปกครองตนเองและมีความสัมพันธ์กับบ้านเมืองใกล้เคียงในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศานติ ภักดีคำ (2557, 61) ที่มีความเห็นว่า การปรากฏงานศิลปกรรมร่วมแบบศิลปะขอม ไม่ได้หมายความว่าพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 จะมีอำนาจควบคุมหัวเมืองเหล่านี้โดยเด็ดขาด ซึ่งอาจอยู่ในลักษณะการยอมรับอำนาจทางการเมืองหรือการรับทางวัฒนธรรมเท่านั้น โดยที่เมืองเหล่านั้นสามารถปกครองตนเองได้ ซึ่งเดชดนัย ศุภศิลป์เลิศ (2566, 66) มีความเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวค่อนข้างไปในแนวทางของแนวคิด มณฑลละ ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งที่ยังอธิบายถึงความสัมพันธ์ของบ้าน เมือง และรัฐในดินแดนไทยก่อนการสถาปนาอาณาจักรอยุธยา ในลักษณะที่แต่ละบ้าน เมือง และรัฐเหล่านั้นไม่ได้มีอำนาจการปกครองเหนือซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง โบราณสถานเมืองครุฑ และเมืองกลอนโตในภูมิวัฒนธรรม ช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นที่อาจสามารถศึกษาเพิ่มเติมเพื่อขยายองค์ความรู้และทบทวนข้อมูลในระยะต่อไปดังนี้

1. จากผลการศึกษาทำให้ทราบถึงข้อสันนิษฐานเพิ่มเติม ซึ่งเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดการรับรูปแบบงานศิลปกรรมร่วมแบบขอมขึ้นในบริเวณพื้นที่ลุ่มแม่น้ำแควน้อยใน รวมทั้งพลวัตของกลุ่มคนในพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์จากลักษณะภูมิประเทศแวดล้อมของเมืองครุฑและเมืองกลอนโต ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 ซึ่งหากกำหนดขอบเขตด้านเวลาให้ครอบคลุมถึงช่วงระยะเวลาที่เริ่มพบหลักฐานการใช้พื้นที่ของกลุ่มคนจนถึงช่วงระยะเวลาที่ไม่มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่นี้แล้ว อาจช่วยขยายภาพของการเสื่อมอิทธิพลในงานศิลปกรรมร่วมแบบศิลปะขอมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การใช้แนวคิดเกี่ยวกับประติมานวิทยาเพื่อการอธิบายประติมากรรมหินทรายรูปครุฑที่พบในโบราณสถานเมืองครุฑ ยังเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งอาจช่วยขยายมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของปราสาทเมืองสิงห์อีกด้วยเช่นกัน

2. จากการสืบค้นข้อมูลประเภทเอกสารผ่านทางฐานข้อมูลออนไลน์ พบว่า มีการเผยแพร่ข้อมูลการค้นพบพระพิมพ์สมัยทวารวดีที่ถ้ำวังตะเคียน และมีการกล่าวอ้างถึงในวงการพระเครื่องอย่างมาก ซึ่งผู้วิจัยยังไม่พบหลักฐานในลักษณะที่เป็นรายงานการขุดค้นทางโบราณคดีหรือ หลักฐานขั้นต้นของข้อมูลดังกล่าว จึงเป็นประเด็นที่น่าศึกษาค้นคว้าต่อไปเพื่อเป็นหลักฐานสำคัญในการศึกษาวินิจฉัยของพื้นที่วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 6 สุโขทัย. (2567). **ขุมทางโบราณคดีภาคเหนือตอนล่าง: องค์ความรู้จากการปฏิบัติ งานประจำปี พุทธศักราช 2567**. ค้นเมื่อ มกราคม 20, 2568, จาก <https://finearts.go.th/storage/contents/2024/11/file/LEoAnViaSPtZVvEUpyN54umuPmTRphzNr9hpBB7X.pdf>.
- เดชดนัย สุภศิลป์เลิศ. (2566). **ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของเมืองโบราณที่ได้รับอิทธิพลเขมรสมัยบายน ในพื้นที่ภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันตกของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดี ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธัชสร ตันติวงศ์. (2549). **ขุมชนร่วมแบบเขมรบริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง-ท่าจีน : พัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม**. วารสารดำรงวิชาการ, 5 (2), 82-97.
- พรพิน โพรวิวัฒน์. (2563). **รูปบุคคลทรงครุฑ จากอโรคยาศาล สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7**. ค้นเมื่อ ตุลาคม 5, 2567, จาก <https://www.finearts.go.th/promotion/view/28741>.
- ภาณุพันธุ์วงศ์วรเดช, สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระยา. (2466). **เรื่องไพร่ไทยเป็นอย่างไร**. กรุงเทพฯ: โสภณพิพรรฒธนากร.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2554). **การศึกษาสังคมไทยผ่านภูมิวัฒนธรรม**. ค้นเมื่อ ตุลาคม 5, 2567, จาก <http://lek-prapai.org/watch.php?id=84>.
- ศานติ ภักดีคำ. (2557). **ยุทธมรรคา เส้นทางเดินทัพไทย-เขมร**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สายทิพย์ จันทรสัยศักดิ์. (2556). **การสื่อความหมายอุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, หม่อมราชวงศ์. (2543). **กัมพูชาราชลักษณ์ ถึงศรีชัยวรมัน**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง. (2566). **ภูมิวัฒนธรรม: นิยาม แหล่งวิทยาการ กระบวนทัศน์ และกระบวนการศึกษาเพื่อการพัฒนาทางวัฒนธรรม**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 42 (6), 1004-1020
- Hall, Kenneth R. (2019). **Maritime Trade and State Development in Early Southeast Asia**. Honolulu: University of Hawaii Press.
- McGovern Library. (2023). **Historical Research and Writing: Research Process**. ค้นเมื่อ มกราคม 22, 2566, จาก https://library.dwu.edu/his401/research_process.
- O’Naghten, Hedwige Miltzer. (2014). “The Organisation of Space in Pre-Modern Thailand under Jayavarman VII.” In **Before Siam: Essays in Art and Archaeology** 397-419. N. Revire & S. A. Murphy (Ed.). Bangkok: The Siam Society and River Books.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนบาสเกตบอลที่มีผลต่อความรู้ ทักษะและความพึงใจ ของนิสิตพลศึกษา มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

DEVELOPMENT OF BLENDED LEARNING MANAGEMENT CORE SUBJECTS AND TEACHING METHODS IN BASKETBALL TO COGNITIVE SKILLS AND SATISFACTION OF THE PHYSICAL EDUCATION STUDENTS IN RATTANA BUNDIT UNIVERSITY

วัฒนา สุทธิพันธุ์^{1)*}, สุจิตรา บุญสวน²⁾, ประทุม ชอบใจ³⁾, ตรึงเศศ เอนกนวล⁴⁾, พงศกร นารินทร์⁵⁾ และ ลักขมี ฉิมวงษ์⁶⁾

¹⁾⁻⁴⁾อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

⁵⁾อาจารย์คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

⁶⁾อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Wattana Suthphan¹⁾, Sujitra Boonsuan²⁾, Prathum Chobjai³⁾, Tretaset Aneknuat⁴⁾, Pongsakorn Narin⁵⁾ and Luxsamee Chimwong⁶⁾

¹⁾⁻⁴⁾Lecturer from the faculty of Education Physical Education and Rattana Bundit University

⁵⁾Lecturer from the Physical Education Faculty Physical Education and Dhonburi Rajabhat University

⁶⁾Lecturer from the Physical Education Faculty Physical Education and Srinakharinwirot University

Corresponding author e-mail: Gotkci@hotmail.com

Receive : February 8, 2025

Revised: April 1, 2025

Accepted: May 8, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนบาสเกตบอลที่มีผลต่อความรู้ ทักษะและความพึงใจของนิสิตพลศึกษา มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต 2. เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนบาสเกตบอลที่มีผลต่อความรู้และทักษะ 3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนบาสเกตบอลของนิสิตพลศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือนิสิตสาขาพลศึกษาชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต จำนวน 55 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบความรู้ แบบทดสอบทักษะ แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบ t-test dependent

ผลการศึกษา พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานแผน 1-7 ภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ($\mu = 3.95$, $\sigma = 0.05$) ด้านความรู้ พบว่า นิสิตมีความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านทักษะการรับ-ส่งบาสเกตบอล และทักษะการยิงประตู พบว่า นิสิตมีทักษะหลังเรียนดีกว่าก่อนเรียนทั้ง 2 ทักษะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และด้านความพึงพอใจ พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.64$, $\sigma = 0.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านสื่อวีดิโอออนไลน์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน หลักและวิธีการสอนบาสเกตบอล นิสิตพลศึกษา

ABSTRACT

This research aims to: (1) develop an integrated learning management approach that combines core subjects with basketball teaching methods, focusing on its impact on the knowledge, skills, and satisfaction of physical education students at Rattanakabundit University; (2) compare the effects of this integrated learning management approach on students' knowledge and skills; and (3) examine students' satisfaction with the integrated learning management approach for core subjects and basketball teaching methods. The study population consisted of 55 second-year physical education students at Rattanakabundit University. The research tools included a learning management plan, knowledge tests, skill tests, and a satisfaction questionnaire. The data were analyzed using statistical methods such as mean, standard deviation, and dependent t-test.

The results indicated that the overall evaluation of the integrated learning management plans (1-7) by experts was rated as high to very high ($\mu = 3.95$, $\sigma = 0.05$). In terms of knowledge, students showed significantly higher scores after the course compared to before, at a significance level of 0.05. Regarding basketball skills, students demonstrated significantly improved receiving, passing, and shooting skills after the course, also at the 0.05 significance level. As for satisfaction, students expressed the highest level of overall satisfaction ($\mu = 4.64$, $\sigma = 0.03$). When considering specific aspects, learning management, content, assessment and evaluation, and online video media were rated as the most appropriate in that order.

Keywords: blended learning management, principles and methods of teaching basketball, physical education students

บทนำ

จากสถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ รูปแบบการสอนดั้งเดิม ที่มักพึ่งพาสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลักการใช้สมุดแบบฝึกหัด สำหรับการบ้าน แนวทางดังกล่าวเป็นที่ยอมรับว่าได้ผลดี และที่ผ่านมารากฐานโครงสร้างของชั้นเรียนก็ไม่ค่อย แตกต่างไปจากเดิม แต่สิ่งที่เปลี่ยนไปในปัจจุบันก็คือ การแพร่หลายของเทคโนโลยีมีบทบาทของเทคโนโลยี การศึกษา เมื่อเราถูกรายล้อมด้วยเทคโนโลยีที่ล้ำหน้า รูปแบบการเรียนการสอนก็ย่อมเปลี่ยนไปเช่นกัน รูปแบบการสอนแบบใหม่อีกรูปแบบหนึ่งภายใต้กระแส

แห่งพัฒนาการด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เป็นรูปแบบ ของการบูรณาการปรับใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ กับการเรียนการสอนแบบปกติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพได้ผลทางการเรียนรู้ มากยิ่งขึ้น การเรียนรู้แบบผสมผสาน การเรียนการสอน หลายรูปแบบเข้าด้วยกันเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ อย่างเต็มศักยภาพแก้ไขปัญหา และใช้ความสามารถ อย่างเหมาะสม และอิสระ ส่งผลให้เกิดความก้าวหน้า ต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ กุลธิตา พุ่งคาโน (2564, 29-43) รูปแบบการสอน แบบใหม่อีกรูปแบบหนึ่งภายใต้กระแสแห่งพัฒนาการ

ด้านเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์เป็นรูปแบบของการบูรณาการปรับใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับการเรียนการสอนแบบปกติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพทางการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ซึ่งรูปแบบดังกล่าวนี้เรียกว่า “การเรียนรู้แบบผสมผสาน/Blended Learning” เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่ผสมผสานโมดูล (Module) การเรียนการสอนหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน เป็นลักษณะของการผสมผสานการเรียนทางไกล (Distance Learning) ผ่านระบบเครือข่าย Online ร่วมกับการเรียนแบบเผชิญหน้า (Face to Face) ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการนั่งฟังการบรรยายในชั้นเรียนปกติ ทั้งนี้จะให้ความสำคัญกับการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม และถูกต้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนการสอน โดยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถเรียนรู้ได้ลึกซึ้งมากขึ้น จากการลงมือปฏิบัติและการได้ร่วมทีมเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพพร้อมเผชิญ

กีฬาบาสเกตบอลเป็นกีฬาประเภทหนึ่งที่ทุกเพศทุกวัยสามารถเล่นได้ เพราะมีพื้นที่ในโรงเรียนสวนสาธารณะ ใช้พื้นที่ในการเล่นไม่มากนัก ไม่สิ้นเปลืองและนิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายและเป็นกีฬาสากลที่ผู้คนทั่วโลกเล่น และบรรจุอยู่ในสถานศึกษาต่าง ๆ รวมไปถึงการจัดแข่งขันโอลิมปิก ซีเกมส์ เป็นกีฬาที่เล่นเป็นทีม อาศัยทักษะ ร่างกาย ความรู้และกฎ กติกา ในกีฬาบาสเกตบอลที่นักกีฬา และผู้ฝึกสอนหรือผู้ชมในเรื่องของน้ำใจนักกีฬารู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย อีกทั้งยังใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ซึ่งสอดคล้องกับ กอบบุญแดงสุวรรณ ชาญชัย ชันติศิริ และพรเทพ ราชระจิทอง (2564, 40-49) กีฬาบาสเกตบอลเป็นกีฬาสากลหนึ่งที่มีผู้นิยมเล่นกันมาก เพราะกีฬานี้เล่นได้ในพื้นที่เรียบเนื่องจากใช้พื้นที่ไม่ค่อมากนัก และไม่สิ้นเปลืองอุปกรณ์ ประชาชนมีความสนใจ และนิยมชมชอบกีฬาบาสเกตบอลอย่างแพร่หลายทั่วโลก นอกจากนั้นแข่งขันในระดับสากล อาทิเช่น กีฬาโอลิมปิก กีฬาเอเชียนเกมส์

กีฬาซีเกมส์ ผลของการแข่งขันทีมใดจะชนะหรือแพ้โดยการนับจากคะแนนที่แต่ละทีมทำได้ ทีมที่ได้คะแนนมากกว่าก็เป็นทีมชนะซึ่งผลการแพ้ชนะนั้นจะต้องอาศัยทักษะพื้นฐานในการเล่นบาสเกตบอลนำมาเป็นส่วนประกอบในการเล่นผู้เล่นยังต้องแข่งขันโดยมีกฎ กติกา นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมแสดงความสามารถการแข่งขันการเชียร์ การทำงานร่วมกันเป็นทีมและนอกจากการเล่นบาสเกตบอลจะทำให้ร่างกายแข็งแรงแล้วยังสอนให้มีความเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย มีจิตใจที่หนักแน่น และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ นำสิ่งที่ชอบไปพัฒนาต่อยอด นอกจากนี้ ผู้เล่น 5 คนการเล่นแบ่งออกเป็น 2 ทีมเป็นการทำคะแนน ผลัดกันเป็นฝ่ายรุกและฝ่ายรับในเวลาเดียวกัน โดยทั้งสองทีมจะประกอบไปด้วยทักษะต่าง ๆ ทั้งด้านการเคลื่อนที่ ป้องกัน การเลี้ยงบอล รับ-ส่งบอล การยิงประตูบาสเกตบอล ซึ่งสอดคล้องกับชาญ ชมณฑา (2565) กีฬาบาสเกตบอลคือการเล่นโดยทีม 2 ทีม แต่ละทีมมีผู้เล่น 5 คน ความมุ่งหมายของแต่ละทีมคือการทำคะแนนด้านหลังรวิวดาข่ายของฝ่ายตรงข้ามและขณะเดียวกันฝ่ายตรงข้ามต้องป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามหรือฝ่ายรุกทำคะแนนลงห่วงดาข่ายของตนเองโดยประกอบไปด้วยทักษะการเคลื่อนที่ ป้องกัน การเลี้ยง การรับ-ส่งบอล และการยิงประตู

การสอนบาสเกตบอลระดับอุดมศึกษา ที่มุ่งเน้นให้บัณฑิตรุ่นใหม่ และคนในทุกช่วงวัยสามารถเล่นเป็นเล่นได้ โดยเพิ่มขีดความสามารถในส่วนต่าง ๆ โดยการแนะนำการใช้กีฬาสากลชนิดต่าง ๆ เป็นสื่อสำหรับจัดการเรียนรู้พลศึกษาให้แก่ผู้เรียนซึ่งกีฬาบาสเกตบอลนับได้ว่าเป็นสื่อที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาได้ตรงตามเป้าหมายรวมทั้งการให้บัณฑิตมีคุณธรรม จริยธรรม และมีสมรรถนะให้รองรับทั้งปัจจุบันและอนาคตในการเปลี่ยนแปลงอีกทั้งยังเป็นกีฬาที่สนุกสนานและเป็นที่ชื่นชอบของผู้เรียนประกอบกับสนามพื้นที่หรืออุปกรณ์ที่หาได้ง่ายทำให้สถานศึกษาส่วนใหญ่

ในประเทศไทยมักเปิดสอนรายวิชาพลศึกษาที่ใช้กีฬาบาสเกตบอล เป็นสื่อในการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานวิจัย นวัตกรรม และ พันธมิตร (2564) การอุดมศึกษาไทย มุ่งสร้างบัณฑิตและพัฒนากำลังคนในทุกช่วงวัย (Lifelong Learning) มีคุณธรรม จริยธรรม และมีสมรรถนะ (Competency) ที่จำเป็นและรองรับสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างฉับพลัน (Disruption) ทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้เป็นอย่างดี รวมถึงเพิ่มขีดความสามารถในส่วนต่าง ๆ เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชนอย่างใกล้ชิด การแข่งขัน (Competitiveness) ของประเทศในระดับสากล และยกระดับ คุณภาพชีวิตของประชาชน แต่ในขณะเดียวกันก็มีความรัก และภูมิใจในสถาบัน วัฒนธรรม และประเพณีที่ตังงามของชาติ ทั้งนี้ให้การสร้างบัณฑิต และพัฒนาากำลังคนต้องทำร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชนภาคประชาสังคม และชุมชนอย่างใกล้ชิด

คณะผู้วิจัยมีแนวคิดโดยใช้ทฤษฎีระดับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning Level) ของปรัชญนันท์ นิลสุข และ ปณิศา วรรณพิรุณ (2556) ได้แบ่งระดับไว้ ดังนี้ 1. ระดับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน มี 2 รูปแบบ 1) รูปแบบรายวิชา 2) รูปแบบสื่อออนไลน์ การกำหนดระดับจะขึ้นอยู่กับปริมาณของการนำระบบออนไลน์เข้ามาใช้ใน 2. สัดส่วนการเรียนแบบผสมผสาน มีรูปแบบอยู่ 2 รูปแบบ คือ การผสมผสานแนวตั้งกับการผสมผสานแนวนอน โดยมีเงื่อนไขอยู่ที่เวลาและเนื้อหาที่ใช้สอน พบว่านิสิตพลศึกษามีทักษะในด้านการรับ-ส่ง และการยิงประตูในกีฬาบาสเกตบอลมีปัญหา ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญทางทักษะในด้านนี้ให้นักเรียนที่มีปัญหาในด้านการรับ-ส่ง และการยิงประตูในกีฬาบาสเกตบอล เช่น การรับ-ส่ง 3 ระดับ การยิงประตูมือเดียว จึงมีความประสงค์จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนบาสเกตบอล โดยมีการสอนออนไลน์ในการสร้างเครื่องมือแผนการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบ

ความรู้แบบประเมินทักษะการรับ-ส่ง และทักษะการยิงประตูเพื่อให้มีสติมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องทั้งในด้านทฤษฎีด้านทักษะโดยมีการแบ่งการเรียนการสอนคือ 3 ชั่วโมง/วัน ในการสอน 1 ครั้ง แบ่งเป็นการเรียนรู้แบบออนไลน์ 1 ชั่วโมง 30 นาที และอีก 1 ชั่วโมง 30 นาที การเรียนรู้แบบออนไลน์ ถือว่ามีสัดส่วนการผสมร้อยละ 50 ซึ่งแบ่งสัดส่วนเนื้อหาในรายวิชาที่เท่ากันของแบบออนไลน์กับแบบออนไลน์ เพื่อต่อยอดในการนำความรู้และทักษะไปสอนกีฬาบาสเกตบอลต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนบาสเกตบอลที่มีผลต่อความรู้ทักษะและความพึงใจของนิสิตพลศึกษามหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนบาสเกตบอลที่มีผลต่อความรู้และทักษะ ระหว่างก่อนและหลังการเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนบาสเกตบอลของนิสิตพลศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

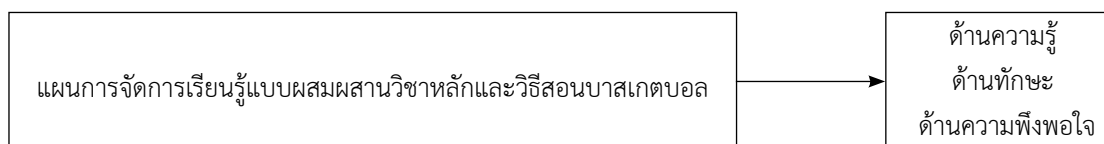
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตสาขาพลศึกษา ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต จำนวน 55 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนบาสเกตบอล

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลจากการเรียนรู้ ด้านความรู้ด้านทักษะ และด้านความพึงพอใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 7 แผน ๆ ละ 3 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบความรู้ แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
3. แบบประเมินทักษะ 2 ทักษะ เป็นแบบประเมินแบบแยกส่วน (Analytic Rubrics) คือการรับ-ส่งบอล สองมือระดับอกเต็ม 12 คะแนนและทักษะการยิงประตูเต็ม 10 คะแนน
4. แบบสอบถามความพึงพอใจมี 5 ด้าน ได้แก่
 1. ด้านการออกแบบบทเรียนของสื่อวีดีโอออนไลน์
 2. ด้านเนื้อหา
 3. ด้านการจัดการเรียนรู้
 4. ด้านสื่อวีดีโอออนไลน์
 5. ด้านการวัดและการประเมินผล

ขั้นตอนการวิจัย

1. พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 7 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง
 - 1.1 ศึกษาข้อมูลจุดมุ่งหมาย วิธีการ ทฤษฎี หลักการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนกีฬาบาสเกตบอล ผู้วิจัยได้เลือกเนื้อหาในการออกแบบ จำนวน 7 แผน ๆ ละ 3 ชั่วโมง มีเนื้อหา 3 ส่วน ได้แก่ ความรู้เรื่องกฎ กติกา กีฬาบาสเกตบอล ทักษะการรับ-ส่งบอลสองมือระดับอก

1.3 แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 รูปแบบ คือ แผนการสอนพลศึกษา 5 ชั้น ตามวิธีสอนแบบออนไลน์ 5 steps GOCQF (ปรียาดา ทะพิงค์แก, 2564, 77-92) 1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียนทักทาย 2. ชี้นำสอนออนไลน์ให้ความรู้ 3. ชี้นำตรวจสอบผลการเรียนรู้ 4. ชี้นำตอบข้อซักถามสะท้อนผลการเรียนรู้ 5. ชี้นำติดตามประเมินผลและแผนการสอนแบบผสมผสานโดยการเรียนแบบออนไลน์กับออนไลน์ด้วยทฤษฎี เนื้อหา หลักการปฏิบัติ ทบทวนหลังเรียนและกิจกรรม โดยการเรียนรู้แบบออนไลน์ ร้อยละ 50 และการเรียนแบบออนไลน์ ร้อยละ 50 ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ยิ่งประตูลองใช้ ร้อยละ 50 และการเรียนแบบออนไลน์ ร้อยละ 50 ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงแผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานแบ่งเป็น 2 รูปแบบคือการเรียนแบบออนไลน์และออนไลน์

ครั้งที่	เรื่อง	ออนไลน์ (ร้อยละ 50)	ออนไลน์ (ร้อยละ 50)
1	กฎ กติกา	✓	✓
2	การรับ-ส่งบอล + กติกา	✓	✓
3	การรับ-ส่งบอล + กติกา	✓	✓
4	การรับ-ส่งบอล + กติกา	✓	✓
5	การยิงประตู + กติกา	✓	✓
6	การยิงประตู + กติกา	✓	✓
7	การยิงประตู + กติกา	✓	✓

ตารางที่ 2 ตารางขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ลำดับ	รายการ	ออนไลน์	ออนไซต์
1	ชั้นนำเข้าสู่บทเรียนกล่าวทักทาย เช็กชื่อ	15	-
2	ขั้นสอนออนไลน์ให้ความรู้ในทักษะที่สอน	30	-
3	3.1 ขั้นตรวจสอบผลการเรียนรู้โดยการตรวจสอบปฏิบัติ จริง	-	30
	3.2 ขั้นตรวจสอบผลการเรียนรู้โดยการตรวจสอบปฏิบัติ ออนไลน์	30	-
	3.3 ขั้นตรวจสอบผลการเรียนรู้โดยการตรวจสอบปฏิบัติ จริง	-	30
4	ขั้นตอบข้อซักถามสรุปการปฏิบัติ	-	15
5	ขั้นติดตามประเมินผลสรุปการปฏิบัติและการเขียนคิของทักษะที่สอน	15	15

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาความเหมาะสมและให้คะแนนแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, 121) ดังนี้ ได้ค่าเฉลี่ย 7 แผน เท่ากับ 3.95 อยู่ในระดับที่เหมาะสมมากที่สุด

1.5 นำข้อเสนอนแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการการเรียนรู้

2. แบบทดสอบความรู้

การสร้างแบบทดสอบวัดความรู้วิชาหลักและวิธีสอนบาสเกตบอลของนิสิตสาขาพลศึกษาชั้นปีที่ 2 ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบเป็น แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ตอบถูกต้องตามเฉลยได้ 1 คะแนน มีขั้นตอนการสร้าง และหาคุณภาพ ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรสาขพลศึกษามหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต ปี 2567 และวิเคราะห์ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานระดับอุดมศึกษา หมวดวิชาเฉพาะและผลลัพธ์การเรียนรู้

2.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบความรู้ โดยศึกษาทั้งด้านจุดมุ่งหมายแบบวัดความรู้ องค์ประกอบของแบบวัด วิธีการเขียน และวิธีการให้คะแนน

2.3 กำหนดขอบเขตเนื้อหาที่จะสร้างแบบทดสอบความรู้ ประกอบไปด้วย กฎ และกติกาของกีฬบาสเกตบอล ทักษะการรับ-ส่งบอล และทักษะการยิงประตู

2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาว่าวัดได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งการใช้ คำถาม ตัวเลือกตัวลวง และความถูกต้องของภาษา มีความครอบคลุมตรงตามเนื้อหาหรือไม่ โดยวิธี (IOC) ได้ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ เท่ากับ 0.93

2.5 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนิสิตจำนวน 30 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้ เท่ากับ 0.95

2.6 การหาค่าความยากง่าย เท่ากับ 0.57 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ เท่ากับ 0.71

3. แบบประเมินทักษะแบบแยกส่วน 2 ทักษะ คือการรับ-ส่งและทักษะการยิงประตู

3.1 ศึกษาข้อมูลจุดมุ่งหมาย วิธีการ ทฤษฎี หลักการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 สร้างแบบประเมินทักษะการรับ-ส่งลูกบาสเกตบอล และทักษะการยิงประตู ประเมินตามสภาพจริงโดยใช้รูปแบบรูบรีคส์ (Rubrics) ทั้งรูปแบบคุณภาพ และปริมาณ ดังนี้

3.2.1 แบบประเมินทักษะการรับ-ส่งบอล แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ท่าเตรียม การรับบอล การส่งบอล และจำนวนลูก โดยมีคะแนนเต็ม 12 คะแนน

3.2.2 แบบประเมินทักษะการยิงประตู แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ท่าเตรียมยืนและจับบอล และการปล่อยบอลพร้อมจำนวนลูก โดยมีคะแนนเต็ม 10 คะแนน

3.3 นำแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอล หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลทั้งหมดโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) วิธีการสร้างของ (สมนึก ภัททิยธนี, 2565, 304) โดยใช้สูตรดังนี้เลือกทักษะกีฬาบาสเกตบอลที่มีค่า (IOC) มี 2 ทักษะ ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยทักษะการรับ-ส่งลูกบาสเกตบอล มีค่าเท่ากับ 0.90 และทักษะการยิงประตู เท่ากับ 0.93

4. แบบสอบถามความพึงพอใจ

4.1 ศึกษาการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1. ด้านการออกแบบบทเรียนของสื่อวีดิโอออนไลน์ 2. ด้านเนื้อหา 3. ด้านการจัดการเรียนรู้ 4. ด้านสื่อวีดิโอออนไลน์ 5. ด้านการวัดและการประเมินผล จำนวน 23 ข้อ โดยให้เลือก 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, 121)

ระดับ 5 หมายถึง พึงพอใจระดับ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง พึงพอใจระดับ มาก

ระดับ 3 หมายถึง พึงพอใจระดับ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง พึงพอใจระดับ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง พึงพอใจระดับ น้อยที่สุด

การกำหนดค่าระดับของข้อคำถามในแบบสอบถาม

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง พึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง พึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

4.2 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาว่าวัดได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และครอบคลุมเนื้อหาหรือไม่ ด้วยวิธี (IOC) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.82

4.3 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยเก็บข้อมูลกับนิสิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1974) = 0.734 นำแบบสอบถามไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการวิจัย

2. นัดหมายกลุ่มตัวอย่างชี้แจงการทดลองและการทดสอบต่าง ๆ

3. นัดหมายการทดสอบก่อนเรียน ด้านความรู้ และทักษะ 2 ทักษะ

4. ดำเนินการทดลอง

5. ทดสอบหลังเรียน ด้านความรู้และทักษะกีฬาบาสเกตบอล 2 ทักษะ และความพึงพอใจ

6. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ยประชากร (μ)

2. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร (σ)

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum (X_i - \mu)^2}{N}}$$

σ = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร

$\frac{\sum (X_1 - \mu)^2}{N}$ = ผลรวมของค่าเบี่ยงเบนยกกำลังสองของคะแนนจากค่าเฉลี่ยของประชากร

3. ค่าความเที่ยงตรง (IOC)

การหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญจากการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการวิจัย IOC

$$ioc = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง

R คือ คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

ΣR คือ ผลรวมของคะแนนพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

4. ค่าความเชื่อมั่น (r)

$$\alpha = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

α แทน ค่าความเชื่อมั่น

K แทน จำนวนข้อ

s_i^2 แทน ผลรวมความแปรปรวนแต่ละข้อ

s_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ข้อมูลไม่ได้จัดกลุ่ม $\mu = \frac{\sum x}{N}$

5. ค่าความเป็นปรนัย (Objectivity)

$$P = \frac{P_H + P_L}{2n}$$

P คือ ค่าอำนาจจำแนก

P_H คือ จำนวนคนในกลุ่มสูงที่ตอบถูก

P_L คือ จำนวนคนในกลุ่มต่ำที่ตอบถูก

2n คือ คนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

6. การเปรียบเทียบก่อนและหลัง (t-test dependent)

$$t = \frac{\sum D}{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}$$

t แทน ค่าที่จะใช้พิจารณา

$\sum D$ แทน ผลรวมของความแตกต่างระหว่าง

คะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนิสิตแต่ละคน

N แทน จำนวนนิสิต

$\sum D^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของ

ความแตกต่างระหว่างคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนแต่ละคน

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนกีฬาสเกตบอล ที่มีผลต่อความรู้จักชะ และความพึงใจของนิสิตสาขาพลศึกษามหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการหาคุณภาพความเที่ยงตรงของแผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

รายการ	แผนผสมผสาน		
	μ	σ	ระดับคุณภาพ
1	3.50	0.23	มาก
2	3.70	0.27	มาก
3	4.07	0.29	มาก
4	3.57	0.26	มาก
5	3.93	0.27	มาก
6	4.37	0.19	มาก
7	4.53	0.14	มากที่สุด
ผลรวม	3.95	0.05	มาก

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

พบว่า การหาความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ภาพรวมแผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คือ ($\mu = 3.95$, $\sigma = 0.05$) โดยแผนที่ 7 เป็นแผนที่มี

ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.14$)
2. ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนกีฬาบาสเกตบอล ที่มีผลต่อความรู้และทักษะ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนด้านความรู้ของนิสิต (N = 55)

รายการ	μ	σ	t-test	Sig.
ก่อนเรียน	10.60	2.16	12.25*	0.00
หลังเรียน	19.40	2.98		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

พบว่า ความรู้ของนิสิตก่อนเรียนเท่ากับ ($\mu = 10.60$, $\sigma = 2.16$) และหลังเรียน เท่ากับ ($\mu = 19.40$, $\sigma = 2.98$) เมื่อทดสอบสถิติ t-test

dependent หลังเรียนดีกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนด้านทักษะการรับ-ส่งบาสเกตบอลของนิสิต (N = 55)

รายการ	μ	S.D.	t-test	Sig.
ก่อนเรียน	5.33	2.26	12.57*	0.00
หลังเรียน	11.70	9.17		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

พบว่า นิสิตมีทักษะการรับ-ส่งบาสเกตบอลหลังเรียนดีกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนด้านทักษะการยิงประตูของนิสิต (N=55)

รายการ	μ	S.D.	t-test	Sig.
ก่อนฝึก	2.30	0.84	12.72	0.00
หลังฝึก	9.17	2.70		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

พบว่า นิสิตมีทักษะการยิงประตูหลังเรียนดีกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนบาสเกตบอลของนิสิตสาขาพลศึกษา

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลัก และวิธีสอนแบบสเกตบอลของนิสิตสาขาพลศึกษา (N=55)

รายการ	ความคิดเห็น		แปลผล
	μ	S.D.	
ด้านการออกแบบบทเรียนของสื่อวิดีโอออนไลน์	4.25	0.09	มาก
ด้านเนื้อหา	4.75	0.09	มากที่สุด
ด้านการจัดการเรียนรู้	4.78	0.07	มากที่สุด
ด้านสื่อวิดีโอออนไลน์	4.68	0.13	มากที่สุด
ด้านการวัดและการประเมินผล	4.75	0.06	มากที่สุด
รวม	4.64	0.03	มากที่สุด

พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนแบบสเกตบอลโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.64$, $\sigma = 0.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การออกแบบบทเรียนของสื่อวิดีโอออนไลน์ ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.25$, $\sigma = 0.09$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนแบบสเกตบอลที่มีผลต่อความรู้ ทักษะ และความพึงใจ ของนิสิตสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต จำนวน 7 แผน การสอนแบ่งออกเป็นออนไลน์ 50 เปอร์เซ็นต์และออนไลน์ 50 เปอร์เซ็นต์ คือ วิชาเรียน 3 ชั่วโมง/วัน ในการสอน 1 ครั้ง แบ่งเป็นการเรียนรู้แบบออนไลน์ 1 ชั่วโมง 30 นาที และอีก 1 ชั่วโมง 30 นาที การเรียนรู้แบบออนไลน์ ถือว่ามีสัดส่วนการผสมร้อยละ 50 ซึ่งแบ่งสัดส่วนเนื้อหาวิชาที่เท่ากันของแบบออนไลน์กับแบบออนไลน์ ทั้งเรื่องของกฎ กติกา การรับ-ส่ง การยิงประตูบาสเกตบอล เมื่อผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า แผนมีความเที่ยงตรงอยู่ในระดับมากเนื่องจาก มีเนื้อหาวิชาหลักสูตร การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษา การสืบค้นข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชร

เพชรคล้าย (2566) วิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานรายวิชากลวิธีการฝึกกีฬาบาสเกตบอล สำหรับนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีสภาพการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในการพัฒนาผู้ฝึกสอนกีฬาบาสเกตบอลสำหรับนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากพัฒนาตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาต้องเป็นเนื้อหาที่ทันสมัยและครอบคลุมใช้เทคโนโลยีเสริมที่หลากหลายและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชชัย ยอดจันทร์ (2565) พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกีฬาแชร์บอลและทักษะการส่งและการรับทั้ง 3 ทักษะ ผู้เชี่ยวชาญประเมินโดยรวม อยู่ในระดับมาก เป็นการผสมผสานแบบ 50:50 ระหว่างการเรียนรู้แบบออนไลน์กับการเรียนรู้แบบปกติ

2. ผลการเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนแบบสเกตบอลที่มีผลต่อความรู้และทักษะระหว่างก่อนและหลังการเรียนรู้ พบว่า ด้านความรู้หลังเรียนดีกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ พงศกร นารินทร์ (2556) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการฝึกอบรม เรื่องความรู้พื้นฐานกีฬาเซปักตะกร้อ

สำหรับนิสิตสาขาพลศึกษา พบว่า นิสิตมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและด้านทักษะ 2 ทักษะ คือทักษะการรับ-ส่ง และการยิงประตูบาสเกตบอล พบว่า หลังเรียนดีกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ยอดจันทร์ (2565) พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกีฬาแชร์บอล และทักษะการส่งและการรับทั้ง 3 ทักษะสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนบาสเกตบอลของนิสิตสาขาพลศึกษา พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\mu = 4.64$, $\sigma = 0.03$) เนื่องจากการเรียนรู้แบบผสมผสาน มีความหลากหลายในด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ที่ผู้วิจัยได้แนะนำและยังส่งผลรวมไปถึง การฝึกทักษะและความรู้ส่งผลให้นิสิตมีความพึงพอใจในด้านสื่อที่ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านสื่อวีดิโอออนไลน์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ ซึ่งได้ผลตามเกณฑ์หรือเป้าหมาย ที่ผู้วิจัยได้คาดการณ์ไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ยอดจันทร์ (2565) พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกีฬาแชร์บอล และทักษะการส่งและการรับทั้ง 3 ทักษะ พบว่า โดยรวมความพึงพอใจของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งทุกข้อมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด คือ 3.50 เนื่องจากการเรียนรู้แบบผสมผสานมีความหลากหลายของรูปแบบกิจกรรม นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการศึกษาได้เองผ่านสื่อออนไลน์ ทั้งรูปแบบวีดิโอ และรูปแบบรูปภาพประกอบบทความ อีกทั้งยังสามารถสื่อสารถาม-ตอบในข้อสงสัยกับครูผู้สอนได้ผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้ได้รับคำตอบในข้อที่สงสัยทันทั่วทั้งที่สามารถส่งผล

การฝึกฝนผ่านออนไลน์และยังสามารถตรวจสอบความถูกต้องของทักษะและความรู้ด้วยตนเองทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ควรมีภาพประกอบอย่างชัดเจน และเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับนิสิตที่จะสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ
2. อาจารย์ผู้สอนควรอธิบายเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละทักษะให้ชัดเจนเพื่อให้ นิสิตมีการกระตือรือร้นต่อเป้าหมายได้ดี
3. เครื่องมือและสื่อควรมีสื่อออนไลน์ที่สามารถเรียนรู้ได้จากทุกที่และทุกเวลา สื่อสามารถดาวน์โหลดเก็บไว้ได้ในทุกที่ เพราะง่ายต่อการเปิดทั้งออนไลน์และออฟไลน์
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาออนไลน์
5. ผู้เรียนสามารถนำการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่น ๆ ได้ในขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพ/ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา และหลังสำเร็จการศึกษาได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำแผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบไปศึกษากับนิสิตสาขาพลศึกษาชั้นปีที่เรียนวิชาบาสเกตบอลไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป
2. ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานไปศึกษาในกลุ่มวิชาพลศึกษา เช่น วิชาฟุตบอล วิชาแบดมินตัน วิชากรีฑา เป็นต้น เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทางพลศึกษา สามารถเรียนรู้ได้ไม่จำกัดสถานที่และเวลา และทำให้นิสิตมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี มีความพร้อมทางกายในการฝึกและมีจิตใจในการเปิดรับการเปลี่ยนแปลงในรายวิชาอื่นได้ดี
3. ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานไปศึกษากับแบบฝึกทักษะกีฬารูปแบบต่าง ๆ มาปรับใช้ให้ทันยุค

ทันสมัยและเหมาะสมกับช่วงวัย ควรผสมผสานสื่อการสอนให้ตอบโจทย์ทั้งการสืบค้นข้อมูลในด้านทักษะทั้งในรูปแบบออนไลน์ ออฟไลน์ หรือการบันทึกในรูปแบบดาวนโหลดให้สามารถบันทึกได้ในทุกชนิดของเครื่องมือสื่อสาร

4. การเรียนที่ผสมผสานช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น
5. การเรียนแบบผสมผสานช่วยให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา
6. ช่วยให้การเรียนการสอนเข้าใจง่ายขึ้นและเข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา พุ่งคาโน. (2564). การเรียนรู้แบบผสมผสาน Blended Learning ในวิถี New Normal. วารสารครุศาสตร์สาร, 15 (1), 29-43.
- กอบบุญ แดงสุวรรณ ขาญชัย ชันติศิริ และ พรเทพ ราชจิทอง. (2564). ผลของการฝึกความแข็งแรงและพลังของกล้ามเนื้อขาด้วยน้ำหนักตัวที่มีต่อความสามารถในการรับน้ำหนักกีฬาบาสเกตบอลของนักกีฬาโรงเรียนสุนทรวิทย์ จังหวัดนครปฐม. วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ, 47 (1), ISSN 0125-2674. 40-49.
- ชาญ ชมมธทา. (2565). กติกาบาสเกตบอล (2022). ค้นเมื่อ สิงหาคม 5, 2567, จาก <http://www.bsatthai.org>.
- ธวัชชัย ยอดจันทร์. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในรายวิชาแชร์บอลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารราชพฤกษ์ , 21 (3), 77-92.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาตา ทะพิงค์แก. (2564). กระบวนการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ 5 steps GOCQF. ค้นเมื่อ สิงหาคม 12, 2567, จาก <https://insku.com/idea/-MQ2Yn4XrqsjDF9SIsIH>.
- พลรบ บุญคงมา. (2562). การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พงศกร นารินทร์. (2556). การพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการฝึกอบรม เรื่อง ความรู้พื้นฐานกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนิสิตสาขาพลศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต, 18 (2), 89-100.
- วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. (2563). หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้พลศึกษาฉบับปรับปรุง 2563 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำรา SCL.
- วัชรระ เพชรคล้าย. (2566). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานรายวิชากลวิธีการฝึกกีฬาบาสเกตบอลสำหรับนักศึกษาด้านพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุพิตร สมานิต. (2549). การสร้างแบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับเด็กไทย อายุ 7-18 ปี. รายงานการวิจัย นนทบุรี: พี.เอส.ปรีนท์.
- สำนักงานวิจัย นวัตกรรม และพันธมิตร. (2564). ประกาศปริญญาราชกิจจานุเบกษา. ค้นเมื่อ สิงหาคม 17, 2565, จาก <https://planning2.mju.ac.th/goverment/planning>.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2565). การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 13, ฉบับปรับปรุง). กทม: ประสานการพิมพ์.
- Cronbach, L. J. (1974). Essentials of psychological testing (5 ed.). New York : Harper Collins Publishers. (pp.202-204).

การพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัยโดยการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ

DEVELOPMENT OF MORALS AND ETHICS BEHAVIOR IN TODDLERS BY STORYTELLING MORAL TALES

ภัทราวรรณ จันทรเนตร์^{1)*} และ บุญไท เจริญผล²⁾

¹⁾⁻²⁾สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Pattarawan Channate^{1)*} and Boonthai Charoenpol²⁾

¹⁾⁻²⁾Faculty of Education Phranakorn si ayutthaya Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: cpattarawan@hotmail.com

Receive : October 1, 2024

Revised: November 6, 2024

Accepted: December 24, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัยโดยการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัยก่อนและหลังการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กเตรียมปฐมวัยชาย-หญิงที่มีอายุระหว่าง 2-3 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเตรียมปฐมวัย ห้อง 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ฝ่ายปฐมวัย) จำนวน 24 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ใช้เวลาในการวิจัย 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 15-20 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) นิทานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัย 2) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กเตรียมปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples) ผลการวิจัยพบว่า เด็กเตรียมปฐมวัยหลังจากได้รับการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ มีคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: คุณธรรมจริยธรรม เด็กเตรียมปฐมวัย การเล่านิทาน

ABSTRACT

The purposes of this research are to 1) study the morals and ethics behavior development of toddlers by storytelling moral tales; and 2) compare morals and ethics behavior in toddlers before and after the storytelling of moral tales. The sample used in this research consisted of 24 males and females aged 2-3 years old who were currently studying in Nursery 2 during the second semester of academic year 2023 in Demonstration School of Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University (Early Childhood Division). The experiment was conducted in the second semester of the academic year 2023. The research took 8 weeks in total, with the study being

conducted 3 days per week and 15-20 minutes on each study day. The instruments used in this research were 1) Tales of morals and ethics development in toddlers; 2) The lesson plans for the storytelling of moral tales; and 3) A behavioral observation assessment for moral and ethical behavior in toddlers. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test. The research findings indicated that the moral and ethical behavior development in toddlers after the storytelling of moral tales was higher than before the storytelling at the statistical significance level of .01.

Keywords: morals and ethics, toddlers, storytelling

บทนำ

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุดสำหรับพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ สิ่งที่ได้เด็กได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตจะมีผลต่อการวางรากฐานที่สำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาช่วงอายุระหว่าง 0-6 ปี ถือว่าเป็นช่วงโอกาสทองของการเรียนรู้ ในวัยนี้สมองเติบโตอย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กได้รับการพัฒนา และได้รับการกระตุ้นด้วยวิธีการที่ถูกต้องจะช่วยสร้างเสริมให้มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, 6) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในข้อ 4 และ ข้อ 5 ของพัฒนาการทางด้านสังคม ไว้ดังนี้ ข้อ 4 รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ข้อ 5 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัยจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 2 ข้อที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ได้กล่าวไว้ และได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็ก ตั้งแต่เด็กที่อายุต่ำกว่า 3 ปี คุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญต่อสังคมประเทศชาติเพราะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้มนุษย์ไม่เบียดเบียนหรือทำร้ายซึ่งกันและกัน และส่งเสริมให้มนุษย์มีจิตใจที่ดีงาม มีความรักความสามัคคี ความเมตตา เสียสละ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์

สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็น คุณธรรมจริยธรรมเป็นความดีที่พึงประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม เพื่อก่อให้เกิดกับความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม บุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมจะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม ถ้าสังคมใดมีคุณธรรมจริยธรรมจะทำให้สังคมนั้นพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว ในทางตรงกันข้ามถ้าในสังคมขาดคุณธรรมจริยธรรมจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ดังที่วาดาแป้นห้วย (2560, 4) กล่าวว่า การสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้นต้องเริ่มสร้างตั้งแต่เด็ก เพราะเด็กในวัยนี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการสร้างสรรค์ และพัฒนาประเทศชาติต่อไปโดยสถาบันที่จะทำหน้าที่พัฒนาจริยธรรมมีด้วยกันหลายสถาบัน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสื่อมวลชน เป็นต้น

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กแรกเกิด-6 ปี เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่กำลังพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจะมีอิทธิพลต่อการเสริม ความพร้อมและพัฒนาการในขั้นต่อไป การสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กเป็นสิ่งที่สำคัญของโรงเรียนและครอบครัว เด็กที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีจะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จริยธรรมมีความสัมพันธ์กับคุณธรรม กล่าวคือ จริยธรรม

เป็นการประพาศิธรรม ความคิด คำพูด และการกระทำ
ที่ดีที่ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (เยาวพา
เดชะคุปต์, 2552, 26) คุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
หมายถึง การรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับข้อที่พึงปฏิบัติและเป็น
ที่ยอมรับของสังคมสำหรับเด็กเตรียมปฐมวัย ดังนี้
1) พฤติกรรมด้านความมีน้ำใจ 2) พฤติกรรมด้าน
ความรับผิดชอบ (ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย)
3) พฤติกรรมด้านความมีวินัย (สนธยา สารวยผล, 2562,
12) ทั้งหมดนี้เป็นคุณธรรมจริยธรรมที่เด็กเตรียมปฐมวัย
ควรมีตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี

วิเชียร เกษประทุม (2550, 9-10) กล่าวว่าการพัฒนา
จริยธรรมให้กับเด็กมีหลายวิธี การใช้นิทาน การเล่นเกม
และการละเล่น มีคุณค่าและมีประโยชน์ ทั้งนี้นิทาน
ที่ให้ข้อคิดและคติเตือนใจ ช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม
ต่าง ๆ ที่สังคมพึงประสงค์ให้แก่ผู้ฟังนิทาน เช่น ให้ข้อสัถย์
ให้เชื่อผู้ใหญ่ ให้พูดจาไพเราะอ่อนหวาน ให้มี
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ขยันขันแข็ง เป็นต้น สอดคล้องกับ
งานวิจัยของ น้ำฝน ปิยะ (2543, 20-24) พบว่าการสอน
จริยธรรมโดยใช้นิทานในการสอนวินัยโดยครูเป็นผู้แต่ง
นิทานขึ้นและทดลองสอนจริง เมื่อมีเหตุการณ์ที่เด็ก
ขาดระเบียบผลของการปลูกฝังวินัยจากการเทียบเคียง
จากนิทานพบว่า เด็กพอใจ เข้าใจง่ายและจดจำได้
เด็กเตรียมปฐมวัย จะเริ่มเข้าใจและเริ่มมีจินตนาการ
มีการเลียนแบบนิทานจึงเป็นสื่อที่มีความเหมาะสม
ตรงกับความสนใจและสามารถถ่ายทอดคุณธรรม
ให้ออกมาเป็นรูปธรรมได้ การเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม
ในวัยนี้ยังอยู่ในระดับก่อนเกณฑ์ (pre conventional
level) เด็กเตรียมปฐมวัย จะเข้าใจลักษณะของรูปธรรม
มากกว่านามธรรม นิทานจึงมีความเหมาะสม เพราะ
ทำให้เด็กเตรียมปฐมวัยสามารถเข้าใจคุณธรรมจริยธรรม
ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้นิทานยังสามารถใช้ปลูกฝัง
สิ่งต่าง ๆ ให้แก่เด็กได้อีกด้วย อย่างเช่น ในงานวิจัยของ
สายทิพย์ บำบัดภัย (2552, 94-95) พบว่า นิทานสามารถ
พัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น อิทธิพลของตัวแบบ
จากในนิทานมีผลต่อพฤติกรรม การรับรู้ด้านความมีวินัย

และความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยและการจัดกิจกรรม
การเล่านิทานทำให้นักเรียนมีพฤติกรรม การควบคุม
อารมณ์ตนเองสูงขึ้นและเป็นการนำหนังสือนิทาน
ที่มีอยู่แล้วมาใช้โดยเน้นการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
ประกอบกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การร้องเพลง การใช้หุ่นมือ
เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามความต้องการซึ่งสอดคล้องกับ
งานวิจัยของ ทิพวรรณ พละศักดิ์ (2559, บทคัดย่อ)
พบว่า การเล่านิทานสามารถพัฒนาจริยธรรมพรหมวิหาร 4
(เมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา) ของเด็กปฐมวัยได้

นโยบายทางการศึกษาของไทยที่เน้นให้เด็กไทยนั้น
เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขและสอดคล้องกับ
วิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่เน้นในเรื่องให้เด็กเก่ง เด็กดี
และมีคุณธรรม เด็กเตรียมปฐมวัยเป็นวัยเริ่มเรียนรู้
และสำรวจโลกภายนอก ช่างคิด ช่างซักถาม เป็นวัย
ที่เพิ่งเข้าโรงเรียน เข้าสู่สังคมกับผู้อื่น พัฒนาการด้านสังคม
ของเด็กเตรียมปฐมวัยจะเห็นว่าเด็กเปลี่ยนแปลงจาก
การพึ่งพาผู้อื่นในวัยทารกมาสู่การพึ่งพาตนเอง อยากรจะ
ทำอะไรต่าง ๆ ด้วยตนเองมากขึ้น เริ่มยอมรับกฎเกณฑ์
ของสังคม แม้จะมีความเป็นตัวของตัวเองจนดูเหมือนดื้อ
ต่อต้าน แต่พฤติกรรมนี้ก็อยู่ไม่นาน เนื่องจากเด็ก
จะเริ่มเรียนรู้ว่าการทำอย่างนี้พ่อแม่หรือคนอื่นไม่ชอบ
เด็กวัยนี้แรกเข้าโรงเรียนจะหวงของไม่ยอมแบ่งหรือให้
คนอื่นยืม ธรรมชาติของเด็กวัยนี้เขาจะไม่รู้จักแบ่งปัน
ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จึงเป็นวัยที่เหมาะสมที่จะเริ่ม
ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กในวัยนี้เพื่อเป็น
การเตรียมความพร้อมให้เขาสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่น
ได้อย่างมีความสุข

จากข้อค้นพบดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ
ที่จะพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัย
โดยการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ ซึ่งผลจากการวิจัย
ครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
เด็กปฐมวัยในการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบ
คติสอนใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
ให้กับเด็กเตรียมปฐมวัยต่อไปและเป็นประโยชน์สามารถ
ดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัยโดยการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ

2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัยก่อนและหลังการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ

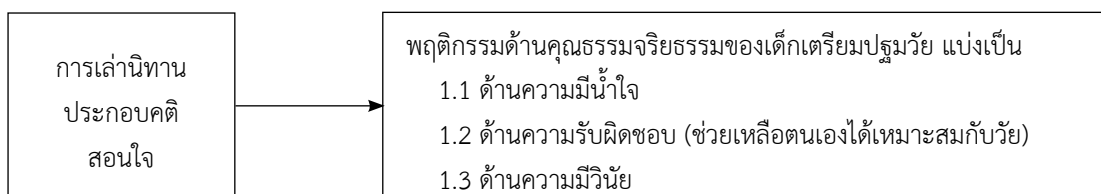
ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กเตรียมปฐมวัยชาย-หญิงที่มีอายุระหว่าง 2-3 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเตรียมปฐมวัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ฝ่ายปฐมวัย) จำนวน 50 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กเตรียมปฐมวัยชาย-หญิงที่มีอายุระหว่าง 2-3 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเตรียมปฐมวัย ห้อง 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ฝ่ายปฐมวัย) จำนวน 24 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. นิทานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมประกอบคติสอนใจ จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ 1) เรื่องกระต่ายน้อยผู้แบ่งปัน 2) เรื่องลูกหมูกับไอศกรีม 3) เรื่องวีรียากเก่ง 4) เรื่องวีรียาไม่ชอบกินผักผลไม้ 5) เรื่องนางฟ้าแสนสวยกับสองพี่น้อง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น การเล่านิทานประกอบคติสอนใจ

ตัวแปรตาม การพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม

จริยธรรมของเด็กเตรียมปฐมวัย แบ่งเป็น

1) ด้านความมีน้ำใจ 2) ด้านความรับผิดชอบ (ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย) 3) ด้านความมีวินัย

3. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ใช้เวลาในการวิจัย 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันอังคาร พุธ และพฤหัสบดี โดยผู้วิจัยมองว่าในต้นสัปดาห์เมื่อเด็กหยุดเสาร์อาทิตย์ เด็กจะต้องปรับตัวก่อนในวันจันทร์และวันวันศุกร์เพื่อให้ครูได้สังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของเด็กและมีเวลาในการปรับปรุงพฤติกรรม วันละ 15-20 นาที ในกิจกรรม การเล่านิทานหลังจากตื่นนอนเนื่องจากในช่วงเวลาหลังตื่นนอนเด็ก ๆ จะรู้สึกผ่อนคลายรับรู้ได้ดีและเป็นช่วงกิจกรรมการเล่านิทานของเด็กอยู่แล้ว

เด็กเตรียมปฐมวัยมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้นหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ

ไม่ชอบทั้งขยะ 6) ช่วยเก็บแบบนี้เก่งที่สุดเลย 7) ใครรอได้แบบนี้เก่งที่สุดเลย 8) รีบมาบอกไวโนะ

2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ

3. แบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การสร้างนิทานประกอบคติสอนใจพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัย

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ดังนี้ นิทานพื้นบ้าน นิทานและหุ่นสำหรับเด็กปฐมวัย
นิทานประกอบคติสอนใจและเทคนิคการเล่านิทาน

1.2 สร้างฉากนิทานและตัวละครนิทาน
พัฒนาคุณธรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็ก
เตรียมปฐมวัยประกอบคติสอนใจ มีเกณฑ์โดยยึดหลักสูตร
การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ของช่วงอายุ 2-3 ปี
จำนวน 8 เรื่อง

1.3 นำฉากนิทานและตัวละครนิทาน พัฒนา
พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัย
ประกอบคติสอนใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ
3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของกิจกรรม
จุดมุ่งหมายและหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content
validity) โดยมีค่าความสอดคล้องอยู่ที่ 0.67-1.00

1.4 ปรับปรุงแก้ไขฉากนิทานและตัวละคร
พัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียม
ปฐมวัยประกอบคติสอนใจ ให้เหมาะสมตามคำแนะนำ
ของผู้เชี่ยวชาญ

1.5 นำฉากนิทานและตัวละครพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัยประกอบคติสอนใจ
ที่ปรับปรุงเหมาะสมแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่ม
ที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
ประกอบคติสอนใจ ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ดังนี้ นิทานและหุ่นสำหรับเด็กปฐมวัย นิทานประกอบ
คติสอนใจ นิทานพื้นบ้าน เทคนิคการเล่านิทาน
ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ฝ่ายปฐมวัย)

2.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
พุทธศักราช 2560 ของช่วงอายุ 2-3 ปี

2.3 สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

ประกอบคติสอนใจ จำนวน 24 แผน โดยมีขั้นตอน
การดำเนินงานดังนี้

2.3.1 ชื่อกิจกรรมนิทาน

2.3.2 จุดมุ่งหมายของการทำกิจกรรม

2.3.3 ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

2.3.4 วัสดุที่ใช้ในการทำกิจกรรม

2.3.5 ประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรม
จริยธรรมของเด็กเตรียมปฐมวัย

2.4. นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
ประกอบคติสอนใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ
3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของกิจกรรม
จุดมุ่งหมายและหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content
validity) โดยมีค่าความสอดคล้องอยู่ที่ 0.67-1.00

2.5 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
ประกอบคติสอนใจที่ปรับปรุงเหมาะสมแล้วไปทดลองใช้
(try out) กับกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม
จริยธรรม ดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม
สำหรับเด็กปฐมวัยของ สนธยา สาร์วยผล (2562, 14-17)
และประไพ ประดิษฐ์สุทธาวาร (2559)

3.1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
พุทธศักราช 2560 ช่วงอายุ 2-3 ปี

3.1.2 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กเตรียมปฐมวัย
ของ ทิพวรรณ พละศักดิ์ (2559, 72-77) พันยศ เงินวัฒนะ
(2560, 35-37)

3.1.3 ศึกษาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

3.1.4 ศึกษาเอกสารการพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมและค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ

3.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม
จริยธรรม ซึ่งเป็นแบบสังเกตที่มีพฤติกรรมด้านคุณธรรม
จริยธรรมทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมีน้ำใจ
2) ด้านความรับผิดชอบ (ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสม

กับวัย) 3) ด้านความมีวินัย จำนวน 10 ข้อ รวม 30 คะแนน

3.3 สร้างคำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน แบบสังเกตพฤติกรรมอย่างชัดเจน มีระดับการให้คะแนน แบบรูปคือ 3, 2, 1 ดังนี้

3 หมายถึง พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เด็กสามารถปฏิบัติได้ทุกครั้ง

2 หมายถึง พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เด็กสามารถปฏิบัติได้เป็นบางครั้ง

1 หมายถึง พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เด็กไม่สามารถปฏิบัติเองได้โดยให้สอดคล้อง กับแบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ทั้ง 3 ด้าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และคำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนนที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

3.5 ปรับปรุงแบบสังเกตพฤติกรรม ด้านคุณธรรมจริยธรรม และคำอธิบายเกณฑ์ การให้คะแนนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.6 นำแบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และคำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนนที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การทดลองในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง กับเด็กเตรียมปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามลำดับ ขั้นตอนดังนี้

1. สังเกตเด็กเตรียมปฐมวัยก่อนลงวิจัยกับ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเพื่อหาพื้นฐานการพัฒนา ด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัย โดยใช้ แบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. ดำเนินการวิจัยกับเด็กเตรียมปฐมวัยที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่างตามแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบ คติสอนใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 15-20 นาที

3. เมื่อดำเนินการวิจัยครบ 8 สัปดาห์แล้วทำ การสังเกต โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมกับกลุ่มตัวอย่าง

4. นำคะแนนที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรม ด้านคุณธรรมจริยธรรมก่อนและหลังการเล่านิทาน ประกอบคติสอนใจไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการ ทางสถิติ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัย ได้ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการวิจัยแบบการทดลอง กลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลองตามแบบแผน การวิจัยแบบ One – Group Pretest Posttest Design

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาค่าคะแนนเฉลี่ย
2. หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของนิทานประกอบ คติสอนใจพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ในเด็กเตรียมปฐมวัย (IOC)
4. หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแผนการจัด กิจกรรมการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ (IOC)
5. หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกต พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม (IOC)
6. เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ในเด็กเตรียมปฐมวัยโดยการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม โดยใช้ t- test for dependent samples

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของเด็กเตรียมปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายด้าน พบว่า เด็กเตรียมปฐมวัยมีพฤติกรรม ด้านคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้นทุกด้าน

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กเตรียมปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองจำแนกรายด้าน

พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านความมีน้ำใจ	24	4.13	1.30	8.17	1.24
ด้านความรับผิดชอบ (ช่วยเหลือตนเองเหมาะสมกับวัย)	24	6.00	2.15	11.13	1.48
ด้านความมีวินัย	24	4.21	1.38	8.42	1.32
รวม	24	4.78	0.47	9.24	0.12

ผลการวิเคราะห์ตาราง 1 พบว่า พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม 1) ด้านความมีน้ำใจก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.13$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.30) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 8.17$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.24) แสดงว่าเด็กเตรียมปฐมวัยมีทักษะด้านความมีน้ำใจสูงขึ้น 2) ด้านความรับผิดชอบ (ช่วยเหลือตนเองเหมาะสมกับวัย) ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 6.00$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 2.15) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 11.13$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.48) แสดงว่าเด็กเตรียมปฐมวัยมีด้านความรับผิดชอบ (ช่วยเหลือตนเองเหมาะสมกับวัยสูงขึ้น) 3) ด้านความมีวินัย ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.21$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.38) และ

หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 8.42$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.32) แสดงว่าเด็กเตรียมปฐมวัยมีทักษะด้านความมีวินัยสูงขึ้น

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองในภาพรวมหลังการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ พบว่า เด็กเตรียมปฐมวัยมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบคติสอนใจมีการรับรู้และพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบคติสอนใจ (n = 24)

การประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{d}$	S.D. _d	t
ก่อนการใช้	14.33	4.18	14.14	0.44	19.25**
หลังการใช้	27.67	3.74			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 2 พบว่า คะแนนการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัยโดยการเล่านิทานประกอบคติสอนใจก่อนจัดกิจกรรมมีคะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 14.33$) ส่วนหลังจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ

มีคะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 27.67$) เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกันพบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัย โดยการเล่านิทานประกอบคติสอนใจสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัยโดยการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัยก่อนและหลังการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กเตรียมปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านความมีน้ำใจ ก่อนการทดลองค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.13) หลังการทดลองค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 8.17) 2) ด้านความรับผิดชอบ ก่อนการทดลองค่าเฉลี่ย 6.00 หลังการทดลองค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 11.13) 3) ด้านความมีวินัย ก่อนการทดลองค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.21) หลังการทดลองค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 8.42) กล่าวคือ เด็กเตรียมปฐมวัยมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉลี่ยแยกรายด้านหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบคติสอนใจสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมและเมื่อเปรียบเทียบพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัยก่อนและหลังการเล่านิทานประกอบคติสอนใจพบว่า เด็กเตรียมปฐมวัยมีคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้นหลังการเล่านิทานประกอบคติสอนใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมจริยธรรมสามารถพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กเตรียมปฐมวัยได้เป็นอย่างดี สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กเตรียมปฐมวัยหลังการเล่านิทานประกอบคติสอนใจสูงขึ้นเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน 3 ด้าน คือ 1) ด้านความมีน้ำใจ ได้แก่ แบ่งปันของเล่นให้ผู้อื่น ช่วยเพื่อนเก็บของเล่น ช่วยครูเตรียมอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ 2) ด้านความรับผิดชอบช่วยเหลือตนเอง เหมาะสมกับวัย ได้แก่ สวมเสื้อผ้าโดยมีคนช่วย บอกได้ว่าตนเองต้องการขับถ่าย รักษาความสะอาดต่อตนเอง ดูแลรักษาของใช้ของตนเอง 3) ด้านความมีวินัย ได้แก่

ทั้งขยะได้ถูกที่ รู้จักรอคอยในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ปฏิบัติตามข้อตกลงในห้องเรียนได้ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวมีผลมาจากการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ โดยนิทานคติสอนใจดังกล่าว เป็นนิทานที่ผู้วิจัยแต่งขึ้น มีเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ตรงและชัดเจน โดยสอดแทรกเนื้อหาคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการสอนเด็กลงไปนิทานตามจุดประสงค์ที่ต้องการ ทำให้เด็กได้รับเนื้อหาความรู้ และได้ปฏิบัติกิจกรรมที่ทำให้เกิดพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่ปรากฏในนิทานโดยไม่รู้สึกว่าการบังคับ อีกทั้งแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีการออกแบบอย่างเป็นระบบ มีลำดับขั้นตอนตามระยะเวลาที่กำหนดและเหมาะสม อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยยึดหลักการและทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กเตรียมปฐมวัยจึงเรียนรู้จากนิทานคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างสนุกสนานและไม่เครียด เป็นผลดีต่อพัฒนาการของเด็กเตรียมปฐมวัย ซึ่งนิทานถือเป็นสื่อการสอนอย่างหนึ่งที่สามารถทำสิ่งที่เป็นามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้เป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยเลือกแต่งนิทานเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก มีเนื้อหาสาระสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้และการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 3 ด้าน ซึ่งโดยธรรมชาติของเด็กเตรียมปฐมวัยเด็กจะเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรม ฉะนั้นแบบอย่างที่ดีจะทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่ดี ดังนั้น การพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยหลังจากการเล่านิทานประกอบคติสอนใจจึงส่งผลให้เด็กเตรียมปฐมวัยเกิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เด็กเตรียมปฐมวัยเกิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้เป็นอย่างดี และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของปริมภา ร่วมสุข (2558, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า เด็ก ๆ จะชอบนิทานที่มีเนื้อเรื่องตัวละคร ภาษาและภาพประกอบที่น่าสนใจ จะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคุณธรรมความมีน้ำใจของกลุ่มตัวอย่าง โดยค่าคะแนนเฉลี่ยการทำแบบทดสอบพฤติกรรมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองเล่านิทานอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 และจากงานวิจัยของปราณี ปรียาว่า (2551, บทคัดย่อ) ที่พบว่า เด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานและติดตามผล มีการพัฒนาจริยธรรมหลังการจัดกิจกรรมเล่นิทานอยู่ในระดับดีมาก แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เมื่อเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัยก่อนและหลังการเล่นิทานประกอบคติดสอนใจ พบว่า เด็กเตรียมปฐมวัยมีคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้นหลังการเล่นิทานประกอบคติดสอนใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากนิทานกับเด็กเป็นของคู่กัน โดยธรรมชาติของเด็กเตรียมปฐมวัยส่วนใหญ่ชอบฟังนิทาน เพราะนิทานให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และตอบสนองความต้องการของเด็กได้เป็นอย่างดี การเล่นิทานประกอบคติดสอนใจจึงเปรียบเสมือนเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เด็กสนใจ ซึ่งความสนใจนี้เป็นแรงจูงใจภายในที่มีพลังผลักดันให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียน นำไปสู่ความองอาจและพัฒนาในทุกด้าน ถ้าผู้เล่ามีเทคนิคในการเล่นิทานที่ดี เด็กจะติดตามเนื้อเรื่องในนิทานอย่างเต็มใจโดยไม่ต้องมีการบีบบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทางสังคมของแบนดูรา ที่ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการสนใจที่มีผลต่อการรับรู้ของเด็ก ถ้าเด็กมีความสนใจจะเกิดการรับรู้ได้ดี ครูจึงสามารถสอดแทรกเนื้อหาและคุณธรรมต่างๆ ที่ต้องการสอนเด็กลงไปในการเล่นตามจุดประสงค์ที่ต้องการได้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบแทรกซึมและสอดคล้องกับ ดวงเดือน แฉ่งสว่าง (2542, 15-20 อ้างถึงในวิรุณา สุวรรณวงศ์, 2564, 101) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของนิทานสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า นิทานช่วยแก้ไขพฤติกรรมและสร้างเสริมคุณธรรมในเด็กเล็ก ๆ ครูสามารถใช้นิทานแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี โดยหยิบยกพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องซึ่งครูได้สังเกตเห็นในห้องเรียน ในสนามกลางแจ้ง ในการเล่นของเล่นตามมุมต่าง ๆ ในการตรวจสอบสุขภาพตอนเช้า และในกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ เช่น เล่นของเล่น

แล้วไม่เก็บเข้าที่ พุดจาหยาบคาย ทั้งขยะไม่เป็นที่ไม่ยอมแบ่งปันของเล่นให้เพื่อน รังแกเพื่อนรังแกสัตว์ รับประทานอาหารที่ไม่เป็นประโยชน์ การไม่ชอบอาบน้ำ ไม่แปรงฟัน เป็นต้น นำมาแต่งขึ้นเป็นนิทานโดยไม่เอ่ยชื่อว่าเป็นพฤติกรรมของเด็กคนใดมาเล่าให้ฟังในชั้นเรียน พฤติกรรมใดที่พบว่า มีการทำผิดกันมาก ๆ ครูก็ควรจะนำนิทานที่เกี่ยวกับพฤติกรรมนั้นมาเล่าให้ฟังเสมอ ๆ โดยเน้นให้เห็นถึงผลไม่ดีที่ตัวเองของเรื่องได้รับ เมื่อตัวเองเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไม่กระทำในสิ่งที่ไม่ดี ก็จะได้รับรางวัลหรือสิ่งที่ติดอบสนอง เป็นต้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล จิวแพ (2549, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การเล่นิทานที่มีตัวแบบที่ดี โดยมีจุดมุ่งหมายให้เด็กได้เลียนแบบพฤติกรรมของตัวละครนั้น ๆ เป็นวิธีการที่เด็กเกิดการเรียนรู้ทางสังคมที่ดี เพื่อปลูกฝังจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับตัวเด็กโดยการเลียนแบบจากตัวละครที่ดีอีกประการหนึ่งที่ทำให้เด็กพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้นเพราะการเล่นิทานเป็นกิจกรรมสงบและผ่อนคลายเด็กจะมีสมาธิในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ดังเช่น งานวิจัยของ สุนทรียา ศรีวรจันทร์ (2558, บทคัดย่อ) พบว่า การจัดประสบการณ์เล่นิทานประกอบหุ่นสามารถพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ ญัฐชา จงทวีผล (2563, บทคัดย่อ) ที่ทำเรื่องการเล่นิทานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยผลการวิจัยพบว่าคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 3 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเพิ่มมากที่สุด คือ ด้านการรู้จักควบคุมตนเอง รองลงมา คือ ด้านความเมตตากรุณาและด้านการรู้จักพึ่งพาตนเองตามลำดับสอดคล้องกับพัฒนาชุดนิทานเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของเด็กวัยเตาะแตะซึ่งลักษณะและเนื้อหาของนิทานที่ผู้วิจัยใช้ในการเล่นิทานเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีเนื้อหาสาระในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมชัดเจนประกอบกับสื่อ ฉากและตัวละคร

จากผ้าที่ใช้ในการเล่นนิทาน ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้เนื้อหาของนิทานมีความชัดเจนและน่าสนใจและจากการจัดกิจกรรม พบว่า เด็กมีความสนใจและร่วมมือในการทำกิจกรรมจึงทำให้ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ทั้ง 3 ด้านคือ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความรับผิดชอบ ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย ด้านความมีวินัยที่สอดคล้องตรงมากับนิทานที่เล่าและระหว่างการเล่น ผู้วิจัยจะถามคำถามตามจุดประสงค์ของนิทานแต่ละเรื่องทำให้เด็กได้คิดและตอบคำถามที่ปรากฏอยู่ในนิทาน เด็กจึงเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากการกระทำ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก นอกจากนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ขวัญฟ้ารังสิยานนท์ (2558, 24) กล่าวว่า กระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเด็กปฐมวัย ควรเชื่อมโยงให้เกิดการสอดผสานไปกับการพัฒนาทั้งสี่ด้าน ซึ่งจำเป็นจะต้องพัฒนาไปพร้อมกัน เพื่อให้เด็กได้เกิดความพร้อมมีแนวทางในการพัฒนาต่อยอดในระยะยาวต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กเตรียมปฐมวัย ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานประกอบคติสอนใจ ควรคำนึงถึงลักษณะของสื่อที่ใช้ประกอบในการทำกิจกรรมต้องแข็งแรง ทนทาน ปลอดภัย มองเห็นได้ชัดเจน และเหมาะสมกับวัยของเด็ก
2. สำหรับเด็กเตรียมปฐมวัย พบว่า ระยะเวลาของความสนใจจะมีไม่นาน ซึ่งระยะเวลาความสนใจของเด็กเตรียมปฐมวัย ในการฟังนิทานรวมทั้งกิจกรรมประมาณ 12 นาที การจัดกิจกรรมการเล่นนิทานประกอบคติสอนใจ จึงควรคำนึงถึงระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ต้องมีความเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก

3. กิจกรรมการเล่นนิทานประกอบคติสอนใจ ครูจะต้องสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัยที่ได้ปฏิบัติจริงโดยครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กในขณะที่ทำกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมเด่นชัดในด้านการพูดและการกระทำ เช่น ด้านความมีน้ำใจ เด็กจะช่วยเพื่อน เก็บของเล่น เด็กแบ่งปันของเล่นให้ผู้อื่น ด้านความรับผิดชอบ (ช่วยเหลือตนเอง) เด็กจะมีการบอกได้ว่าตนเองต้องการหยิบถ้วยหรือการสวมเสื้อผ้า ส่วนด้านความมีวินัย เด็กสามารถทิ้งกล่องนมและขยะลงถังขยะ ผลข้างเคียงที่ได้ตามมาจะทำให้เด็กเป็นคนดีมีความซื่อสัตย์และเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น เมื่อเด็กเห็นขยะที่พื้น เด็กจะเรียนรู้โดยเข้าไปเก็บมาทิ้งถังขยะได้ด้วยตัวเอง ซึ่งส่งผลให้เด็กนั้นมีคุณธรรมจริยธรรมในตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผลการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานจากการจัดกิจกรรมรูปแบบอื่น เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กเตรียมปฐมวัยต่อไป
2. ควรมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับการสร้างนิทานสำหรับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านอื่น ๆ ให้กับเด็กปฐมวัย เช่น ความซื่อสัตย์ การให้อภัย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560**. กรุงเทพฯ: สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ พรรัก อินทามระ ศศิพันธุ์ เปี้ยนเปี้ยนสิน ศีลสุภา วรณสุทธิ และศิริพงษ์ ทินรัตน์. (2562). **การพัฒนาแบบแผนการเสริมสร้างทักษะสมอง-อีเอฟสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในโรงเรียนเครือข่าย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- จารุณี ทรัพย์ประเสริฐ. (2552). ผลการเสนอตัวแบบผ่านนิทานสร้างเสริมสุนทรีย์โดยใช้สื่ออุปกรณ์ในเด็กปฐมวัย. **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารณศาสตร)** สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นฤมล จิวแพ. (2549). **ผลการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัย**. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- น้ำฝน ปิยะ. (2543). **การใช้นิทานปลายเปิดเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลระยอง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐชา จงทวีผล. (2563). การเล่านิทานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดนครราชสีมา. **ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์**, 35 (2), 38-49.
- ประไพ ประดิษฐ์สุทธาวาร. (2559). **สอนลูกให้มีทักษะชีวิต (Life Skills)**. ค้นเมื่อ ธันวาคม 21, 2566, จาก <http://taamkru.com/th/>.
- ปราณี ปรีวาที. (2551). **การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและการติดตามผล**. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พนัยศ เงินวัฒนะ. (2560). **เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการเสริมแรง**. ศูนย์การเรียนรู้นอกที่ตั้งนครนายก มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ทิพวรรณ พละศักดิ์. (2560). **การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ข้อมูลการวิจัย.
- ภาวิดา แป้นห้วย. (2560). **การพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้นิทานของนักเรียนชั้นเตรียมอนุบาล 3 ขวบ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดทองหลาง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2552). **การจัดการศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: เอพี กราฟิก ดีไซน์.
- ลัดดาวัลย์ ยรรยงสง่า. (2548). **การพัฒนาชุดนิทานเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของเด็กวัยเตาะแตะ**. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิเชียร เกษประทุม. (2551). **นิทานพื้นบ้าน ชุดที่ ๒ ชุดคติสอนใจ**. กรุงเทพฯ : เรื่องแสงการพิมพ์ (2002).
- วีรญา สุวรรณวงศ์. (2564). **การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์นิทานคุณธรรม โรงเรียนอนุบาลวิภาวี จังหวัดบึงกาฬ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สนธยา สำรวยผล. (2562). **แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2**. ปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สายทิพย์ บำบัดภัย. (2552). ผลของการเล่นิทานก่อนนอนโดยพ่อแม่ที่มีต่อพฤติกรรมจริยธรรมในเด็กปฐมวัย.

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุนทรียา ศรีวรรณ. (2558).การพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์

การเล่นิทานต่อเนื่องประกอบหุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การแปลคำสรรพนามในประโยคทางธุรกิจ กรณีศึกษาสรรพนาม “it” ของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ

TRANSLATING PRONOUNS USED IN THE SENTENCES OF BUSINESS: A CASE STUDY OF “IT” TRANSLATED BY STUDENTS MAJORING IN BUSINESS ENGLISH

นวมิตร ประธรรมสาร¹⁾, กานต์สินี ช่วยเพ็ญชัยภัทร²⁾, ศิวพร ทวนไธสง³⁾, วิลินวรรณ แสงพวง⁴⁾, จุฑามาศ หนูสุด⁵⁾ และ ดวงเดือน จั๋งพานิช⁶⁾

¹⁾⁻⁶⁾อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Nawamit Prathammasarn¹⁾, Kansinee Chuaypenchaiphat²⁾, Siwaporn Tuanthaisong³⁾, Wilinwan Saengphuang⁴⁾, Jutamat Noosud⁵⁾ and Duangduen Jangpanich⁶⁾

¹⁾⁻⁶⁾Lecturers of Arts (Business English). Faculty of Humanities and Social Sciences. Kanchanaburi Rajabhat University,

*Corresponding author e-mail: kansicano@kru.ac.th

Receive : April 3, 2025

Revised: April 30, 2025

Accepted: May 16, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแปลคำสรรพนาม “it” ในประโยคทางธุรกิจภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่พบในการแปลคำสรรพนาม “it” ในประโยคทางธุรกิจภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ที่กำลังเรียนอยู่ในรายวิชาการแปลทางธุรกิจ เครื่องมือสำหรับการวิจัยเป็นแบบทดสอบการแปลประโยคทางธุรกิจภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาไทยที่พัฒนาจากแนวคิดของซินแคลร์และคณะ (Sinclair et al., 1996) ข้อมูลจากแบบทดสอบของนักศึกษาจะถูกรวบรวมและวิเคราะห์เพื่อสำรวจพฤติกรรมการแปลคำสรรพนาม “it” และสังเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแปลคำสรรพนาม “it” ในประโยคทางธุรกิจ

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการแปลคำสรรพนาม “it” ในประโยคทางธุรกิจเป็นภาษาไทย ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ในกรณีของ “it” ที่ทำหน้าที่ประธาน พบว่า พฤติกรรมที่นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ พฤติกรรมการแปลแบบละหรือไม่แปล รองลงมาเป็นการแปลแบบรักษาความ การแปลแบบรักษารูปแบบ และพฤติกรรมการใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกัน ที่เป็นกรณีที่พบน้อยที่สุดตามลำดับ ในกรณีของ “it” ที่ทำหน้าที่เป็นกรรม พบว่า มีการใช้พฤติกรรมการแปลแบบรักษาความมีมากที่สุด ถัดมาคือการแปลแบบละ การแปลรักษารูปแบบ และการแปลแบบใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกัน ตามลำดับ และปัญหาที่มักพบในการแปลคำสรรพนาม “it” ได้แก่ ปัญหาการแปลแบบยึดติดรูปแบบ ปัญหาการเลือกใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกัน และปัญหาการละคำ แปลสรรพนามในบริบทที่ไม่ควรละการแปล

คำสำคัญ : การแปลคำสรรพนาม สรรพนาม “it” ประโยคทางธุรกิจ

ABSTRACT

This research aimed to investigate the translation strategies of the English pronoun “it” in business sentences by students majoring in Business English and to analyze the problems in translating the pronoun “it” in business sentences. The research design was of Qualitative Research. The sample group included the third-year Business English students studying at Kanchanaburi Rajabhat University. The research instrument, developed based on the framework by Sinclair et al. (1996), was a translation test comprising English sentences in business contexts that used the pronoun “it”. The test was given to the students, and the results were collected and analyzed in order to investigate the students’ translation strategies dealing with the pronoun “it” when translated into Thai.

The findings revealed that the pronoun “it” as a subject was translated using omission the most frequently, followed by meaning-based translation, form-based translation, and using related words respectively. On the other hand, the pronoun “it” as an object was translated using meaning-based translation the most frequently, followed by omission, form-based translation and using related words respectively. In addition, the problems of translating the pronoun “it” involved source texts adherence, choosing related words, and inappropriate omission of the pronoun “it”.

Keywords: translating pronouns, pronoun “it”, business sentences

บทนำ

นิยามทั่วไปของการแปล หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง (Larson, 1994; Newmark, 1988) ซึ่งในปัจจุบันการแปลนั้นมีความเกี่ยวข้องกับศาสตร์แขนงต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้ในการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้วัฒนธรรม ไปจนถึงการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศ การแปลกับงานธุรกิจถือเป็นสิ่งที่ดำเนินควบคู่กัน เนื่องจากเรื่องการทำธุรกิจไม่ว่าจะเป็นภายในประเทศหรือระหว่างประเทศ ต่างต้องมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ผลประโยชน์ และการสร้างเครือข่ายให้เติบโตยิ่งขึ้น ดังนั้นการแปลจึงมีบทบาทที่สำคัญในด้านการสื่อสาร และถ่ายทอดความหมายระหว่างสองภาษาเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันมีความสัมพันธ์ที่ดี และทำให้การติดต่อทางธุรกิจมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การใช้สรรพนามในภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะคำว่า “it” มักก่อให้เกิดความท้าทายในการแปล เนื่องจากสรรพนามดังกล่าวสามารถทำหน้าที่ได้หลากหลาย เช่น ตัวแทนของคำนามก่อนหน้า (referential pronoun), ประธานสมมติ (dummy subject) หรือเป็นเครื่องมือในการเน้นย้ำแนวคิด (anticipatory subject) ความหลากหลายเชิงหน้าที่ของ “it” ทำให้ผู้เรียนภาษาอังกฤษ มักเกิดความสับสนเมื่อนำไปใช้ในการแปลข้อความทางธุรกิจซึ่งตามแนวคิดของ Larson (1984) การแปลควรมุ่งเน้นที่การถ่ายทอดความหมาย (meaning-based translation) มากกว่าการยึดติดกับโครงสร้างต้นฉบับ (form-based translation) ผู้แปลจึงจำเป็นต้องเข้าใจหน้าที่ขององค์ประกอบทางไวยากรณ์ในบริบทอย่างถูกต้องเพื่อคงไว้ซึ่งความหมายเดิมอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในงานแปลเชิงวิชาชีพที่มีผลต่อความชัดเจนและภาพลักษณ์ขององค์กร

ในขณะเดียวกัน Baker (2011) เสนอว่าการแปลควรคำนึงถึงระดับความเทียบเคียง (equivalence) ระหว่างภาษาต้นทางและภาษาปลายทางในหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับคำศัพท์ (word level) ระดับไวยากรณ์ (grammatical level) หรือระดับข้อความ (textual level) ซึ่งกรณีของสรรพนาม “it” ถือเป็นตัวอย่างสำคัญของการที่ผู้แปลจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจในการปรับข้อความให้เหมาะสมกับโครงสร้างและวัฒนธรรมของภาษาปลายทาง โดยไม่บิดเบือนสาระสำคัญ

ในมุมมองภาษาการแปลภาษาอังกฤษนั้น ด้วยความแตกต่างในระดับคำไปจนถึงระดับโครงสร้างประโยคระหว่างภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลทำให้กระบวนการแปลเกิดความท้าทาย แต่ยังคงพบว่าผู้แปลบางท่านอาจมองว่าขั้นตอนการแปลจากภาษาต้นฉบับไปเป็นภาษาของตนเองเป็นเรื่องที่ไม่น่าซับซ้อน เพราะผู้แปลชาวไทยจะมีความเข้าใจในภาษาของตนอยู่แล้ว แต่ วรรณถ วิมลเฉลา (2553) กล่าวว่า การแปลที่ดีต้องทำให้รู้สึกเหมือนกำลังอ่านภาษาของตนเอง แทนที่จะเป็นภาษาแปล ฉะนั้นไม่ควรแปลแล้วทำให้รู้สึกเข้าใจยากเวลาอ่าน หรืออ่านแล้วจนต้องแปลซ้ำอีกรอบเพื่อทำให้เข้าใจง่ายขึ้นจนบางครั้งทำให้การเรียบเรียงและสื่อความหมายมีปัญหาซึ่งกลับกลายเป็นว่าอาจเป็นการแปลจากภาษาอังกฤษที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำภาษาไทยเท่านั้น หากใช้การถ่ายทอดความหมายออกมาเป็นภาษาไทย (เชวง จันทระเชตต์, 2528, 113)

สำหรับสายงานเฉพาะด้านอย่างงานธุรกิจซึ่งประกอบไปด้วยคำศัพท์เฉพาะและสำนวนภาษาอังกฤษที่ใช้กันในการธุรกิจซึ่งแตกต่างจากการใช้สำนวนภาษาทั่วไป พัทธี โภคาสัมฤทธิ์ (2553, 1) กล่าวถึงการแปลเชิงธุรกิจไว้ว่า งานแปลธุรกิจนอกจากจะมีคำศัพท์ทางด้านธุรกิจที่เป็นลักษณะเฉพาะทางแล้วงานเขียนทางธุรกิจยังมีโครงสร้างและลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ที่ทำให้ต้องใช้เทคนิคเฉพาะทางด้านการแปลที่อาจแตกต่างไปจากการแปลภาษาแบบทั่วไป ถึงแม้จะเป็นนักธุรกิจผู้มีความรู้ ความสามารถ

ทางภาษาอังกฤษมากขึ้น จนไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการแปลเป็นภาษาไทยแล้ว ยังมีนักธุรกิจบางกลุ่มที่จำเป็นต้องพึ่งนักแปลภาษาเข้ามาช่วยเหลืออยู่ เนื่องจากความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาอังกฤษอาจยังไม่มากพอ ด้วยเหตุนี้การมีความเข้าใจในภาษาอังกฤษและการแปลเชิงธุรกิจยังคงเป็นสิ่งสำคัญในปัจจุบัน

อังคณา ทองพูน พัฒนศร อ้างถึงใน พัทธี โภคาสัมฤทธิ์ (2555, 33) อธิบายลักษณะเด่นของภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจไว้ว่าเป็นภาษาที่ใช้คำศัพท์เฉพาะด้านเป็นทางการถึงส่วนใหญ่จะเป็นประโยคที่ยาวแต่ความหมายนั้นตรงไปตรงมา ไม่ใช้คำพุ่มเพื่อย การสื่อความต้องมีความชัดเจนและไม่มียุยแอบแฝงให้ตีความเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาดในการสื่อสารทางธุรกิจ

กล่าวคือ การแปลชนิดอื่น ๆ อาจไม่เน้นความฉับไวและชัดเจนเท่ากับการแปลทางธุรกิจ ซึ่งทำให้การแปลทางธุรกิจเป็นรูปแบบการแปลที่ควรศึกษาให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง แม้แต่การเลือกใช้คำภาษาอังกฤษทั่วไป อย่างคำสรรพนาม (Pronoun) ทั่วไป ชลธิป ชาญชัยฤกษ์ (2566, 54-56) กล่าวว่า ปัญหาในการแปลคำสรรพนามภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเวลาเลือกใช้คำภาษาไทยต้องขึ้นอยู่กับว่าเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ สถานภาพทางสังคมและค่านิยม ยกตัวอย่างเช่น สรรพนามภาษาอังกฤษคำว่า “it” ซึ่งเป็นคำสรรพนามที่อาจมีความหมายหรือไม่มี ความหมายในประโยคขึ้นอยู่กับบริบท โดย “it” นอกจากจะใช้แทนสัตว์ หรือสิ่งที่ไม่มีชีวิตแล้วยังสามารถใช้เรียกแทนเด็กเล็กหรือทารกได้เช่นกัน ซึ่งเทียบกับค่านิยมของไทยอาจทำให้รู้สึกสับสนกับการสื่อความหมายได้

อังฉรา ไสค์ตรูไกล (2554, 58) กล่าวถึง การแปลประโยคที่ขึ้นต้นด้วยสรรพนาม “it” ว่า ในภาษาไทยมักจะมีคนแปลว่า “มัน” ในกรณีที่เราหมายถึงสัตว์หรือเด็กเล็ก ๆ แต่เราจะไม่นิยมแปล “it” ว่า “มัน” เพราะจะฟังดูไม่เป็นภาษาไทยและคำสรรพนาม “it” ที่ทำให้เกิดปัญหาในการแปล คือ การแปล

คำสรรพนามที่ไม่ใช่บุรุษสรรพนาม (Impersonal Pronouns) ที่ไม่ได้ใช้แทนคนหรือสัตว์ซึ่งมักพบในประโยคที่ขึ้นต้นด้วยประธานไร้ความหมาย (Dummy subject) ยกตัวอย่างเช่น It was afternoon แปลว่า ในตอนบ่าย และ It was evening แปลว่า ค่ำแล้ว เป็นต้น และสอดคล้องกับ โสมวลรณ ทองเนียม (2544, 2) ซึ่งขยายความไว้ด้วยว่า การแปล “it” ที่แปลว่า “มัน” เป็นการยึดติดรูปแบบการแปลอยู่ของผู้แปล แต่ผู้แปลสามารถทำให้การแปลสรรพนาม it มีความสละสลวยได้ด้วยการพิจารณาจากกลวิธีการแปล รวมไปถึงบริบทแวดล้อมของใจความนั้น เพื่อให้แปลออกมาอย่างถูกต้องและเหมาะสม

เดือนจิตต์ จิตต์อารี (2548) กล่าวว่า ในภาษาอังกฤษมีรูปประโยคที่เริ่มต้นด้วย “It is...” เมื่อแปลแล้ว คือ “มันเป็น” การใช้ “มันเป็น” ทำให้ภาษาไทยขาดความสละสลวย จึงไม่ควรใช้ ตัวอย่างเช่น

It is said that the transit of Venus can damage your eyes ควรแปลว่า กล่าวกันว่า การเคลื่อนย้ายของดาวศุกร์ผ่านดวงอาทิตย์สามารถทำอันตรายสายตาคูณ

จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า การแปลคำสรรพนาม “it” นั้นมีกลวิธีที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับงานเขียนและบริบทของงานนั้น ซึ่งงานส่วนใหญ่มักจะค้นคว้ากับเอกสารเฉพาะทางต่าง ๆ เช่น เอกสารธุรกิจนวนิยาย เรื่องสั้น เป็นต้น ราตรี ชูมณี และ กิติมา อินทร์มรรย (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษากลวิธีการแปลประธานที่ไม่มีความหมาย “it” ในเอกสารธุรกิจ เกี่ยวกับเอกสารประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณในการดำเนินธุรกิจขององค์กรข้ามชาติต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ว่า มีกลวิธีการแปลในเอกสารธุรกิจดังกล่าวทั้งหมด 6 แบบ แต่ประเด็นที่น่าสนใจของผลการวิจัยนี้คือ ไม่พบการแปลประธานที่ไม่มีความหมาย “it” เป็นคำว่า “มัน” แบบตรงตัว

หรือจากการศึกษาของ ภัทรา ปิณฑะแพทย์ (2565) ที่เคยวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย กรณีศึกษานิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ

ธุรกิจ ซึ่งพบว่า นิสิตมีความผิดพลาดในการแปลทั้งในระดับคำและระดับประโยค ซึ่งนิสิตมีแนวโน้มการแปลผิดในระดับคำมากกว่าระดับประโยค จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการแปลภาษาของผู้เรียนมักปรากฏในระดับที่เล็กกว่าประโยค เช่น การเลือกความหมายผิดการใช้คำที่ไม่เหมาะสมกับบริบทการใช้คำฟุ่มเฟือย เป็นต้น

ซึ่งจากข้างต้นทำให้ทราบถึงความสำคัญของการใช้สรรพนาม “it” ในการแปลและการเขียนเชิงธุรกิจ กล่าวคือ สรรพนาม “it” ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสื่อสารทางธุรกิจ เนื่องจากทำหน้าที่ช่วยลดความซ้ำซ้อนของคำ สร้างความชัดเจน และรักษาความกระชับของข้อความ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเขียนเชิงทางการ เช่น อีเมลธุรกิจ รายงาน หรือสัญญาทางการค้า การใช้ “it” อย่างเหมาะสมสามารถสะท้อนความเป็นมืออาชีพและความเข้าใจในภาษาเชิงหน้าที่ (functional language) ของผู้เขียนได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ในเชิงการแปลหากผู้แปลไม่เข้าใจบทบาทหรือความหมายที่แท้จริงของ “it” อาจนำไปสู่การแปลผิดพลาดหรือลดทอนความหมายของข้อความต้นฉบับ เช่น “it” อาจทำหน้าที่เป็น dummy subject ในประโยคอย่าง “It is important to respond quickly to customer complaints.” ซึ่งหากแปลผิดว่า “มันสำคัญ...” โดยไม่แปลงโครงสร้างประโยคให้เหมาะสมกับภาษาไทย เช่น “การตอบสนองต่อข้อร้องเรียนของลูกค้าอย่างรวดเร็วเป็นสิ่งสำคัญ” ก็อาจทำให้เนื้อหาสื่อสารได้ไม่ชัดเจน

อีกทั้ง “it” ยังอาจทำหน้าที่เป็นตัวแทนของข้อความหรือแนวคิดทั้งประโยค เช่น ในประโยค “The company expanded into new markets. It was a strategic move.” ซึ่ง “it” ในประโยคที่สองไม่ได้แทน “the company” แต่หมายถึง การขยายตลาด การเข้าใจหน้าที่เช่นนี้จึงมีความสำคัญต่อทั้งนักแปลและผู้เรียนภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจ เพื่อให้สามารถตีความและถ่ายทอดข้อความได้อย่างถูกต้อง จากเหตุผลข้างต้น

การพัฒนาทักษะในการใช้และการแปลคำสรรพนาม “it” อย่างถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาภาษาอังกฤษธุรกิจ เพราะส่งผลต่อความแม่นยำในการสื่อสารความน่าเชื่อถือของเนื้อหา และความสำเร็จในการเขียนเอกสารทางธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ (Swales & Feak, 2012, 183; Guffey & Loewy, 2021, 458)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาการใช้สรรพนามในภาษาอังกฤษทั่วไปและบทบาทของ it” ในเชิงภาษาศาสตร์ (Quirk et al., 1985, 1423; Huddleston & Pullum, 2002, 1382) แต่ยังมีงานวิจัยเพียงเล็กน้อยที่เจาะจงศึกษาบริบทของการใช้ “it” ในภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจ (Business English) โดยเฉพาะในด้านการแปลและการผลิตข้อความของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง งานวิจัยนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว การศึกษาการใช้สรรพนาม “it” ของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ ช่วยเผยให้เห็นถึงปัญหาเชิงระบบในการทำ ความเข้าใจหน้าที่ของ “it” ที่หลากหลาย เช่น dummy subject, referent หรือ anticipatory subject ซึ่งผู้เรียนจำนวนมากยังตีความคลาดเคลื่อนเมื่อนำไปแปลหรือใช้ในงานเขียนทางธุรกิจ ส่งผลให้เกิดความกำกวมหรือไม่ชัดเจนในสารที่ต้องการสื่อ

นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังช่วยแสดงให้เห็นถึงกลวิธีการแปลคำสรรพนามภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยผู้เรียนภาษาอังกฤษ รวมไปถึงปัญหาที่มักเกิดขึ้นกับผู้เรียนการแปลให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงช่วยชี้แนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนโดยเฉพาะในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการแปลธุรกิจและการเขียนทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการใช้โครงสร้างประโยคอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ อีกทั้ง ยังสามารถใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัยต่อยอดด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสาขาอาชีพ (English for Specific Purposes-ESP) ได้อย่างเป็นรูปธรรม (Hyland, 2006, 129)

ด้วยเหตุนี้จึงสอดคล้องกับหลักสูตรของ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ได้มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการแปลทางธุรกิจ จึงเป็นโอกาสที่ดีที่จะสำรวจและวิเคราะห์การแปล ของนักศึกษากลุ่มดังกล่าว ในเรื่องของคำสรรพนาม “it” ที่ปรากฏในเอกสารธุรกิจประเภทต่าง ๆ และวิเคราะห์ ถึงปัญหาที่นักศึกษามักจะพบเวลาแปลคำสรรพนาม “it” ในบริบทของธุรกิจ รวมไปถึงกลวิธีที่นักศึกษา เลือกมาใช้ในการแปลคำสรรพนามเพื่อช่วยพัฒนา ประสิทธิภาพในการแปลงานเฉพาะด้านของนักศึกษา และยังสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้มาช่วยพัฒนาเนื้อหา การเรียนการสอนในรายวิชา การแปลให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การแปลคำสรรพนาม ภาษาอังกฤษ เป็นภาษาไทยเฉพาะคำว่า “it” ที่ปรากฏ ในประโยคทางธุรกิจ ที่แปลโดยนักศึกษาสาขาวิชา ภาษาอังกฤษธุรกิจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการแปลคำสรรพนาม “it” ในประโยคทางธุรกิจภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่พบในการแปล คำสรรพนาม “it” ในประโยคทางธุรกิจภาษาอังกฤษ เป็นภาษาไทยของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ

ขอบเขตของการวิจัย

1. งานวิจัยนี้มุ่งเน้นเรื่องการศึกษากลวิธีและ วิเคราะห์ปัญหาที่พบในการแปลคำสรรพนาม ภาษาอังกฤษ เฉพาะคำว่า “it” ที่ปรากฏในประโยค ทางธุรกิจภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 28 คน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การออกแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยมุ่งเน้นการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงคือ กรณีศึกษาการแปลคำสรรพนาม “it” ในประโยคทางธุรกิจจากนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือจากการประยุกต์แนวคิดการวิจัยของ อุบลรัตน์ ภิรมย์ภักดี และ อุบล ธนชัยคุปต์ (2556) สันเคราะห์มาจากแนวคิดกลวิธีการแปลของ เบเกอร์ (Baker, 2011) และลาร์สัน (Larson, 1984) โดยการวิเคราะห์ผลและสรุปผลวิจัยจะถูกนำเสนอในรูปแบบการบรรยายเป็นหลัก

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับงานวิจัยนี้เป็นนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีที่กำลังเรียนอยู่ในรายวิชาการแปลทางธุรกิจ ประจำภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยเลือกเก็บข้อมูลจากนักศึกษาทุกคนในชั้นปี จำนวน 28 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้

ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือการวิจัย โดยประยุกต์จากกรอบแนวคิดของซินแคลร์และคณะ (Sinclair et al., 1996) ว่าด้วยเรื่องรูปแบบของคำสรรพนาม “it” ทั้งในรูปแบบที่ “it” ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคซึ่งมีทั้งหมด 6 รูปแบบ กับอีกกลุ่มที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยคทั้งหมด 5 รูปแบบ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงรูปแบบของคำสรรพนาม “it” จำแนกตามหน้าที่ในประโยคภาษาอังกฤษ

รูปแบบของคำสรรพนาม “it”		
สรรพนาม “it” ที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค	it + verb + clause	it + verb + noun + clause
	it + verb + preposition + clause	it + be + verb-ed + clause
	it + verb + noun + clause	it + verb + adjective + clause
สรรพนาม “it” ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยค	subject + verb + it + clause	subject + verb + it + to + noun + clause
	subject + verb + it + as + noun/adjective + clause	subject + verb + it + noun + clause
	subject + verb + it + adjective + clause	

เพื่อนำมาปรับใช้กับประโยคที่ปรากฏในภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมประโยคภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับบริบททางธุรกิจที่ครอบคลุมเนื้อหาตามแนวคิดของซินแคลร์ให้ได้มากที่สุด เพื่อนำมาพัฒนาเป็นแบบทดสอบการแปล

สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ซึ่งสรุปออกมาได้ทั้งหมด 32 ประโยค ที่มีคำสรรพนาม “it” ประกอบอยู่ในประโยคทางธุรกิจ โดยเป็น “it” ที่ทำหน้าที่เป็นประธาน จำนวน 17 ประโยค และ “it” ที่ทำหน้าที่เป็นกรรม จำนวน 15 ประโยค รวมไปถึงลักษณะ

การให้ความหมายในรูปแบบของบุรุษสรรพนามและสรรพนามที่ไม่ใช่บุรุษสรรพนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลการแปลที่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ผลวิจัย

2. การตรวจคุณภาพสอบเครื่องมือวิจัย หลังจากได้ออกแบบเครื่องมือวิจัยเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้นำบททดสอบแปลที่ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาอังกฤษ ด้านการแปล และผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาอังกฤษในเชิงธุรกิจชาวไทย จำนวน 3 ท่าน เพื่อช่วยตรวจสอบประโยคภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจที่มีการปรากฏของคำสรรพนาม “it” ว่ามีเนื้อหาที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกลวิธีและปัญหาในการแปลแล้วหรือไม่ จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งเพื่อตรวจสอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับมอบหมายให้ทำแบบทดสอบการแปลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วยประโยคทางธุรกิจที่มีคำสรรพนาม “it” โดยนักศึกษาจะได้รับการทดสอบแปลในระดับเดียวกันทั้งหมดสำหรับนักศึกษาที่ร่วมรับการวิจัย จะเป็นกลุ่มที่เรียนสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ชั้นปีที่ 3 ที่กำลังเรียนรายวิชาการแปลทางธุรกิจ ณ เวลานั้น ผู้รับการวิจัยจะได้ทำแบบทดสอบนอกเวลาเรียน และทำพร้อมกันทุกคน สำหรับแบบทดสอบนี้ ใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์งานวิจัยนี้ คือ การสำรวจกลวิธีการแปลคำสรรพนาม “it” ของนักศึกษา และวิเคราะห์ปัญหาการแปลของนักศึกษาที่ปรากฏอยู่ในประโยคฉบับแปลภาษาไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์กลวิธีการแปลคำสรรพนาม “it”

ผู้วิจัยได้ยึดตามกรอบแนวคิดของเบเกอร์ (Baker, 2011, 118) และลาร์สัน (Larson, 1984, 245) โดยนำมาปรับใช้ให้เข้ากับงานวิจัยเพื่อศึกษาวิธีการแปลคำสรรพนาม “it” ประยุกต์กับการดำเนินวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการแปลคำสรรพนาม “it”

โดย อุบลรัตน์ ภิรมย์ภักดี และ อุบล ธนศชัยคุปต์ (2556) เมื่อนำมาสังเคราะห์แล้วสามารถสรุปกลวิธีที่อาจพบได้ในการแปลประโยคทางธุรกิจซึ่งจำแนกตามกลวิธีการแปลดังต่อไปนี้

1.1 การแปลแบบละ/ไม่แปล

1.2 การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกัน

1.3 การแปลโดยรักษารูปแบบ

1.4 การแปลโดยรักษาความ

เนื่องจากคำสรรพนาม “it” ทำหน้าที่ได้ทั้งในรูปแบบประธานและกรรมของประโยค กลวิธีการแปลดังกล่าวจะถูกจำแนกตามหน้าที่ในประโยคเช่นกัน โดยนำเสนอการวิเคราะห์ในรูปแบบหาค่าความถี่และอธิบายสรุปผลในขั้นตอนถัดไป

2. วิเคราะห์ปัญหาในการแปลคำสรรพนาม “it”

ในส่วนของการวิเคราะห์ปัญหา ผู้วิจัยได้ยึดตามหลักหน้าที่ของคำสรรพนาม ซึ่ง “it” เป็นคำสรรพนามที่ทำหน้าที่ให้ความหมายได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ คำสรรพนามที่เป็นบุรุษสรรพนาม (Personal Pronoun) และคำสรรพนามที่ไม่ใช่บุรุษสรรพนาม (Impersonal Pronoun) หรือในกรณีที่ “it” ทำหน้าที่เป็นประธานซึ่งมักเรียกว่าประธานไร้ความหมาย (Dummy Subject) ดังที่ อัจฉรา ไสค์ตระกูล (2554) ได้อธิบายไว้

ยิ่งไปกว่านั้นผู้วิจัยคาดการณ์ว่าอาจจะมีผู้ที่ยังแปลแบบยึดติดกับรูปแบบความหมายว่า “มัน” ในบริบทที่คำสรรพนาม “it” ทำหน้าที่เป็นคำสรรพนามที่ไม่ใช่บุรุษสรรพนาม ดังที่ เตือนจิตต์ จิตต์อารี (2548) ที่ได้กล่าวถึงปัญหาที่มักเกิดขึ้นกับการแปล it

ดังนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสำรวจปัญหาการแปลคำสรรพนาม “it” จากบททดสอบแปลที่นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจได้ลงมือแปลประโยคทางธุรกิจทั้งหมด และสังเคราะห์ปัญหาออกมาเพื่อนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำสรรพนาม “it” ในประโยคทางธุรกิจ

ผลการวิจัยเรื่องกลวิธีการแปลคำสรรพนาม “it” ในประโยคทางธุรกิจ ซึ่งแปลโดยนักศึกษาศาสาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตารางสรุปประโยคที่ถูกแปลโดยนักศึกษาศาสาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ โดยจำแนกตามกลวิธี และหน้าที่ในประโยคของ “it” ในตารางส่วนแรก คือการนำเสนอ

กลวิธีการแปลคำสรรพนาม “it” ที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค โดยสรุปเป็นค่าความถี่และค่าเฉลี่ยในแต่ละกลวิธี (ดูตารางที่ 2) และอีกส่วนจะเป็นรูปแบบเดียวกันซึ่งเป็นกลวิธีการแปลคำสรรพนาม “it” ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยค (ดูตารางที่ 3) ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลวิธีการแปลประธาน “it” เป็นภาษาไทย

ลำดับ	ประโยค	ละ/ไม่แปล		ใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกัน		รักษารูปแบบ		รักษาความ	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	It gave our customers convenience while using our service.	22	78.57	0	0.00	4	14.29	2	7.14
2	It is the policy of our company to ensure appropriate working hours of the employees.	24	85.71	0	0.00	0	0.00	4	14.29
3	It looks like the contractor does not agree with the offer.	28	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
4	It seems that the beginning of the year will not be possible because of various international work commitments.	28	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
5	It is about time the project was finished.	22	78.57	0	0.00	2	7.14	4	14.29
6	It has come to my attention that you have not completed the application form.	2	7.14	2	7.14	0	0.00	24	85.71
7	It is certain that small businesses will be taken over by bigger ones.	26	92.86	0	0.00	0	0.00	2	7.14
8	It would be grateful if you could consider my request.	16	57.14	0	0.00	2	7.14	10	35.71
9	It was noted that minutes of meetings were regularly sent via email.	22	78.57	2	7.14	0	0.00	4	14.29
10	It contributed to the success of the company.	4	14.29	2	7.14	18	64.29	4	14.29
11	Our cutting-edge tablet has come to the finalization. It will be presented to the Board next week.	10	35.71	12	42.86	2	7.14	4	14.29
12	Recently, we have launched our new product. It is available in department stores.	16	57.14	8	28.57	2	7.14	2	7.14
13	Could you please recheck the invoice? I am afraid it is not clear.	10	35.71	0	0.00	14	50.00	4	14.29
14	It is great to hear that you are interested in working with us	18	64.29	0	0.00	0	0.00	10	35.71
15	It is impossible for our company to break the law.	24	85.71	0	0.00	0	0.00	4	14.29
16	It comes to an end of the project which we put a lot of effort into.	4	14.29	6	21.43	6	21.43	12	42.86
17	There is a serious complaint from our clients about the delivery service. It will be added to the agenda that will take place on Monday.	4	14.29	10	35.71	10	35.71	4	14.29
ค่าเฉลี่ย			58.82		8.83		12.60		19.75

จากข้อมูลสรุปในตารางจะสังเกตได้ว่านักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบละหรือไม่แปลคำสรรพนาม “it” มากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 58.82 รองลงมาเป็น การแปลแบบรักษาความ คิดเป็นร้อยละ 19.75 ถัดมา คือ การแปลแบบรักษารูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 12.60 และ กลวิธีที่เลือกใช้แปลน้อยที่สุดคือ การใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกัน คิดเป็นร้อยละ 8.83

อย่างไรก็ตาม มีบางประโยคที่นักศึกษาเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบเดียวกันทุกคน ซึ่งเป็นการใช้กลวิธีแบบละ กล่าวคือ ไม่มีการแปลคำว่า it ในภาษาไทย อย่างเช่นประโยค It looks like the contractor does not agree with the offer. โดยมีนักศึกษาแปลไว้ว่า ดูเหมือนว่าผู้รับเหมาจะไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอนี้ หรือ เหมือนผู้รับเหมาจะไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอ เป็นต้น ซึ่งในที่นี้ไม่มีการปรากฏของการแปลคำว่า it ในประโยคภาษาไทย

ขณะเดียวกัน กลวิธีที่มักใช้เป็นอันดับรองลงมา คือ การแปลแบบรักษาความหรือเน้นแปลแบบเอาความหมายในกรณีการแปลคำสรรพนาม “it” จะเป็นการปรับโครงสร้างภาษาหรือปรับสำนวนภาษาฉบับแปลที่แตกต่างจากโครงสร้างภาษาต้นฉบับ แต่ยังคงรักษาการสื่อความหมายตามต้นฉบับ ซึ่งไม่เชิงว่าเป็นการแปลแบบละ

แต่เป็นการเรียบเรียงใหม่ และนี้อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่มีการเลือกใช้กลวิธีนี้เป็นอันดับสอง ตัวอย่างประโยค เช่น It comes to an end of the project which we put a lot of effort into. มีนักศึกษาแปลว่า หลังจาก ที่ทุ่มเทกันมา ตอนนี้ได้เข้าสู่ช่วงสุดท้ายของงานแล้ว ซึ่งจะสังเกตได้ว่าไม่ได้เป็นการละคำว่า it โดยตรง แต่เป็นการปรับรูปแบบการเขียนใหม่โดยที่การสื่อความหมายยังคงใกล้เคียงกับต้นฉบับ

สำหรับกลวิธีการแปลรักษารูปแบบ และการแปลแบบใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกัน ไม่ค่อยพบมากนัก หากนักศึกษาไม่ได้เลือกวิธีการละ หรือแปลแบบเน้นเอาความ ก็จะเลือกใช้วิธีการยึดตามรูปแบบโครงสร้างของต้นฉบับ และแปลคำว่า “it” ที่ทำหน้าที่เป็นประธานว่า “มัน” ในประโยคฉบับแปล เช่น It contributed to the success of the company. มีนักศึกษาแปลว่า มันมีส่วนช่วยให้บริษัทประสบความสำเร็จ เป็นต้น ในทางกลับกัน ยังมีนักศึกษาที่เลือกหาคำอื่นที่เกี่ยวข้องกันมาแทนคำว่า “มัน” เช่น ในประโยคเดียวกัน คือ It contributed to the success of the company. มีนักศึกษาเลือกแปลว่า สิ่งนี้ส่งผลให้บริษัทประสบความสำเร็จโดยเลือกใช้คำว่า “สิ่งนี้” แทนคำว่า “มัน” นั้นเอง

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลวิธีการแปลกรรม “it” เป็นภาษาไทย

ลำดับ	ประโยค	ละ/ไม่แปล		ใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกัน		รักษารูปแบบ		รักษาความ	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	The client list has been sent via email. Please ensure that you have read it before the meeting.	22	78.57	6	21.43	0	0.00	0	0.00
2	I would appreciate it if you could reply to my email.	8	28.57	0	0.00	0	0.00	20	71.43
3	If such a request comes, we will take it into consideration.	0	0.00	0	0.00	0	0.00	28	100.00
4	There might be a mistake in the document, so I would point it out to you.	0	0.00	0	0.00	2	7.14	26	92.86
5	If any problem is caused by modification, the company will not take responsibility for it.	16	57.14	12	42.86	0	0.00	0	0.00

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลวิธีการแปลกรรม “it” เป็นภาษาไทย (ต่อ)

ลำดับ	ประโยค	ละ/ไม่แปล		ใช้คำที่มีความหมาย เกี่ยวเนื่องกัน		รักษารูปแบบ		รักษาความ	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
6	If this issue occurs again, I will deal with it.	4	14.29	0	0.00	20	71.43	4	14.29
7	With your support, we can make it possible.	2	7.14	0	0.00	16	57.14	10	35.71
8	We should take it seriously.	0	0.00	6	21.43	2	7.14	20	71.43
9	Because the policy has been changed, the general manager brought it to the table.	2	7.14	2	7.14	6	21.43	18	64.29
10	The new security system had been installed, before the programmer linked it to the server.	16	57.14	10	35.71	0	0.00	2	7.14
11	All employees can use it as a guideline for their promotion.	16	57.14	6	21.43	2	7.14	4	14.29
12	I find it important that we learn from our mistakes.	8	28.57	0	0.00	16	57.14	4	14.29
13	I found it useful if everyone knows the instructions.	10	35.71	0	0.00	12	42.86	6	21.43
14	The boss really appreciates it as it is beneficial to his employees.	0	0.00	6	21.43	14	50.00	8	28.57
15	The applicants can download the application form on the website, and they have to submit it before the application period ends.	12	42.86	12	42.86	0	0.00	4	14.29
ค่าเฉลี่ย			27.61		14.29		21.43		36.67

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษากลวิธีการแปลคำสรรพนาม “it” ในประโยคทางธุรกิจภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ผู้วิจัยได้จำแนก ผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ การแปลคำสรรพนาม “it” ในประโยคธุรกิจ โดยทำ หน้าที่เป็นประธานของประโยค และ “it” ที่ทำหน้าที่ เป็นกรรมของประโยค

1.1 ผลการวิเคราะห์การแปลสรรพนาม “it” ในประโยคธุรกิจ โดยทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ได้เลือกใช้ กลวิธีการแปลแบบละหรือไม่แปลคำสรรพนาม “it” มากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 58.82 รองลงมา เป็นการแปลแบบรักษาความ คิดเป็นร้อยละ 19.75 ถัดมา คือ การแปลแบบรักษารูปแบบ คิดเป็นร้อยละ

12.60 และกลวิธีที่เลือกใช้แปลน้อยที่สุดคือ การใช้คำ ที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกัน คิดเป็นร้อยละ 8.83 ซึ่งนักศึกษาเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบละ มากกว่า ร้อยละ 50 จากประโยคทางธุรกิจทั้งหมดที่แปล

1.2 ผลการวิเคราะห์การแปลคำสรรพนาม “it” ในประโยคธุรกิจ โดยทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยค จากผลการวิจัย พบว่า การเลือกใช้กลวิธีการแปล ของนักศึกษามีความแตกต่างจากกรณีของกลวิธีการแปล “it” ตอนที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค โดยกลวิธี การแปลแบบรักษาความมีความถี่ โดยเฉลี่ยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.67 รองลงมา คือ การแปลแบบละ คิดเป็นร้อยละ 27.61 ถัดมาเป็นการแปลรักษารูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 21.43 และกลวิธีที่มีความถี่ในการใช้ น้อยที่สุด คือ การแปลแบบใช้คำที่มีความหมาย เกี่ยวเนื่องกัน คิดเป็นร้อยละ 14.29

2. การวิเคราะห์ปัญหาที่พบในการแปลคำสรรพนาม “it” ในประโยคทางธุรกิจของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ พบว่า นักศึกษาบางคนยังติดกับรูปแบบภาษาต้นฉบับ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดการแปลที่ตรงตัว โดยเฉพาะกับสรรพนาม “it” ที่อาจยังมีการแปลว่า “มัน” ในบริบททางธุรกิจโดยไม่จำเป็นต้องแปลตรงตัว นอกจากนั้นยังทำให้เกิดความไม่สละสลวยในภาษาฉบับแปลด้วย ขณะเดียวกันยังมีการใช้กลวิธีการแปลแบบละ ในประโยคที่ it ทำหน้าที่เป็นบุรุษสรรพนาม (Personal Pronoun) ซึ่งโดยปกติในภาษาไทยจะนิยมไม่แปลคำว่า “it” ในลักษณะที่เป็นประธานรู้ความหมายหรือสรรพนามที่ไม่ใช่บุรุษสรรพนาม แต่นักศึกษาอาจใช้กลวิธีการแปลอื่นซึ่งนอกจากการแปลเพื่อรักษาความหมายแล้ว อาจใช้วิธีการแปลแบบใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งจากการสำรวจงานแปลของนักศึกษา พบว่า เป็นกลวิธีที่นักศึกษาใช้น้อยที่สุด แต่สำหรับกลุ่มที่ใช้กลวิธีดังกล่าว อาจมีปัญหาเรื่องการเชื่อมโยงความคิด ในบริบทภาษาอังกฤษนั้นว่า “it” ในประโยคนั้นสื่อความหมายว่าอะไร บางคนเลือกใช้คำซ้ำกับนามวลี ที่มีความเกี่ยวเนื่องและอ้างถึงกัน ซึ่งเป็นที่ยอมรับได้ในการแปลหากใจความและการสื่อความหมายยังมีครบถ้วนแต่ยังมีบางคนใช้กลวิธีนี้โดยเลือกใช้อ้างอิง สิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องเนื่องกับที่สรรพนาม “it” นั้นต้องการจะสื่อ ซึ่งอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการสื่อความหมายได้ ดังนั้นหากผู้แปลทำความเข้าใจกับเนื้อหาต้นฉบับไม่ตีพอ และเลือกใช้กลวิธีการแปลที่ไม่เหมาะสมกับบริบท อาจทำให้เกิดการแปลผิดได้ ซึ่งสิ่งนี้นำมาซึ่งความถี่ในการใช้กลวิธีการแปลแบบเลือกใช้คำที่เกี่ยวข้องเนื่องกันน้อยที่สุด แต่มักเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยในกระบวนการแปลเชิงธุรกิจอยู่บ่อยครั้งเช่นกัน

จากการดำเนินการและการวิเคราะห์ผลการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษามีแนวโน้มที่จะใช้กลวิธีการแปลแบบละ (omission) คำว่า it มากที่สุด โดยเฉพาะในกรณีที่ it ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค ซึ่งอาจ

สอดคล้องกับแนวคิดของ Larson (1984) ที่เสนอว่าการแปลควรมุ่งถ่ายทอดความหมายเป็นหลัก มากกว่าการรักษารูปแบบทางภาษาต้นฉบับหากสรรพนาม “it” ไม่ได้มีความหมายจำเป็นในบริบทภาษาไทย การละจึงเป็นกลวิธีที่สมเหตุสมผล อย่างไรก็ตาม ผู้แปลควรตระหนักถึงบทบาทที่แท้จริงของ it ในประโยคต้นฉบับ เพราะในบางกรณี “it” อาจไม่ได้เป็นเพียงประธานสมมติ (dummy subject) แต่ทำหน้าที่แทนคำนามหรือแนวคิดที่สำคัญ ซึ่งสำหรับกรณีที่ “it” ทำหน้าที่เป็นกรรม นักศึกษามักเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบรักษาความ (semantic preservation) มากกว่าการละ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความเข้าใจเชิงความหมายของสรรพนามนี้ดีขึ้นในตำแหน่งที่อยู่หลังคำกริยา แนวโน้มดังกล่าวสามารถอธิบายได้โดยแนวคิดของ Baker (2011) ที่เน้นระดับของความเทียบเคียง (equivalence) โดยระบุว่าผู้แปลควรพิจารณาความสัมพันธ์ของคำในเชิงความหมาย มากกว่าการเทียบแบบคำต่อคำ ซึ่งจะช่วยให้การถ่ายทอดสาระในภาษาปลายทางมีความราบรื่นยิ่งขึ้น และยังเป็นไปกับผลการศึกษาการแปลประโยคเคลิฟต์ที่ใช้สรรพนาม “it” ประเภท Dummy Subject จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนเนื่องจากภาษาไทยไม่มีโครงสร้างประโยคที่เทียบเท่ากันทางความหมายกับโครงสร้างประโยคเคลิฟต์ในภาษาอังกฤษ (สุนันทา ชัยณรงค์เดชากุล, 2561, 65) นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการแปลคำสรรพนามจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจำเป็นต้องพิจารณาบริบทอย่างรอบด้าน เนื่องจากสรรพนามในภาษาอังกฤษมีการใช้ที่หลากหลายและซับซ้อน การเลือกเทคนิคการแปลที่เหมาะสมกับบริบทจะช่วยให้การแปลมีความถูกต้องและสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กังสดาล ญาณจันทร์ และ ศีตลาล ศรีฉัตร, 2560, 174)

อย่างไรก็ดี จากปัญหาการใช้กลวิธีแปลแบบใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกัน (connotative or associative equivalence) ซึ่งเป็นกลวิธีที่นักศึกษา

ใช้น้อย และบางครั้งใช้ผิดพลาด พบว่า สาเหตุอาจมาจากความไม่เข้าใจความหมายโดยรวมของข้อความภาษาอังกฤษ ตลอดจนขาดความสามารถในการเชื่อมโยงสรรพนาม “it” กับนามวลีที่กล่าวไว้ก่อนหน้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sinclair et al. (1996) ที่เสนอว่าการแปลที่ดีควรอาศัยการวิเคราะห์บริบทโดยรวม (textual context) ไม่ใช่เพียงการดูความหมายของคำแบบแยกส่วน เนื่องจากในภาษาโดยเฉพาะเชิงธุรกิจ คำหรือสรรพนามหนึ่งคำอาจหมายถึงสิ่งที่มีนัยเชิงกลยุทธ์ เช่น ข้อเสนอ การตัดสินใจ หรือวัตถุประสงค์

ดังนั้น การใช้กลวิธีการแปลแบบละในบริบทที่ไม่เหมาะสม หรือการแปลแบบจำกัดความหมายผิดพลาด จึงแสดงถึงช่องว่างของความเข้าใจในระดับโครงสร้างและความหมาย และเพื่อรักษาความหมายและอรรถรสของต้นฉบับให้มากที่สุด นักแปลควรมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมทั้งของต้นทางและปลายทาง เพื่อเลือกใช้กลวิธีการแปลที่เหมาะสมกับแต่ละบริบท (อริศางามศรี, 2560, 68) ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ช่วยชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการฝึกฝนการแปลหน่วยภาษาขนาดเล็ก เช่น สรรพนาม it ต้องอาศัยทั้งความรู้ทางภาษาการตีความทางบริบทและความสามารถในการเลือกกลวิธีการแปลที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ของภาษาเชิงธุรกิจ

อย่างไรก็ดี เมื่อผู้รับการวิจัยเป็นผู้เรียนภาษาที่กำลังเรียนทักษะการแปลเบื้องต้นไปจนถึงการแปลแบบเฉพาะทาง จากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กลวิธีการแปลและการแก้ปัญหาการแปลของผู้เรียนเอง นับว่าให้ผลลัพธ์

ที่น่าสนใจ และยังได้มีโอกาสสำรวจทักษะ ของผู้เรียนการแปลว่า มีองค์ความรู้หรือทักษะใดที่ควรเพิ่มเติมเข้าไปในบทเรียนการแปลเชิงธุรกิจ เพื่อลดปัญหาการแปลและทำให้ผู้เรียนพัฒนาเลือกใช้กลวิธีการแปลได้ชำนาญมากขึ้น ถึงแม้ว่าการแปลคำสรรพนามตัวเดียว อย่างคำว่า “it” ซึ่งอาจจะดูแล้วสามารถลงมือแปลให้เข้าใจได้ง่าย แต่หลังจากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการแปลสรรพนาม “it” ในภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยเฉพาะการงานแปลเฉพาะด้านอย่างการแปลเชิงธุรกิจ ยังคงมีความท้าทายสำหรับผู้แปลภาษาอยู่เรื่อยมา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอสนับสนุนให้ศึกษาการแปลในหน่วยคำเล็ก ๆ เช่นนี้ ให้ลึกและละเอียดมากขึ้น และส่งเสริมให้ร่วมวิจัยกับผู้เรียนภาษาอังกฤษโดยตรงมากขึ้น ซึ่งสิ่งนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการแปลและพัฒนาบทเรียนที่เกี่ยวกับการแปลในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับงานวิจัยในอนาคต ควรทำวิจัยการแปลกับคนมากขึ้น ควรเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างเพื่อจะได้เก็บรวบรวมข้อมูลได้มากขึ้น และอาจช่วยให้ผลการวิจัยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาเรื่องกลวิธีการแปลในคำสรรพนามหรือคำประเภทอื่น ๆ จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในบริบทอื่น ๆ เช่น การศึกษาการแปลคำนำหน้าในบทความวิชาการ โดยนักศึกษาที่เรียนการแปลเป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กังสดาล ญาณจันทร์ และ ศีตกาล ศรีฉัตร. (2560). การแปลคำสรรพนามต่างบริบทในเรื่องสั้นจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย. วารสารวิชาการ มทร. สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 2 (2), 168-178.
- ชลธิป ชาญชัยฤกษ์. (2566). การแปลสำหรับนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เขวง จันทรเขตต์. (2528). การแปลเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เดือนจิตต์ จิตต์อารี. (2548). แปลให้เป็นแล้วเก่ง. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พัชร โกศาสมฤทธิ. (2553). การวิเคราะห์การแปลเอกสารทางธุรกิจจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- _____. (2555). การแปลสิ่งทดแทนวัฒนธรรม จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ภัทรา ปิณฑะแพทย์. (2565). ปัญหาการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย กรณีศึกษานิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ. **วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**, 6 (1), 208–229.
- ราตรี ชุมณี และ กิติมา อินทร์พรรย์. (2560). การศึกษากลวิธีการแปลประธานที่ไม่มีความหมาย “It” ในเอกสารธุรกิจ. การประชุมวิชาการ การสัมมนาเครือข่ายนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ.
- วรนาถ วิลลเฉลา. (2553). คู่มือสอนแปล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชญ์ กอปรสิริพัฒน์. (2548). การแปลตามหลักภาษาศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุนันทา ชัยณรงค์เดชกุล. (2561). การศึกษากลวิธีการแปลประโยคเคลิฟต์ที่ใช้สรรพนาม “it” ประเภท Dummy Subject ในนวนิยายเรื่อง The Murder of Roger Ackroyd ของเอกาธา คริสตี้: กรณีศึกษาสำนวนแปลของพิรุณรัตน์. สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการแปลและการล่าม ศูนย์การแปลและการล่ามเฉลิมพระเกียรติ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสมวรรณ ทองเนียม. (2544). การศึกษาคำสรรพนาม “it” จากนวนิยายแปลเรื่อง “แม่โขง”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสาร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อัจฉรา ไส่ศัตรูไกล. (2554). จุดมุ่งหมาย หลักการ และวิธีแปล. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อริสา งามศรี. (2560). กลวิธีการแปลคำและวลีทางวัฒนธรรมที่พบในบทแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษา หนังสือเรื่อง “ครูบ้านนอก” โดย คำพมาน คนไค. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและไทย ภาควิชาภาษาอังกฤษและภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุบลรัตน์ ภิรมย์ภักดี และอุบล ธนศัชชคุปต์. (2556). กลวิธีการแปลคำสรรพนาม “it” ตามบริบทที่ปรากฏในนวนิยายฉบับแปล จากเรื่อง เกมชีวิต พิชิต 1,000 ล้าน. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 21 (36), 59-79.
- Baker, M. (2011). In *Other Words: A Course Book on Translation* (2nd ed.). London: Routledge.
- Guffey, M. E., and Loewy, D. (2021). *Business Communication: Process and Product* (10th ed.). Cengage Learning.
- Huddleston, R., and Pullum, G. K. (2002). *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge University Press.
- Hyland, K. (2006). *English for Academic Purposes: An Advanced Resource Book*. Routledge.
- Larson, M. L. (1984). *Meaning-based translation: A guide to cross-language equivalence*. Lanham, MD: University Press of America.
- Newmark, P. (1981). *Approaches to translation*. New York, NY: PhoenixELT.
- _____. (1988). *A textbook of translation* (Vol. 1). New York, NY: Prentice Hall.

- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., and Svartvik, J. (1985). **A Comprehensive Grammar of the English Language**. London: Longman.
- Sinclair, J. et al. (1996). **The Cobuild Series**. London: HarperCollins.
- Swales, J. M., and Feak, C. B. (2012). **Academic Writing for Graduate Students: Essential Tasks and Skills (3rd ed.)**. University of Michigan Press.

ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวเชิงกลยุทธ์และความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี

THE RELATIONSHIP BETWEEN STRATEGIC ADAPTABILITY AND SUCCESS OF TOURISM AND SPORTS BUSINESS ENTREPRENEUR IN SUPHANBURI PROVINCE

ศศิพิมพ์มาศ หงษ์สมบัติ¹⁾, ศิริวรรณ คำบัว²⁾, ประนอม พนาเศรษฐเนตร³⁾ และ วันทิตา จะบัง⁴⁾

¹⁾⁻⁴⁾คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี

Sasipimmas Hongsombud¹⁾, Siriwan Kambua²⁾, Pranom Panasethaned³⁾ and Wanthita Jabang⁴⁾

¹⁾⁻⁴⁾Faculty of Liberal Arts, National Sports University, Region Suphanburi Campus

*Corresponding author e-mail: sasipimmas@gmail.com

Receive : September 1, 2024

Revised: October 1, 2024

Accepted: November 19, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวเชิงกลยุทธ์ 1) ด้านการเปิดกว้างของผู้ผู้นำ 2) ด้านการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ 3) ด้านการเรียนรู้และการปรับตัวต่อความล้มเหลว 4) ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมที่กล้าเสี่ยง และ 5) ด้านการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของลูกค้าที่มีต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 291 ราย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลลัพธ์จากการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวเชิงกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมที่กล้าเสี่ยงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี ในทางกลับกัน การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ด้านการเปิดกว้างของผู้ผู้นำ ด้านการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ด้านการเรียนรู้ และการปรับตัวต่อความล้มเหลว และด้านการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของลูกค้าไม่ส่งผลเชิงบวกกับความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี

คำสำคัญ: การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ ความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬา

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the relationship among strategic adaptability 1) being open of leaders, 2) embraced new technology, 3) learning and adapting to failures, 4) risk-taking culture fostering, and 5) responsiveness to customer change to success of tourism and sports entrepreneur in Suphanburi Province. Here, data were collected from 291 of tourism and sports entrepreneur in Suphanburi Province as the population of the study. Questionnaires were used in the data collection to investigate. The collected data were analyzed

by using descriptive statistics consisting of mean, standard deviation and testing the hypothesis using inferential statistics consisting of multivariate analysis and multiple regression analysis.

The result shows that the relationship between strategic adaptability of risk-taking culture fostering has a positive relationship with success of tourism and sports entrepreneur in Suphanburi Province. Surprisingly, Being open of leaders, embraced new technology, learning and adapting to failures and responsiveness to customer change are not positive relationship with success of tourism and sports entrepreneur in Suphanburi Province.

Keywords: Strategic Adaptability, Success of Tourism and Sports Business Entrepreneur

บทนำ

แนวโน้มสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันมีความผันผวนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบธุรกิจในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของธุรกิจ เช่น คู่ค้า ลูกค้า และคู่แข่ง เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น ปรากฏการณ์พลิกผันทางดิจิทัล (Digital Disruption) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการในทุกอุตสาหกรรมจะต้องพบเจอ ดังนั้นจึงส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงจะสามารถสร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้แก่ธุรกิจได้นำมาสู่ประสิทธิภาพในการจัดการ อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงสูงจะต้องเป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่นและมีการพัฒนาเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจคือต้องเป็นผู้ที่มีความตื่นตัว เฝ้าระวังตลาดในการที่จะบริหารจัดการกับการเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากการประกอบธุรกิจในปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่ยุคของข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็น Cloud, Big Data, Robotics, Machine Learning, AI และเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่เข้ามาช่วยในการดำเนินธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จ (Suresh, et al., 2022) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารหรือการ

เปิดกว้างของผู้บริหาร จึงกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (Heracleous and Papachroni, 2016) ดังนั้นกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ จึงต้องมีความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและพฤติกรรมของลูกค้าที่เปลี่ยนไปจากในอดีตอย่างสิ้นเชิง ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการปรับตัว เนื่องจากมีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรในด้านต่าง ๆ เช่น การตลาด การเงิน การผลิต การบริการ รวมถึงการดำเนินกิจกรรมภายในองค์กร ซึ่งล้วนแต่มีผลกระทบกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานด้วยกันทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นได้สร้างแรงกดดันให้กับผู้ประกอบการเป็นอย่างมากในเรื่องของความสลับซับซ้อนที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องมีความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จและความคล่องตัวในการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถนำพาองค์กรให้บรรลุถึงเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความอยู่รอดต่อไปได้ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการปรับตัวแสดงถึงความสามารถขององค์กรในการตอบสนองต่อโอกาสและความเสี่ยงอย่างรวดเร็ว และนำไปสู่ข้อได้เปรียบทางธุรกิจได้ (Macmillan and Tampoe,

2000) ดังนั้น ความสามารถในการปรับตัวจึงเป็นความสามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า และลูกค้าความสามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งการตอบสนองดังกล่าวจะอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยมีหลักการพื้นฐานว่าคนคือผู้ที่ต้องปรับตัวไม่ใช่องค์กร และคนต้องได้รับการส่งเสริมให้สามารถรับความเสี่ยงอย่างสมเหตุสมผล สร้างความสามารถใหม่ มีการทดลอง มีการปรับปรุงพฤติกรรม กล้าหาญ เรียนรู้จากความล้มเหลว และแบ่งปันประสบการณ์กับผู้อื่น นำมาสู่การลดความซับซ้อนของโครงสร้างองค์กรของบริษัท ซึ่งหากการแก้ไขปรับปรุงดังกล่าวได้รับการพิสูจน์แล้วว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ก็จะเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ นอกจากนี้ Gordon and DiTomaso (1992) กล่าวว่า ความสามารถในการปรับตัวมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ องค์กรที่มีความสามารถในการปรับตัวสูงจะสามารถกำหนดคุณค่าภายในองค์กรที่ดีขึ้น นำไปสู่ความสามารถที่เหนือกว่าสิ่งเหล่านี้ จะช่วยให้บุคคลในองค์กรรับรู้และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสอดคล้องกับ Kotter and Heskett (1992) กล่าวว่า ความสามารถในการปรับตัวเป็นการผสมผสานระหว่างคุณค่าทางวัฒนธรรมในองค์กรร่วมกับนวัตกรรมและการมุ่งเน้นการดำเนินงานซึ่งช่วยให้องค์กรปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีเหนือคู่แข่งขึ้น นำไปสู่ประสิทธิภาพที่เหนือกว่า ดังนั้น กลยุทธ์และความสามารถในการปรับตัวเป็นแนวคิดที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากกลยุทธ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จภายในสภาพแวดล้อมของตนเอง อีกทั้งยังเป็นการกำหนดทิศทางขององค์กร ซึ่งจะส่งผลให้มีตำแหน่งการแข่งขันที่เหนือกว่าคู่แข่งภายในสภาพแวดล้อมนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือกลยุทธ์ ได้ถูกออกแบบเพื่อช่วยให้องค์กรปรับตัวให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นความสามารถในการปรับตัว คือ ความสามารถของกิจการในการสร้าง

และดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลจากการทบทวนวรรณกรรม ความสามารถในการปรับตัวได้รับความสนใจทางวิชาการเพิ่มขึ้นทั้งในด้านปัจจัยการผลิตในกระบวนการดำเนินธุรกิจ Walker and Ruekert (1987) พบว่า บริษัทที่ไม่สามารถปรับตัวและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้จะล้มเหลว การศึกษาล่าสุดแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสภาพแวดล้อมของตลาดที่ไม่ซับซ้อนและวุ่นวาย ความสามารถในการปรับตัวเป็นข้อกำหนดเบื้องต้นที่สำคัญประการหนึ่ง สำหรับผลการดำเนินงานทางธุรกิจที่ดี (Oktemgil and Greenley, 1997) ในขณะที่นักวิชาการอีกหลายคน (เช่น Child, 1997) ยอมรับว่าความสามารถในการปรับตัวเป็นโครงสร้างของตลาด เทคโนโลยี และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กร ในขณะเดียวกันมีการวิจัยก่อนหน้านี้เพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับผลกระทบของมิติที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัวต่อประสิทธิภาพที่มั่นคง (Thomas and Ramaswamy, 1996) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการปรับตัวและนวัตกรรมมีความเกี่ยวข้องกันและความสามารถในการปรับตัวจะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพที่แตกต่างกันไป (Grant, 2008) อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวเชิงกลยุทธ์ และความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬา ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งเป็นกิจการที่มีแนวโน้มเผชิญกับความเสี่ยงทั้งภายในและภายนอก อาทิ การบริหารจัดการ ต้นทุน เทคโนโลยี นวัตกรรม การแข่งขัน และความผันผวนทางเศรษฐกิจ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษางานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวเชิงกลยุทธ์ และความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดกว้างของผู้นำที่มีต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ที่มีต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้และการปรับตัวต่อความล้มเหลวที่มีต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมวัฒนธรรมที่กล้าเสี่ยงที่มีต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของลูกค้ำที่มีต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1,165 กิจการ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัย

ได้ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางเครชีและมอร์แกน (Kreicie Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 291 กิจการ

2. ขอบเขตตัวแปร

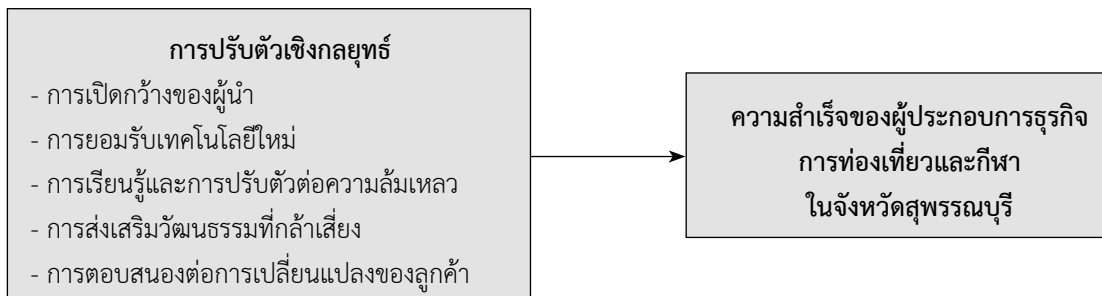
2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ คือ 1) การเปิดกว้างของผู้นำ 2) การยอมรับเทคโนโลยีใหม่ 3) การเรียนรู้และการปรับตัวต่อความล้มเหลว 4) การส่งเสริมวัฒนธรรมที่กล้าเสี่ยง และ 5) การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของลูกค้า

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี

โดยมีสมมติฐานการวิจัยดังนี้

การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ H1) ด้านการเปิดกว้างของผู้นำ H2) ด้านการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ H3) ด้านการเรียนรู้และการปรับตัวต่อความล้มเหลว H4) ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมที่กล้าเสี่ยง และ H5) ด้านการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของลูกค้า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี สำหรับกรอบแนวคิดการวิจัย สามารถนำเสนอได้ดังภาพที่ 1 ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีเอกสารบทความตำรา รวมถึงการรวบรวมวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีการปรับตัวขององค์กร แนวคิดความสำเร็จของผู้ประกอบการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสู่การพิจารณาตัวแปรหลัก 5 ตัว ได้แก่ 1) การเปิดกว้างของผู้นำ 2) การยอมรับเทคโนโลยีใหม่ 3) การเรียนรู้และการปรับตัวต่อความล้มเหลว 4) การส่งเสริมวัฒนธรรมที่กล้าเสี่ยง และ 5) การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของลูกค้า

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามไปทดสอบใช้ (Try-out) กับธุรกิจ SMEs ในจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีการครอนบาค (Cronbach, 1974, 161) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยดูจากค่า Cronbach's alpha จะต้องไม่ต่ำกว่า 0.6 (Cohen and Cohen, 1983, 251) ในการศึกษาครั้งนี้ ค่า Cronbach's alpha การเปิดกว้างของผู้นำ เท่ากับ 0.85 การยอมรับเทคโนโลยีใหม่ เท่ากับ 0.90 การเรียนรู้และการปรับตัวต่อความล้มเหลว เท่ากับ 0.93 การส่งเสริมวัฒนธรรมที่กล้าเสี่ยง เท่ากับ 0.87 การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของลูกค้า เท่ากับ 0.94 และความสำเร็จของผู้ประกอบการ เท่ากับ 0.88 นอกจากนี้ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Validity) ผลจะดูที่ค่า Factor loading ของแต่ละตัวแปรจะต้องมีค่าตั้งแต่ 0.4 ขึ้นไป (Gustavo Carlo and Branddy Randall, 2002, 35) ในการศึกษาครั้งนี้ค่า Factor loading การเปิดกว้างของผู้นำ เท่ากับ 0.77-0.83 การยอมรับเทคโนโลยีใหม่ เท่ากับ 0.78-0.87 การเรียนรู้และการปรับตัวต่อความล้มเหลว เท่ากับ 0.84-0.93 การส่งเสริมวัฒนธรรมที่กล้าเสี่ยง เท่ากับ 0.74-0.87 การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของลูกค้า เท่ากับ 0.78-0.96 และความสำเร็จของผู้ประกอบการ เท่ากับ 0.75-0.92 ดังนั้นค่าความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง

ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีที่กำหนดไว้

2. การตรวจสอบการไม่มีความลำเอียง (Non-response Bias) ของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามและกลุ่มที่ไม่ตอบแบบสอบถาม โดยมีการแบ่งแบบสอบถามออกเป็นสองส่วนเท่ากัน ในครั้งนี้ได้แบ่งครั้งแรกเท่ากับ 145 ชุด เป็นตัวแทนของผู้ตอบแบบสอบถามก่อน และ 146 ชุด เป็นตัวแทนของผู้ตอบแบบสอบถามหลัง และใช้ข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม และทำการทดสอบ t-test และผลหรือค่าที่ได้จะต้องไม่มีนัยสำคัญ หมายถึงว่า ข้อมูลสองกลุ่มที่แยกเป็นตัวแทนของผู้ตอบกับผู้ไม่ตอบไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้ผลลัพธ์จากการทดสอบข้อมูลสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน (Armstrong and Overton, 1977, 244)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

1. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของเอกสารเตรียมนำส่ง

2. ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 291 ชุด เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ซึ่งกำหนดให้ส่งจดหมายตอบกลับทางไปรษณีย์ภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประสานกับตัวแทนหุ้นส่วนเจ้าของกิจการในแต่ละกิจการ เพื่อขอความอนุเคราะห์รวบรวมแบบสอบถาม แล้วทำการจัดส่งคืน ทางไปรษณีย์มายังผู้วิจัยต่อไปและแบบสอบถามอีกบางส่วน คณะผู้วิจัยได้ไปรับกลับคืนด้วยตนเอง

3. เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 15 วัน ได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาจำนวน 105 ฉบับ คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการประสานงานทางโทรศัพท์กับตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่ตอบกลับ เพื่อขอความอนุเคราะห์

ตอบกลับ หลังจากนั้นได้รับแบบสอบถามตอบกลับ มาเพิ่มอีก จำนวน 186 ฉบับ รวมแบบสอบถามตอบกลับ จำนวนทั้งสิ้น 291 ฉบับ

4. เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับมาแล้วนำมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งปรากฏว่า เป็นแบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ของการตอบ จำนวน 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 24.98 (Aaker, et al., 2001) ของจำนวนกลุ่มประชากร รวมระยะเวลา ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล 90 วัน

5. นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับไปวิเคราะห์ ข้อมูลและแปรผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถาม มาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS โดยวิเคราะห์สหสัมพันธ์ แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) เป็นการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปร เพื่อทดสอบว่า ตัวแปรแต่ละตัวควรจะมีสหสัมพันธ์กันมากแต่ไม่ควร

จะมากเกินไปจนเป็นตัวแปรเดียวกันหรือเรียกว่า เกิดปัญหา Multicollinearity และการวิเคราะห์ การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่อต้องการทราบว่าตัวแปรพยากรณ์หรือเรียกอีก ชื่อหนึ่งว่าตัวแปรต้น (Independent Variable) มีอิทธิพลหรือมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรผล หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าตัวแปรตาม (Dependent Variable) อย่างไร เพื่อนำมาใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลง หรือพยากรณ์ตัวแปรผล

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.17-0.92 นอกจากนี้ การทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่า ค่า VIF มีค่าตั้งแต่ 1.66-5.67 ซึ่งมีความน้อยกว่า 10 ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน (Nunnally and Bernstein, 1994) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวเชิงกลยุทธ์และความสำเร็จของผู้ประกอบการ ธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี

ตัวแปร	OL	NT	LF	RC	CC	SS	VIF
$\bar{X}$	4.345	4.305	4.355	4.154	4.382	4.003	
S.D.	0.500	0.528	0.587	0.551	0.636	0.750	
OL	1	0.718**	0.789**	0.709**	0.748**	0.176**	1.665
NT		1	0.823**	0.801**	0.768**	0.173**	2.845
LF			1	0.771**	0.924**	0.227**	5.679
RC				1	0.781**	0.265**	2.066
CC					1	0.196**	4.687
SS						1	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์ความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี (SS) ได้ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{สมการพยากรณ์ SS} &= b_0 + OLb_1 + NTb_2 + \\ &\quad LFb_3 + RCb_4 + CCb_5 \\ \text{SS} &= -0.080 + 0.004OL + \\ &\quad -0.190NT + 0.369LF + \\ &\quad 0.390RC + -0.130CC\end{aligned}$$

ซึ่งสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์ความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี (SS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 4.227$; $p = 0.000$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (AdjR^2) เท่ากับ 0.068 เมื่อนำไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระการปรับตัวเชิงกลยุทธ์แต่ละด้านกับตัวแปรตามความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี (SS) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ถดถอยความสัมพันธ์ของมิติแต่ละด้านของความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวเชิงกลยุทธ์ ทั้ง 5 ด้านและความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี

การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ (Strategic Adaptability)	ความสำเร็จของผู้ประกอบการ		t	p-value
	สัมประสิทธิ์ถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	-0.080	0.068	-1.178	0.240
การเปิดกว้างของผู้นำ (OL)	0.004	0.120	.031	0.975
การยอมรับเทคโนโลยีใหม่ (NT)	-0.190	0.147	-1.289	0.199
การเรียนรู้และการปรับตัวต่อความล้มเหลว (LF)	0.369	0.212	1.741	0.083
การส่งเสริมวัฒนธรรมที่กล้าเสี่ยง (RC)	0.390	0.136	2.866	0.005**
การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของลูกค้า (CC)	-0.130	0.192	-0.680	0.497

$$F = 4.227^{**} \quad p = 0.001 \quad \text{AdjR}^2 = 0.068$$

* $p < .05$, ** $p < .01$, a Beta coefficients with standard errors in parenthesis.

จากตารางที่ 2 พบว่า การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมที่กล้าเสี่ยง (RC) มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี (SS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($b_4 = 0.390$, $p < 0.01$) ดังนั้นจึงสนับสนุนข้อสมมติฐานที่ 4 ในทางกลับกันการปรับตัวเชิงกลยุทธ์ ด้านการเปิดกว้างของผู้นำ (OL) ($b_1 = 0.004$, $p > 0.05$) ด้านการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ (NT)

($b_2 = -0.190$, $p > 0.05$) ด้านการเรียนรู้และการปรับตัวต่อความล้มเหลว (LF) ($b_3 = -0.369$, $p > 0.05$) และด้านการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของลูกค้า (CC) ($b_5 = -0.130$, $p > 0.05$) ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี (SS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนข้อสมมติฐานที่ 1, 2, 3 และ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวเชิงกลยุทธ์และความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ถดถอย ความสัมพันธ์ของมิติแต่ละด้านของการปรับตัวเชิงกลยุทธ์ทั้ง 5 ด้าน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ การเปิดกว้างของผู้นำไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าผู้บริหารอาจไม่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้คนรอบข้าง และอาจไม่ได้มีการร่วมมือกันในการสร้างวิสัยทัศน์ในอนาคตร่วมกัน เพื่อนำมาสู่การเป็นที่ยอมรับ ซึ่งถึงแม้ว่าองค์กรจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร แต่การที่ผู้บริหารอาจยังไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ อาจเป็นอุปสรรคต่อการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับศิริรักษ์ บุญพร้อมรักษา และคณะ (2564) กล่าวว่า ผู้นำยุคใหม่ควรปรับตัวโดยใช้ประสบการณ์ในอดีต การเปิดกว้าง การปรับปรุงด้านข้อมูลข่าวสารการคิดค้นสิ่งใหม่ อย่างมีเป้าหมาย การปลูกฝังกระบวนทัศน์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลักการกระจายอำนาจและควรนำเครื่องมือ PEST Analysis โดยศึกษาจากแรงกดดันจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี เพื่อนำมาเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ โครงสร้าง ระบบการบริหารให้ทันต่อเหตุการณ์และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนข้อสมมติฐานที่ 1

2. การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ ด้านการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า กิจการไม่ได้มี

แนวคิดในการหาวิธีการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานและไม่ได้มีการนำไปใช้ในการปฏิบัติได้อย่างมีเหตุผล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ โรจลักษ์ณ์ จักรไพวงศ์ และบรรพต วิรุณราช (2563) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางธุรกิจแปรรูปเกษตร ประกอบไปด้วย การถ่ายทอดวิธีการทำธุรกิจ ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมใหม่ การใช้ที่ปรึกษาด้านธุรกิจ ความสามารถในการจัดการภาวะวิกฤตซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์กรอาจไม่ได้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินงาน ทำให้ไม่สามารถขยายขอบเขตของธุรกิจให้กว้างขึ้น จึงนำมาสู่ความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ลดลง ดังนั้นจึงไม่สนับสนุน ข้อสมมติฐานที่ 2

3. การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ด้านการเรียนรู้และการปรับตัวต่อความล้มเหลว ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬา ในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า กิจการอาจไม่ได้มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ และไม่มีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพรรณ รัตนทรงธรรม และบงกช ตั้งจิระศิลป์ (2563) พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการชาวลำพูน ในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ปัจจัยด้านทักษะในการจัดการและฝึกอบรมของผู้ประกอบการ ซึ่งผู้ประกอบการควรมีการวางแผน และควบคุมการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในทำนองเดียวกันกับ ดลฤดี พลมิตร และสมจิตร ล้วนจำเริญ (2566) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ ความรู้ความเข้าใจในหลักเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การขอเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีวิสัยทัศน์กว้างไกล การนำประสบการณ์ที่ผ่านมาประยุกต์ให้สร้างสรรค์ หาวิธีการใหม่ และวางแผนกลยุทธ์ด้านความคิดสร้างสรรค์นำมาสู่ความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กิจการอาจไม่ได้มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในทางที่ดี และไม่มีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนเพื่อให้

สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และไม่ได้มีการนำปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานมาทบทวนเพื่อพัฒนากิจการ ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนข้อสมมติฐานที่ 3

4. การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมที่กล้าเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากกิจการได้มีการวางกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับนโยบาย การบริหารความเสี่ยงโดยสามารถประเมิน ติดตามและดูแลความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมสอดคล้องกับ อโนมา ภาคสุทธิ และคณะ (2563) กล่าวว่า ลักษณะของความคิด ความเชื่อในการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จด้านการเผชิญความเสี่ยงเป็นความสามารถของผู้ประกอบการในการประเมินความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนอย่างชาญฉลาด ศึกษาหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เมื่อพิจารณาแล้วมีความคุ้มค่าที่จะเสี่ยง โดยยอมรับที่จะแลกทรัพยากรขององค์กรกับโอกาสที่จะทำให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนที่พึงปรารถนา ในทำนองเดียวกับ Dess et al., (2005, 426) กล่าวว่า การเผชิญความเสี่ยงเป็นความพยายามในการฉกฉวยโอกาสที่ไม่สามารถคาดเดาได้ว่าความพยายามนั้นจะประสบผลสำเร็จหรือไม่อย่างไรซึ่งผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จล้วนแล้วแต่เป็นผู้ ที่ต้องรับมือกับความเสี่ยงต่าง ๆ เพื่อให้ธุรกิจที่ดำเนินอยู่ดำเนินต่อไปได้ ดังนั้นจึงยอมรับข้อสมมติฐานที่ 4

5. การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ด้านการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของลูกค้านี้ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ากิจการไม่ได้ให้ความสำคัญกับความเต็มใจที่จะให้บริการกับลูกค้า และไม่มีความพร้อมที่จะช่วยเหลือแก้ปัญหาโดยไวให้แก่ลูกค้าซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐพล เหล่าโรจน์ทวีกุล และคณะ (2562) พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ได้แก่ การนำความเห็นของลูกค้ามาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไข วางแผน

และพัฒนาองค์กร จะส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจการอาจไม่ได้ให้ความสนใจในการให้บริการแก่ลูกค้า ไม่มีความยืดหยุ่นในการให้บริการ และกิจการอาจไม่ได้มีการตอบสนองต่อคำติเตียนอย่างรวดเร็วไม่มีความเข้าใจว่าลูกค้าต้องการอะไร และกิจการอาจไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าอย่างเข้าใจและรวดเร็ว ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนข้อสมมติฐานที่ 5

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรีควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ประกอบการ/ผู้ผลิต เปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้อื่น เพื่อสามารถนำข้อมูลมาปรับใช้และเกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรีควรให้ความสำคัญในเรื่อง นวัตกรรมและเทคโนโลยี โลจิสติกส์ โมเดลธุรกิจ และกลยุทธ์ทางการตลาดที่เน้นการสร้างสรรคและนำเสนอสิ่งที่มีคุณค่า

3. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปใช้ประกอบการเรียนการสอน ในรายวิชาการเป็นผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเป็นการต่อยอดงานวิจัยครั้งนี้ โดยเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวในประเทศไทย เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการเปรียบเทียบหรือพัฒนาตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2. ควรมีการปรับวิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นการสอบถามเชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2567). **คลังข้อมูลธุรกิจ**. ค้นเมื่อ มิถุนายน 22, 2567, จาก <http://www.dbd.go.th>.
- ณัฐพล เหล่าโรจน์ทวีกุล, ณัฏฐา เกื้อนฤชัย, และทวีศักดิ์ รูปสิงห์. (2562). กลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจสำนักพิมพ์ขนาดเล็ก. **วารสารวิชาการเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ**, 10 (3), 21-32.
- ดลฤดี พลมิตร และสมจิตร ส่วนจำเริญ. (2566). ความท้าทายของการเป็นผู้ประกอบการกับความสำเร็จในการแข่งขันยุคใหม่ ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. **วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**, 10 (1), 271-284.
- โรจลักษณ์ จักรไพวงศ์ และบรรพต วิรุณราช. (2563). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางธุรกิจแปรรูปการเกษตรไทย ในยุคไทยแลนด์ 4.0. **วารสารวิชาการนวัตกรรมการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, 7 (1), 118-127.
- วรพรรณ รัตนทรงธรรม และ บงกช ตั้งจิระศิลป์. (2563). ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจผลิตและจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ขนาดเล็ก: กรณีศึกษา ผู้ประกอบการชาวลำพูนในจังหวัดร้อยเอ็ด. **วารสารบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม**, 2 (2), 59-76.
- ศิริรักษ์ บุญพร้อมรักษา, คมสันต์ อีระพีช และวิชุดา จันท์เวโรจน์. (2564). บทบาทของผู้นำยุคใหม่ที่มีผลต่อการจัดการองค์การบนฐานวิถีชีวิตใหม่. **วารสารวิชาการจัดการปริทัศน์**, 23 (2), 257-266.
- อโนมา ภาคสุทธิ, ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และ ประสารมาลากุล ณ อยุธยา. (2564). การเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ. **วารสารจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต**, 11 (2), 75-85.
- Aaker, D.A., Kumar, V. and Day, G.S. (2001). **Marketing Research (7th ed.)**. New York: John Wiley & Sons.
- Armstrong, J. S. & Overton Terry S. (1977). Estimating Non-response Bias in Mail Surveys. **Journal of Marketing Research**, 14, 396-402.
- Child, J. (1997). Strategic Choice in the Analysis of Action, Structure, Organizations and Environment: Retrospect and Prospect. **Organization Studies**, 18 (1), 43-76.
- Cohen, J., and Cohen, P. (1983). **Applied Multiple Regression Correlation Analysis for the Behavioral Sciences (2nd ed.)**. Hillsdale NJ: Erlbaum.
- Grant, R.M. (2008). The Future of Management: Where is Gray Hamel Leading Us?. **Long Range Planning**, 41, 469-482.
- Kotter, J.P. and Heskett, J.L. (1992). **Corporate Culture and Performance**. Free Press, New York.
- Cronbach, Lee Joseph. (1974). **Essentials of Psychological Testing 3rd Ed.** New York: Harper and Row.
- Dess, G.G., Lumpkin, G.T., and Taylor, M.L. (2005). **Strategic Management: Creating Competitive Advantage (2nd ed.)** New York: McGraw-Hill.
- Gordon, G.G. and DiTomaso, N. (1992). Predicting Corporate Performance from Organizational Culture. **Journal of Management Studies**, 29 (6), 783-798.

- Gustavo Carlo and Branddy Randall. (2002). The Development of a Measure of Prosocial Behaviors for Late Adolescents. **Journal of Youth and Adolescence**, 31 (1), 31-44.
- Heracleous, L., and Papachroni, A. (2016). **Leadership and Innovation at Apple Inc: Entering the Post Jobs era (2nd ed.)**. London, UK: SAGE Publications Ltd.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30 (3), 607-608.
- Macmillan, H. and Tampoe, M. (2000). **Strategic Management**. Oxford University Press, Oxford.
- Nunnally, J.C., and Bernstein.I. H. (1994). **Psychometric Theory (3thed.)** New York: MC Graw-Hill.
- Oktemgil M, and Greenley G. (1997). Consequences of High and Low Adaptive Capability in UK Companies. **European Journal of Marketing**, 31 (7), 445-466.
- Suresh, S., Ramachandran, M., and Sivaji, C. (2022). Exploring the Recent Trends in Big Data Analysis. **Data Analytics and Artificial Intelligence**, 2 (2), .89-96.
- Thomas, A.S., and Ramaswamy, K. (1996). Matching Managers to Strategy: Further Tests of the Miles and Snow Typology. **British Journal of Management**, 7 (3), 247-261.
- Walker, O.C. and Ruekert, R.W. (1987). Marketing's Role in the Implementation of Business Strategies: a Critical Review and Conceptual Framework. **Journal of Marketing**, 51 (3), 15-33.

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกทำเลที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้า กรณีศึกษา: คลองไทย 9A

THE STUDY OF FACTOR AFFECTING THE SELECTION OF DISTRIBUTION CENTER LOCATION : A CASE STUDY THAI CANAL 9A CORRIDOR

พันชาติ ชนะกุล¹⁾, กวิน ช่วยแก้ว²⁾ และ ศิวณารถ พงศ์วิสิทธิ์³⁾

¹⁾⁻³⁾ คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Punchart Chanakul¹⁾, Kawin Chuaikaew²⁾ and Sivanart Phongvisit³⁾

¹⁾⁻³⁾ Instructor in Business School, University of the Thai Chamber of Commerce

*Corresponding author e-mail: punchart_cha@utcc.ac.th

Receive : February 17, 2025

Revised: April 2, 2025

Accepted: May 8, 2025

บทคัดย่อ

ศูนย์กระจายสินค้าเป็นโครงสร้างพื้นฐานโลจิสติกส์ทำหน้าที่เป็นแหล่งรวบรวมและกระจายสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์ เป็นจุดเชื่อมต่อการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบซึ่งสามารถลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์และเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งจากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) มุ่งเน้นพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโลจิสติกส์และระบบขนส่ง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของประเทศและเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน จากนโยบาย แผนยุทธศาสตร์แห่งชาติ 20 ปี และแผนปฏิบัติการด้านคมนาคม จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโลจิสติกส์และการขนส่งทั้งในด้านความสามารถในการแข่งขัน และลดต้นทุนการขนส่ง โดยมีจุดแข็งคือเป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่งของภูมิภาค แต่เมื่อพิจารณาถึงศูนย์กระจายสินค้า จะพบว่าส่วนใหญ่เป็นศูนย์กระจายสินค้าของบริษัทเอกชนและมีการกระจุกตัวอยู่บริเวณ ภาควกลางและภาคตะวันออก รวมถึงแนวโน้มการค้าของโลก โดยจากยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหม (OBOR) ของจีน มีบทบาทสำคัญต่อการค้าโลก ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยมีโอกาสพัฒนาโครงการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ เช่น คลองไทย (เส้นทาง 9A) ทำให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้า และโลจิสติกส์ในเอเชีย โดยการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกทำเลที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้า กรณีศึกษา: คลองไทย 9A มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าสำหรับคลองไทย 9A 2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าน้ำหนักของปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกทำเลที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าสำหรับคลองไทย 9A

จากการวิเคราะห์ลำดับชั้นเชิงการวิเคราะห์ 4 ปัจจัยหลัก และ 11 ปัจจัยรอง พบว่า ปัจจัยหลักที่มีความสำคัญที่สุดในการจัดที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าคือ ปัจจัยคมนาคม ซึ่งมีค่าน้ำหนักร้อยละ 44.50 สำหรับปัจจัยรองที่มีความสำคัญที่สุด ได้แก่ปัจจัยด้านการเข้าถึงถนนสายหลัก มีค่าน้ำหนักร้อยละ 17.90 รองลงมา คือ ปัจจัยด้านสถานีขนส่ง การเข้าถึงการขนส่งทางราง และการเข้าถึงการขนส่งทางน้ำ มีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญอยู่ที่ 16.66, 11.25 และ 10.81 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ศูนย์กระจายสินค้า กระบวนการลำดับชั้นเชิงการวิเคราะห์ คลองไทย 9A

ABSTRACT

Distribution centers serve as critical logistical infrastructure, functioning as collection and distribution hubs that enhance logistics system efficiency. These centers act as connection points for multimodal transportation networks, reducing logistics costs and increasing competitive advantage. Thailand's 20-year National Strategic Plan (2018-2037) emphasizes developing logistics infrastructure and transportation systems to bolster the nation's economic capabilities and strengthen connections with the ASEAN regional economy. Both this strategic plan and the Transportation Action Plan prioritize the development of logistics infrastructure and facilities, focusing on improving competitive capabilities and reducing transportation costs. While Thailand benefits from its strategic position as a regional transportation hub, analysis reveals that most distribution centers are privately owned and concentrated in the Central and Eastern regions. Global trade trends, particularly China's Belt and Road Initiative (OBOR), significantly impact world trade and present Thailand with opportunities to develop major logistics projects such as the Thai Canal (Route 9A), potentially establishing Thailand as a trade and logistics center for Asia. The study examining influential factors in selecting distribution center locations for the Thai Canal 9A project had two primary objectives: 1) To identify key factors in distribution center site selection for the Thai Canal 9A; and 2) To conduct a comparative analysis of the weighted factors influencing distribution center location decisions for the Thai Canal 9A.

Through hierarchical analytical processing of 4 main factors and 11 secondary factors, the research determined that transportation factors were most critical in distribution center site selection, with a weighted importance of 44.50%. Among the secondary factors, access to major roadways was most significant at 17.90%, followed by proximity to transportation stations (16.66%), rail transport accessibility (11.25%), and water transport accessibility (10.81%).

Keywords: distribution center, analytic hierarchy process, Thai Canal 9A

บทนำ

ศูนย์กระจายสินค้า (Distribution center) คือ คลังสินค้าที่ทำหน้าที่ทั้งจัดเก็บสินค้าเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บรักษาสินค้าจากหลาย ๆ แหล่ง มารวมกัน และกระจายสินค้าไปยังสถานที่ต่าง ๆ กิจกรรม Inbound logistics และ Outbound logistics รวมถึงการเปลี่ยนประเภทการขนส่ง (Multimodal transport) และทำให้ระบบกระจายสินค้าสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพจากรายงานโลจิสติกส์

ของประเทศไทยประจำปี 2566 โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมชาติ แสดงให้เห็นถึงต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ประเทศไทย อยู่ที่ 14.1% ซึ่งสูงเนื่องจากไม่มีศูนย์กลางที่รวบรวมสินค้าเพื่อขนส่ง (HUB) ทำให้ผู้ผลิตต้องส่งค่าโดยตรงให้กับลูกค้า ส่งผลให้รถต้องตีเที่ยวเปล่ากลับหรือส่งมอบสินค้าไม่เต็มคัน (Back haul) และจากแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (แผนระดับที่ 2) การพัฒนาระบบ

โลจิสติกส์การขนส่งมีความสอดคล้องกับแผนแม่บทและเป้าหมายประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นโครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์มีเป้าหมาย ให้ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้นตามแผนย่อย โครงสร้างพื้นฐาน ด้านคมนาคมและระบบ โลจิสติกส์ ได้แก่ 1) ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง และ 2) ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น (สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร, 2566) จากยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลกกล่าวว่า โครงสร้างพื้นฐานกายภาพในด้านโครงข่ายคมนาคมและการขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศไทยในการก้าวเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอาเซียน และเป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญของภูมิภาคเอเชียในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรงเพื่ออำนวยความสะดวก ลดต้นทุนในการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ โดยโครงสร้างพื้นฐานเป็นสิ่งจำเป็นในการก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอาเซียน เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมระดับภูมิภาคจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างไร้รอยต่อ เพื่อรองรับการขนส่งและโลจิสติกส์ตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทานสอดรับการพัฒนาเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค รวมถึงสร้างโอกาสเข้าถึงตลาดในการสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการเข้าถึงตลาด และพัฒนาศูนย์กระจายสินค้าที่มีมาตรฐานในทุกภูมิภาคของไทย

ซึ่งในปี พ.ศ.2558 ได้มีการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community: AEC) ส่งผลให้ประเทศจีนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคมากขึ้น โดยหนึ่งในโครงการสำคัญได้แก่ ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) ซึ่งเป็นเส้นทางที่มีผลต่อการค้าโลก และมี

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากที่สุด โดยมีประเทศที่อยู่บนเส้นทาง 65 ประเทศทั่วโลก รวมถึงอาเซียน 10 ประเทศ ครอบคลุมทั้งทางทะเลและทางบก มีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจของทวีปเอเชียและยุโรป ซึ่งปัจจุบันเส้นทางเดินเรือระหว่างเอเชียและยุโรป ต้องอาศัยการเดินทางเรือผ่านช่องแคบมะละกา ซึ่งมีความแออัดเนื่องจากเป็นเส้นทางหลัก โดยต้องใช้เวลาดำเนินทางที่ยาวนาน และส่งผลให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายด้านเชื้อเพลิง บำรุงรักษา เป็นต้น รวมถึงเป็นเขตอิทธิพลของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีข้อพิพาทกับประเทศจีน ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนโครงการคลองไทยเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์นี้ และผลักดันให้เป็นเส้นทางเศรษฐกิจแห่งใหม่ของเอเชียโดยปัจจุบันเส้นทางที่มีความเหมาะสมที่สุด คือ เส้นทาง 9A ซึ่งจะตัดผ่านบริเวณ 5 จังหวัดภาคใต้ของไทย ประกอบด้วย กระบี่ ตรัง นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา โดยมีความยาวที่ตัดผ่านประมาณ 120 กิโลเมตร มีความลึกประมาณ 30 เมตร และกว้างประมาณ 400 เมตร สามารถรองรับเรือได้ทุกประเภท ซึ่งจะกลายเป็นเส้นทางการค้าโลก ส่งผลให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับประเทศได้อย่างมหาศาล โดยสามารถย่นระยะทางระหว่างสองคาบสมุทรได้ถึง 1,200 กิโลเมตร หรือ 2 วัน จากการที่ไม่ต้องอ้อมแหลมมาลาญ มีลักษณะเป็นคลองคูขนาบ และไม่มีระบบประตูเปิดปิดแบบคลองสุเอซ จากการคำนวณเชิงทฤษฎีคลองไทยจะสามารถรองรับเรือได้ประมาณวันละ 400-500 ลำต่อวัน โดยจะกลายเป็นเส้นทางการค้าโลก และสร้างรายได้แก่ประเทศได้อย่างมหาศาล

จากนโยบายแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติ 20 ปี และแผนปฏิบัติการด้านคมนาคม จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและอำนวยความสะดวกด้านโลจิสติกส์และการขนส่งทั้งในด้านความสามารถในการแข่งขันและลดต้นทุนการขนส่ง โดยมีจุดแข็งคือ เป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่งของภูมิภาค แต่เมื่อพิจารณาถึงศูนย์กระจายสินค้าจะพบว่า ส่วนใหญ่เป็นศูนย์กระจายสินค้าของบริษัทเอกชนและมีการ

กระจุกตัวอยู่บริเวณ ภาคกลางและภาคตะวันออก รวมถึงแนวโน้มการค้าของโลก ซึ่งมีนโยบายที่สำคัญ คือ One Belt One Road สอดคล้องกับโครงการคลองไทย ดังนั้น ผู้ศึกษานี้จึงเลือกพื้นที่ 5 จังหวัด ที่แนวคลองไทย 9A เป็นพื้นที่ศึกษาสำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพล ในการเลือกที่ตั้งของศูนย์กระจายสินค้า กำหนดปัจจัย จากการทบทวนวรรณกรรม และใช้กระบวนการ ลำดับชั้นเชิงการวิเคราะห์เพื่อหาค่าน้ำหนัก หรืออิทธิพล ของปัจจัยนั้น ๆ ที่มีผลต่อการเลือกที่ตั้ง โดยการสอบถาม จากผู้เชี่ยวชาญทั้งภาครัฐและเอกชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการเลือกที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าสำหรับคลองไทย 9A
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าน้ำหนักของปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าสำหรับคลองไทย 9A

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกทำเลที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้า สำหรับพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ กระบี่ ตรัง นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา และรวบรวมข้อมูล 2 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลในพื้นที่ศูนย์กระจายสินค้าภาคใต้แนวคลองไทย 9A ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดปัจจัยเชิงพื้นที่ และกำหนดปัจจัยคัดกรอง โดยทำการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการตามลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์

1. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่ศึกษา เช่น ปัจจัยต่าง ๆ เพื่อหาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการหาที่ตั้งที่เหมาะสมในการหาที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าภาคใต้

2. กำหนดปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์หาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการตั้งศูนย์กระจายสินค้าจากการทบทวนวรรณกรรม

3. สร้างแบบสอบถามกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

4. นำข้อมูลปัจจัยที่ได้มาวิเคราะห์ผ่านกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (AHP) เพื่อหาค่าน้ำหนักหรืออิทธิพลของปัจจัยนั้น ๆ ต่อการเลือกที่ตั้งที่เหมาะสมโดยการสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ 1. มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 10 ปี 2. สำหรับภาครัฐ มีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป 3. สำหรับภาคเอกชนมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ ระดับหัวหน้างานขึ้นไปหรือระดับผู้บริหาร ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านผังเมือง ผู้เชี่ยวชาญด้านการขนส่ง และผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์เพื่อให้ครอบคลุมมากที่สุด

ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษา

1. ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์และกายภาพ

ลักษณะภูมิประเทศที่เหมาะสมสำหรับทำเลที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าไม่ควรตั้งที่มีความสูงชัน เพราะสะดวกในการเดินทางและมีต้นทุนสูง รวมทั้ง ไม่ควรเป็นที่ราบลุ่มเนื่องจากง่ายต่อน้ำท่วมขัง ทั้งในทางกายภาพ ในเรื่องการจัดระเบียบที่ดินให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เช่น แหล่งอุตสาหกรรม และแหล่งชุมชน เป็นต้น (ระหัตถ์ โรจนประดิษฐ์, 2564, 64)

1.1 ทำเลที่ตั้ง

ในการเลือกทำเลที่ตั้งของคลังสินค้า โดย Egar M. (2009) ได้เสนอกลยุทธ์ในการหาทำเลที่ตั้งคลังสินค้าไว้ 3 ประเภทดังนี้ 1) กลยุทธ์การหาทำเลที่ตั้งใกล้ตลาด 2) กลยุทธ์ทำเลที่ตั้งใกล้แหล่งผลิต 3) กลยุทธ์ทำเลที่ตั้งระหว่างกลาง ซึ่งระดับการให้บริการจะต่ำกว่าแบบแรก แต่สูงกว่าแบบที่สอง เหมาะสำหรับศูนย์กระจายสินค้าที่มีการรับและกระจายสินค้าหลายแห่ง

1.2 ความลาดชัน

พื้นที่ที่มีความลาดชันน้อยจะเป็นพื้นที่สะดวกต่อการใช้สอยมากกว่าพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง เนื่องจากจะประหยัดค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดหาสาธารณูปโภค และเสี่ยงต่อการพังทลายของหน้าดิน (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559)

1.3 ระยะห่างจากชุมชน

กรมโยธาธิการและผังเมือง (2567) ได้กำหนดว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทคลังสินค้าควรจะเป็นพื้นที่ที่ห่างไกลชุมชน โดยต้องคำนึงถึงผลกระทบเนื่องจากจะทำให้แออัด มลภาวะ และส่งผลต่อคุณภาพชีวิต

2. ปัจจัยด้านคมนาคม

การคมนาคมขนส่ง เป็นการเคลื่อนย้ายสินค้าจากต้นทางไปปลายทาง มักจะนำมาพิจารณาในการเลือกทำเลที่ตั้งเพื่อจะลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งจำแนกได้ 3 ส่วน ตามลักษณะเส้นทางการขนส่ง ได้แก่ ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ (ศาสน์ สุขประเสริฐ, 2552, 50-51)

2.1 การเข้าถึงระบบขนส่งทางราง

ศูนย์กระจายสินค้ามีความสัมพันธ์กับการขนส่งที่เรียกว่าการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ ที่ต้องมีการเปลี่ยนพาหนะการขนส่ง ซึ่งทำเลที่ตั้งควรจะสามารถเชื่อมโยงกับเส้นทางรถไฟ เนื่องจาก การขนส่งระบบรางเป็นระบบการขนส่งที่สามารถขนส่งสินค้าได้จำนวนมาก ต้นทุนต่ำ สามารถขนส่งได้ทุกสภาพดินฟ้าอากาศ (ระหัตร์ โจนประดิษฐ์, 2564, 65) ดังนั้นการเข้าถึงการขนส่งทางรางเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเลือกทำเลที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้า

2.2 การเข้าถึงระบบขนส่งทางน้ำ

ศูนย์กระจายสินค้าส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้กับประตูส่งออก เช่น ท่าเรือแหลมฉบัง เนื่องจากความสะดวกในการกระจายสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า-ส่งออก โดยสินค้าที่ค้าขายระหว่างประเทศกว่า 80% จะอาศัยการขนส่งทางทะเลซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมากเนื่องจากการขนส่ง

ที่ประหยัด และสามารถส่งสินค้าได้ปริมาณมาก ทั้งนี้ขนส่งทางทะเลสามารถเชื่อมต่อได้ทุกทวีปบนโลก เป็นต้น (กมลชนก สุทธิวาหนฤพุด, 2559, 30) จากความสำคัญดังกล่าว ปัจจัยการเลือกทำเลที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าจึงมีความสำคัญกับการเข้าถึงท่าเรือซึ่งเป็นระบบโครงสร้างพื้นฐานของการกระจายสินค้าในระบบโลจิสติกส์

2.3 การเข้าถึงระบบขนส่งทางอากาศ

ศูนย์กระจายสินค้าส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้กับประตูส่งออก เช่น สนามบินสุวรรณภูมิ เนื่องจากความสะดวกในการกระจายสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า-ส่งออก และการประหยัดค่าขนส่ง เพราะใกล้กับสนามบิน การขนส่งทางอากาศ เป็นการขนส่งที่มีความรวดเร็ว ตรงต่อเวลา และใช้เวลาในการขนส่งน้อย (ระหัตร์ โจนประดิษฐ์, 2550, 66)

2.4 การเข้าถึงถนน

ระหัตร์ โจนประดิษฐ์ (2550) ได้ให้คำจำกัดความ การเข้าถึงถนนหมายความว่า เส้นทางคมนาคมและความสามารถในการเข้าถึงถนนที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้การกระจายสินค้าเป็นไปได้โดยสะดวก

3. ปัจจัยทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เป็นโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้บริการ ประโยชน์ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตแก่ประชาชน เช่น การศึกษา การอนามัย รวมถึงส่งเสริมการประกอบธุรกิจต่าง ๆ โดยเป็นเรื่องของการจัดระเบียบที่ดินให้เหมาะสม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเศรษฐกิจ (ระหัตร์ โจนประดิษฐ์, 2564, 62)

3.1 การเข้าถึงโรงพยาบาล

การบริการด้านสาธารณสุขถือเป็นพื้นฐานต่อคุณภาพชีวิตของประชากรในพื้นที่อยู่ในระดับดี จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น สามารถประกอบกิจการต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างเต็มที่

3.2 ระยะห่างจากสถานีน้ำมันเชื้อเพลิง

ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งพลังงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อค่าขนส่งและการดำเนินงานของ ศูนย์กระจายสินค้า (พรเพิ่ม แซ่ไฉ่ว, 2553, 120)

3.3 ระยะห่างจากสถานศึกษา

จากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในกิจกรรมทางการขนส่ง หรือโลจิสติกส์ต่อสถาบันศึกษา จึงได้ กำหนดระยะห่างที่เหมาะสมสำหรับการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด (พัฒพงษ์ พงษ์ธานี, 2559, 25-30)

4. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

กิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและเศรษฐกิจ ส่งผลต่อความเป็นอยู่ ของประชาชนและเศรษฐกิจ เช่น นโยบายภาครัฐ เป็นต้น จากแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ ได้เร่งรัดให้มีการจัดตั้งศูนย์รับ-ส่งกระจายสินค้า ในทุกระดับเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมชาติ (สำนักงานเลขาธิการของ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561, 6-7)

4.1 สถานีขนส่งสินค้า (Truck Terminal)

เป็นแหล่งที่ใช้รวบรวมและกระจายสินค้า

มีวัตถุประสงค์เพื่อลดต้นทุนการขนส่งสินค้าและ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการขนส่ง ดังนั้น การจัดสรรพื้นที่ศูนย์กระจายสินค้าให้อยู่ในบริเวณ ใกล้เคียงสถานีขนส่งสินค้า จะเป็นการลดต้นทุนและ ระยะเวลาในการขนส่งสินค้า รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพ การขนส่งด้วย (ระหัตถ์ โรจนประดิษฐ์, 2550, 70)

กระบวนการลำดับชั้นเชิงการวิเคราะห์ (AHP)

เป็นเทคนิคที่ใช้ในการหาความสำคัญหรืออิทธิพล ของปัจจัยต่าง ๆ ในการตัดสินใจที่พัฒนาโดย Thomas L. Saaty ในปี ค.ศ. 1970 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ แก้ปัญหาการตัดสินใจและการประมาณค่า ในสภาพแวดล้อมที่มีหลายตัวแปร โดยการจัดระเบียบ เกณฑ์หลัก เกณฑ์รอง และทางเลือกในแต่ละโครงสร้าง ลำดับชั้น ตามลำดับ (พัฒพงษ์ พงษ์ธานี, 2559, 35-44) และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตราส่วนเป็นทีละคู่ (Pair-wise Comparison) เพื่อวิเคราะห์หาทางเลือก ที่ดีที่สุด ซึ่งเป็นการนำความคิดและความรู้สึกที่เป็น นามธรรม นำมาให้ค่าตัวน้ำหนักโดยใช้ตัวเลขเปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นรูปธรรม (สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ, 2563, 6-7) เป็น 9 ระดับดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความหมายของการเปรียบเทียบรายคู่

การจัดลำดับตัวเลข	ความหมาย
9	สำคัญกว่าอย่างยิ่ง
7	สำคัญกว่าค่อนข้างมาก
5	สำคัญกว่ามาก
3	สำคัญปานกลางถึงมาก
1	สำคัญเท่ากัน
2, 4, 6, 8	ค่ากลางของแต่ละระดับ

โดยมีกระบวนการขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการจะรู้เป้าหมาย หรือปัญหา และจัดโครงสร้างลำดับชั้นของการตัดสินใจ เป็นลำดับ ชั้นตามลำดับความสำคัญ

2. ทำการเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ (Pair-wise comparison) เพื่อกำหนดค่าน้ำหนักและ นำไปสู่การคำนวณค่าคะแนน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตาราง Matrix เปรียบเทียบคู่วิจัย

เกณฑ์การตัดสินใจ		ปัจจัย			
		F1	F2	...	A _n
ปัจจัย	F1	1	F ₁₂	...	A _{1n}
	F2	1/F ₁₂	1	...	A _{2n}
	F3	1/F ₁₃	1/F ₂₃	...	A _{3n}
	:	:	:	:	:
	A _n	1/F _{1n}	1/F _{2n}	...	1

- หาค่าน้ำหนักของเกณฑ์ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวมคะแนนแถวแนวตั้งของตาราง

ขั้นตอนที่ 2 นำค่าคะแนนแถวแนวตั้งหารด้วยผลรวมของแถวแนวตั้ง

ขั้นตอนที่ 3 ทำการบวกค่าคะแนนที่ได้จาก

ขั้นตอนที่ 2 ในแถวแนวนอน

ขั้นตอนที่ 4 นำผลรวมของแถวแนวนอนที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 หารด้วยเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ โดยค่าที่ได้ คือ Eigenvector

4. ตรวจสอบความสอดคล้องกันของเหตุผล (Consistency Ratio: CR) เป็นการทดสอบผลการเปรียบเทียบว่าปัจจัยแต่ละคู่มีความสอดคล้องกัน

โดยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเหตุผล (Consistency analysis) มีวิธีการตรวจสอบดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการหา Maximum Eigenvector (λ_{max}) โดยนำคะแนนของแต่ละปัจจัยของแต่ละแถวแนวนอนคูณด้วยค่า Eigenvector แล้วนำผลลัพธ์ที่ได้มารวมกันจากนั้นหารด้วยค่า Eigenvector อีกครั้ง แล้วนำค่าที่ได้หารด้วยจำนวนปัจจัยอีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 2 คำนวณหาค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (Consistency Index: C.I.) ดังสมการที่ 1

$$C.I. = \frac{\lambda_{max} - n}{(n-1)} \quad \text{สมการที่ 1}$$

จากนั้นเปิดตารางหาค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสุ่ม (Random Consistency Index: R.I.) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงสุ่ม

N	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
R.I.	0.00	0.00	0.58	0.90	1.12	1.24	1.32	1.41	1.45	1.49	1.51	1.48	1.56	1.57	1.59

ขั้นตอนที่ 3 คำนวณหาค่าความสอดคล้องของเหตุผล (Consistency Ratio : C.R) $C.R. = C.I. / (R.I.)$ โดยค่า C.R. ต้องมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.10 ถือว่ายอมรับได้ แต่ถ้ามากกว่าถือว่ายอมรับไม่ได้ จะต้องทำการสอบถามใหม่จนได้ค่า C.R. ที่ยอมรับได้

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวไปข้างต้น งานวิจัยนี้จะพิจารณา 4 ปัจจัยหลัก และ 11 ปัจจัยรอง

ดังต่อไปนี้ โดยทำการวิเคราะห์ได้ด้วย กระบวนการลำดับชั้นเชิงการวิเคราะห์ (AHP)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษารั้วนี้ได้สร้างแบบสอบถาม และทำการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน จาก 3 ด้าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านผังเมือง ผู้เชี่ยวชาญด้านคมนาคมขนส่ง และโลจิสติกส์ทั้งภาครัฐและเอกชน และผู้ใช้บริการด้านโลจิสติกส์หรือทำงานด้านโลจิสติกส์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก 11 ปัจจัยรอง ซึ่งได้ทำการสอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน และนำข้อมูลที่ได้นั้นมาวิเคราะห์ผ่านกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ เพื่อหาค่าน้ำหนักที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้า ซึ่งโดยทั่วไปมักจะไม่ต้องการผู้ประเมินจำนวนมาก โดยผู้ศึกษาได้ทำการเสนอแบบสอบถาม อธิบายความหมายของแต่ละปัจจัยรวมถึงวิธีการให้คะแนน โดยเก็บข้อมูลการให้ผ่านการสอบถาม และตรวจสอบค่าความสอดคล้องของเหตุผล หากค่าของเกณฑ์ใดไม่ผ่านจะทำการสอบถามใหม่ ให้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

โดยการศึกษาจากผู้ประเมินแต่ละรายไม่ได้มีความสัมพันธ์ และดุลยพินิจมีความอิสระต่อกัน (แยกประเมินเป็นรายบุคคล) ดังนั้นจึงถูกคำนวณโดยวิธีหาค่าเฉลี่ยเรขาคณิต (Geometric Mean)

ผลการวิจัย

1. ผู้ศึกษาได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเพื่อกำหนดเพื่อศึกษาปัจจัยในการเลือกที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าสำหรับคลองไทย 9A ซึ่งประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก และ 11 ปัจจัยรอง ดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์และกายภาพ ได้แก่ ทำเลที่ตั้ง ความลาดชัน และระยะห่างจากชุมชน 2) ปัจจัยด้านเส้นทางคมนาคม ได้แก่ การเข้าถึงระบบการขนส่งทางราง การเข้าถึงระบบการขนส่งทางน้ำ การเข้าถึงระบบการขนส่งทางอากาศ และการเข้าถึงถนนสายหลัก 3) ปัจจัยทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ได้แก่ การเข้าถึงโรงพยาบาลระยะห่างจากสถานีจ่ายเชื้อเพลิงและระยะห่างจากสถานศึกษา 4) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ สถานีขนส่งสินค้า

2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าน้ำหนักของปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าสำหรับคลองไทย 9A ได้ทำการสร้างแบบสอบถามกระบวนการ

ลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ ในการหาปัจจัยที่มีอิทธิพลและค่าน้ำหนักที่ส่งผลต่อการเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพสำหรับศูนย์กระจายสินค้าเพื่อนำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน โดยนำค่าน้ำหนักของแต่ละปัจจัยในแต่ละผู้เชี่ยวชาญ ได้ใช้วิธีการค่าเฉลี่ยเรขาคณิตเพื่อหาค่าน้ำหนักเฉลี่ยของค่าน้ำหนักสำคัญที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด จากผลการคำนวณค่าน้ำหนักที่มีความสำคัญและอิทธิพลในการเลือกทำเลที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้านี้ดังตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยที่มีค่าถ่วงน้ำหนักมากที่สุด คือ ปัจจัยหลักด้านคมนาคม มีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญร้อยละ 44.50 รองลงมา เป็นปัจจัยด้านภูมิศาสตร์และกายภาพมีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญร้อยละ 20.38 ปัจจัยด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ มีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญร้อยละ 18.46 และปัจจัยที่มีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญร้อยละ 16.68 ตามลำดับ

สำหรับค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยรองด้านภูมิศาสตร์และกายภาพพบว่า ปัจจัยมีค่าถ่วงน้ำหนักมากที่สุด คือ ปัจจัยระยะห่างจากพื้นที่ชุมชน มีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญร้อยละ 8.59 รองลงมา เป็นทำเลที่ตั้งอุตสาหกรรม และความลาดชัน มีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญร้อยละ 8.02 และ 3.77 ตามลำดับ

สำหรับค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยรองด้านคมนาคมพบว่า ปัจจัยมีค่าถ่วงน้ำหนักมากที่สุด คือ ปัจจัยการเข้าถึงถนนสายหลัก มีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญร้อยละ 17.90 รองลงมา การเข้าถึงการขนส่งทางราง การเข้าถึงการขนส่งทางน้ำ และการเข้าถึงการขนส่งทางอากาศ มีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญร้อยละ 11.25, 10.81 และ 4.55 ตามลำดับ

สำหรับค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยรองด้านสาธารณูปการพบว่า ปัจจัยมีค่าถ่วงน้ำหนักมากที่สุด คือ ปัจจัยระยะห่างจากสถานีจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิง มีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญร้อยละ 8.52 รองลงมา เป็นการเข้าถึงโรงพยาบาล และระยะห่างจากสถานศึกษา

มีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญร้อยละ 5.15 และ 4.55 ตามลำดับ

สำหรับค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยรองด้านสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งมีปัจจัยรองเพียงสถานีนสงฆ์ ค่าโดยมีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญร้อยละ 16.66

สำหรับค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยรองทั้ง 4 ด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีค่าถ่วงน้ำหนักมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านการเข้าถึงถนนสายหลัก มีค่าน้ำหนักร้อยละ 17.90 รองลงมา คือ ปัจจัยด้านสถานีนสงฆ์ การเข้าถึงการขนส่งทางราง และการเข้าถึงการขนส่งทางน้ำ มีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญอยู่ที่ 16.66, 11.25 และ 10.81 ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัยนี้ได้ศึกษาปัจจัยในการเลือกที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าสำหรับคลองไทย 9A ผ่านการวิเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรม และสร้างแบบสอบถามที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญ โดยนำค่าคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ผ่านกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์เพื่อหาความสำคัญและค่าน้ำหนักที่มีอิทธิพลในการเลือกทำเลที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าแนวคลองไทย 9A ดังนี้

1. จากการศึกษาปัจจัยซึ่งมีผลต่อการเลือกที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าสำหรับคลองไทย 9A จากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัยหลัก 11 ปัจจัยรอง ได้แก่ 1) ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์และกายภาพ ประกอบด้วยปัจจัยรอง คือ ตำแหน่งที่ตั้งมีระยะทางใกล้พื้นที่อุตสาหกรรม ความลาดชัน ระยะห่างจากพื้นที่ชุมชน 2) ปัจจัยด้านคมนาคม ประกอบด้วยปัจจัยรอง คือ การเข้าถึงระบบการขนส่งทางราง การเข้าถึงระบบการขนส่งทางน้ำ การเข้าถึงระบบการขนส่งทางอากาศ และการเข้าถึงถนนสายหลัก 3) ปัจจัยทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ประกอบด้วยปัจจัยรอง คือ ระยะห่างจากโรงพยาบาล ระยะห่างจากสถานีย้ายเชื้อเพลิง และระยะห่างจากสถานศึกษา 4) ปัจจัย

ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ประกอบด้วยปัจจัยรอง คือ สถานีนสงฆ์

2. วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบค่าน้ำหนักผ่านกระบวนการลำดับชั้นเชิงการวิเคราะห์ ได้แบ่งเป็นปัจจัยหลักและปัจจัยรอง เพื่อหาความสำคัญและค่าน้ำหนัก จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน ได้ทดสอบค่าอัตราส่วนความสอดคล้อง มีค่าไม่เกิน 0.1 ถือว่าการให้ค่าน้ำหนักความสอดคล้องมีความน่าเชื่อถือ จากผลการศึกษาพบว่า ค่าน้ำหนักปัจจัยหลักที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านคมนาคมมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 44.51 รองลงมา คือ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์และกายภาพมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 20.38 ปัจจัยด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ 18.46 ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 16.66 ตามลำดับ ในส่วนค่าน้ำหนักปัจจัยรองที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ การเข้าถึงถนนสายหลักมีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยเท่ากับ 17.90 รองลงมา คือ สถานีนสงฆ์ การเข้าถึงการขนส่งทางราง การเข้าถึงระบบการขนส่งทางน้ำ มีค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยเท่ากับ 16.66, 11.25, 10.81 ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาถึงค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยหลัก และปัจจัยรอง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดของปัจจัยหลัก และปัจจัยรอง คือ ปัจจัยหลักด้านคมนาคม และปัจจัยรองการเข้าถึงถนนสายหลัก แสดงให้เห็นว่าปัจจัยการเข้าถึงถนนสายหลักมีความสำคัญและมีผลมากที่สุดในการเลือกที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ จากการทบทวนวรรณกรรมของ พรเพิ่ม แซ่โจ้ว (2553) การวิเคราะห์ที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าของอุตสาหกรรมต้มกลั่นสุราชาวกรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ความลาดชันของพื้นที่ การใช้ประโยชน์ที่ดิน ระยะห่างจากถนนสายหลักและสายรอง ระยะห่างจากสถานีจ่ายเชื้อเพลิง เป็นต้น และระยะห่างจากเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ปัจจัยที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ ปัจจัยระยะห่างจากถนนสายหลัก และมีความสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ Khongkan, Thongyu et al., (2015) A Location Analysis of Distribution Center and Logistics Hub in The Greater Mekong Subregion พบว่า ปิจัยที่ใช้ในการศึกษาโดยมี 4 ปิจัยหลัก ได้แก่ เทคนิค กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม และปิจัยรอง

ได้แก่ การเข้าถึงถนน ราคาที่ดิน โอกาสของลูกจ้าง หลังตั้งศูนย์กระจายสินค้า เป็นต้น ซึ่งพบว่าปิจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้ามากที่สุด คือ ปิจัยการเข้าถึงถนนเช่นกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของปิจัยของผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้าน

ปิจัย	ผู้เชี่ยวชาญด้านผังเมือง			ผู้เชี่ยวชาญด้านการขนส่ง			ผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์			ค่าน้ำหนัก (Geometric Mean)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
ปิจัยหลัก	Eigenvector/C.R.			Eigenvector/C.R.			Eigenvector/C.R.			
ภูมิศาสตร์และกายภาพ	0.29	0.15	0.27	0.43	0.10	0.29	0.06	0.10	0.15	20.38%
คมนาคม	0.27	0.55	0.58	0.43	0.59	0.22	0.38	0.32	0.66	44.51%
สาธารณูปโภค	0.36	0.17	0.11	0.11	0.06	0.10	0.31	0.30	0.13	18.46%
สังคมและเศรษฐกิจ	0.08	0.13	0.04	0.04	0.25	0.39	0.25	0.27	0.06	16.66%
CR	0.09	0.06	0.05	0.03	0.04	0.06	0.08	0.02	0.05	100.00%
ปิจัยรองด้านภูมิศาสตร์และกายภาพ										
ทำเลที่ตั้งอุตสาหกรรม	0.71	0.45	0.28	0.47	0.22	0.22	0.28	0.17	0.74	8.02%
ความลาดชัน	0.11	0.09	0.07	0.05	0.69	0.07	0.06	0.44	0.08	3.77%
พื้นที่ชุมชน	0.18	0.45	0.65	0.47	0.09	0.71	0.66	0.39	0.18	8.59%
CR	0.05	0.00	0.06	0.00	0.05	0.05	0.05	0.02	0.04	20.38%
ปิจัยรองด้านคมนาคม										
ราง	0.18	0.63	0.26	0.16	0.25	0.29	0.05	0.13	0.32	11.25%
น้ำ	0.64	0.19	0.13	0.16	0.06	0.17	0.41	0.23	0.19	10.81%
อากาศ	0.05	0.05	0.04	0.04	0.06	0.24	0.11	0.28	0.04	4.55%
ถนนสายหลัก	0.13	0.12	0.57	0.63	0.63	0.29	0.43	0.36	0.45	17.90%
CR	0.05	0.05	0.06	0.05	0.06	0.07	0.02	0.02	0.08	44.51%
ปิจัยรองด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ										
การเข้าถึงโรงพยาบาล	0.13	0.18	0.66	0.33	0.17	0.66	0.11	0.10	0.18	5.15%
ระยะห่างจากสถานีจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิง	0.75	0.74	0.07	0.33	0.67	0.08	0.11	0.65	0.75	8.52%
ระยะห่างจากสถานศึกษา	0.13	0.08	0.27	0.33	0.17	0.26	0.78	0.25	0.07	4.78%
C.R.	0.00	0.04	0.04	0.00	0.00	0.03	0.00	0.02	0.03	18.46%
ปิจัยย่อยด้านสังคมและเศรษฐกิจ										
สถานีขนส่งสินค้า	0.08	0.14	0.04	0.04	0.25	0.38	0.25	0.27	0.06	16.78%
C.R.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	100.13%

ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ได้วิเคราะห์กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ เพื่อหาค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญของปัจจัย โดยสร้างแบบสอบถามเพื่อสอบถามผู้เชี่ยวชาญ 3 ด้าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผังเมือง ผู้เชี่ยวชาญด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ ผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 9 ท่าน ดังนั้นอาจพิจารณาข้อมูลเพิ่มเติม

1. การวิเคราะห์ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 ท่าน ประกอบได้
2. ในส่วนของปัจจัยที่ใช้

ในการวิเคราะห์ ที่ควรพิจารณาอีกมาก เช่น ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ความคิดเห็นของคนหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ราคาที่ดิน อีกทั้งนโยบายของภาครัฐที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น โครงการ Eastern Seaboard และ Landbridge เป็นต้น และหากในอนาคตมีเส้นทางคลองไทยที่เหมาะสมกว่าเส้นทาง 9A อาจทำให้การศึกษาเปลี่ยนแปลงได้

3. อาจพิจารณาผู้เชี่ยวชาญด้านอื่นเพิ่มเติม เพื่อให้การศึกษามีความสอดคล้องมากที่สุด เช่น นักวิชาการคลองไทย คณะกรรมการการคมนาคม

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก สุทธิวาทีนฤพุฒิ. (2553). การขนส่งทางทะเล. กรุงเทพฯ: ท้อป.
- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). การพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมเพื่อรองรับการลงทุน. ค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 7, 2568, จาก <http://www.industry.go.th/industry/index.php/th/knowledge/item/10609-2016-05-23-0542-50>.
- คณะกรรมการการวิสามัญฯ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2547). รายงานของคณะกรรมการการวิสามัญเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการชุดคอคอดกระ. ค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 1, 2568, จาก https://www.senate.go.th/document/Ext2191/2191331_0002.PDF.
- พรเพิ่ม แซ่โจ้ว. (2553). การวิเคราะห์ที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าของอุตสาหกรรมดัมกลั่นสุราชาว กรณีศึกษา จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภูมิศาสตร์อุตสาหกรรม คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัฒพงษ์ พงษ์ธานี. (2559). การวิเคราะห์ที่ตั้งที่เหมาะสมสำหรับสถานีบรรจุและแยกสินค้า (ICD) กรณีศึกษา ภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระหัตถ์ โรจนประดิษฐ์. (2550). การวางแผนเมืองโลจิสติกส์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2564). การวางแผนเมืองโลจิสติกส์. กรุงเทพฯ: ศิลา พับลิชชิ่ง.
- สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ. (2563). กระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น. ค้นเมื่อ มกราคม 18, 2568, จาก https://www.dti.or.th/download/150319174753_3ahp4.pdf.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). รายงานโลจิสติกส์ของประเทศไทยประจำปี 2566. ค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 10, 2568, จาก <https://www.nesdc.go.th/download/logistics/report/LogisticsReportTH.pdf>.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร. (2566). **แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย (พ.ศ. 2566-2570)** ในส่วนของกระทรวงคมนาคม. ค้นเมื่อ มกราคม 25, 2568, จาก chromeextension://efaidnbmninnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.otp.go.th/uploads/tiny_uploads/PolicyPlan/25660427-Plan-Logi2566-2570.pdf.
- สำนักพัฒนามาตรฐาน กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย. (2567). **เกณฑ์และมาตรฐานผังเมืองรวม พ.ศ. 2567**. ค้นเมื่อ เมษายน 7, 2568 จาก <https://www.dpt.go.th/th/dpt-standard/3369#wow-book/25>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ. (2566). **แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย พ.ศ. 2566-2570**. ค้นเมื่อ มกราคม 15, 2568, จาก [https://www.nesdc.go.th/download/document/logistic/Thailand%20Logistics%20Action%20Plan%202023-2027%20\(Full%20Version\).pdf](https://www.nesdc.go.th/download/document/logistic/Thailand%20Logistics%20Action%20Plan%202023-2027%20(Full%20Version).pdf).
- ศาสน์ สุขประเสริฐ. (2552). **การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสถานีขนส่งสินค้าทางบก จังหวัดนครราชสีมา**. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- Edgar M. as cited in Daniel A Glaser-Segura. (2009). **Principles of supply chain Management: A Balance Approach**. Retrieved March 5, 2568, from <https://slideplayer.com/slide/7344867/>.
- Khongkan, T., Suthikarnnarunai, N., and Rattawawong, W. (2015). A Location Analysis of the Distribution Center and Logistics Hub in Greater Mekong Subregion. **Integrative Business & Economics Research**, 4 (2), 397-409.

วัฒนธรรมการทำงาน และแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชั่นวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร

WORK CULTURE & COMPENSATION MOTIVATION AFFECTING ORGANIZATIONAL COMMITMENT OF GENERATION Y EMPLOYEES IN PRIVATE COMPANIES IN BANGKOK

นิตยา เพ็ญเนตร¹⁾, อัณณฉนิชา ธัญญะชัยรัตน์^{2)*} และ นันทิ สุทธิการณนัย³⁾

¹⁾นักศึกษามหาบัณฑิตสาขาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

²⁾อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

³⁾อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Nittaya Phennetr¹⁾, Aannicha Thunyachairat^{2)*} and Nanti Suthikarnnarunai³⁾

¹⁾Master of Business Administration in Management, University of the Thai Chamber of Commerce

²⁾Instructor in Business School, University of the Thai Chamber of Commerce

³⁾Assistant Professor, School of Engineering, University of the Thai Chamber of Commerce

*Corresponding author e-mail: aannicha_thu@utcc.ac.th

Receive : March 12, 2025

Revised: April 17, 2025

Accepted: May 8, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการทำงาน และแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชั่นวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชั่นวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงินที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชั่นวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงินที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชั่นวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานบริษัทเอกชน กลุ่มเจเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้สูตรแบบไม่ทราบจำนวนประชากรของ Cochran ได้จำนวน 400 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ เป็นผู้ที่ทำงานในบริษัทเอกชน พื้นที่ทำงานอยู่ 5 เขตที่มีนิติบุคคลดำเนินธุรกิจอยู่ในกรุงเทพมหานครมากที่สุด ได้แก่ เขตวัฒนา เขตบางรัก เขตประเวศ เขตจตุจักร และเขตห้วยขวาง และเกิดระหว่างปี พ.ศ. 2523-2540 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า วัฒนธรรมการทำงาน แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงิน และแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงินส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชั่นวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: วัฒนธรรมการทำงาน แรงจูงใจด้านผลตอบแทน ความผูกพันต่อองค์กร พนักงานเจเนอเรชันวาย

ABSTRACT

The research on the work culture and compensation motivation affecting organizational commitment of Generation Y employees in private companies in Bangkok aims to study the work culture, financial and non-financial compensation motivation of Generation Y employees in private companies in Bangkok that affect the organizational commitment. This study employs a quantitative research approach. The sample consists of 400 Generation Y employees working in private companies in Bangkok, determined based on W. G. Cochran's formula for an unknown population size. A purposive sampling method was applied to collect data from employees born between 1980 and 1997, working in private companies across five Bangkok districts with the highest number of registered businesses: Watthana, Bang Rak, Prawet, Chatuchak, and Huai Khwang. Questionnaires were employed as the data collection tool. Statistical data analysis was conducted using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics, specifically multiple linear regression analysis.

The research results indicated that the work culture, financial compensation, and non-financial compensation motivation significantly affected the organizational commitment of Generation Y employees in private companies in Bangkok with a statistical significance level of 0.05, aligning with the research hypothesis.

Keywords: work culture, compensation motivation, organizational commitment, Generation Y

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีการแข่งขันกันเปิดกว้างอย่างเสรี ธุรกิจต่าง ๆ ต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรง และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง องค์กรจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้สามารถตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันองค์กรประกอบด้วยบุคลากรจาก 4 เจเนอเรชัน ได้แก่ เจเนอเรชันบี เจเนอเรชันเอ็กซ์ เจเนอเรชันวาย และเจเนอเรชันซี ซึ่งทำงานร่วมกันในบทบาทต่าง ๆ (Grubb, 2016, 17-20) กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยเป็นศูนย์กลางธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง องค์กรต่าง ๆ ต้องสรรหาและดึงดูดบุคลากรที่มีศักยภาพโดยเฉพาะ

เจเนอเรชันวาย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรแต่ปัญหาที่องค์กรพบ คือ กลุ่มเจเนอเรชันวายเป็นบุคคลที่เกิดพ.ศ. 2523-2540 มีความคิดสร้างสรรค์ ชอบงานด้านเทคโนโลยี มองโลกในแง่ดีสามารถทำงานหลากหลายอย่างในเวลาเดียวกัน งานที่ต้องมีลักษณะชัดเจน ไม่กลัวการเปลี่ยนแปลง ระดับความอดทนต่ำ (Yarrow and O'Donnell, 2009, 1-26) ด้วยเหตุนี้ องค์กรส่วนใหญ่จึงพบปัญหาการลาออกของเจเนอเรชันวายอยู่บ่อยครั้ง จากรายงานวิเคราะห์ข้อมูลอุปสงค์และอุปทานกรุงเทพมหานคร ปี 2566 เรื่องการเข้างานใหม่และการออกจากงานของแรงงานของสถานประกอบการในกรุงเทพมหานคร พบว่า จำนวนแรงงานที่ออกจากงานมากที่สุด คือ ช่วงอายุ 30-44 ปี แรงงานช่วงอายุนี้

ยังคงอยู่ในตลาดแรงงาน แต่อยู่ในรูปแบบแรงงานอิสระ (กระทรวงแรงงาน, 2566) การลาออกของเจเนอเรชันวาย เกิดจากหลายปัจจัย เช่น การแสวงหาความท้าทายใหม่ วัฒนธรรมองค์กร และความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ส่งผลให้องค์กรมีต้นทุนสูงขึ้นจากการสรรหา และฝึกอบรมพนักงานใหม่ซึ่งอาจทำให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลงและกระทบต่อภาพลักษณ์องค์กร ดังนั้น การรักษานักงานที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญให้อยู่กับองค์กรจะช่วยสร้างงานที่มีคุณภาพและลดต้นทุนในระยะยาว การสร้างความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรเป็นสิ่งจำเป็นในยุคที่มีการแข่งขันสูง (Steers, 1977) อ้างอิงใน (ชญากรณ์ นันทน์ภูมิตร, 2566, 29) ได้กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์กรเป็นปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานและความอยากมีส่วนร่วมในองค์กรที่จะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่พนักงานมีให้แก่องค์กร โดยวัฒนธรรมองค์กรมีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมและแนวทางปฏิบัติร่วมกัน ดังแนวคิดวัฒนธรรมการทำงานของ (Hofstede, 1997, 2021) อ้างอิงใน (วัฒนชัย ไชยอำพร และคณะ, 2565, 195) ที่กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมองค์กร คือ ค่านิยม แม้ว่าองค์กรจะไม่ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นสิ่งที่ทำให้ทราบได้ว่า ควรปฏิบัติอย่างไร หรือควรที่จะปฏิบัติอะไร นอกจากนี้ การให้ค่าตอบแทน สวัสดิการ และความมั่นคงในการทำงานช่วยสร้างขวัญกำลังใจ ทำให้พนักงานสามารถใช้ศักยภาพได้เต็มที่และมีความรักในงานจนนำไปสู่ความผูกพันต่อองค์กรในที่สุด (จิตภาพร เกษประดิษฐ์, 2563, 1) ดังที่กล่าวในแนวคิดทฤษฎีของมอนต์และโน (Mondy and Noe, 1996) ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮร์เบิร์ก (Herzberg, 1959) และทฤษฎีแฮคแมนและโอล์ดแฮม (Hackman and Oldham, 1975) เกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงาน

ดังนั้น การศึกษาวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นการสร้างความผูกพันกับองค์กร อีกทั้งยังช่วยให้องค์กรสามารถปรับกลยุทธ์การบริหาร

บุคลากรให้เหมาะสมกับพนักงานรุ่นใหม่ที่มีความต้องการแตกต่างจากพนักงานรุ่นก่อนหน้านี้ ผลจากการศึกษาจะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับองค์กร และลดต้นทุนการลาออกของพนักงาน ซึ่งจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชันวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงินที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชันวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงินที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชันวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษางานวิจัยจากฐานข้อมูลอินเทอร์เน็ตทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อศึกษาความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม สมมติฐานต่าง ๆ เพื่อนำมาออกแบบเครื่องมือในการวิจัย องค์ประกอบของตัวแปรอิสระ ได้แก่ วัฒนธรรมการทำงาน แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงิน แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงิน และตัวแปรตาม ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชันวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร
2. ขอบเขตด้านประชากร คือ พนักงานกลุ่มเจเนอเรชันวายที่ทำงานอยู่ในบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร เป็นบุคคลที่เกิดปี พ.ศ. 2523-2540 จำนวน 400 คน
3. ขอบเขตระยะเวลา ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมุ่งศึกษาวัฒนธรรมการทำงาน และแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชันวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้มาจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีตัวแปรอิสระ ได้แก่ วัฒนธรรมการทำงาน แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงิน และแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงิน ตัวแปรตาม ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชันวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) ให้กับพนักงานบริษัทเอกชนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มเจเนอเรชันวาย (บุคคลที่เกิดปี พ.ศ. 2523-2540) ได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถามรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องบนฐานข้อมูลอินเทอร์เน็ตทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวบรวมข้อมูลที่ได้นำมากำหนดขอบเขตในการวิจัยด้านเนื้อหาและแบบสอบถามในการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ท่านเป็นพนักงานในกรุงเทพมหานครหรือไม่ ท่านเกิด พ.ศ. 2523-2540 หรือไม่ ท่านทำงานเขตพื้นที่ใด เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และระยะเวลาในการทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับวัฒนธรรมการทำงาน จำนวน 20 ข้อ ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับ

แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปของตัวเงิน จำนวน 7 ข้อ ส่วนที่ 4 เกี่ยวกับแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปของตัวเงิน จำนวน 12 ข้อ ส่วนที่ 5 เกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรจำนวน 11 ข้อ รวมคำถามทั้งหมด 50 ข้อ โดยการวัดตัวแปรแบบ Interval scale ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยใช้มาตรวัดตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's scale) (Likert, 1961, 223) ซึ่งกำหนดไว้ 5 ระดับ

2. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือ 0.5-1.0 (Rovinelli and Hambleton, 1977, 49-60) และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย (Try out) จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha) มีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งผ่านเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Cronbach, 1990, 203)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรของ Cochran (1977) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2567, 46) ได้ขนาดตัวอย่าง 385 ตัวอย่าง และสำรองจำนวนตัวอย่างเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อน 15 ตัวอย่าง รวมเป็นขนาดตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 5 เขต ที่มีนิติบุคคลดำเนินธุรกิจอยู่ในกรุงเทพมหานครมากที่สุด (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2567) ได้แก่ เขตวัฒนา เขตบางรัก เขตประเวศ เขตจตุจักร และเขตห้วยขวาง 2) สุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยจับฉลากเลือกประเภทธุรกิจ เขตละ 3 ธุรกิจ จากผลการจับฉลากพบว่า ประเภทธุรกิจที่ได้รับการคัดเลือก ได้แก่ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ก่อสร้างธุรกิจ

คำสั่งคำปลีก และธุรกิจบริการ 3) สุ่มตัวอย่างแบบโควตา จำนวน 5 เขต ๆ ละ 80 ตัวอย่าง รวมจำนวน 400 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ได้กำหนด สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อใช้ในการบรรยายข้อมูลหรือผลลัพธ์จากการรวบรวมแบบสอบถาม โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นอกจากนี้ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวัดระดับข้อมูลตัวแปร หลังจากนั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลถดถอยพหุคูณเชิงเส้น (Multiple Linear Regression) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรวัฒนธรรมการทำงาน แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงิน แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงิน และความผูกพันต่อองค์กรตามสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านบุคคล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50 ระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 48.25 มีสถานภาพโสดร้อยละ 80 ระยะเวลาการทำงาน 1-5 ปี ร้อยละ 29.50 และทำงานอยู่ในเขตพัฒนา ร้อยละ 20 เขตบางรัก ร้อยละ 20 เขตประเวศ ร้อยละ 20 เขตจตุจักร ร้อยละ 20 และเขตห้วยขวาง ร้อยละ 20

2. ผลการวิเคราะห์วัฒนธรรมการทำงาน และแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มเจนเอเรชั่นวายบริษัทเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบผลแสดงดังตารางที่ 1-4 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมการทำงาน จำแนกเป็นรายด้านและภาพรวม

ด้านที่	วัฒนธรรมการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ลักษณะการใช้อำนาจของผู้บริหาร	4.10	0.42	มาก	6
2	ลักษณะความเป็นส่วนรวม	4.29	0.52	มากที่สุด	1
3	ความเป็นชายและความเป็นหญิง	4.21	0.58	มากที่สุด	3
4	การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน	4.25	0.50	มากที่สุด	2
5	ลักษณะการทำงานร่วมกัน	4.21	0.43	มากที่สุด	4
6	การแสดงออกทางอารมณ์	4.16	0.49	มาก	5
รวม		4.21	0.39	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 วัฒนธรรมการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ลักษณะความเป็นส่วนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมา คือ การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน ($\bar{X} = 4.25$) ความเป็นชายและความเป็นหญิง ($\bar{X} = 4.21$) ลักษณะการทำงานร่วมกัน ($\bar{X} = 4.21$) การแสดงออก ทางอารมณ์($\bar{X} = 4.16$) และ

ลักษณะการใช้อำนาจของผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.10$) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในวัฒนธรรมการทำงานที่มีต่อความผูกพันองค์กรในลักษณะความเป็นส่วนรวมมากที่สุด รองลงมา คือ การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนด้านความเป็นชายและความเป็นหญิง ลักษณะการทำงานร่วมกันการแสดงออกทางอารมณ์ และลักษณะการใช้อำนาจของผู้บริหารตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงิน จำแนกเป็นรายด้านและภาพรวม

ด้านที่	แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ค่าตอบแทนและสวัสดิการ	3.97	0.51	มาก	2
3	การประเมินผลตามผลงาน	4.24	0.59	มากที่สุด	1
รวม		4.10	0.50	มาก	

จากตารางที่ 2 แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงินโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การประเมินผลตามผลงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมาคือ ค่าตอบแทนและสวัสดิการ

($\bar{X} = 3.97$) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงินที่มีต่อความผูกพันองค์กรในการประเมินผลงานมากที่สุด รองลงมา คือ ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงิน จำแนกเป็นรายด้านและภาพรวม

ด้านที่	แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ความหลากหลายในงาน	4.14	0.45	มาก	3
2	ความมีอิสระในการทำงาน	4.27	0.49	มากที่สุด	1
3	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.26	0.45	มากที่สุด	2
รวม		4.22	0.37	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3 แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ความมีอิสระในการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมาคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X} = 4.26$) และความหลากหลายในงาน ($\bar{X} = 4.14$)

ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงินที่มีต่อความผูกพันองค์กรในความมีอิสระในการทำงานมากที่สุด รองลงมาคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความหลากหลายในงาน ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร จำแนกเป็นรายด้านและภาพรวม

ด้านที่	ความผูกพันต่อองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ความเชื่อมั่น ยอมรับเป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร	4.12	0.51	มาก	2
2	ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์กร	4.38	0.47	มากที่สุด	1
3	ความต้องการที่จะรักษาสภาพการเป็นพนักงานขององค์กร	3.97	0.50	มาก	3
รวม		4.16	0.42	มาก	

จากตารางที่ 4 ความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมา คือ ความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ($\bar{X} = 4.12$) และความต้องการที่จะรักษาสภาพการเป็นพนักงานขององค์กร ($\bar{X} = 3.97$) แสดงให้เห็นว่าในด้านความผูกพันต่อองค์กรให้ความสำคัญกับความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายาม เพื่อประโยชน์ขององค์กรมากที่สุด รองลงมา คือ ความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมาย และค่านิยมขององค์กรและความต้องการที่จะรักษาสภาพ

การเป็นพนักงานขององค์กร ตามลำดับ

จากผลการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการทำงาน และแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายบริษัทเอกชน ในกรุงเทพมหานคร พบว่า วัฒนธรรมการทำงาน แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงิน และแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงินส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายในบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงโดยภาพรวมและรายด้านตามตารางที่ 5-8

ตารางที่ 5 แสดงการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) ระหว่างตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม โดยภาพรวม

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	P-Value	แปรผล
วัฒนธรรมการทำงาน	0.455	0.048	0.421	9.520	<0.001**	ยอมรับสมมติฐาน
แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงิน	0.177	0.033	0.210	5.306	<0.001**	ยอมรับสมมติฐาน
แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงิน	0.343	0.049	0.298	7.007	<0.001**	ยอมรับสมมติฐาน

$R = 0.831$, $R^2 = 0.690$, Adjust $R^2 = 0.688$, Std. Error of the Estimate = 0.237, $df = 3$, $F = 294.288$,

$P\text{-Value} = <0.001$ ตัวแปรตาม: ความผูกพันต่อองค์กร **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณระหว่างวัฒนธรรมการทำงาน แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงิน แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงินกับความผูกพันองค์กรของพนักงานกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.831 สามารถร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรได้ร้อยละ 69 อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.237 ค่าตัวแปรอิสระ เท่ากับ 3 โดย Beta มีค่าเท่ากับ 0.421, 0.210 และ 0.298 ตามลำดับ และมีค่า P-Value น้อยกว่า 0.001 ทั้ง 3 ตัวแปร แสดงให้เห็นถึงทิศทางที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรที่สอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 6 แสดงการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละด้านที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม

วัฒนธรรมการทำงาน	B	S.E.	Beta	t	P-Value	แปลผล
ด้านลักษณะการใช้อำนาจของผู้บริหาร	0.135	0.039	0.134	3.496	<0.001**	ยอมรับสมมติฐาน
ด้านลักษณะความเป็นส่วนรวม	0.146	0.033	0.180	4.491	<0.001**	ยอมรับสมมติฐาน
ด้านความเป็นชายและความเป็นหญิง	0.131	0.028	0.179	4.762	<0.001**	ยอมรับสมมติฐาน
ด้านการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน	0.164	0.029	0.191	5.560	<0.001**	ยอมรับสมมติฐาน
ด้านลักษณะการทำงานร่วมกัน	0.236	0.036	0.239	6.458	<0.001**	ยอมรับสมมติฐาน
ด้านการแสดงออกทางอารมณ์	0.161	0.033	0.185	4.917	<0.001**	ยอมรับสมมติฐาน

$R = 0.825$, $R^2 = 0.681$, Adjust $R^2 = 0.676$, Std. Error of the Estimate = 0.241, df = 6, F= 139.921,

P-Value = <0.001 ตัวแปรตาม: ความผูกพันต่อองค์กร **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ ประกอบด้วย ด้านลักษณะการใช้อำนาจของผู้บริหาร ด้านลักษณะความเป็นส่วนรวม ด้านความเป็นชายและความเป็นหญิง ด้านการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน ด้านลักษณะการทำงานร่วมกัน และด้านการแสดงออกทางอารมณ์กับความผูกพันขององค์กรของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชั่นวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.825 สามารถ

ร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรได้ร้อยละ 68.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.241 ค่าตัวแปรอิสระ เท่ากับ 6 โดย Beta มีค่าเท่ากับ 0.134, 0.180, 0.179, 0.191, 0.239 และ 0.185 ตามลำดับ และมีค่า P-Value น้อยกว่า 0.001 ทั้ง 6 ตัวแปร แสดงให้เห็นถึงทิศทางที่ส่งผลต่อความผูกพันขององค์กรที่สอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 7 แสดงการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละด้านที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม

แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงิน	B	S.E.	Beta	t	P-Value	แปลผล
ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ	0.177	0.040	0.215	4.392	<0.001**	ยอมรับสมมติฐาน
ด้านการประเมินผลตามผลงาน	0.382	0.035	0.529	10.793	<0.001**	ยอมรับสมมติฐาน

$R = 0.692$, $R^2 = 0.479$, Adjust $R^2 = 0.476$, Std. Error of the Estimate = 0.307, df = 2, F= 182.302,

P-Value = <0.001 ตัวแปรตาม: ความผูกพันต่อองค์กร **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ ประกอบด้วย ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ และด้านการประเมินผลตามผลงานกับความผูกพันขององค์กรของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชั่นวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.692 สามารถร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรได้ร้อยละ 47.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.307 ค่าตัวแปรอิสระ เท่ากับ 2 แสดงให้เห็นว่าค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน โดย Beta มีค่าเท่ากับ 0.215 และ 0.529 ตามลำดับ และมีค่า P-Value น้อยกว่า 0.001 ทั้ง 2 ตัวแปร แสดงให้เห็นถึงทิศทางที่ส่งผลต่อความผูกพันขององค์กรที่สอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 8 แสดงการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละด้านที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม

แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงิน	B	S.E.	Beta	t	P-Value	แปลผล
ด้านความหลากหลายในงาน	0.170	0.036	0.182	4.695	<0.001**	ยอมรับสมมติฐาน
ด้านความมีอิสระในการทำงาน	0.313	0.035	0.364	8.918	<0.001**	ยอมรับสมมติฐาน
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	0.362	0.036	0.387	10.179	<0.001**	ยอมรับสมมติฐาน

$R = 0.747$, $R^2 = 0.557$, Adjust $R^2 = 0.554$, Std. Error of the Estimate = 0.283, $df = 3$, $F = 166.150$, $P\text{-Value} = <0.001$ ตัวแปรตาม: ความผูกพันต่อองค์กร **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ ประกอบด้วย ด้านความหลากหลายในงานด้านความมีอิสระในการทำงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มเจนเอเรชั่นวายบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.747 สามารถร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรได้ร้อยละ 55.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.283 ค่าตัวแปรอิสระ เท่ากับ 3 โดย Beta มีค่าเท่ากับ 0.182, 0.364 และ 0.387 ตามลำดับ และมีค่า P-Value น้อยกว่า 0.001 ทั้ง 3 ตัวแปร แสดงให้เห็นถึงทิศทางที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรที่สอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวัฒนธรรมการทำงาน แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงิน และแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงินส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มเจนเอเรชั่นวายในบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงินมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ วัฒนธรรมการทำงาน และแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงิน ตามลำดับ โดยสามารถอธิบายได้ว่าแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงินแสดงให้เห็นว่า

พนักงานกลุ่มเจนเอเรชั่นวายในบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงินเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ส่งผลมากที่สุด คือ ความมีอิสระในการทำงานสอดคล้องกับ วิชุลดา เพียรเสมอ และ ประพันธ์ ชัยกิจอุไรใจ (2563, 109) กล่าวว่า ความมีอิสระในการทำงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร แต่ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของบุญรักษ์ เทียงตรง (2564, 58) กล่าวว่า ความมีอิสระในงานไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทเอกชนเจนเอเรชั่นวายรองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สอดคล้องกับ ธัญญา เกษปทุม (2566, 64-65) กล่าวว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้ป่วยระดับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับผู้ป่วยระดับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทอีคอมเมิร์ซ แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร แต่ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญรักษ์ เทียงตรง (2564, 58) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทเอกชนเจนเอเรชั่นวาย และด้านความหลากหลายในงาน สอดคล้องกับ วิชุลดา เพียรเสมอ และประพันธ์ ชัยกิจอุไรใจ (2563, 109) กล่าวว่า ด้านความหลากหลายของงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

แต่ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญรักษ์ เทียงตรง (2564, 57-58) กล่าวว่า ความหลากหลายในงาน ไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัทเอกชนเจเนอเรชั่นวาย

ด้านวัฒนธรรมการทำงาน พบว่า มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าพนักงานกลุ่มเจเนอเรชั่นวายในบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีวัฒนธรรมในการทำงานเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ส่งผลมากที่สุด คือ ลักษณะความเป็นส่วนรวม สอดคล้องกับ มัทวัน เลิศวุฒิจา (2564, 328) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความเกี่ยวข้องสัมพันธ์สังคมมีความสัมพันธ์ต่อความภักดีของพนักงานเอกชนของบริษัทจัดจำหน่ายเคมีภัณฑ์แห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อพนักงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านความเกี่ยวข้องสัมพันธ์สังคมเพิ่มขึ้น จะมีความภักดีโดยรวมเพิ่มขึ้นในระดับสูง รองลงมาคือ ด้านการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน สอดคล้องกับ อาริรัตน์ กลมทุกสิ่ง (2563, 56) กล่าวว่า ประเทศไทยมีการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนสูง โดยคนในสังคมไทยมองว่า เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนหรือสภาวะที่ผิดปกติ บุคคลในสังคมจะไม่สามารถทนต่อสภาวะนั้นได้ จึงจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงสถานการณ์นั้น ด้านความเป็นชายและความเป็นหญิง สอดคล้องกับ อาริรัตน์ กลมทุกสิ่ง (2563, 56-57) ที่กล่าวว่า ประเทศไทยมีค่าความเป็นชายในระดับต่ำ เน้นไปในรูปแบบความเป็นหญิงเป็นส่วนมาก และให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางเพศ ทั้งนี้ แนวโน้มในปัจจุบันมุ่งเน้นคุณภาพชีวิตและการสร้างสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตมากขึ้น องค์กรต่าง ๆ เริ่มส่งเสริมกิจกรรมทั้งระหว่างและหลังการทำงาน สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและเสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร ซึ่งช่วยให้พนักงานมีความผูกพันในการทำงาน ด้านลักษณะการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับ วงศธร อินทวิเชียร (2566, 48) กล่าวว่า ปัจจัยด้านความมีส่วนร่วมในการทำงานส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงาน

Generation Y ในกลุ่มธุรกิจ SMEs ด้านการแสดงออกทางอารมณ์ สอดคล้องกับ อาริรัตน์ กลมทุกสิ่ง (2563, 54) กล่าวว่า บุคลากรสามารถถ่ายทอดแผนปฏิบัติเจตนาธรรมณ์ ความต้องการทั้งตนเองและผู้อื่นให้รับรู้เปรียบเสมือนสังคมที่ผอมผ้นไม่ได้ถูกควบคุมทางความคิดหรือการกระทำย่อมส่งผลให้บุคลากรมีอิสระทางความคิดสร้างสรรค์สร้างนวัตกรรมผ่านการจัดการนวัตกรรมไปในทิศทางที่ก้าวหน้ากว่ารูปแบบเดิมขององค์กร พร้อมถ่ายทอดความคิดสู่ผู้อื่นและพัฒนาองค์ความรู้ในตนเองอยู่เสมอ และด้านลักษณะการใช้อำนาจของผู้บริหาร สอดคล้องกับ (Easton and Steyn, 2022) กล่าวว่า ด้านวัฒนธรรมระยะห่างทางอำนาจ (Power distance) ของพนักงานกลุ่มมิลเลนเนียล มีผลการวิจัยเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มเจเนอเรชั่นอื่น จึงค่อนข้างแตกต่างจากกลุ่มเจเนอเรชั่นก่อนหน้านี้ในการทำงาน

ด้านแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงิน มีความเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าพนักงานเอกชนเจเนอเรชั่นวายมีแรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงินเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ส่งผลมากที่สุด คือ การประเมินผลตามผลงาน สอดคล้องกับ วิชชุดา เพียรเสมอ และ ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ (2563, 109) กล่าวว่า ผลสะท้อนของงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร รองลงมา คือ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ สอดคล้องกับ (Machova, R.; et al., 2022) กล่าวว่า เครื่องมือสร้างแรงจูงใจที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ แรงจูงใจทางการเงิน เช่น การขึ้นเงินเดือนหรือโบนัส ทั้งนี้ การเสนอค่าตอบแทนและสวัสดิการที่สูงกว่ามาตรฐานเล็กน้อยอาจเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดและรักษาบุคลากรให้อยู่กับองค์กรในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. วัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมความผูกพันของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชั่นวายในบริษัทเอกชน

ในกรุงเทพมหานครนั้น ผู้นำควรเปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็น มีภาวะผู้นำทางอารมณ์ เพื่อเข้าใจและจัดการอารมณ์ของทีม ลดลำดับชั้นในการบริหาร เพื่อให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ องค์กรควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร เน้นการทำงานเป็นทีม และให้ความสำคัญกับความเท่าเทียม รวมถึงปรับรูปแบบการทำงานให้ยืดหยุ่น ใช้ระบบวัดผลตามผลงานให้ความสำคัญสมดุลชีวิตกับการทำงาน สร้างโครงสร้างองค์กรที่ยืดหยุ่น ให้พนักงานสามารถหมุนเวียนตำแหน่งงาน เพื่อพัฒนาทักษะ ให้โอกาสในการเลื่อนตำแหน่งที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความมั่นคงและพัฒนาศักยภาพของพนักงาน

2. แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่อยู่ในรูปตัวเงินที่ส่งเสริมความผูกพันของพนักงานกลุ่มเจนเอเรชั่นวายในบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานครนั้น องค์กรควรกำหนดค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและสามารถแข่งขันกับตลาดได้ โดยปรับเงินเดือนตามทักษะและผลงาน พร้อมทั้งให้สวัสดิการที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ ควรใช้ระบบประเมินผลที่โปร่งใส กำหนดเป้าหมายชัดเจน และเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงินที่ส่งเสริมความผูกพันของพนักงานกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย

ในบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานครนั้น องค์กรควรออกแบบงานให้มีความหลากหลายและท้าทาย เปิดโอกาสให้พนักงานคิดค้นวิธีการทำงานใหม่ ๆ และเพิ่มความรับผิดชอบ นอกจากนี้ ควรสร้างวัฒนธรรมที่เน้นผลลัพธ์มากกว่ากระบวนการ มอบอิสระในการทำงาน และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีภายในทีม ผ่านการสนับสนุนจากหัวหน้างานและกิจกรรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง การศึกษานี้มุ่งเน้นที่พนักงานกลุ่มเจนเอเรชั่นวายในบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจทำให้ผลการศึกษามีข้อจำกัดในเชิงบริบท ดังนั้น การศึกษาวิจัยในอนาคตอาจพิจารณาขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังเจนเอเรชั่นอื่น เช่น เจนเอเรชั่นซี หรือพนักงานในพื้นที่อื่นของประเทศไทย เพื่อให้ได้มุมมองที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น

2. การใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับเชิงปริมาณ การศึกษานี้เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ หากใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือกลุ่มสนทนา (Focus Group) ร่วมด้วยอาจช่วยให้เข้าใจเหตุผลและมุมมองของพนักงานได้ชัดเจนขึ้น รวมถึงช่วยอธิบายกลไกที่แรงจูงใจด้านต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2567). **จำนวนบริษัทที่จดทะเบียนนิติบุคคลของกรุงเทพมหานครที่ดำเนินกิจการอยู่ (ข้อมูล รายพื้นที่)**. ค้นเมื่อ ตุลาคม 27, 2567, จาก <https://datawarehouse.dbd.go.th/area/overview>.
- กองเศรษฐกิจการแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงแรงงาน. (2566). **รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลอุปสงค์และอุปทานแรงงานกรุงเทพมหานคร (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. ค้นเมื่อ ตุลาคม 12, 2567, จาก <https://www.labour.go.th/attachments/article/68400/29-08-66.pdf>.
- จิตภาพร เกษประดิษฐ์. (2563). **อิทธิพลของสวัสดิการ วัฒนธรรมองค์การที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันในองค์การของพนักงานสายงานสนับสนุนวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ชญาภรณ์ นันทน์ถนิมิต. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในสวัสดิการกับความผูกพันองค์กร: กรณีศึกษาพนักงาน บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด ที่ปฏิบัติงานส่วนสำนักงานใหญ่ ในยุค Post-COVID-19. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา เกษปทุม. (2566). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท อีคอมเมิร์ซ แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธานินทร์ ศิลปจารุ. (2567). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- บุญรักษ์ เทียงตรง. (2564). ปัจจัยค่าตอบแทนที่ไม่ใช่ทางการเงินที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัทเอกชนเจเนอเรชั่นวาย. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มัทวัน เลิศวุฒิศา. (2564). ความผูกพันต่อองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีความสัมพันธ์ต่อความภักดีของพนักงานเอกชน กรณีศึกษาบริษัทจัดจำหน่ายเคมีภัณฑ์แห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิษุฒดา เพียรเสมอ และประพันธ์ ชัยกิจอุไรใจ. (2563). คุณลักษณะของงานและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 31 (1), 101-111.
- วัฒน์ชัย ไชยอำพร, สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ และภพ พุฒิมานรติกุล. (2565). การศึกษาวัฒนธรรมองค์กร แรงจูงใจในการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในระดับปฏิบัติการของ อุตสาหกรรมบริการในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13, 15 (2), 193.
- วงศ์ธร อินทวิเชียร. (2566). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน Generation Y ในกลุ่มธุรกิจ SMEs. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อารีรัตน์ กลมทุกสิ่ง. (2563). การศึกษาอิทธิพลด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในบริบทค่านิยมวัฒนธรรมไทย. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques*. Johan Wiley & Sons Inc.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. 5th ed. New York: Harper Collins. Publishers, Inc.
- Easton, C., and Steyn, R. (2022). Millennials hold different cultural values to those of other generations: An empirical analysis. *SA Journal of Human Resource Management*, 20, 1901.
- Grubb, V. M. (2016). *Clash of the generations: Managing the new workplace reality*. John Wiley and Sons, 17-20.

- Herzberg, F., Mausner, B., and Snyderman, B. (1959). **The motivation to work (2nd ed.)**. John Wiley.
- Hofstede, G. (1997). **Cultures and organizations. Software of the mind**. New York, McGraw-Hill.
- Hackman, R., Lawler, E., and Oldham, G. (2015). **Job characteristics theory**. In *Organizational Behavior 1* (pp. 75-93). Routledge.
- Likert, R. (1961). **New patterns of management**. New York: McGraw-Hill.
- Mondy, R. W. and Noe, R. W. (1996). **Human Resource Management**. New York: Prentice Hall.
- Neuhauser, P.C. 2002. Building a High Retention Culture in Health Team. **Journal of Nursing Administration, 32 (9)**, 470-478.
- Machova, R., Zsigmond, T., Zsigmondova, A., and Seben, Z. (2022). Employee satisfaction and motivation of retail store employees. **Marketing i menedžment inovacij, (1)**, 67-83.
- Rovinelli, R. J., and Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. **Dutch Journal of Educational Research, 2 (2)**, 49-60.
- Steers, R. M. (1977). Antecedents and Outcomes of Organisational Commitment. **Administrative Science Quarterly, 22**, 46-56.
- Yarrow, K. and O'Donnell, J. (2009). **Gen BuY: How Tweens, Teens and Twenty-Somethings Are Revolutionizing Retail**. New Jersey: Wiley & Son.

กลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์และการสร้างสื่อมัลติมีเดียบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์
ผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์วิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัด
กาญจนบุรี

BRAND COMMUNICATIONS STRATEGY AND MULTI-MEDIA CREATION BASED ON THE CREATIVE ECONOMY CONCEPT OF ETHNIC WOVEN CLOTH PRODUCTS, HUAI KHAYENG COMMUNITY ENTERPRISE, THONG PHA PHUM DISTRICT, KANCHANABURI PROVINCE VIA MULTI-PLATFORM

พชรณัฐ ไคนุ่นภา^{1)*}, จุฑาภรณ์ เหมือนชู²⁾, พชรินทร์ บุญสมธป³⁾, ธิตติยาวรดา กันภัย⁴⁾ และ ศรีนยา ทรัพย์วารี⁵⁾

¹⁾⁻⁴⁾ คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ⁵⁾ คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Phacharanat Kainunpa^{1)*}, Jutaporn Mueanchoo²⁾, Patcharin Boonsomthop³⁾, Thitiyaworada Kanphai⁴⁾
and Sarinya Subvaree⁵⁾

¹⁾⁻⁴⁾ Faculty of Management Science, Kanchanaburi Rajabhat University

⁵⁾ Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: Phacharanat@kru.ac.th

Receive : March 12, 2025

Revised: April 8, 2025

Accepted: May 8, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ 2) เพื่อศึกษาการสร้างสื่อมัลติมีเดียผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ้าทอชาติพันธุ์ พื้นที่ในการวิจัย คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก และเครื่องมือเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาด้านกลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์กลยุทธ์การตลาดเพื่อความยั่งยืน (Sustainability Marketing) เน้นการใช้วัสดุธรรมชาติและกระบวนการผลิตที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและตอบโจทย์ลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย โมเดลกลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ผ้าทอชาติพันธุ์ (E-CULTURE Model) โมเดลนี้ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก สะท้อนผ่านคำว่า E-CULTURE 2) ผลการศึกษากการสร้างสื่อมัลติมีเดีย การผลิตวิดีโอสารคดีสั้น และอินโฟกราฟิก เพื่อแสดงเรื่องราวของชุมชน ขั้นตอนการผลิต และคุณค่าของผ้าทอ และ 3) ผลการศึกษาคความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดียให้ความสำคัญกับคุณภาพของการนำเสนอ เช่น ความละเอียดของภาพ กราฟิก และการเล่าเรื่องที่สื่อถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม ส่วนความพึงพอใจต่อสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ค่า S.D. = 0.52 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ การสร้างสื่อมัลติมีเดีย แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์

ABSTRACT

This research article aims to examine brand communication strategies for ethnic woven fabric products, explore the development of multimedia contents for promoting these products, and investigate consumer satisfaction with advertising and public relations media related to ethnic woven fabrics. The research was conducted in the area of the Chang Pa Huai Khayeng Community Enterprise Group, located in Thong Pha Phum District, Kanchanaburi Province, using purposive sampling. Qualitative data were collected through in-depth interviews, while quantitative data were obtained using structured questionnaires. The statistical tools employed for data analysis included percentage, mean, and standard deviation. The research findings revealed the following. For Brand Communication Strategy, the brand communication strategies aligned with sustainability marketing principles, emphasizing the use of natural materials and environmentally friendly production processes. This approach enhances brand credibility and appeals to environmentally conscious consumers. The study introduced the E-CULTURE Model, which comprises seven key components reflecting core cultural and sustainable brand values. For Multimedia Production, the content creation included the production of short documentary videos and infographics, aiming to present the community's story, the fabric-making process, and the cultural value embedded in ethnic textiles. For the Satisfaction with Multimedia Advertising and Public Relations, the participants expressed high levels of satisfaction with the quality of multimedia presentations, particularly in terms of visual clarity, graphic design, and storytelling that conveyed cultural significance. The average satisfaction score for advertising and public relations media was 4.68, with a standard deviation of 0.52, indicating a very high level of satisfaction.

Keywords: brand communication strategy, multimedia creation, creative economy concept, ethnic woven fabric products

บทนำ

กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของประเทศไทย มุ่งเน้นการสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้กับประเทศโดยวางเป้าหมายในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมจากผลกระทบของการระบาดของโรค COVID-19 รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้นำโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) มาใช้เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดครั้งนี้ได้สร้างผลกระทบอย่างรุนแรงทั่วโลก รวมถึง

ประเทศไทย ที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจหดตัวลง 6.1% ในปี 2563 (National Economic and Social Development Board, 2017) ซึ่งเป็นอัตราการขยายตัวต่ำสุดในรอบ 22 ปี นอกจากนี้ สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs) ลดลงจาก 35.3% ในปี 2562 เหลือเพียง 34.1% ในปี 2563 (Office of the National Economic and Social Development Council, 2020) กลยุทธ์สำคัญเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนสามารถรวมตัวกัน

เพื่อสร้างรายได้ ผ่านการผลิตสินค้าและบริการที่สะท้อน
อัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเขย่ง
ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
ถือเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจ กลุ่มชุมชนนี้ประกอบด้วย
สมาชิกที่เป็นชาตพันธุ์ ซึ่งรวมตัวกันเพื่อผลิตผ้าทอพื้นเมือง
ที่มีความเป็นเอกลักษณ์และสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น
(Boonruang, 2021) อย่างไรก็ตามวิสาหกิจชุมชน
บ้านห้วยเขย่งยังเผชิญปัญหาหลายด้าน เช่น
การตลาดแบรนด์และบรรจุภัณฑ์ที่แสดงถึงเอกลักษณ์
และคุณภาพของสินค้า อีกทั้งยังไม่มีสื่อสารแบรนด์
ที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อขยายตลาด
ยังเป็นไปอย่างจำกัด ทำให้การรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับ
ผลิตภัณฑ์ของชุมชนอยู่ในวงแคบ ส่งผลให้ไม่สามารถ
เข้าถึงลูกค้าใหม่ได้อีกทั้งยังขาดการส่งเสริมการเข้าสู่
ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และช่องทางการจัดจำหน่าย
ที่ทันสมัยซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาธุรกิจ
ในยุคดิจิทัล (Bobnuk, 2022, สัมภาษณ์)

การสื่อสารแบรนด์และการใช้สื่อมัลติมีเดีย
มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์
ผ้าทอพื้นถิ่น เพราะช่วยให้คุณค่าของผ้าและภูมิปัญญา
ท้องถิ่น สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ
และมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้คน โดยมีความสำคัญ
ในหลายมิติ ได้แก่ สร้างอัตลักษณ์ของแบรนด์การสื่อสาร
แบรนด์ช่วยให้ผ้าทอพื้นถิ่นมี “ตัวตน” ที่ชัดเจน ไม่ใช่แค่
สินค้าทั่วไปแต่เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเรื่องราว มีประวัติศาสตร์
และมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งช่วยเพิ่ม
มูลค่าทางใจให้กับผู้บริโภค (Kotler and Keller, 2016,
332-333) ทั้งนี้ผ้าทอชาติพันธุ์จากวิสาหกิจชุมชน
ข้างป่าห้วยเขย่งได้สะท้อนถึงมรดกทางวัฒนธรรม
ของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น มอญ กะเหรี่ยง และลาว
ผ้าทอเหล่านี้มีความประณีตในลวดลายและใช้เทคนิค
การทอมาจากวัตถุดิบธรรมชาติที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ดังนั้น
การใช้สื่อมัลติมีเดีย เช่น วิดีโอ รูปภาพ อินโฟกราฟิก
หรือสื่อโซเชียลช่วยถ่ายทอดขั้นตอนการผลิต
ความประณีต หรือภูมิปัญญาที่ซ่อนอยู่ในผ้าทอพื้นถิ่น

ให้เห็นภาพชัดเจนและน่าสนใจมากขึ้น ผู้บริโภค
จะเข้าใจว่าสินค้านั้นไม่ใช่แค่ “ผ้า” แต่คือศิลปะ
และวัฒนธรรมที่จับต้องได้นอกจากนี้ยังเป็นสัญลักษณ์
ของภูมิปัญญาท้องถิ่น และการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับ
ธรรมชาติการผสมผสานความคิดสร้างสรรค์เข้ากับ
ภูมิปัญญาดั้งเดิมช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์
และทำให้สามารถเข้าถึงตลาดในประเทศและ
ต่างประเทศได้ (ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ
(องค์การมหาชน), 2563)

การวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนากลยุทธ์การสื่อสาร
แบรนด์และสร้างสื่อมัลติมีเดียสำหรับผ้าทอชาติพันธุ์
ของวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง เพื่อเพิ่มยอดขาย
และสร้างการรับรู้ในวงกว้างการดำเนินงานนี้สอดคล้อง
กับยุทธศาสตร์ดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาค
ASEAN การทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงชุมชนเอง
เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยผลักดันการตลาดและการสื่อสาร
ที่มีคุณภาพของผ้าทอชาติพันธุ์ ผลลัพธ์ที่ได้จะช่วยสร้าง
รายได้ที่ยั่งยืนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ผลิตภัณฑ์
ผ้าทอชาติพันธุ์วิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง
อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาการสร้างสื่อมัลติมีเดียผลิตภัณฑ์
ผ้าทอชาติพันธุ์วิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง
อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสื่อโฆษณาและ
ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์วิสาหกิจชุมชน
ข้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสาร
แบรนด์และการสร้างสื่อมัลติมีเดียสำหรับผลิตภัณฑ์
ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง

โดยเนื้อหาการศึกษาครอบคลุมถึงการถ่ายทอดเรื่องราวของผลิตภัณฑ์และวัฒนธรรมการสร้างคุณค่าและเอกลักษณ์ของแบรนด์ผ่านสื่อมัลติมีเดีย และการวัดความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์

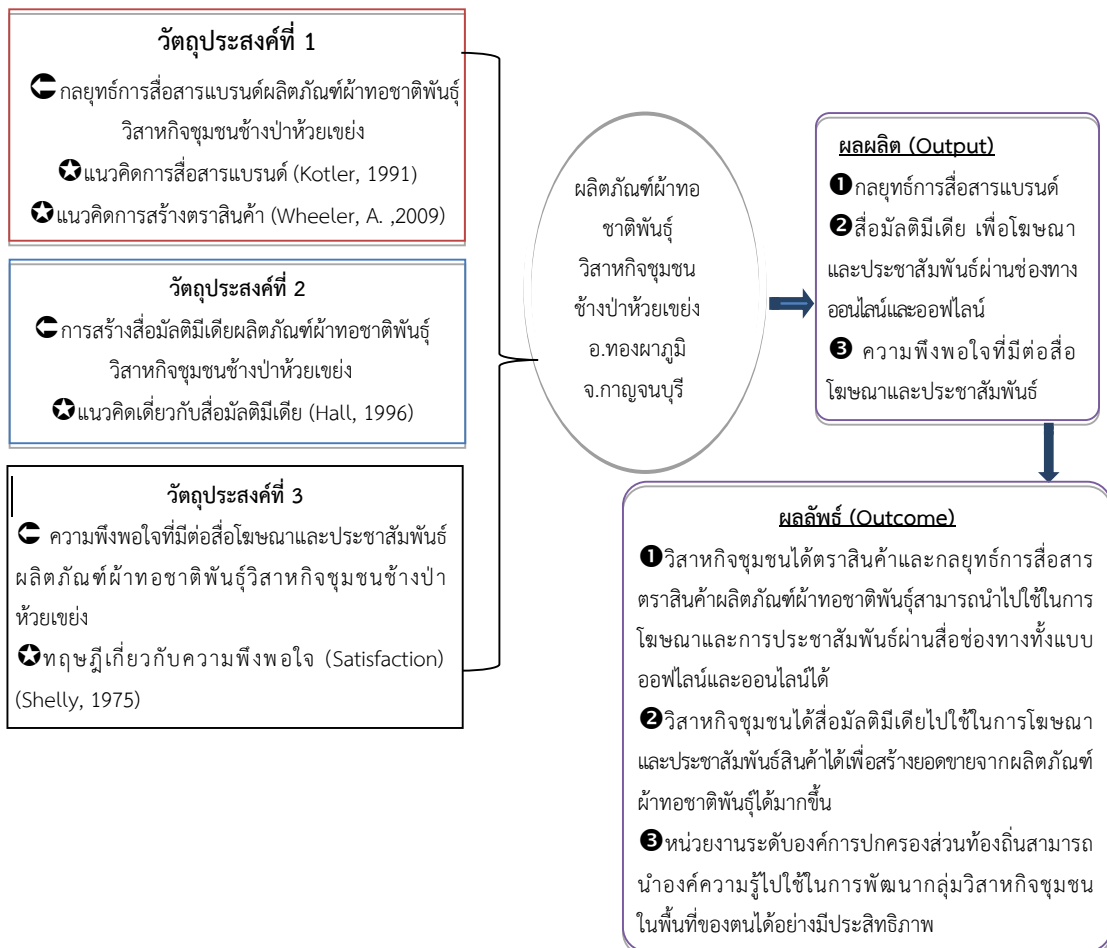
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยนี้ดำเนินการในพื้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอกองคา จ.กาญจนบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรมและเป็นแหล่งผลิตผ้าทอชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว

3. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลัก (Key Informant) ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พนักงาน เจ้าหน้าที่ และสมาชิกของกลุ่ม รวม 30 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณ ชาวบ้านในตำบลห้วยเขย่ง อายุระหว่าง 25-59 ปี เป็นประชาชนทั่วไป จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา การดำเนินการวิจัยครอบคลุมระยะเวลา 6 เดือน ตั้งแต่ขั้นตอนการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำรายงานผลการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลัก (Key Informants)

1. กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้กลุ่มเป้าหมายหลัก (Key Informants) ได้แก่ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/พนักงานของกลุ่มวิสาหกิจ/เจ้าหน้าที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง รวม 15 คน และสมาชิก/ชาวบ้านกลุ่มวิสาหกิจ จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random Sampling) คือ ทำงานด้านการผลิตผ้าทอชาติพันธุ์มาไม่น้อยกว่า 1 ปี (ข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเขย่ง, 2567)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ในการศึกษาเชิงปริมาณด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ด้วยแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลความพึงพอใจมาใช้ในการปรับปรุงส่วนกลยุทธ์ โดยประชากรตำบลห้วยเขย่ง จำนวน 4,381 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเขย่ง) กลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวบ้านตำบลห้วยเขย่ง อายุ 25-59 ปี จำนวน 400 คน โดยกำหนดสัดส่วนที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (Yamane, T, 1973)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้เพื่อหาคำตอบของวัตถุประสงค์ที่ 3

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามส่วนเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ใช้เพื่อหาคำตอบของวัตถุประสงค์ที่ 1 และวัตถุประสงค์ที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structure Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด เน้นการเจาะลึกเป็นแบบที่ควบคุมไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ยังไม่มีผู้รวบรวมมาก่อน ซึ่งต้องการข้อมูลที่มีความละเอียด (Chantavanich, 2005)

การทดสอบคุณภาพ

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยต่าง ๆ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 3 คน โดยมีเกณฑ์ค่า IOC ดังนี้ 0.50-1.00 มีค่าความเที่ยงใช้ได้แต่ถ้าข้อคำถามมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องทำการปรับปรุงข้อคำถามใหม่

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือวิจัยไปเก็บกับกลุ่มทดลอง (try out) ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้ไปหาความเชื่อมั่นโดยวิธีการสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อของเครื่องมือวิจัยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 แปลว่าเครื่องมือวิจัยสามารถนำไปใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาเอกสาร (Document Research) การค้นคว้า จากหนังสือ รายงานการศึกษา วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มวิสาหกิจ การตลาดของผลิตภัณฑ์ในกลุ่มผ้าทอชาติพันธุ์วรรณา

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อหากลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จะได้ข้อมูลที่ศึกษามากกว่าแบบสอบถามซึ่งต้องใช้เวลามาก จะได้ข้อมูลเฉพาะเจาะจงตามที่ต้องการ สามารถลงรายละเอียดประเด็นสำคัญข้อมูลที่สัมภาษณ์จะช่วยอธิบายสิ่งที่พบเห็นหรือสังเกตแต่ยังไม่เข้าใจทำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

3. ใช้การวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึกในข้อ 1 เพื่อสร้างสื่อมัลติมีเดียในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

4. เมื่อได้สื่อมัลติมีเดียเพื่อใช้โฆษณาและประชาสัมพันธ์วิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง แล้วใช้แบบสอบถามในการ ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสื่อมัลติมีเดีย ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วางกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร (Document Data) ผู้วิจัยนำข้อมูลจากเอกสารซึ่งประกอบด้วย เอกสาร บทความ หนังสือ ตำรา งานวิจัยรายงานการประชุม สัมมนาทั้งไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2. ข้อมูลจากภาคสนาม (Field Data) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินควบคู่กับการเก็บข้อมูล โดยใช้ประเด็นคำถามและกรอบแนวคิดเป็นแนวทางในการรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลจนได้ข้อสรุปในทุกขั้นตอน ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลตั้งแต่เริ่มเก็บจนถึงการวิเคราะห์ภาพรวม หากพบข้อมูลขัดแย้งหรือไม่ชัดเจนจะตรวจสอบเนื้อหาเพิ่มเติมหรือเก็บข้อมูลภาคสนามซ้ำอีกครั้งเพื่อความถูกต้องและครบถ้วน

3. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้คืนมาทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์แล้ว หาค่าร้อยละของจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด

3.2 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแยกข้อมูลตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาสามัญ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ และรายได้ โดยวิธีการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ และบรรยายประกอบตาราง

3.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อมวลชนด้วย การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมายเป็นระดับความต้องการจากเกณฑ์ดังนี้ (Wanichbancha, 2005)

ค่าเฉลี่ย ระดับความพึงพอใจ

1.00-1.50 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.51-2.50 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

2.51-3.50 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

3.51-4.50 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับระดับมาก

4.51-5.00 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

สถิติพื้นฐาน เพื่อแสดงคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าคะแนนร้อยละ (Frequency) คะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา ของข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษา กลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ วิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ผลการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์จากวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง เน้นการสื่อสารที่สะท้อนคุณค่าและเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างความโดดเด่นในตลาดและเพิ่ม การรับรู้ในกลุ่มลูกค้า โดยมีกลยุทธ์หลัก ดังนี้ การวาง กลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ จำเป็นต้องสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น ถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรมและสามารถสื่อสารกับผู้บริโภค ในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ วางเป็นโมเดล กลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ที่เรียบง่ายแต่ครบถ้วน เพื่อให้นำไปใช้หรือต่อยอดได้ คือ กลยุทธ์การตลาด เพื่อความยั่งยืน (Sustainability Marketing) เน้นการใช้ วัสดุธรรมชาติและกระบวนการผลิตที่ไม่กระทบ ต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและตอบโจทย์ ลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย โมเดลกลยุทธ์ การสื่อสารแบรนด์ผ้าทอชาติพันธุ์ (E-CULTURE Model) โมเดลนี้ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก

สะท้อนผ่านคำว่า E-CULTURE ได้แก่ 1. E-Essence of Identity กำหนดอัตลักษณ์แบรนด์สะท้อนเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ลวดลาย ความเชื่อ สีสัน ภูมิปัญญา และสร้าง “เรื่องเล่า” (Storytelling) ของแบรนด์ที่บ่งบอกความเป็นมาและจุดเด่นเฉพาะตัว 2. C-Customer Insight เข้าใจกลุ่มเป้าหมาย โดยการศึกษาพฤติกรรม ความสนใจ และค่านิยมของลูกค้า (เช่น คนรุ่นใหม่ สนใจความยั่งยืน ความเป็น local) และออกแบบข้อความการสื่อสารให้ตรงกับ “คุณค่า” ที่ลูกค้าต้องการ 3. U-Unique Brand Storytelling สร้างเรื่องเล่าที่ทรงพลัง ด้วยการถ่ายทอดผ่านวิดีโอ บทสัมภาษณ์ หรือสารคดีสั้นและใช้รูปแบบ Storytelling ที่สื่อถึงความประณีตของการทอความผูกพันในชุมชน และการสืบทอดรุ่นสู่รุ่น 4. L-Localized Presentation การนำเสนอแบบท้องถิ่นร่วมสมัย ด้วยการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โลโก้ หรือแพ็คเกจจิ้ง ที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมกับความร่วมสมัยเพื่อทำให้คนรุ่นใหม่รู้สึก “ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่เชย” 5. T-Technology & Multimedia ใช้เทคโนโลยีและสื่อมัลติมีเดีย ด้วยการสร้างสื่อวิดีโอ AR/VR หรือการจำลองลวดลายผ้าและโปรโมตผ่าน TikTok, IG Reel, Facebook, YouTube Shorts 6. U-User Engagement ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของลูกค้า จัดกิจกรรม Workshop ทอผ้า หรือ Online Challenge และสร้าง Community Online ให้ลูกค้าแชร์สไตล์การใช้ผ้าทอ 7. R-Reputation Building สร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือและยั่งยืน สื่อสารเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainability) เช่น ใช้สีธรรมชาติ ไม่ใช้แรงงานเด็ก และมีรับรองจากองค์กร เช่น GI (สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และ 8. E-Evaluation & Feedback วัดผลและปรับกลยุทธ์ โดยการใช้เครื่องมือ Analytics (Social media insight Google Analytics ฯลฯ) และสอบถามความพึงพอใจจากลูกค้าเพื่อนำมาปรับปรุงต่อเนื่อง

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 การสร้างสื่อมัลติมีเดียผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์วิสาหกิจชุมชนช่างป่าห้วยเขียง อำเภอกองคา ภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

การสร้างสื่อมัลติมีเดียสำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนช่างป่าห้วยเขียงมุ่งเน้นการถ่ายทอดเรื่องราว และคุณค่าของผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความน่าสนใจและดึงดูดลูกค้าผ่านการใช้เทคโนโลยีที่เข้าถึงง่าย มีแนวทางดังนี้ 1. วิดีโอเชิงสารคดีสั้น (Mini Documentary) ซึ่งมีเนื้อหาที่แสดงเรื่องราวและประวัติของชุมชน รวมถึงขั้นตอนการทอผ้าแบบดั้งเดิม การคัดเลือกวัตถุดิบจากธรรมชาติ และกระบวนการทำมือ โดยมีจุดเด่น คือ การถ่ายทอดวิถีชีวิต ความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและสภาพธรรมชาติในอำเภอกองคา ภูมิ เพื่อเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์กับผู้ชม/กลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายให้มีรูปแบบเป็นคลิปวิดีโอสั้น 2-5 นาที เพื่อสำหรับเผยแพร่บน YouTube Facebook Instagram และ TikTok เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขึ้น 2. ภาพถ่ายคุณภาพสูง (HD) แล้วใส่เป็นภาพเคลื่อนไหว ใส่เนื้อหาที่เป็นภาพถ่ายภาพผ้าทอในมุมที่แสดงถึงลายผ้า และสีสันทันที่เป็นเอกลักษณ์ พร้อมถ่ายภาพบรรยากาศการทำงานของช่างทอในชุมชนให้น่าสนใจโดยใช้ภาพถ่ายในแคมเปญออนไลน์ โซเชียลมีเดีย โบรชัวร์ และแบนเนอร์ เพื่อสื่อสารคุณภาพและความประณีตของผ้าทอและนำไปใช้งานให้สามารถปรับเป็นสื่อโฆษณาในรูปแบบภาพนิ่งสำหรับเว็บไซต์ หรือสื่อประชาสัมพันธ์ตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ 3. การใช้อินโฟกราฟิก (Infographic) ซึ่งเนื้อหาจะอธิบายขั้นตอนการทอผ้าตั้งแต่ต้นจนจบสัญลักษณ์และความหมายของลวดลาย และคุณสมบัติของผ้าทอที่มีความคงทนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การนำเสนอทำให้ง่ายต่อการเข้าใจและเพิ่มความน่าสนใจด้วยการใช้สีสันทันและดีไซน์ที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมชาติพันธุ์ ซึ่งสามารถนำไปใช้งานสำหรับสื่อออนไลน์ เช่น โปสเตอร์โซเชียลมีเดีย และแผ่นพับประชาสัมพันธ์สำหรับการเข้าร่วมงานแสดงสินค้า หรือการขายออนไลน์

4. ภาพเคลื่อนไหวหรือแอนิเมชัน (Animation) ซึ่งเนื้อหาทำเป็นแอนิเมชันสั้น ๆ ที่เล่าเรื่องราวความสำคัญของการอนุรักษ์ลายผ้าชาติพันธุ์และวิถีการทอผ้าแบบดั้งเดิม รวมถึงการใช้วัตถุดิบที่ยั่งยืนมีจุดเด่นเพื่อช่วยดึงดูดความสนใจลูกค้าที่อาจไม่คุ้นเคยกับผ้าทอพื้นเมือง ด้วยการเล่าเรื่องที่กระชับและสร้างอารมณ์ที่เป็นมิตร สามารถนำไปแชร์ผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียและใช้ในสื่อหลักของแบรนด์เพื่อเป็นสื่อแนะนำให้ผู้ชมรู้จักแบรนด์มากขึ้น มีการใช้เสียงบรรยาย (Voice-over) และดนตรีพื้นเมือง ใช้เสียงบรรยายในการแนะนำผลิตภัณฑ์ ข้อมูลของชุมชนและกระบวนการทอผ้าเพื่อเพิ่มมิติให้กับสื่อมัลติมีเดีย เช่น วิดีโอสารคดีหรืออินโฟกราฟิก ประกอบกับดนตรีพื้นเมือง เพิ่มเสน่ห์ด้วยการใช้ดนตรีพื้นเมืองประกอบทำให้เนื้อหาดูมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น ใช้ประกอบวิดีโอเพื่อเพิ่มอรรถรสในงานสื่อสารประชาสัมพันธ์และช่วยสร้างบรรยากาศของความ เป็นท้องถิ่นที่น่าสนใจ 5. เว็บไซต์หรือเพจออนไลน์ของแบรนด์ ใช้เนื้อหาเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ รายละเอียดลายผ้าและวัตถุดิบช่องทางการสั่งซื้อ

และบล็อกที่อัปเดตเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับชุมชน และวัฒนธรรมชาติพันธุ์มีจุดเด่นเป็นช่องทางหลัก ในการสั่งซื้อออนไลน์ พร้อมทั้งสร้างความน่าเชื่อถือ และช่วยให้ลูกค้าเข้าถึงผลิตภัณฑ์ได้ง่ายขึ้น สามารถนำไปใช้เป็นช่องทางหลักสำหรับการขายและประชาสัมพันธ์ และเพิ่มลิงก์ไปยังโซเชียลมีเดียของแบรนด์เพื่อการติดตามอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การนำเสนอสื่อมัลติมีเดียในรูปแบบที่หลากหลายนี้จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่งสามารถสร้างความรับรู้ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ความพึงพอใจของประชาชนทั่วไปในชุมชนฯ ที่มีต่อสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์วิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ประเมินความพึงพอใจที่มีสื่อมัลติมีเดียบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์วิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อ

รายการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อมัลติมีเดีย	ความคิดเห็น		ความหมาย
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	
1. ด้านความเหมาะสมของรูปแบบ			
1.1 สีที่ใช้สวยงามและสบายตา	4.87	0.53	มากที่สุด
1.2 รูปแบบตัวอักษรอ่านได้ง่ายและสวยงาม	4.66	0.64	มากที่สุด
1.3 ภาพรวมของสื่อมัลติมีเดียมีความเหมาะสมและสามารถใช้เพื่อการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เชิงพาณิชย์ต่อไปได้	4.59	0.64	มากที่สุด
1.4 สีที่ใช้สวยงามและสบายตา	4.77	0.52	มากที่สุด
รวม	4.72	0.64	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อ (ต่อ)

รายการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อมัลติมีเดีย	ความคิดเห็น		ความหมาย
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	
2. ด้านภาษา			
2.1 ใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4.51	0.53	มากที่สุด
2.2 สื่อความหมายได้ชัดเจนเหมาะสมกับบริบทของเนื้อหา	4.58	0.64	มากที่สุด
2.3 ภาษาและรูปภาพที่ใช้มีความสอดคล้องกัน	4.57	0.64	มากที่สุด
รวม	4.55	0.53	มากที่สุด
3. ด้านการนำไปใช้			
3.1 ออกแบบหน้าจอเหมาะสม ง่ายต่อใช้ สัดส่วนเหมาะสมสวยงาม	4.70	0.64	มากที่สุด
3.2 ขนาดสี ตัวอักษร ชัดเจน สวยงาม อ่านง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	4.62	0.52	มากที่สุด
3.3 ภาพกราฟิกเหมาะสม ชัดเจน สอดคล้องกับเนื้อหา	4.56	0.53	มากที่สุด
รวม	4.62	0.64	มากที่สุด
4. ด้านความพึงพอใจในภาพรวม			
ท่านมีความพึงพอใจในภาพรวมต่อสื่อมัลติมีเดียเพื่อการโฆษณาและประชาสัมพันธ์สำหรับวิสาหกิจชุมชนผ้าทอพื้นถิ่นจังหวัดกาญจนบุรีผ่านมัลติแพลตฟอร์ม	4.68	0.52	มากที่สุด

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ความสำคัญของการถ่ายทอดเรื่องราว (Storytelling) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การเล่าเรื่องช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแบรนด์กับผู้บริโภค และทำให้ผลิตภัณฑ์มีความหมายมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของคอตเลอร์ ก่อนหน้าที่ระบุว่า storytelling เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์แบรนด์ที่น่าจดจำ (Kotler and Keller, 2022, 304-305)

2. การใช้สื่อมัลติมีเดียคุณภาพสูง การใช้วิดีโอและภาพถ่ายคุณภาพสูงในการสื่อสารช่วยดึงดูดความสนใจและสร้างการรับรู้ถึงคุณภาพและเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ผลลัพธ์นี้สนับสนุนข้อค้นพบของ Brown (2021) ที่ระบุว่าภาพและวิดีโอที่มีความสวยงามและสะท้อนตัวตนของแบรนด์เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภครู้สึกผูกพันกับผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (นฤตม ต่อเทียนชัย และคณะ, 2567, 51-61)

3. ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อสื่อโฆษณา ผู้บริโภครู้สึกพึงพอใจเมื่อสื่อประชาสัมพันธ์ (Panrupp, Pholyiem, and colleagues, 2017, 256-271) สามารถสื่อถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมและความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์ สะท้อนถึงความสำคัญของการใช้กลยุทธ์การตลาดที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสังคม (Baker, 2023, 515-517)

4. แม้ว่าผู้บริโภคจะพึงพอใจกับคุณภาพของสื่อมัลติมีเดียแต่การเพิ่มช่องทางให้ผู้บริโภคสามารถสั่งซื้อออนไลน์ได้ง่ายขึ้นและจัดกิจกรรมออนไลน์ที่สร้างความมีส่วนร่วมจะช่วยเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างแบรนด์และลูกค้า ทั้งนี้การใช้กลยุทธ์การสื่อสารและสื่อมัลติมีเดียที่สะท้อนถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมและความยั่งยืนช่วยสร้างความน่าสนใจและเพิ่มความพึงพอใจของผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง กลยุทธ์การสื่อสารสำหรับแบรนด์

ผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์จากวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง ควรมุ่งเน้นการสื่อสารที่สะท้อนคุณค่าและเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความโดดเด่นในตลาด พร้อมสร้างการรับรู้ในกลุ่มลูกค้าที่สนใจในผลิตภัณฑ์ พื้นที่ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและงานฝีมือที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (สุนีย์ สันธูเดชะ, 2561, 54-66) ในส่วนการอภิปรายผลสำหรับการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์จากวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่งสามารถอธิบายผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ด้านต่าง ๆ ที่นำเสนอได้ (จินตนา จงมีความสุข, 2565, 80-90)

1. การสื่อสารที่สะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดียที่ผลิตขึ้น เพราะสามารถถ่ายทอดเรื่องราวและภูมิปัญญาของการทอผ้าได้อย่างชัดเจน สร้างความเชื่อมโยงระหว่างผลิตภัณฑ์กับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน โดยเฉพาะการนำเสนอผ่านวิดีโอและภาพถ่ายที่แสดงถึงกระบวนการทอผ้าแบบดั้งเดิมช่วยให้ผู้บริโภครู้สึกมีส่วนร่วมกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งทำให้ผู้บริโภครู้สึกมีความภาคภูมิใจในผลิตภัณฑ์และมีแนวโน้มจะสนับสนุนแบรนด์

2. ผลเชิงบวก จากการสร้างความน่าเชื่อถือผ่านความยั่งยืน ผลการประเมิน พบว่า การสื่อสารด้านความยั่งยืน เช่น การใช้วัตถุดิบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการสนับสนุนชุมชนทำให้ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นต่อแบรนด์มากขึ้น ความรู้สึกที่ผลิตภัณฑ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและช่วยส่งเสริมอาชีพในชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและเพิ่มโอกาสให้ผู้บริโภคสนใจซื้อผลิตภัณฑ์มากขึ้น เนื่องจากการตลาดเชิงยั่งยืนกำลังได้รับความสนใจและเป็นแนวโน้มที่เติบโตในกลุ่มผู้บริโภค

3. การตอบสนองต่อสื่อโฆษณาที่มีคุณภาพและการออกแบบที่น่าสนใจ ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสื่อที่มีคุณภาพสูงและการออกแบบที่สื่อถึงเอกลักษณ์ของผ้าทอชาติพันธุ์ ซึ่งช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่น

และทำให้แบรนด์เป็นที่น่าจดจำ ทั้งนี้การใช้กราฟิกสีสันสดใสการออกแบบอินโฟกราฟิก และการใช้ดนตรีพื้นเมืองช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสื่อ ทำให้ผู้บริโภคมีความสนใจและรู้สึกว่าคุณภาพผลิตภัณฑ์มีความพิเศษมากขึ้น

4. การใช้สื่อมัลติมีเดียที่สร้างการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค สื่อมัลติมีเดียที่ใช้ในโซเชียลมีเดีย เช่น วิดีโอ การสาธิต การถ่ายทอดสด (Live Streaming) และโพสต์ที่มีช่องทาง ให้แสดงความคิดเห็นหรือสอบถามรายละเอียดเป็นปัจจัยสำคัญที่เพิ่มความพึงพอใจในกลุ่มลูกค้า ซึ่งสามารถสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างแบรนด์และผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริโภคเกิดความผูกพันกับแบรนด์มากขึ้น และช่วยให้ผู้บริโภครู้สึกว่าแบรนด์ใส่ใจในความต้องการของพวกเขา

5. ความสะดวกสบายในการเข้าถึงและซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อออนไลน์ความสะดวกในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ผ่านการสั่งซื้อออนไลน์ เช่น การใช้ลิงก์หรือ QR code ที่นำไปสู่หน้าสั่งซื้อโดยตรงเพิ่มความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ชื่นชอบความสะดวกรวดเร็ว ทั้งนี้การมี แอดมิน (Admin) คอยให้คำแนะนำตลอด 24 ชั่วโมงยังช่วยให้ผู้บริโภครู้สึกมั่นใจและได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ เพื่อเพิ่มการรับรู้ในตลาด ผู้ประกอบการสามารถใช้กลยุทธ์ศิลปะการเล่าเรื่อง (Storytelling) ในการสร้างแคมเปญโฆษณา โดยเน้นการเล่าเรื่องราวของชุมชนและคุณค่าของผลิตภัณฑ์ เพื่อดึงดูดลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้บริโภคที่สนใจในวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การขยายฐานลูกค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Instagram และ TikTok พร้อมสร้างแฮชแท็ก (#) เฉพาะผลิตภัณฑ์ เพื่อเสริมสร้างความจดจำและความผูกพันระหว่างแบรนด์และลูกค้า และควร

มีการอบรมเพิ่มทักษะของคนในชุมชนด้านการนำแบรนด์หรือ Digital Marketing หรือ Digital Tool ให้กับประชาชนในพื้นที่

2. การเพิ่มประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมการขายออนไลน์สามารถทำได้โดยการพัฒนาเว็บไซต์หรือเพจออนไลน์ที่รองรับการสั่งซื้อผ่านระบบตะกร้าสินค้าและ QR Code เพื่อความสะดวกในการซื้อขาย นอกจากนี้ การปรับปรุงเนื้อหาและคุณภาพของสื่อ เช่น วิดีโอสารคดีสั้น อินโฟกราฟิกและภาพถ่ายคุณภาพสูง จะช่วยสื่อสารถึงความประณีตของผลิตภัณฑ์และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เพิ่มความเชื่อมั่นและดึงดูดผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การสร้างความยั่งยืนในชุมชนผ่านการส่งเสริมงานและรายได้จากผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์สามารถเป็นต้นแบบสำหรับวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ที่ใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นจุดขาย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การสื่อสารขั้นตอนการทอผ้าและลายผ้าจะช่วยรักษาภูมิปัญญาชาติพันธุ์และส่งต่อให้กับคนรุ่นใหม่ พร้อมทั้งสร้างรายได้ที่ยั่งยืนในระยะยาว

4. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สามารถใช้ข้อมูลจากงานวิจัยในการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การเยี่ยมชมชุมชนช้างป่าห้วยเขย่งและประสบการณ์การทอผ้าแบบดั้งเดิม รวมถึงการพัฒนานโยบายส่งเสริมสินค้า OTOP เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าชุมชนในตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

5. การนำผลวิจัยไปใช้ในการด้านการศึกษาและวิจัยเพิ่มเติม เช่น การเป็นกรณีศึกษาในหลักสูตรการตลาดและการพัฒนาสินค้าชุมชน รวมถึงการวิจัยผลกระทบของสื่อมัลติมีเดียต่อความผูกพันลูกค้าและการขยายตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ในระดับสากล จะช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน เพิ่มโอกาสทางการตลาด และรักษามรดกทางวัฒนธรรม การสนับสนุน

จากภาคส่วนต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนของผลิตภัณฑ์ในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย เช่น ผู้บริโภคที่มีอายุและความสนใจแตกต่างกัน เช่น ด้านแฟชั่น วัฒนธรรมหรือผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่หลากหลายและพัฒนาแบรนด์ได้ดียิ่งขึ้น

2. ควรใช้เทคโนโลยีทันสมัย เช่น Virtual Reality (VR) หรือ Augmented Reality (AR) ในการทดสอบความพึงพอใจ เพื่อให้ผู้บริโภคสัมผัสกระบวนการทอผ้าและวัสดุได้อย่างเสมือนจริง ซึ่งอาจช่วยเพิ่มความเข้าใจในคุณค่าและกระตุ้นความพึงพอใจของผู้บริโภค

3. ควรเปรียบเทียบผลลัพธ์จากการใช้สื่อโฆษณาหลายประเภท เช่น สื่อภาพนิ่ง วิดีโอสั้น วิดีโอสารคดี และอินโฟกราฟิก เพื่อประเมินประสิทธิภาพในการสร้างความพึงพอใจและกระตุ้นการตัดสินใจซื้อ ผลลัพธ์นี้จะช่วยในการเลือกสื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน

4. การวิเคราะห์ความสำคัญของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอควรศึกษาบทบาทของอัตลักษณ์และวัฒนธรรมชาติพันธุ์ในการสร้างการรับรู้และความภักดีของผู้บริโภค โดยเฉพาะ ลวดลาย สีเส้น และองค์ประกอบวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้บริโภคกับแบรนด์ อัตลักษณ์ที่ชัดเจนสามารถเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์และกระตุ้นความรู้สึกภาคภูมิใจในผู้บริโภค ทำให้เกิดความภักดีและการเลือกซื้อซ้ำได้

5. ควรศึกษาเพิ่มเติมถึงผลกระทบของการสื่อสารด้านความยั่งยืนในกลยุทธ์การตลาดผ้าทอชาติพันธุ์ โดยสำรวจการตอบสนองของผู้บริโภคต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการสนับสนุนชุมชน พร้อมวิเคราะห์ว่าอิทธิพลเหล่านี้มีผลต่อความภักดีและการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างไร

6. ควรสำรวจการใช้งานโซเชียลมีเดียที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ โดยวิเคราะห์แพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Facebook Instagram และ TikTok รวมถึงประเภเนื้อหาที่ได้รับความสนใจมากที่สุดในแต่ละช่องทาง เพื่อระบุช่องทางที่ให้ผลตอบรับที่ดีที่สุด

7. ควรศึกษาผลกระทบของแคมเปญที่สนับสนุนชุมชน เช่น “ซื้อหนึ่งชิ้นเพื่อช่วยชุมชน” เพื่อวิเคราะห์ว่าแคมเปญนี้มีผลต่อยอดขายและการรับรู้ในเชิงบวกต่อแบรนด์อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา จงมีความสุข. (2565). การสื่อสารเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอท้องถิ่นของชุมชนบ้านนาข่า จังหวัดอุดรธานี. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 40 (2), 130-145.
- นฤดม ต่อเทียนชัย โสภิตา วระนิล วริศรา กลัมทุกสิ่ง และ ถัดชนก รุ่งเรืองไมตรี. (2567). พฤติกรรมของผู้บริโภค Generation Y ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ใช้นักแสดงซีรีส์วายเป็นพรีเซ็นเตอร์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี*, 13 (2), 51-61.
- ประชา บือบนุก. (2566). สัมภาษณ์เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนห้วยขาแข้ง [ประวัติศาสตร์สังคม เศรษฐกิจ และสภาพวัฒนธรรมของชุมชนช้างป่าห้วยขาแข้ง] [สัมภาษณ์].
- ยุบล เป็ญจรงค์กิจ. (2528). *การวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน). (2563). *คู่มือแนวทางการพัฒนาแบรนด์ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม*. กรุงเทพฯ: SACICT.
- สุชาดา น้ำใจดี. (2564). การสื่อสารแบรนด์: ภาพลักษณ์ของผ้าไหมทอมือจากปักษ์ใต้. *วารสารการสื่อสารและการจัดการ*, 8 (2), 45-60.
- สุนีย์ สินธุเดชะ. (2561). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดของแบรนด์สินค้า OTOP เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *วารสารการสื่อสารและการจัดการ นิด้า*, 4 (2), 54-66.
- สุภาภรณ์ จันทวานิช. (2548). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Baker, J. (2023). *The art of brand communication*. Oxford University Press.
- Brown, A. (2021). Creative marketing strategies for small businesses. Sage Publications. Chai district, Nakhon Ratchasima province. *Journal of Community Research, Nakhon Ratchasima Rajabhat University*, 15 (1), 1-14.
- Hall, S. (1996). Cultural studies and its theoretical legacies. In D. Held & H. Thompson (Eds.), in the western region of Thailand. *Journal of the Research Association of Thailand*, 21 (1), 181-192.
- Jeffcoate, J. (1995). *E-commerce: The digital marketplace*. International Thomson Business
- Katz, E. (Eds.). *The uses of mass communications (p. 21)*. Routledge.
- Katz, E., Blumler, G., and Gurevitch, M. (1974). *The communication of ideas*. Free Press.

- _____. (1974). The uses and gratifications approach to mass communication. In J. G. Blumler & _____ and Economics Review, 12 (1), 189-203.
- Kotler, P. (2010). **Marketing management (14th ed.)**. Pearson Education.
- Kotler, P., and Keller, K. L. (2016). **Marketing management (15th ed.)**. Pearson Education.
- Ogilvy, D. (1983). **Ogilvy on advertising (pp. 10-11)**. Longman.
- Panrupp, J., Pholyiem, D., and colleagues. (2017). Developing marketing strategies to enhance participation of the Phu Nam Ron housewife group, Dan Chang district, Suphanburi province. **Journal of Buddhist Social Sciences and Anthropology**, 6 (4), 256-271.
- Pichedpan, P. (2020). **Book title (1st ed.)**. Publisher Press.
- Schultz, D. E. (2002). **Imagination: How the mind creates the future**. Free Press. Social Development Plan (2017-2021). Bangkok. [in Thai].
- Vaughan, T. (1993). **Interactive multimedia: A guided tour**. Thomson Learning.
- Wanishbancha, K. (2005). **Statistical analysis: Statistics for research (4th ed.)**. Chulalongkorn.
- Wheeler, A. (2009). **Designing Brand Identity**. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Wongmontha, S. (1989). **Social science research (1st ed.)**. Manutham Press.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis (3rd ed.)**. Harper & Row.

การพัฒนากระบวนการโอนเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์
ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
DEVELOPMENT OF AN ELECTRONIC PAYMENT SYSTEM FOR PART-TIME
INSTRUCTORS AT THE COLLEGE OF INDUSTRIAL TECHNOLOGY,
KING MONGKUT'S UNIVERSITY OF TECHNOLOGY NORTH BANGKOK

วันเพ็ญ โพธิ์พูน^{1)*} และ สุธาสิณี บุญประดิษฐ์²⁾

¹⁾เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ระดับชำนาญการ คณะวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

²⁾นักวิชาการเงินและบัญชี ระดับเชี่ยวชาญ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ,
Wanpen Phopoon^{1)*} and Sutasinee Boonpradit²⁾

¹⁾General Administration Officer, Professional Level (K2), Department of Electrical Engineering
Technology, College of Industrial Technology, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

²⁾Finance and Accounting Analyst, Expert Level (K4), Office of the President, King Mongkut's
University of Technology North Bangkok

*Corresponding author e-mail : vanpen_123@hotmail.com

Receive : April 9, 2025

Revised: May 8, 2025

Accepted: May 21, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบการโอนเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 2) ประเมินคุณภาพของระบบการโอนเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และ 3) ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบการโอนเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ระดับหน่วยงาน จำนวน 15 คน เจ้าหน้าที่ระดับส่วนงาน จำนวน 16 คน และเจ้าหน้าที่ระดับกองคลัง จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ วิธีการเลือกแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การทดสอบระบบการจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ ผลการประเมินระดับคุณภาพของระบบการจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านความปลอดภัยของระบบ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.00 ด้านความเหมาะสมในการใช้งานระบบ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.57 ด้านการบริหารจัดการ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.57 ด้านกระบวนการใช้งานของผู้ใช้งานทุกระดับ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.46 และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบการจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ด้านการใช้งานระบบ

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.65 อยู่ในระดับมาก ด้านการเบิกจ่ายค่าสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.61 อยู่ในระดับมาก ด้านการแจ้งผลการดำเนินการทางอีเมลและการแจ้งเตือนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.63 อยู่ในระดับมาก ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.63 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาระบบ อาจารย์พิเศษ ระบบอิเล็กทรอนิกส์

ABSTRACT

This research aimed to: 1) develop an electronic payment system for special lecturers' teaching remuneration at the College of Industrial Technology, King Mongkut's University of Technology North Bangkok; 2) evaluate the quality of the electronic payment system for special lecturers' remuneration; and 3) assess user satisfaction with the system. The target group for this study consisted of 15 departmental staff members, 16 divisional staff members, and 6 treasury staff members. The research tools included purposive sampling and the data analysis employed means and standard deviations.

The findings revealed that the electronic payment system for special lecturers' remuneration functioned efficiently. The system quality evaluation by cybersecurity experts indicated that the overall system security was rated at the highest level, with a mean score of 5.00 and a standard deviation of 0.00. The system's usability was rated at a high level, with a mean score of 4.33 and a standard deviation of 0.57. The management aspect also received a high rating, with a mean score of 4.33 and a standard deviation of 0.57. The operational processes across all user levels were assessed as high quality, with a mean score of 4.47 and a standard deviation of 0.46. In terms of user satisfaction, the usability of the system received a high rating, with a mean of 4.34 and a standard deviation of 0.65. The satisfaction with the payment disbursement process had a mean of 4.28 and a standard deviation of 0.61. The notification and email communication component received a mean score of 4.29 and a standard deviation of 0.63. The overall user satisfaction with the system was rated at a high level, with a mean of 4.31 and a standard deviation of 0.63.

Keywords: system development, part-time lecturers, electronic system

บทนำ

วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม เป็นส่วนงานระดับคณะของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับเตรียมวิศวกรรมศาสตร์จนถึงระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งครอบคลุมในหลากหลายสาขาวิชาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตช่างฝีมือ วิศวกร นักเทคโนโลยี รวมถึงนักวิจัยชั้นสูง ระบบการเรียนการสอนแบบเยอรมันที่มุ่งเน้นการปฏิบัติและประสบการณ์จริงในโรงงาน ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมในการที่จะผลิตบัณฑิตที่ทักษะดี ปฏิบัติเด่น เน้นความรู้เฉพาะทาง จำเป็นต้องมีอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ เฉพาะทาง มีผลงานทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับและมีภาระงานสอนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานภาระงานสำหรับสายวิชาการ และเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ทำให้วิทยาลัยต้องจ้างอาจารย์พิเศษเพื่อการสอนในรายวิชาที่ไม่สามารถจัดให้อาจารย์ประจำสอนได้ เนื่องจากภาระงานเป็นไปตามมาตรฐานภาระงานแล้วหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในวงวิชาการและวิชาชีพ เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์โดยตรง สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับการเรียนในรายวิชานั้น รวมถึงการทำงานในอนาคตได้เป็นอย่างดี โดยในปีการศึกษา 2566 ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มีบุคลากรสายวิชาการ ตำแหน่งทางวิชาการสอนในระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 229 คน และอาจารย์พิเศษจำนวน 62 คน สำหรับการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนและนักศึกษา ทั้งสิ้น 5,908 คน (รายงานการประเมินตนเอง รอบปีการศึกษา 2566 วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ)

การจ้างอาจารย์พิเศษจะต้องเป็นไปตามระเบียบมหาวิทยาลัย ว่าด้วย หลักเกณฑ์การจ้างอาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2565 ซึ่งกำหนดคุณสมบัติ

ในการสอนหากไม่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดจะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในวงวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งตรงหรือสัมพันธ์กับรายวิชาที่สอนโดยผ่านความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัย โดยสาขาวิชาหรือภาควิชาจะต้องนำเสนอข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาการจ้างอาจารย์พิเศษของส่วนงานประกอบด้วย ภาระงานทั้งหมดของอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ ข้อมูลประวัติ ของอาจารย์พิเศษ หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา รายวิชาที่จำเป็นต้องจ้างอาจารย์พิเศษ รายชื่ออาจารย์ประจำ ที่ร่วมรับผิดชอบกระบวนการเรียนการสอนและพัฒนาการศึกษา ระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอนรายวิชานั้นและมติสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 4/2566 ฉบับที่ 7 กำหนดให้อาจารย์พิเศษ 1 คน สอนได้ไม่เกิน 12 หน่วยกิต ซึ่งเดิมมหาวิทยาลัยมิได้กำหนดไว้ทำให้สามารถเบิกจ่ายได้ทุกชั่วโมงที่สอน เพื่อให้การเบิกจ่ายถูกต้องตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด จึงต้องมีการตรวจสอบให้เป็นไปตามระเบียบและมติสภามหาวิทยาลัยดังกล่าวอย่างเคร่งครัด

การเบิกจ่ายค่าสอนอาจารย์พิเศษของวิทยาลัยที่ผ่านมาใช้วิธีการเบิกเงินจากเงินทุนหมุนเวียนที่คณบดียืมจากมหาวิทยาลัยเป็นเงินทุนหมุนเวียน แล้วโอนเข้าบัญชีเงินฝากของอาจารย์พิเศษ จากการวิเคราะห์พบว่ามีความเสี่ยงในการถือเงินสด ต้องชำระค่าธรรมเนียมในการโอนเงินซึ่งหากอาจารย์พิเศษเป็นผู้รับภาระค่าธรรมเนียมจะทำให้ได้รับเงินค่าสอนไม่เต็มจำนวน หรือหากวิทยาลัยรับผิดชอบค่าธรรมเนียมดังกล่าวจะทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณเงินรายได้ของวิทยาลัยและมีกระบวนการในการเบิกจ่ายเงินทุนหมุนเวียนที่ยุ่งยาก ซับซ้อน ซึ่งผู้รับผิดชอบต้องดำเนินการให้ถูกต้อง ครบถ้วน ทั้งนี้มหาวิทยาลัยมีแนวทางในการปรับวิธีการโอนเงินค่าสอนเป็นการเข้าบัญชีของผู้มีสิทธิ ผ่านระบบ Krungthai Corporate online โดยการโอนผ่านพร้อมเพย์ด้วยเลขประจำตัวประชาชน เพื่อลดความเสี่ยงในการถือเงินสด ลดขั้นตอน

ในการปฏิบัติงาน ลดค่าธรรมเนียมในการโอน โดยอาจารย์พิเศษจะต้องแจ้งความประสงค์ในการรับโอนเงินเข้าบัญชีผ่านพร้อมเพย์ด้วยเลขประจำตัวประชาชน ตามแบบที่มหาวิทยาลัยกำหนด พร้อมทั้งจัดทำข้อมูลตามรูปแบบของธนาคารเพื่อให้กองคลังสามารถโอนเงินเข้าบัญชีผู้รับได้อย่างถูกต้อง

ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือได้มีการพัฒนาระบบการลงทะเบียน โดยมีการทดสอบการใช้งานกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2566 และมีการปรับปรุงระบบให้สามารถใช้งานได้กับนักศึกษาทุกระดับการศึกษา ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 เป็นต้นไป ซึ่งระบบลงทะเบียนดังกล่าวจะมีส่วนหนึ่งที่จะต้องพัฒนาต่อเนื่อง โดยจัดทำเป็นฐานข้อมูลการจ้างอาจารย์พิเศษที่สามารถใช้ข้อมูลประกอบการเบิกจ่ายค่าสอนอาจารย์พิเศษได้ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาระบบการโอนเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยการใช้ฐานข้อมูลอาจารย์พิเศษที่จำเป็นจากระบบลงทะเบียนแล้วนำมาพัฒนาต่อ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ภาควิชา ระดับส่วนงานและระดับมหาวิทยาลัย สามารถจัดทำเอกสาร ตรวจสอบการเบิกจ่ายค่าสอนให้เป็นไปตามที่ระเบียบกำหนด สามารถใช้ฐานข้อมูลร่วมกัน สามารถตรวจสอบข้อมูลการสอนตามที่ระเบียบกำหนด และสามารถรายงานข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดอย่างเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยศึกษาทบทวนกระบวนการจ้างอาจารย์พิเศษของวิทยาลัยและพัฒนาเป็นระบบสารสนเทศที่สามารถนำไปปรับใช้ได้กับการจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือในภาพรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบการโอนเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ของวิทยาลัยเทคโนโลยี

อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

2. เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการโอนเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบการโอนเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่
 - 1.1 ประชากร คือ เจ้าหน้าที่ระดับหน่วยงาน ระดับส่วนงาน ระดับกองคลัง ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ระดับหน่วยงาน จำนวน 15 คน เจ้าหน้าที่ระดับส่วนงาน จำนวน 16 คน และเจ้าหน้าที่ระดับกองคลัง จำนวน 6 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. ด้านขอบเขตของระบบงาน
ระบบเป็นลักษณะ Web Application ในการบริการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยผู้ใช้งาน 3 ระดับ ได้แก่ ผู้ใช้งานระดับหน่วยงาน ระดับส่วนงาน และระดับกองคลัง

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการพัฒนาระบบการจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยได้ทำการประเมินโดยใช้เครื่องมือในการประเมินประกอบด้วยแบบประเมินคุณภาพการใช้งานระบบการจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และแบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้ระบบ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. แบบประเมินคุณภาพ การใช้งานระบบการจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

ผู้วิจัยได้มีการทดลองใช้โปรแกรมและการประเมินโปรแกรม ซึ่งเป็นการทดสอบหาข้อผิดพลาดและสภาพที่เหมาะสมของระบบ โดยนำระบบที่พัฒนาเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญทดลองใช้งาน โดยกำหนดผู้เชี่ยวชาญ 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเบิกจ่าย จำนวน 3 คน ผู้วิจัยประเมินคุณภาพของการใช้งานระบบการจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ได้เลือกใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการหาระดับคุณภาพโดยมีขั้นตอน ดังนี้

ก) ศึกษาทฤษฎีวิธีการสร้างแบบประเมินคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมิน

ข) กำหนดหัวข้อและสร้างแบบประเมินคุณภาพระบบการจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับแบบประเมินคุณภาพด้านต่าง ๆ

ค) ตรวจสอบแบบประเมินคุณภาพระบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม รวมถึงความสมบูรณ์ของแบบประเมินคุณภาพระบบ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert's Scale)

ง) แก้ไขปรับปรุง นำแบบประเมินคุณภาพที่ได้รับการตรวจสอบมาปรับปรุง แก้ไขเพื่อนำไปใช้ประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญต่อไป

จ) นำแบบประเมินคุณภาพระบบให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของระบบการจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้เชี่ยวชาญ 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเบิกจ่าย จำนวน 3 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการหาระดับคุณภาพมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินคุณภาพของระบบที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญหลังจากที่ได้ทำการทดลองใช้ระบบ เป็นคำถามแบบปลายปิด แบ่งการประเมิน

ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความปลอดภัยของระบบ 2) ด้านความเหมาะสมในการใช้งานระบบ และ 3) ด้านการบริหารจัดการ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีต่อระบบ เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open End)

2. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ หลังจากใช้ระบบเสร็จสิ้นแล้ว โดยแจกแบบสอบถามและประเมินแบบออนไลน์ จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ใช้งานระดับหน่วยงาน จำนวน 15 คน ผู้ใช้งานระดับส่วนงาน จำนวน 16 คน ผู้ใช้งานระดับกองคลัง จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 37 คน โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามหาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบโดยแบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบการหาความพึงพอใจการใช้งานระบบการจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการสอบถามข้อมูลความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ เป็นคำถามแบบปลายปิด แบ่งหัวข้อในการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการใช้งานระบบ 2) ด้านการเบิกจ่ายค่าสอน และ 3) ด้านการแจ้งผลการดำเนินการทางอีเมลและการแจ้งเตือน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีต่อระบบ เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open End)

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบประเมินคุณภาพของระบบที่พัฒนาขึ้น ระบบได้กำหนดเกณฑ์ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งแต่ละระดับจะมีเกณฑ์ให้คะแนนความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 ระบบที่พัฒนามีคุณภาพมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 ระบบที่พัฒนามีคุณภาพมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 ระบบที่พัฒนามีคุณภาพปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 ระบบที่พัฒนามีคุณภาพน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 ระบบที่พัฒนามีคุณภาพน้อยที่สุด

จากค่าสถิติที่ใช้ประเมินคุณภาพของระบบและวัดความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ จะใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจ โดยมีเกณฑ์ระดับความพึงพอใจ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบมาก

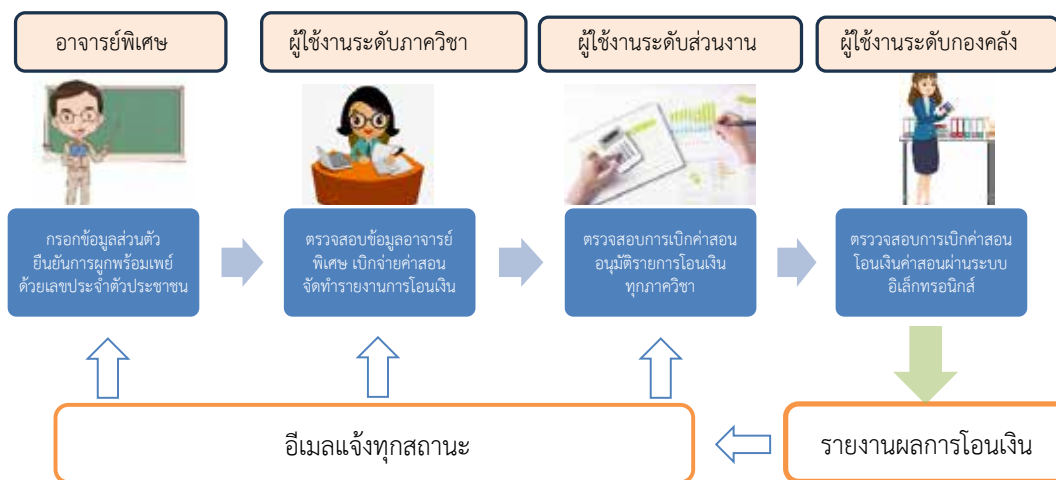
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบน้อยที่สุด

ขั้นตอนการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และออกแบบระบบ วิเคราะห์การใช้งานระบบในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ระบบมีความสอดคล้องกันในการทำงานของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนออกแบบฐานข้อมูลสำหรับเก็บข้อมูลและการออกแบบหน้าจอรับข้อมูลและแสดงผลข้อมูลและรายงานต่าง ๆ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนผังภาพรวมการทำงานของระบบ

2. ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 4 ขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่การกรอกข้อมูลรายละเอียดการสอนของอาจารย์พิเศษ โดยข้อมูลบางส่วนใช้การเชื่อมโยงข้อมูลจากระบบการลงทะเบียนของมหาวิทยาลัย เพื่อความถูกต้องของข้อมูลและใช้ข้อมูลร่วมกัน มีการตรวจสอบข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่ภาควิชาที่ได้รับมอบหมาย และตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่

การเงินระดับส่วนงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลการจ่ายเงินค่าสอนและสามารถตรวจสอบการโอนเงินได้ทุกขั้นตอน ตั้งแต่ผู้สอน เจ้าหน้าที่ภาควิชา เจ้าหน้าที่การเงินของส่วนงาน และเจ้าหน้าที่กองคลัง สามารถใช้ข้อมูลเพื่อดำเนินการโอนเงินได้ โดยสามารถออกรายงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน โดยมีขั้นตอนแสดงดังภาพที่ 2

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาระบบ และได้ทำการประเมินโดยใช้เครื่องมือในการประเมิน ประกอบด้วยแบบประเมินคุณภาพการใช้งานระบบ และแบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้ระบบ ผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนากระบวนการโอนเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผู้วิจัยได้ทดสอบระบบการจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยการคิดหัวข้อ

การทดสอบระบบว่าระบบสามารถแสดงผล ได้อย่างถูกต้อง และวัดประสิทธิภาพ ผลการทดสอบระบบในส่วนของการใช้งานได้นำไปใช้งานสำหรับการเบิกจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือที่ URL: <https://ptlpayment.kmutnb.ac.th> และผู้วิจัยได้ทดสอบการใช้งานระบบดังกล่าวนี้ และถูกนำไปใช้งานสำหรับการเบิกจ่าย ผลจากการทดสอบสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 4 ถึงภาพที่ 17

ภาพที่ 4 หน้าแรกระบบ

ภาพที่ 5 หน้าจอเข้าสู่ระบบ

ภาพที่ 6 หน้าจอตั้งเบิกค่าสอน

ภาพที่ 7 หน้ารวมรายการรอส่วนงานตรวจสอบ

ภาพที่ 8 หน้าส่วนงานตรวจสอบรายการเบิกค่าสอน

ภาพที่ 9 หน้ารวมรายการรอกองคลังตรวจสอบ

ภาพที่ 10 หน้ากองคลังตรวจสอบรายการเบิกค่าสอน

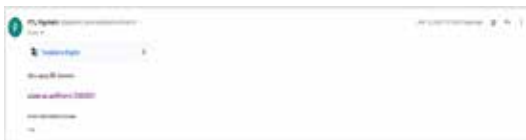
ภาพที่ 11 หน้ารวมรายการรอปรับสถานะโอน

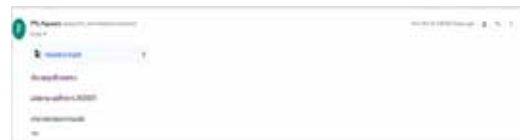
ภาพที่ 12 หน้าปรับสถานะการณโอน

ภาพที่ 13 ไฟล์แบบแจ้งการโอนเงิน

ภาพที่ 14 อีเมลแจ้งการปรับสถานะ
เมื่อผ่านการตรวจสอบจากส่วนงาน

ภาพที่ 15 อีเมลแจ้งการปรับสถานะ
เมื่อผ่านการตรวจสอบจากกองคลัง

ภาพที่ 16 อีเมลแจ้งการปรับสถานะการโอนเงินค่าสอน

ภาพที่ 17 อีเมลแจ้งผู้สอนเมื่อมีการโอนเงินค่าสอน

2. ผลประเมินคุณภาพของระบบการโอนเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ด้านเทคโนโลยีและด้านการเบิกจ่าย ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัยของระบบมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.00 ด้านความเหมาะสมในการใช้งานระบบมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.57 ด้านการบริหารจัดการมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.57 ด้านกระบวนการใช้งาน

ของผู้ใช้งานทุกระดับ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.46

3. ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบการโอนเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยมีจำนวนผู้ทดสอบระบบและตอบแบบประเมิน รวมทั้งสิ้น 37 คน ได้แก่ ระดับหน่วยงาน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 40.54 ระดับส่วนงาน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 43.24 ระดับกองคลัง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 16.22 โดยสรุปผลการประเมิน ทั้ง 3 ด้าน ได้ดังนี้

ด้านการใช้งานระบบ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.65 อยู่ในระดับมาก

ด้านการเบิกจ่ายค่าสอน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.61 อยู่ในระดับมาก

ด้านการแจ้งผลการดำเนินการทางอีเมลและการแจ้งเตือน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.63 อยู่ในระดับมาก

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพัฒนาระบบ สามารถวัดคุณภาพของระบบจากผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.37 และความพึงพอใจจากผู้ใช้งาน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.63 ซึ่งสามารถสรุปผลได้ว่าระบบที่พัฒนาสามารถนำไปใช้งานได้จริงและทำงานได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพรองรับกับความต้องการของผู้ใช้งาน ลดระยะเวลาในการทำงาน สามารถตรวจสอบข้อมูลได้ง่ายขึ้น ซึ่งถือว่าระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นสามารถทำงานได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ประโยชน์ของระบบร่วมกันได้ และมหาวิทยาลัยมีข้อมูลเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษเพื่อนำไปใช้งานในด้านบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสมและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทณิชนันท์ บุญสว่าง (2561) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลสำหรับพนักงานมหาวิทยาลัย และครอบครัวของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าระบบมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระบบ อยู่ในระดับดี สรุปได้ว่าระบบที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้ในงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ ญัฐวรรณ เป็งพาง และ นิตยา เจริญประเสริฐ (2561) ที่ศึกษาวิจัย เรื่อง ทักษะติดต่อบริการของผู้ลงทะเบียน

ระบบพร้อมเพย์ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีคะแนนความรู้ความเข้าใจในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านสิทธิประโยชน์อยู่ในระดับมาก ด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านกระบวนการใช้งานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความคิดเห็นในระดับมาก ในด้านสิทธิประโยชน์ และกระบวนการใช้งาน ส่วนในด้านความปลอดภัย ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ด้านแนวโน้มพฤติกรรม มีแนวโน้มพฤติกรรมการใช้บริการต่อในอนาคต และมีแนวโน้มในการแนะนำให้ผู้อื่นใช้งานระบบ และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของทัศนคติ ทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น และแนวโน้มพฤติกรรมแล้วนั้นพบว่า องค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และยังสอดคล้องกับ ชัชวาล ชันติคเชนชาติ และพรภรณ์ย์ สมขาว (2563) ที่ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศผู้ใช้บริการศูนย์บริการ ทางทันตกรรม แผนกทันตกรรมและทันตกรรมทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี พบว่า ระบบสามารถจัดเก็บค้นหาข้อมูล มีความถูกต้องตรงตามความต้องการของผู้ใช้งานการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ระบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้ดูแลระบบอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้ใช้งานอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 แสดงให้เห็นว่าระบบสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ถักขณา ธรรมสุภาพงศ์ (2565) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับบริการชำระเงินระบบพร้อมเพย์ของผู้บริโภค ในจังหวัดจันทบุรี พบว่า ส่วนใหญ่เลือกใช้ช่องทางการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบโมบายแบงก์กิ้ง มีความถี่ในการโอนเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์เฉลี่ยสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง มีสถานะการลงทะเบียนใช้งานพร้อมเพย์มากกว่ายังไม่ลงทะเบียนในกลุ่มที่ยัง

ไม่ลงทะเบียนมีสาเหตุเนื่องมาจากการที่ไม่ทราบว่าต้องลงทะเบียนอย่างไร และส่วนใหญ่ไม่รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องหรือรับรู้เพียงบางส่วนเกี่ยวกับบริการพร้อมเพย์ ความแตกต่างด้านอาชีพและรายได้ส่งผลต่อการยอมรับการใช้บริการพร้อมเพย์ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อศึกษาอิทธิพลของกลุ่มตัวแปรที่มีต่อการยอมรับการใช้บริการพร้อมเพย์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการยอมรับการใช้บริการ ได้แก่ ทัศนคติส่วนบุคคล ความคาดหวังจากความพยายามในการใช้งาน ความคาดหวังด้านสมรรถนะของระบบและสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการใช้งานตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยและพัฒนาระบบผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้และข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 ผู้ใช้งานระบบต้องมีบัญชีผู้ใช้งานสำหรับบุคลากรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (ICIT ACCOUNT KMUTNB) เพื่อล็อกอินเข้าใช้งาน หากผู้ใช้งานไม่มีบัญชี ICIT ACCOUNT สามารถสมัครได้ที่ลิงค์ <https://account.kmutnb.ac.th/web/recovery/username> หรือติดต่อที่จุดบริการสำนักคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2 ผู้ใช้งานระบบควรมีความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศบ้าง เนื่องจากระบบที่พัฒนาขึ้นต้องใช้งานระบบเป็นลักษณะ Web Application

1.3 การเชื่อมโยงข้อมูลอาจารย์พิเศษจากระบบลงทะเบียนของมหาวิทยาลัย มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลได้ เช่น การตรวจสอบจำนวนหน่วยกิตของอาจารย์พิเศษ ไม่เกิน 12 หน่วยกิต เนื่องจากระบบลงทะเบียนไม่ได้จัดเก็บว่าอาจารย์สอนวิชานี้จำนวนกี่หน่วยกิต กรณีที่มีอาจารย์สอนร่วมหลายคนไม่สามารถแยกได้ว่าใครสอนกี่หน่วยกิตและกรณีที่อาจารย์พิเศษ

สอนมากกว่า 1 ส่วนงาน ระบบลงทะเบียนมีการจัดเก็บข้อมูลต้นสังกัดอาจารย์พิเศษได้เพียงสังกัดเดียว จะทำให้ส่วนงานที่ไม่ได้เป็นต้นสังกัดของอาจารย์พิเศษไม่สามารถพิมพ์ตารางสอนหรือตรวจสอบข้อมูลของอาจารย์พิเศษได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเงินเข้าเป็นระบบรวมที่สามารถใช้ฐานข้อมูลบุคลากรร่วมกันได้ เพื่อให้ระบบทำงานเป็นองค์รวมของระบบสารสนเทศ ทั้งมหาวิทยาลัย เนื่องจากการพัฒนาระบบย่อย ๆ ที่แยกกันทำงานแต่ละระบบงานจะทำให้เสียเวลา และเกิดความเสถียรน้อยกว่าการพัฒนาในระบบ องค์รวมของระบบสารสนเทศ โดยจะต้องมีระบบการพิสูจน์ตัวตนและระบบรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มข้น

2.2 ในการพัฒนาระบบสารสนเทศควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้งานแต่ละระดับรู้จักการใช้งาน ก่อนนำระบบมาใช้งาน และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงระบบหลังจากได้มีการใช้งานจริง

2.3 การพัฒนาระบบนั้นต้องให้ความสำคัญกับการจัดลำดับของระบบงานที่พัฒนาต้องมีการวางแผนในการทำงานอย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้

2.4 ควรมีการพัฒนาระบบการจ่ายเงินค่าสอนอาจารย์ประจำผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ตามสัญญาเลขที่ Res-CIT0643/2023

เอกสารอ้างอิง

- ชัชวาล ชันติเคนชาติ และพรภรณ์ย์ สมขาว. (2563). การพัฒนาระบบสารสนเทศผู้ใช้บริการศูนย์บริการทางการแพทย์
แผนไทยและแพทย์ทางเลือกภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. วารสารมหาวิทยาลัย
ราชภัฏร้อยเอ็ด, 14 (2), 153-164.
- ณัฐวรรณ เป็งพงา และ นิตยา เจริญประเสริฐ. (2561). ทักษะติดต่อบริการของผู้ลงทะเบียนระบบพร้อมแพทย์
ในอำเภอเมืองเชียงใหม่. วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 4 (3), 209-216.
- ทณีนันท์ บุญสว่าง. (2561). การพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลสำหรับพนักงาน
มหาวิทยาลัยและครอบครัวของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (2566). รายงานการประเมินตนเอง รอบปีการศึกษา 2566
วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ลักขณา ธรรมสุภาพงค์. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับบริการชำระเงินระบบพร้อมแพทย์ของผู้บริโภค
ในจังหวัดจันทบุรี. วารสารรำไพพรรณี, 16 (2), 156-165.

ข้อกำหนดการเขียนต้นฉบับใน “วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี”

คำแนะนำการเขียนต้นฉบับ

“วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี” กำหนดออกเป็น ราย 6 เดือน (มกราคม-มิถุนายน และกรกฎาคม-ธันวาคม) วัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทความทางวิชาการ ได้แก่ บทความวิจัย (research article) บทความวิชาการปริทรรศน์ (review article) บทความวิจัยสื่อสารอย่างสั้น (short communication) และบทความวิชาการให้แก่ครู อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และแนวคิดระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ และผู้สนใจ

ผลงานทางวิชาการจะต้องไม่เคยลงพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น

กำหนดการรับพิจารณาบทความ

- กำหนดระยะเวลาส่งต้นฉบับ
 - ฉบับที่ 1 ส่งบทความระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน
 - ฉบับที่ 2 ส่งบทความระหว่างเดือนกรกฎาคม-กันยายน
- บทความ เปิดรับจากบุคคลภายใน และบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยผู้สมัครต้องชำระค่าธรรมเนียมในการลงวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี บทความละ 3,500 บาท โดยชำระเพียงครั้งเดียวจนสิ้นสุดกระบวนการ
- มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จะรับพิจารณาบทความต่อเมื่อผู้สมัครได้ชำระค่าธรรมเนียมในการลงวารสารวิชาการฯ ให้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เป็นที่เรียบร้อยแล้วเท่านั้น
- ในกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาบทความแล้ว แต่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบในการจ่ายค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิ เงินค่าธรรมเนียมในการสมัครลงวารสารวิชาการฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จะไม่คืนให้แก่ผู้สมัคร

หมายเหตุ การโอนเงิน ให้โอนเข้าบัญชีธนาคารกรุงไทย สาขากาญจนบุรี ชื่อบัญชี “วารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี” เลขที่ 713-0-63225-9 พร้อมส่งหลักฐานการโอนเงินไปยัง สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี 70 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี 71190 หรือทางโทรสารหมายเลข 0 3453 4030 และโทรสอบถามที่หมายเลข 0 3453 4030

การเตรียมต้นฉบับ (ท่านสามารถดาวน์โหลดรูปแบบการเขียนบทความได้ที่ www.kru.ac.th/journal/)

มหาวิทยาลัยได้กำหนดรูปแบบการเขียนบทความที่จะลงวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัย ดังนี้

1. การจัดเค้าโครงหน้ากระดาษ ขนาด A4 จำนวนไม่เกิน 10 หน้า
2. กรอบของข้อความหน้ากระดาษ ระยะของหน้ากระดาษในแต่ละหน้ากำหนดดังนี้
 - ระยะขอบบน 1.25 นิ้ว , ระยะขอบล่าง 1.0 นิ้ว
 - ระยะขอบซ้าย 1.25 นิ้ว , ระยะขอบขวา 1.0 นิ้ว
3. การใช้แบบตัวอักษรและการจัดหน้า มีรายละเอียดดังนี้
 - 3.1 ตัวอักษรใช้แบบ TH Sarabun PSK เท่านั้นตลอดทั้งบทความ
 - 3.2 หมายเลขหน้า อยู่ด้านขวาล่าง
 - 3.3 การย่อหน้า ส่วนปก (บทคัดย่อ, Abstract) ย่อ 7 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 8 ส่วนเนื้อหา ย่อ 4 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 5
4. รายละเอียดต่าง ๆ ของบทความกำหนดดังนี้
 - 4.1 ชื่อเรื่อง (Title)
 - ภาษาไทย กำหนดขีดขอบซ้าย ขนาด 18 พอยต์, ตัวหนา
 - ภาษาอังกฤษ (ตัวพิมพ์ใหญ่) กำหนดขีดขอบซ้าย ขนาด 18 พอยต์, ตัวหนา
 - 4.2 ชื่อผู้พิมพ์ (Author)
 - ชื่อผู้พิมพ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กำหนดขีดขอบซ้าย, ขนาด 14 พอยต์, ตัวธรรมดา
 - ชื่อหน่วยงานของผู้พิมพ์ทุกลำดับ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กำหนดขีดขอบซ้าย, ขนาด 14 พอยต์, ตัวธรรมดา

เช่น นักศึกษาระดับ.....สาขา.....มหาวิทยาลัย.....หรือ

อาจารย์.....สาขา.....มหาวิทยาลัย.....
 - 4.3 บทคัดย่อ (Abstract)
 - 1) บทคัดย่อ และ Abstract กำหนดวางไว้ขีดซ้าย, ขนาด 14 พอยต์, ตัวหนา
 - 2) เนื้อความของบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) บรรทัดแรกจัดย่อหน้าโดยเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.50 นิ้ว ขนาด 14 พอยต์, ตัวธรรมดา และบรรทัดต่อไปกำหนดขีดซ้าย
 - 4.4 คำสำคัญ (Keyword) ระบุภาษาไทย ขนาดตัวอักษร 14 พอยต์, ตัวหนา ขีดขอบซ้าย เลือกใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบทความ

5. เนื้อหา

5.1 รายงานการวิจัย ส่วนของเนื้อหาทั้งหมด ควรประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1) บทนำ
- 2) วัตถุประสงค์
- 3) ขอบเขตของการวิจัย
- 4) วิธีดำเนินการวิจัย
 - การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - การวิเคราะห์ข้อมูล
- 5) ผลการวิจัย
- 6) สรุปและอภิปรายผล
- 7) ข้อเสนอแนะ
- 8) เอกสารอ้างอิง

5.2 บทความวิชาการ ควรประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1) บทนำ
- 2) สารประเด็นต่าง ๆ
- 3) สรุปผลและอภิปรายผล
- 4) เอกสารอ้างอิง

ชื่อหัวข้อ กำหนดขีดซ้าย ขนาด 14 พอยต์, ตัวหนา

ส่วนของเนื้อความ กำหนดขีดซ้าย ขนาด 14 พอยต์, ตัวธรรมดา แบ่งเป็น 2 คอลัมน์ (ระยะห่างระหว่างคอลัมน์ 0.75 ซม. หรือ 0.3 นิ้ว)

6. ภาพประกอบ เช่น ภาพถ่าย แผนภูมิ ตารางภาพจะต้องชัดเจน (ถ้าเป็นตารางใหญ่พิมพ์แบบเต็มขอบ) แสดงเนื้อหาสำคัญของเรื่อง ภาพถ่ายควรเป็นภาพขาว - ดำ มีคำอธิบายภาพประกอบ

7. เอกสารอ้างอิง/References

เรียงลำดับชื่อผู้แต่งจาก ก-ฮ ตามลำดับ (ในกรณีที่เอกสารอ้างอิงเป็นภาษาไทย) แล้วตามด้วยนามสกุลผู้แต่งจาก A-Z (ในกรณีที่เอกสารอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ)

หมายเหตุ นักศึกษาที่ส่งบทความวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ หรือวารสารนิพนธ์ จะต้องมีการรับรองจากประธานหรือกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์หลักให้พิจารณาลงพิมพ์เผยแพร่

การส่งต้นฉบับ

ผู้สนใจสมัครส่งบทความวิจัย/บทความวิชาการ เพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์เผยแพร่ใน “วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี” สามารถดูรายละเอียดได้ที่เว็บไซต์ <https://journal.kru.ac.th/> และสมัครส่งบทความ และ Upload ไฟล์ต้นฉบับ ที่ระบบ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/KRUjournal> หรือสอบถามรายละเอียดได้ที่

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

เลขที่ 70 หมู่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง

จังหวัดกาญจนบุรี 71190

(โทรศัพท์ 034 534 030, 0-3453-4059-60 ต่อ 211 , 213 โทรสาร 034 534 030)

ออนไลน์ : <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/KRUjournal>

อีเมลล์ : krujournal@hotmail.com

ผลงานของท่านจะได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิตรงในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 3 ท่าน หากบทความที่ได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิไม่เป็นเอกฉันท์ ฝ่ายจัดทำวารสารจะดำเนินการจัดส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเพิ่มเติมแล้วแต่กรณี ถ้ามีส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขกองบรรณาธิการจะแจ้งให้ท่านทราบเพื่อการปรับปรุงแก้ไข เมื่อผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วบทความจะต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากกองบรรณาธิการแล้วเท่านั้นจึงจะนำมาตีพิมพ์ในวารสาร หลังการจัดพิมพ์แล้วเสร็จ ท่านจะได้รับวารสารจำนวน 1 ฉบับ

1.25 นิ้ว

ตัวอย่างการจัดรูปแบบบทความวิจัย

ชื่อเรื่องภาษาไทย TH Sarabun PSK ขนาด 18 จัดชิดขอบซ้าย ตัวหนา

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ TH Sarabun PSK ขนาด 18 จัดขีดขอบซ้าย ตัวหนา

ชื่อผู้เขียนภาษาไทย จินดา พรหมโชติ¹⁾,²⁾,³⁾,

นักศึกษา ¹⁾นักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี,

หรือ อาจารย์ ²⁾คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี,

3) สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เขต 3 (เชียงใหม่) กระทรวงอุตสาหกรรม

ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ Jinda Prommachod¹⁾,²⁾,³⁾

¹⁾Master Student Science Education. Faculty of Science and Technology.

Kanchanaburi Rajabhat University,

²⁾Faculty of Science and Technology. Kanchanaburi Rajabhat University,

³⁾Office of Primary Industries and Mines, Region 3 (Chiang Mai), Ministry of Industry.

1.25 นิ้ว

1 นิ้ว

บทคัดย่อ(TH Sarabun PSK ขนาด 14 หน้า)

ข้อ 7 ตัวอย่าง การกรอกข้อมูลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี 2564

คำสำคัญ : กนก กนก กนก กนก กนก กนก กนก กนก กนก กนก

1 นิ้ว

ย่อ 7 ตัวอักษร

[illegible]

Keywords : aaaaa, aaaaaa, aaaaaaaa (TH Sarabun PSK ขนาด 14 ธรรมดา)

ย่อ 4 ตัวอักษร รรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรรร

2. ព័ត៌មានអំពីអង្គភាព

000

XX

[illegible]

ก 0.3"ขอบเขตของการวิจัย

XX

ຢ່ອ 4 ຕັ້ງອັດພຸ

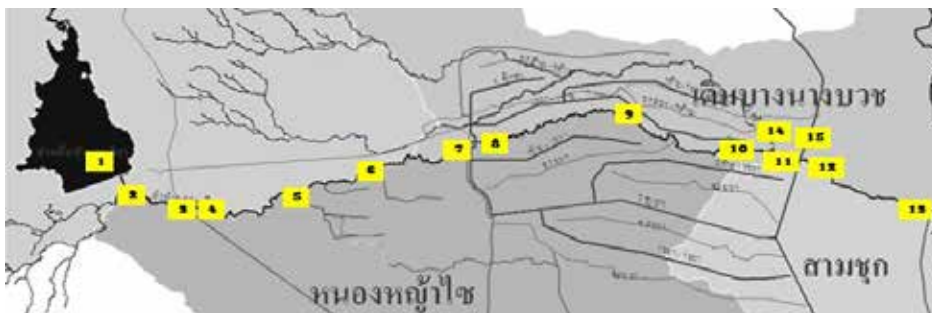
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ย่อ 4 ตัวอักษร 1. กกกก

[illegible]

nn

ดังแสดงในภาพและตารางที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงจุดเก็บตัวอย่างน้ำของลำห้วยกระเสียว

ตารางที่ 1 แสดงตำแหน่งและลักษณะจุดเก็บตัวอย่าง

ที่	ชื่อ จุดเก็บ	พิกัดจุดเก็บตัวอย่าง		ลักษณะบริเวณ
		ละติจูด	ลองจิจูด	

เอกสารอ้างอิง

กองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กฎ ประกาศ และระเบียบที่เกี่ยวข้องด้านการควบคุมมลพิษ เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน. ค้นเมื่อ กรกฎาคม 29, 2553, จาก http://www.reo05monre.com/.../water_quality_standard_narmpiwdin.htm

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. (2537). กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ใน พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ฝ่ายพัฒนาสื่อ กองส่งเสริมและเผยแพร่.

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว. (2555). ฝ่ายจัดสรรน้ำและปรับปรุงระบบชลประทาน. ค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 11, 2555, จาก <http://www.Krasaew.co.th>.

American Public Health Association, American Water Works Association, & Water Environment Federation. (2005). **Standard methods for the examination of water and wastewater (21st ed.)**. American Public Health Association. Washington.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความประจำปี

1	ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ ศิริวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2	ศาสตราจารย์ ดร.พนอเนื่อง สุทัศน์ ณ อยุธยา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3	รองศาสตราจารย์ ดร.อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
4	รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
5	รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอู๋	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
6	รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ สุจริตรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
7	รองศาสตราจารย์ ดร.กรณีย์พล วิวรรณมงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
8	รองศาสตราจารย์ ดร.วณีย์ ชัยวัฒน์สิน	ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
9	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร สุวรรณละออง	มหาวิทยาลัยบูรพา
10	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษา พัดเกตุ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
11	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา โพธิ์จันทร์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
12	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมกฤษณ์ ศรีนนท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
13	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิวันท์ โอนสูงเนิน	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
14	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทุมพร หลอดโค	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
15	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิราวัฒน์ ชมระกา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
16	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิชัย พิสิก	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
17	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล ธนเขวงสกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
18	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกายกาวิล ศรีจินดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
19	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ รุจิรานุกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
20	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
21	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพนธ์ เล็กสุมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
22	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพัชร กอประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
23	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดาราวรรณ ญาณะนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
24	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาล แอ่อมหล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
25	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันิดา ตริสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
26	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตยา เรืองมาก	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
27	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ชูเมือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
28	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนานันท์ สมานิติ	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
29	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภูมิ ปองเสียม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
30	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล พิชญ์ไพบูลย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
31	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ รวบรวมรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
32	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ รต.ดร.นพรัตน์ ไชยชนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
33	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทัศน์ กำมณี	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
34	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัสทยา ชุ่มบุญชู	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
35	ดร.กรรณิการ์ พันทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
36	ดร.สิตางค์ เจริญวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
37	ดร.ธีรศักดิ์ สุขสันติกมล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Journal of Kanchanaburi Rajabhat University

ความเป็นมา

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เป็นวารสารทางวิชาการ เริ่มออกฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. 2555 โดยอยู่ในความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัย ต่อมาปี พ.ศ. 2556 ได้โอนมาให้สถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ และวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ได้เข้ารับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการ รอบที่ 5 (พ.ศ. 2568-2572) ผลการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ได้รับการรับรองคุณภาพจัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 2 ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre (TCII)) ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572 เป็นต้นไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่และส่งเสริมการนำผลการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ไปใช้ในการพัฒนาสังคมและประเทศ
2. เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมบทความทางวิชาการที่น่าสนใจและมีคุณค่าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ทางวิชาการระหว่างคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไป

นโยบาย

บทความที่เสนอตีพิมพ์ต้องเป็นบทความที่มีคุณค่าทางวิชาการเป็นบทความที่เสนอถึงความคิดหรือหลักการใหม่ ที่เป็นไปได้และมีทฤษฎีประกอบสนับสนุนอย่างเพียงพอ หรือเป็นบทความทางวิชาการที่น่าสนใจ มีประโยชน์ต่อคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไป โดยผู้เขียนเป็นผู้รวบรวมและเรียบเรียง

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน และฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

การเผยแพร่ มอบให้ห้องสมุดสถาบันการศึกษาและหน่วยงานของรัฐ และทางเว็บไซต์ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

สถานที่ติดต่อ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
70 ม. 4 ถ.กาญจนบุรี-ไทรโยค ต.หนองบัว อ.เมือง จ.กาญจนบุรี 71190
โทรศัพท์ 0-3453-4030, 0-3453-4059-60 ต่อ 211, 213 โทรสาร 0-3453-4030
สมัครออนไลน์ที่ <https://journal.kru.ac.th/>

บทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

จัดพิมพ์โดย บริษัท กิรติการพิมพ์ จำกัด ที่อยู่ 83/73 หมู่ 3 ต.บ้านสวน อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000
โทรศัพท์ 08-1354-6545, 038 274 991

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี Journal of Kanchanaburi Rajabhat University

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2568 ISSN 2286-7589 (Print), ISSN 2286-7589 (Online)

บทความวิชาการ

การบริหารจัดการนวัตกรรมในวิสาหกิจชุมชนชนบท: กรอบแนวคิด.....3

ฤทธิชนก รุ่งเรืองโมตรี

อิทธิพลของการโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1.....13

วิศพล ธรรมรักษา

ความรอบรู้ด้านดิจิทัลของนักเรียน : แนวคิด และข้อเสนอแนะสู่แนวปฏิบัติเพื่อสร้างสมดุลการดำเนินชีวิตในบริบทที่เปลี่ยนแปลง25

หนึ่งนุช กาฬภักดี ศิริพงษ์ เศษายาน และ ดุษฎี อินทรประเสริฐ

บทความวิจัย

ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก ตำบลพงตึก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี.....37

จักรุมาลย์ วงษ์ท้าว

โบราณสถานเมืองครุฑ และเมืองกลอนโคกในภูมิวัฒนธรรม ช่วงพุทธศตวรรษที่ 17 – 1851

ปรัชญา เหลืองแดง

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาหลักและวิธีสอนแบบคอบอลที่มีผลต่อความรู้ ทักษะและความพึงใจของนิสิตพลศึกษา มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต.....61

วัฒนา สุทธิพันธุ์ สุจิตรา บุญสวน ประทุม ขอบใจ ดรีทเศศ เอนกนวล พงศกร นารินทร์ และ ลักขมี ฉิมวงษ์

การพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กเตรียมปฐมวัยโดยการเล่านิทานประกอบคติสอนใจ.....73

ภัทราวรรณ จันทร์เนตร์ และ บุญไท เจริญผล

การแปลสรรพนามในประโยคทางธุรกิจ กรณีศึกษาสรรพนาม “it” ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ.....85

นวมิตร ประธรรมสาร กานต์สินี ช่วยเหลือภัทร ศิวพร ทวนไธสง วิไลวรรณ แสงพวง จุฬามาศ หนูสุด และ ดวงเดือน จันทนิช

ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวเชิงกลยุทธ์และความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและกีฬาในจังหวัดสุพรรณบุรี.....99

ศศิทิพย์มาศ หงส์สมบัติ ศิริวรรณ คำบัว ประนอม พนาเศรษฐเนตร และ วันทิศา จะบัง

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกทำเลที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้า กรณีศึกษา: คลองไทย 9A.....110

พันชาติ ชนะกุล กวิน ช่วยแก้ว และ ศิวานารถ พงศ์วิเศษ

วัฒนธรรมการทำงาน แรงจูงใจด้านผลตอบแทนที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มเจนเนอเรชันวาย บริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร.....122

นิตยา เพ็ญเนตร อัมพันธ์นิชา ธัญญะชัยรัตน์ และ นันทิ สุทธิการณนุ้ย

กลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์และการสร้างสื่อมัลติมีเดียบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์วิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี.....135

พชรณัฐ ใคนุ่นภา จุฑาภรณ์ เหมือนชู พชรินทร์ บุญสมเป รุติยารดา กันภัย และ ศรีนยา ทรัพย์วารี

การพัฒนาระบบการโอนเงินค่าสอนอาจารย์พิเศษผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม . มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.....148

วันเพ็ญ โพธิ์พูน และ สุราสินี บุญประดิษฐ์